

တရားဦးလက်ဆောင်

(ဦးသိန်းမောင်)

၁၂

ဇေယျ

ဝိပဿနာ

လုပ်ငန်းစဉ် နှင့် ကျင့်စဉ် အမှန်ကို

ညွှန်ပြလျက် အကူအညီပေးမည့်

ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်ဘုရား၏

တရားဦးလက်ဆောင်

မန္တလေးတက္ကသိုလ် ဗုဒ္ဓစာပေဌာန
လက်ထောက် ကထိကဟောင်း - ဆရာကြီး

ဦးသိန်းအောင်

ပြုစုသည်

No. 1 (တတိယ-နှိပ်)

မှတ်ပုံတင်(၀၀၃၈)

ပြည်သူ့အလင်းစာပေတိုက်

၁၀၇ - မိုလ်ချပ်ဈေး၊ ရန်ကုန်မှ

ထုတ်ဝေသည်။

ပုံနှိပ် - ထုတ်ဝေသူ-ဦးစိန်ကြည်

တတိယ-နှိပ်ခြင်း

အုပ်ရေ - ၃၀၀၀

အဘိုး ၃-ကျပ်

၁၉၉၉-ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလ

ဘာသာရေးဆိုင်ရာစာပေ ခွင့်ပြုချက် အမှတ် (၂၄၂၃)

မှတ်ပုံတင်(၀၀၄၇)

ပြည်သူ့အလင်းပုံနှိပ်တိုက်

၅၅-ကျောင်းလမ်း - အလုံ၊ ရန်ကုန်မှ

ရိုက်နှိပ်သည်

အမှတ်စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(က)	ဥယျောဇဉ်	၅
(ခ)	စကားအချိုး	၁၁
(ဂ)	ရှင်းလင်းချက်	၁၇
(ဃ)	ဒေသနာတော်အမည်	၁၉
(င)	ဒေသနာတော်၏ အကျဉ်းချုပ်အဓိပ္ပာယ်	၁၉
(စ)	ပဉ္စဝဂ်	၂၂
(ဆ)	သိဒ္ဓတ်မင်းသား	၂၅
(ဇ)	အာဠာရဆရာကြီး	၂၈
(ဈ)	ဥဒကဆရာကြီး	၂၉
(ည)	ဥရုဝေလတော	၃၀
(ဋ)	သေနာန်ရွာ	၃၁
(ဌ)	ဥပမာသုံးမျိုး	၃၂
(ဍ)	ဒုက္ကရဇရိယာ	၃၄
(ဎ)	မိဂဒါဝုန်တော	၃၉
(ဏ)	တထာဂတ	၄၁
	တရားဦးလက်ဆောင်	၄၅
၁။	ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးငါးပါး	၅၈
၂။	ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းငါးပါး	၅၅
၃။	ပဋ္ဌမအန္တ	၅၆

မာတိကာ

အမှတ်စဉ်	အကြောင်းအရာ		စာမျက်နှာ
၄။	ဒုတိယအန္တ	....	၆၆
၅။	မနေ့ကံသုံးပါး	....	၇၅
၆။	ဝစီကံလေးပါး	....	၇၆
၇။	ကာယကံသုံးပါး	....	၇၆
၈။	သီလသိက္ခာ	....	၈၃
၉။	ငါးပါးသီလ ထိန်းသိမ်းနည်း	....	၈၆
၁၀။	သမာဓိသိက္ခာ	....	၉၀
၁၁။	သမာဓိသုံးမျိုး	....	၉၃
၁၂။	နိမိတ်သုံးမျိုး	....	၁၀၀
၁၃။	ကမ္မဋ္ဌာန်းစာ	....	၁၀၄
၁၄။	ရုပ်သဘာဝ အက္ခရာ ၂၈-လုံး တို့၏ အမည်များ	....	၁၀၈
၁၅။	(၁)ဝိညာဏ်=သိ	....	၁၁၂
၁၆။	တစုမှတစုသို့	....	၁၂၁
၁၇။	ပညာသိက္ခာ	....	၁၂၈
၁၈။	သံသရာအစ	....	၁၃၁
၁၉။	အပိုင်သတ္တိနှင့် အဆိုင်သတ္တိ	....	၁၃၅
၂၀။	ဥပ္ပန္နလေးမျိုး	....	၁၃၉
၂၁။	လုပ်ငန်းသဘော	....	၁၄၈
၂၂။	ဝိပဿနာအပြစ်များ	....	၁၅၈
၂၃။	ဥပ္ပါဒ - ဝယနိမိတ်	....	၁၆၀
၂၄။	ဥပ္ပါဒနိမိတ်	....	၁၆၂
၂၅။	ဝိပဿနာရှုနည်းအကျဉ်း	....	၁၉၉

ဥယျောဇဉ်

ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရား၏ တရားဦး လက်ဆောင်ဟူသော အမည်ဖြင့်၊ ဓမ္မစကြာတရားတော်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်သဘာဝတ္ထုတို့ကို ဝေဘန်ခွဲခြမ်း၍၊ လက်စွမ်းပြကျမ်းတစ်စောင် ဤခေတ်ဤအချိန်အခါ၌ ပေါ်ထွက် လာသဖြင့်၊ ဝမ်းမြောက်ဘွယ် ကောင်းလှပေသည်။

အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော်၊ ယခုအချိန်အခါတွင် နိုင်ငံတော် တဝှမ်းလုံးရှိ ရိပ်သာအမျိုးမျိုးတို့၌၊ အားကြီး မာန်တက်ကာ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘက်တွင် ခိုင်ကြံ့လျက်၊ လူ့ရှင် ရဟန်းတို့ သူထက် ငါ့အစွမ်းကုန်ကြိုးစားခိုက် ဖြစ်ပေ၍ ဤကျမ်းစာသည် ရိပ်သာတိုင်း၏အမှန်ကို လက်ညှိုးညွှန်လျက်၊ အကူအညီတာဝန်ကို ကေနိယူနိုင်စေရန် နတ်တို့ဖန်သလို့ပေါ်ထွန်းလာခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

ဤကျမ်းကို ရေးသားသော ဆရာကြီး “ဦးသိန်းအောင်” သည်၊ သဘာဝတ္ထုအရာတို့၌၊ အလွန်နက်နဲ ဆန်းကြယ်လှစွာနာနာနာယဂမ္ဘီရဉာဏ် ကက်သန်စူးရှ ပြည့်စုံကြယ်ဝလှသဖြင့်၊ ပရမတ္ထတရား ရုပ်နာမ် နှစ်ပါးတို့၌ ပြတ်သားလေးနက် အချက်ကျကျ သဘာဝမိမိ ဟုတ်မှန်တိုင်းသိအောင် နှိုင်းညှိဝေဘန်၍ အမြင်သန်သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးကြီးဖြစ်ပေသည်။ သို့ကြောင့် ဤဓမ္မစကြာတရားဦးလက်ဆောင်ကျမ်း၌၊ ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်ရဟန်းတို့၏ ပင်စခန်းပိုလ်စခန်းဆိုက်ရောက်သည်အထိ၊ အသိဉာဏ် အဆင့်ဆင့်မြင့်၍

မြင်၍သွားပုံ၊ အလုံးစုံတို့ကို ကိုယ်တိုင်တွေ့ကြုံ၍ တရားအာရုံ ထုံ
 နေသောယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ကြီးအသွင်လို အသေးစိတ်အားဖြင့်တေး
 ခေါ်မြော်ဆလျက်၊ သိမ်မွေ့နူးညံ့လှသော ဓမ္မသဘာဝ အဖြစ်
 အပျက်တွေကို ခွင်းဆက်အနေအားဖြင့်၊ အမြင်ရှင်းရှင်းနှင့် ထင်
 ထင်လင်းလင်းကြီး ဖော်ပြထားလေသည်။

မှန်လှပေသည်။ ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့၏ စိတ်ဓါတ် အစဉ်ဝယ်၊ စင်
 ကြယ်ဖြူပေးသော သီလသိက္ခာ ပဋ္ဌမအဆင့်မှ တစထက်တစ မြင့်
 ၍ နိဝရဏတို့မှ ကင်းကွာသဖြင့်၊ သမာဓိ သိက္ခာ ဒုတိယအဆင့်သို့
 အသင့်ပြောင်းကူး၍၊ တရားရည်စို့နူးလျက် သမာဓိဓါတ်ကြီးမှု
 တိုးတက်ခါ ခဏိကနှင့် ဥပစာရသမာဓိအခြေမှ၊ အပ္ပနာသမာဓိ
 ကို ဖြစ်စေပြီးလျှင်၊ တည်ကြည် ငြိမ်သက်လှသော ဣန္ဒြေအသွင်
 အပြင်ကိုဆောင်ကာ ပညာသိက္ခာတတိယလမ်းဦးသို့ အမောင်ကို
 ခွင်း၍ အလင်းကိုဆောင်လျက် တက်ရောက် ကူးပြောင်းနိုင်ခဲ့ပုံ၊
 အတ္တဒိဋ္ဌိမှ ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်နိုင်ခဲ့ပုံ၊ သဿတနှင့် ဥစ္ဆေဒ
 လမ်းနှစ်သွယ်မှ အလွယ်တကူ စွန့်ခွါပယ်ဖျက်နိုင်ခဲ့ပုံ၊ ပုဂ္ဂလဇီဝ
 အဆက်အနွယ် သံသရာဇက်နယ်ကို ပယ်ဖျက်ခဲ့နိုင်ပုံ စသည်တို့မှာ
 လည်း တရားအချက် အကွက်ကျလှပေသည်။

ဓမ္မစကြာတရားတော်၏ ဤကျမ်းစာပါ အဓိပ္ပာယ် အသွား
 မျိုးကို ရှေးအခါက ရေးသားဖော်ပြထားသည်ကို မတွေ့ရဘူး
 သေးပေ။ ဤကျမ်းရေးသားသူဆရာကြီး “ဦးသိန်းအောင်” သည်
 ကား၊ သာမန်အနက် အဓိပ္ပာယ် ဖော်ပြရုံမဟုတ်ဘဲ၊ ပုထုဇဉ်
 အဖြစ်မှ ပြောင်းကူး၍ ပဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတရားလမ်းထူးဖြင့်၊ အရိယာ
 နယ်ဦးသို့ ချင်းနင်းဝင်ရောက်နိုင်ခဲ့ပုံနှင့်တကွ အစအဆုံးဘာဝနာ
 လုပ်ထုံး လုပ်နည်း နိဿည်းကျကျ သဘာဝမိမိ ဟုတ်မှန်တိုင်း သိ

အောင် ပဋိဘာန ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကြွယ်ကြွယ်ဖြင့်၊ မိစ္ဆာနိရုတ္တိ
 ပထ၊ မိစ္ဆာပညတ္တိပထ စသော မိစ္ဆာပညတ်မျိုးစုံတို့ကို အကုန်
 ပယ်ဖြတ်၍ သန သဏ္ဍာနစသော အစိုင်အခဲ ဒြပ်အသွယ်သွယ်တို့
 ကို ကြိတ်နယ် ချေမှုန်းပြီးလျှင်၊ နောက်ဆုံးဖြစ်သော ကလာပအ
 ထိ အပြန်ပြန်အလှန်လှန်ဖြစ်ပျက်ဟန်ကို အသိဉာဏ်ရိပ်မိအောင်
 ဒိဋ္ဌိအစွဲ ပြတ်စဲချုပ်ဆုံးစေလျက်၊ အနတ္တ အချက်ပိုင်နိုင်စွာဖြင့်၊
 မဇ္ဈိမ ပဋိပဒါ မဏ္ဍိုင်ကို မယိမ်းမယိုင်နိုင်အောင် ချုပ်ကိုင်ထိန်း
 သိမ်းပြီးကာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ အစဉ်နှင့် နိဝရဏစသည်တို့ မကပ်မ
 ယှဉ်စေဘဲ၊ သံယောဇဉ်ဓါတ် အမျှင်တို့ကို ပယ်ဖြတ် လှင့်နှင်၍
 ပဉ္စဝဂ္ဂိ အရှင်တို့အား ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရားကိုယ်တော်တိုင် ဟော
 ကြားနေဘိအလား၊ ပြတ်ပြတ်သားသား ရုပ်လုံးဖော်၍ ရေး
 သားထားခြင်းလည်း ဖြစ်ပေသည်။

ဤကျမ်းပြုဆရာကြီး “ဦးသိန်းအောင်” ကား ပဋိသမ္ဘိဒါ
 လေးတန်တွင်ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် ပိုမိုလှန်ကဲစွာထက်သန်
 စူးရှသောပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဖြစ်သည်အတိုင်း ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကသိုဏ်း
 ကွက်ဖြင့် ခက်လှနက်လှသိမ်မွေ့ နူးညံ့လှသော သဘာဝဓါတ်နှစ်
 တရားစစ်တို့ကို အဆစ်အဖုတို့ မဖုမထစ်စေဘဲ ပြေပြစ်ချောညက်
 ပရမတ္ထဓါတ်စစ် ဓါတ်သားတို့၏ ဖြစ်ထုံးဖြစ်ရိုးဓါတ်အကွက်တို့
 ကို ဓါတ်အချက်ပိုင်လှစွာဖြင့်၊ အခိုင်အမာစွဲယူနေကြသောမိစ္ဆာ
 ပညတ်မျိုးစုံတို့၏တည်ရာဥပါဒါနက္ခန္ဓာလောကကြီးကိုအကြောင်း
 မှဲ့ဖျက်ဆီးချေမှုန်း၍ ပုဂ္ဂလ အတ္တဇီဝစသော အယူသဘောတို့ကို
 ပျောက်ကွယ် ဆိတ်သုဉ်းစေလျက် အရိယာမျက်လုံးဟု ဆိုအပ်
 သော စက္ခုဓမ္မမှ စတင်၍ အစဉ်သဘောအားဖြင့် ဉာဏ-ပညာ
 ဝိဇ္ဇာ အာလောက ဟူသောဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်၊ ဒဿနဋ္ဌဉာတဋ္ဌ

ပဇာနည် ပဋိဝေဓဋ္ဌ ဩဘာသဋ္ဌဟူသော အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် ထိုဉာဏ်နှစ်ပါးတို့ကိုကောင်းစွာပြုတတ်သော စက္ခုနိရုတ္တိစသော နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ထိုဉာဏ်သုံးပါးတို့၌ အခြေစိုက်၍ သိထိုက် သိသင့်သိခွင့်ရှိသမျှကို ဝေဘန်ပိုင်းခြား၍ အနှစ်သားအနယ်ထိုင် ပဋိဘာန ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကိုသာ ပိုင်ပိုင်ကြီး ဘော်ပြုပြီးလျှင် သစ္စာလေးချက်ပြုတ်ပြုတ်ထင်ထင် လက်တွင်တင်ထား ပတ္တမြား သို့ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့အားထူးခြားစွာမြင်စေတော်မူပုံမဇ္ဈိမပဋိပဒါ သာယာကောင်းမွန်လှသော မဂ္ဂင်လမ်းခရီးဖြင့် နိဗ္ဗာန်တည်းဟူ သော အောင်နန်းသို့တက်လှမ်းတော်မူနိုင်ကြပုံတို့ကို စာကြည့်သူ တို့အား၊ စိတ်အာရုံတွင် ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေလျက်၊ မဂ်စခန်း ဖိုလ်စခန်းသို့ ကိုယ်တိုင် မြော်မှန်း၍ အရောက် လှမ်းချင်လောက် အောင် ဆွဲဆောင်စေနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိရှိဘိသည့် အလား၊ ထူးခြားကောင်းမွန်လှပေသည်။

ဤမျှလောက်ရေးသား ဖော်ပြက ဤစာကြည့်သူ ယောဂီ သူတော်စင်တို့သည်၊ ဤကျမ်းရေးပုဂ္ဂိုလ်၏ စေတနာစိတ်ဓါတ် မြင့်မြတ် ကြီးမားစွာဖြင့်၊ မေတ္တာဓါတ်ပွားများ စူးစိုက်လျက်၊ လှိုက်လှဲကြည်နူးစွာ၊ မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာရစေရန်အလို့ငှါ မည်မျှလှို လား တောင့်တကြောင်းကို သိရှိနိုင်လောက်ကြပြီ ဖြစ်၍၊ ဤ ခေတ် ဤအခါ ဤသည်ကျမ်းစာသည်၊ ဤကမ္ဘာ၏ ငြိမ်းချမ်း ရေးတည်းဟူသော တာဝန်ကို ရှေ့ညွှန်ဦးတည်လျက် တရားတည်း ဟူသော အေးမြသောဓါတ်ရောင်ခြည်ဖြင့်၊ ကုန်မြူးထိန်လင်းစွာ ကမ္ဘာသားအားလုံးတို့အား ဖြန့်လှား အုပ်ဖုံးနိုင်ပြီးလျှင်၊ ဓမ္မ စကြာဒေသနာအရ ပုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ကြားနေရေးဝါဒ၊ မဇ္ဈိမ ပဋိ ပဒါ ဒေသနာ လမ်းစဉ်ကို ကမ္ဘာသား အားလုံးတို့ လိုက်နာကြ လျက်၊ ဤကျမ်းဆရာ၏မေတ္တာဓါတ်ရေစင်ကို ယူငင်သောက်သုံး

ကြပြီးခါ ခေမာအမတ နိဗ္ဗူတဝါတ်နန်းကို သိမ်းမြန်းစိုးပိုင်
နိုင်ကြ၍ သန္တိသုခ ငြိမ်းချမ်းအေးမြလှသော ချမ်းသာအစစ်ကို
နှစ်သက် ရှင်မြူးလှစွာ ခံစားနိုင်ကြပါစေသတည်းဟု ဆုမြက်
ဆိုညွှန်း၍ တိုက်တွန်းလိုက်ပါသတည်း။

ဦးကေသရ

၁၃၂၀-ခု၊
တော်သလင်းလပြည့်နေ့။

ကျောက်ကာဆရာတော်
ကျောက်ကာ ကျောင်းတိုက်
ရွှေဘိဝံ့။

အထူးတောင်းပန်ချက်

ဓမ္မမိတ်ဆွေများသည် စာအုပ်၌ ပါရှိသော ကောင်းလုံးများ
၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်၊ သို့မဟုတ် သဘောတရားများမရှင်းမလင်း
ရှိပါလျှင် ကျမ်းပြု ဆရာထံသို့ မေးမြန်းနိုင်ပါသည်။

သိန်းအောင်

အဘိဓမ္မ သဘာဝ နည်းပြဆရာ
၈၅-လမ်းနှင့် အေလမ်းဒေါင့်
မလ္လာန် - မန္တလေး။

စကားအချိုး

နမော တဿဘဂဝတော အရဟတော

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

လောက၌ ထင်ရှား ရှိနေကြသော အရောင်ပေါင်း များစွာ တို့သည် နေမင်း၏ရောင်ခြည်မှ စတင်ပေါက်ပွားထွက်သွားကြရ သကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်လေးဆဲ့ ငါးဝါပတ်လုံး ဟောပြောတော် မူခဲ့သော တရားအစုအပေါင်း “ဓမ္မက္ခန္ဓာ” ရှစ်သောင်း လေး ထောင်တို့သည် ဤဓမ္မစကြာ ဒေသနာတော်မှ စတင်ပေါက်ပွား ထွက်သွားကြသော တရားအစု ဒေသနာတော်များ ဖြစ်ကြလေ သည်။ မြစ်ကြီးငါးသွယ် မြစ်ငယ်ငါးရာမှစ၍ ချောင်းကြီး ချောင်းငယ်တို့မှာရှိသော ရေအပေါင်းတို့သည် မဟာသမုဒ္ဓရာ ပင်လယ်ကြီး အတွင်းသို့သာလျှင် စီးဝင်ပေါင်းစပ် ကြရသကဲ့သို့ ပိဋကတ်သုံးပုံ နိကာယ်ငါးရပ်တို့၌ ဖော်ပြညွှန်ကြားထားသော အဆီ အနှစ် တရားအစုတို့သည် ဤဓမ္မစကြာ ဒေသနာတော်၌ သာလျှင် စုပေါင်း သက်ဝင်ကာ တည်နေကြရသဖြင့်၊ ဤဓမ္မ စကြာ ဒေသနာတော်၏ သဘောသဘာဝဓာတ်တို့သည် နက်နဲ လှပေ၏ ခက်ခဲလှပေ၏ သိမ်မွေ့လှပေ၏။

ဗုဒ္ဓအရှင်သည် တရားဦးလက်ဆောင်ဖြစ်သော ဤဓမ္မစကြာ ဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူသောအခါ နာယူကြသော ပဉ္စ ဝဂ္ဂီအရှင်တို့ နားလည်မှတ်သားစိမ့်သောငှါ၊ ကျောင်းဆရာကြီး က ကျောင်းသားသူငယ်များကို ဂ, ဃ, ဣ, န သင်ပြပေးနေ သကဲ့

သို့ ပြေးပြေးဆေးဆေး တပိုင်စီ တပိုင်စီ ကျ၊ကြ၊ဏ၊န ငါးရက် တိုင်တိုင် သင်ပြ ပေးတော်မူခဲ့လေသည်။ ကျောင်းဆရာကြီးသည် ကျောင်းသားသူငယ်များအား လုပ်နည်းတတ်မြောက် သဘော ပေါက်လေအောင် “နှုတ်ဆောင်မှတ်ချက်” ရေးသားလျက် လေ့ကျင့်ခန်းများကို ပေးအပ်သကဲ့သို့ ပဉ္စဝဂ္ဂီ အရှင်တို့အား လည်း “ဒွေမေဘိက္ခဝေ အန္တော” စသော (နှုတ်ဆောင်မှတ်ချက်) ကို ပေးအပ်လျက် လေ့ကျင့်ခန်းများကို ကိုယ်တိုင် ကိုယ်ကျ ပြုလုပ် လေ့ကျင့်စေတော်မူခဲ့လေသည်။

ဤဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူစဉ်အခါက ဗုဒ္ဓ ကိုယ် တော်သည် ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့ ဆောက်လုပ်ထားသော သစ်ရွက်မိုး တဲကျောင်းကလေးပေါ်မှာ သီတင်းသုံးနေတော်မူပါသည်။ ပဉ္စ ဝဂ္ဂီ အရှင်တို့သည် ဗုဒ္ဓ ကိုယ်တော်ထံမှ နှုတ်ဆောင်မှတ်ချက် ကမ္မဋ္ဌာန်းစာများကို သင်ယူကြပြီးလျှင် မိဂဒါဝုန်တောတွင်းရှိ သင့်တော် လျောက်ပတ်သော သစ်ပင်များအောက်၌ ကိုယ်စီ ကိုယ်ငှ ကမ္မဋ္ဌာန်း အလေ့အကျင့် ပြုတော်မူကြလေသည်။

တရံတခါ လေ့ကျင့်ခန်း၌ ယုံမှား သံသယဖြစ်ခဲ့သော်၊ ဗုဒ္ဓ အရှင်သည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်ထံသို့ ကြွရောက်တော်မူလာ၍ သံသယကို ပယ်ဖျောက်ကာ လုပ်ငန်းလမ်းမှန်သို့ ကျရောက် သက်ဝင်စေခဲ့ လေသည်။ တခါတရံ ပဉ္စဝဂ္ဂီ အရှင်တို့က ဗုဒ္ဓ ကိုယ်တော်ထံသို့ လာရောက်တော်မူကြပြီးလျှင် ယုံမှားနေသော ပြဿနာများကို မေးလျှောက်ကာ မိမိတို့၏ ဝိပဿနာဥာဏ်အမြင်ကို သန့်ရှင်းစင် ကြယ်စေခဲ့ကြလေသည်။

ယခုအခါ ဓမ္မစကြာ ဒေသနာတော်ကို ရှုတ်ဆိုကြရာ၊ အာသွက် လျှာသွက် ရှုတ်ဆိုသော်၊ ငါးမိနစ်ခန့်ဖြင့် ပြီးဆုံးသွား

ပေမည်။ ဗုဒ္ဓအရှင်၏ နှုတ်တော်ဖြင့် တောက်လျှောက်ရွတ်ဆိုပါ
 မူကား တမိနစ်ခန့်ပင် ကြာမည်မဟုတ်ပေ။ စကားအစဉ် တို့
 တောင်းလှသော်လည်း ဤမျှလောက် သေသပ် ကျစ်လစ်သဖြင့်
 အဓိပ္ပာယ် ကျယ်ဝန်းလေးနက်လှသော ဤဓမ္မစကြာ ဒေသနာ
 တော်ကို ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်သည် တဆက်တည်းတစပ်တည်းတောက်
 လျှောက်ရွတ်ဆို ပြောဟော သွားခဲ့သည်မဟုတ်။ တပိုဒ်စီတပိုဒ်စီ
 နှုတ်ဆောင်မှတ်ချက် ပေးတော်မူပြီး၍ ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့က မေး
 လိုက် ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်က ဖြေကြားလိုက် ဟူသော ဝေယျာကရဏ
 နည်းဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်း လေ့ကျင့်ခဏ်းအတွက် နားလည်အောင်
 ရှင်းလင်းပြောပြ သင်ကြား ဆုံးမတော်မူခဲ့ရလေသည်။

မိဂဒါဝုန်တော၌ ဤဓမ္မစကြာဒေသနာတော်ကို ဟောပြုနေ
 သောအချိန်၌မှာ အရှင်အာနန္ဒာပင် ရတန်းမပြုရသေး။ ဗုဒ္ဓကိုယ်
 တော် ဝါတော်နှစ်ဆယ်ကျော်သောအခါ အရှင် အာနန္ဒာက
 တပည့်တော်၏မျက်ကွယ်မှာ ဟောထားတော်မူခဲ့သောဒေသနာ
 များကို တပည့်တော်အား ပြန်လည် ဟောကြားတော်မူပါဟု
 လျှောက်ထားတောင်းပန်လေသောကြောင့် ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်သည်
 ဤဓမ္မစကြာဒေသနာတော်ကို အရှင်အာနန္ဒာအား ပြန်လည်
 ဟောကြားတော်မူရလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဒေသနာတော်
 သည် ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်ထံမှ အရှင်အာနန္ဒာ၊ အရှင်အာနန္ဒာထံမှ သံ
 ဂါယနာတင် သံသာတော်များ၊ ယင်းသံဂါယနာတင်ကိုယ်တော်
 များထံမှ တပည့်အစဉ်အဆက်တို့ အဆင့်ဆင့် ဆောင်ရွက်ရရှိခဲ့
 သဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ရွတ်ဆိုကြရသော ဒေသနာတော်ဖြစ်လေသည်။

ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်သည် အရှင်အာနန္ဒာအား ပြန်လည် ဟော
 ကြားတော်မူသောအခါ၊ မိဂဒါဝုန်တောမှာ ပဉ္စဝဂ္ဂီ အရှင်တို့

အား ဟောပြုသင်ကြားခဲ့သော “မူရင်း” စကား အစဉ်အတိုင်း ပေလော၊ သို့မဟုတ် အကျဉ်းချုပ် အားဖြင့် ပြန်လည်ဟောပြုသော စကားအစဉ်ပေလော- ဟူ၍ကား သေချာစွာ မသိနိုင်ပေ။ ငါးရက်တိုင်တိုင် ဆွမ်းခံမကြွနိုင်ဘဲ ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့အားသင်ကြားပြသ ပေးနေခဲ့ရပုံများကို ထောက်ဆလျှင် ဤဓမ္မစကြာဒေသနာတော်သည် (အို, နာ, သေ, လွတ်) ဝဋ်မှ ကျွတ်လို့ သူတို့အတွက် အရေးကြီးသော “နှုတ်ဆောင်” မှတ်ချက်ပင် ဖြစ်လေတော့သည်။

ဤဒေသနာစကား အစဉ်ကို သံယုတ္တနိကာယ်နှင့် ဝိနည်းမဟာဝဂါ ပါဠိတော် များ၌ တွေ့မြင် ရလေသည်။ ဆိုင်ရာအဖွင့် အဋ္ဌကထာများ၌ ပါဠိတော်၌ ပါသောစကားလုံးများကို စေ့ငှအောင် ဝေဝေဆာဆာ မဖွင့်ဆိုကြပဲ အနည်းငယ်မျှ ဖွင့်ပြတော်မူခဲ့ကြလေသည်။ အကြောင်းသော်ကား ဤဒေသနာ တော်၌ ပါဝင်သောသဘာဝအဓိပ္ပါယ်တို့ကိုအခြားအခြားသော သုတ္တန်အဘိဓမ္မဒေသနာတော်များ၌ ထပ်ကာထပ်ကာ ဖွင့်ပြပြီးဖြစ်နေလေသောကြောင့်၊ ဤသုတ္တန်အတွက် သီးသန့်ဖွင့်မပြပဲ ရှိခဲ့ကြလေသည်။ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ဋီကာ ကျမ်းကြီး များ၌ အဋ္ဌကထာဆရာကြီးများထက် စကားပေါ်လွင်အောင် အသင့်အတင့်ဖွင့်ဆိုကြပါသော်လည်း၊ ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေးသားထားကြ၍ လေ့ကျင့်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် မပေါ် မလွင် မထင် မရှား ဖြစ်ကြရလေသည်။

ယခုအခါ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်တို့သည် ဓမ္မစကြာဒေသနာတော်ကို စိတ်ပါဝင်စားကြ၏။ ဝါဆိုလပြည့်နေ့ကို (ဓမ္မစကြာ) နေ့ဟု သတ်မှတ်ကြလျက် တဦးတယောက် အနေဖြင့်

ဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့အသင်းများနှင့်ဖြစ်စေ သင်အံလေ့ ကျက် ကြသည်၊ ဆွေးနွေးကြသည်။ ဆောင်ရွက်မှတ်သားကြသည်၊ ဘာသာတရား တော်များ၌ စိတ်ပါ ဝင်စားကြသဖြင့် ဝမ်းမြောက်ရပေသည်။

သို့သော် ဘာသာရေး တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဘာသာ ရေးကိစ္စတွေကို လုပ်ချင်အောင်သာလျှင် ဟောကြ ပြောကြ၍ လုပ်တတ်အောင် ဟောပြသကြားသူ နည်းပါးလျက် ရှိလေ သည်။ အလှူဒါနကို ပေးချင်အောင် လှူချင်အောင် ဟောတတ် ပြောတတ်သော်လည်း ပေးတတ်အောင် လှူတတ်အောင်မပြော မိ၊ မဟောမိရှိတတ်ကြလေသည်။ ငါးပါးသီလ စသည်တို့ကို ဆောက်တည်ချင်အောင် ဟောကြ ပြောကြ၏။ ထိန်းသိမ်းတတ် အောင် မဟောမိ မပြောမိ ရှိကြလေသည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်း ထိုင်ချင် အောင် ဟောကြပြောကြ၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်း ထိုင်တတ်အောင် တရား အားထုတ်တတ်အောင် မဟောမိ မပြောမိ ရှိတတ်ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် (သိသယောင်ယောင်နှင့် မသိပေါင်) ဖြစ်နေကြရ လေသည်။ ဘာသာရေး ကိစ္စများအတွက် လုပ်ချင် ကိုင်ချင် ဆောင်ရွက်ချင်ခြင်းတို့သည် သဒ္ဓါများသော စိတ်အစဉ်ဖြစ်၍ လုပ်တတ် ကိုင်တတ် ဆောင်ရွက်တတ်ခြင်းတို့သည် ပညာများ သော စိတ်အစဉ် ဖြစ်လေသည်။ ဗုဒ္ဓအရှင်၏ သြဝါဒစကား အစဉ်များသည် လုပ်ချင်အောင်သာလျှင် ဖော်ပြသော စကား အစဉ်များ မဟုတ်ပေ။ လုပ်တတ် ကိုင်တတ်အောင်လည်း စံနှစ် တကျ ဖော်ပြသင်ကြားနေသော တရားစကားအစဉ်များ ဖြစ် လေသည်။ သဒ္ဓါနှင့် ပညာ ညီညွတ်မျှတလျက် ဘာသာရေး ဆောင်ရွက်ဘွယ် ကိစ္စများကို လုပ်ချင်သူတို့ လုပ်နည်း တတ် မြောက်လေအောင် လေ့ကျင့်ခင်းများ၌ တရားသဘော ထင်

ရှား ပေါ်လွင်စေရန် သံယုတ္တနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ် စသော
 အခြား အခြားသော သုတ္တန် ဒေသနာတော်များ၌ ပုဒ္ဒါရုံ
 ဟောပြောတော်မူခဲ့သော နည်းများကို အစဉ်မှီးကာ ဤဓမ္မစကြာ
 ဒေသနာတော်၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်များကို မြန်မာဘာသာ
 သက်သက်ဖြင့် ရေးသားဖော်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၂၀ - ပြည့်
 ကဆုန်လ

သိန်းအောင်
 အဘိဓမ္မ သဘာဝနည်းပြဆရာ

ရှင်းလင်းချက်

ကျွန်ုပ်တို့၌အား ထုတ်ဆောင်ရွက်ဘွယ်ရှိလျှင်ထိုကိစ္စအတွက် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရ၏။ ထိုကိစ္စနှင့် ဆက်သွယ်သော “သဘာဝမှု” လည်း ရှိရ၏။ ဆောင်ရွက်အပ်သော လုပ်ငန်းလည်းရှိရ၏။ နည်းလမ်းအားလျော်စွာ လိုက်နာသင့် ပယ်သင့်သော “စည်းမျဉ်း” လည်းရှိရ၏။ ဤနည်း အတိုင်းပင် ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်သည် ဓမ္မစကြာ ဒေသနာဖြင့်—

- (က) ရည်ရွယ်ချက် ပန်းတိုင်ကိုလည်း ညွှန်ကြားတော်မူခဲ့လေသည်။
- (ခ) ကိစ္စနှင့် ဆက်သွယ်သော သဘာဝတို့၏ “တရားကိုယ်မှု” ကိုလည်း ချပြတော်မူခဲ့လေသည်။
- (ဂ) ပန်းတိုင်ရောက် လုပ်ငန်းများကိုလည်း ဖော်ပြပေးအပ်တော်မူခဲ့လေသည်။
- (ဃ) လုပ်ငန်းအားလျော်စွာ “စည်းမျဉ်း” များကိုလည်း ဖော်ပြဆုံးမတော်မူခဲ့လေသည်။

“အို-ရဟန်းတို့၊ အို၊ နာ၊ သေ၊ လွတ်- ဝဋ်ကျွတ်တရားကို ငါတုရားဟောကြားတော်မူမည် “နားထောင်ကြကုန်” ဟူသော စကားအစဉ်သည် ရည်ရွယ်ချက် ပန်းတိုင်ကို ညွှန်ကြားတော်မူသော စကားဖြစ်လေသည်။

အန္တအကျင့်နှစ်မျိုးကိုဖော်ပြဆုံးမတော်မူသဖြင့်၊ ထိုအကျင့် ယုတ်များကို လေ့လာသော “ဆိုးသဘာဝအကုသိုလ်” တို့၏ “မူ တရားကိုယ်” များကို ပြသသင်ကြားတော်မူလေသည်။

မဇ္ဈိမအကျင့်ကို ဖော်ပြ ပေးအပ်တော်မူသဖြင့်၊ ထိုအကျင့် မြတ်ကို လေ့လာသော “ကောင်းသဘာဝအကုသိုလ်” တို့၏ “မူ တရားကိုယ်” များကို ချပြတော်မူခဲ့လေသည်။

မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး စကားအစဉ်ကို ဖော်ပြသင်ကြားတော်မူသဖြင့် ကိုယ်နှုတ် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ရေးဖြစ်သော သီလလေ့ကျင့်ခန်း၊ စိတ်တည်ငြိမ်သန့်ရှင်းရေးဖြစ်သော သမာဓိလေ့ကျင့်ခန်း၊ အသိ မှန် တိုးတက်ရေးဖြစ်သော ပညာလေ့ကျင့်ခန်း၊ ဤလုပ်ငန်း သုံးရပ်ကို ပေးအပ်တော်မူခဲ့လေသည်။

အန္တအကျင့်မျိုးကို ပယ်ရမည်၊ မဇ္ဈိမ အကျင့်မျိုးကို လိုက် နှာရမည်စသော စကားအစဉ်များသည် ပဋိက္ခေပဟူသော တား မြစ်ချက်၊ အနုညာတဟူသော အခွင့်ပြုချက်များကို ဖော်ပြသော စည်းမျဉ်းစကားများ ဖြစ်လေသည်။

ဤဓမ္မစကြာ ဒေသနာတော်၌ အန္တအကျင့်နှစ်မျိုးကို အဦး အစ ပဒါနထား၍ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဆက်သွယ်ပုံ အနုလောမစက်ကို ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်သည် ပဉ္စဝဂ္ဂီ အရှင်တို့အား သင်ပြပေးတော် မူ လေသည်။ မဇ္ဈိမပဋိပဒါဟူသော အလေ့အကျင့် ဖော်ထုတ် ပေးသဖြင့်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အဆက်အသွယ်ပြတ်သော ပဋိလောမ စက်ကို သင်ပြပေးတော်မူခဲ့လေသည်။

အရိယသစ္စာဟူသော အမှန်လေးချက်ကို ဖော်ပြတော်မူ သဖြင့် ယင်းပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏ အနုလောမ ပဋိလောမစက်တို့ကို ပေါင်းစပ် ရှင်းလင်းတော်မူခဲ့လေသည်။

ဒေသနာတော်အမည်

ဤဒေသနာ တော်၏ အမည်ကို ပါဠိ ဘာသာ အားဖြင့် (ဓမ္မစက္က ပဝတ္တန) ခေါ်သည်။ ဓမ္မ-သဘာဝတရားဟူသော၊ စက္က- စက်ကို၊ ပဝတ္တန-လှည့်တတ်အောင်၊ သုတ္တ-ဖော်ပြသော စကား အစဉ်။ အချင်းချင်း ဆက်သွယ်နေသော သဘာဝတရားစက်ကို လည်အောင်(ဝါ) လှည့်တတ်အောင် ဖော်ပြ ဆုံးမတော်မူသော စကားအစဉ်ဟု ဆိုလိုသည်။

အဟုတ်ရှိသော ပရမတ်ဓမ္မတို့သည် အကြောင်း အဖြစ် အကျိုးအဖြစ်ဖြင့် အချင်းချင်း ဆက်သွယ်ကာ အစမထင်သော စက်ဝိုင်းကြီးပမာ ပေါ်လွင်ထင်ရှားစွာ ဖြစ်နေကြသောအချင်း အရာတို့ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ခေါ်သည်။ စက်ဝိုင်းကြီးကား ထင်ရှား နေ၏။ ပေါ်လွင်နေ၏။ သို့သော် ဤစက်ဝိုင်းသည် ဘယ်အနားက အစပြုထားသည်ဟူ၍ကား မပေါ်လွင်နိုင်ပေ။ ယင်းစက်ရဟတ် ဆက်စပ်ပုံကို လှနုတ်ဗြဟ္မာတို့သိအောင် နားလည်းအောင် ပဋိ ဝေဓဉာဏ်၊ ဒေသနာဉာဏ်တော်တို့ဖြင့် ဟောပြသင်ကြားပေး ခြင်းကိုပင် လည်အောင် လှည့်တော်မူသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဒေသနာတော်၏ အကျဉ်းချုပ် အဓိပ္ပာယ်

“ဧဝံ မေသုတံ” ဣသော နံပါတ်(၁) အပိုင်းသည် အရှင် အာ နန္ဒာမထေရ်က သံဂါယနာတင် အရှင်မြတ်တို့အား လျှောက် ထားသော စကားအစဉ်ဖြစ်လေသည်။

“ဒွေမေဘိက္ခဝေ အန္တာ” စသော နံပါတ်(၂)အပိုင်းသည် ယုတ်သောအကျင့် နှစ်မျိုးတို့၏(ဆိုးသဘာဝမှု)များကို ဖော်ပြလျက် သိအပ်သောတရား ပယ်အပ်သောတရားတို့၏ (ပရမတ်မှု) ကိုချကာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အနုလောမစက်ကို ဖော်ပြလျက် အိုအောင် နာအောင် သေအောင် ထပ်ကာထပ်ကာ ပဋိသန္ဓေ နေရအောင် ပို့ပေးနေသော အကျင့်များကို ပြသောအပိုင်းဖြစ်သည်။

“ဧတေခေါဘိက္ခဝေ ဥဘောအန္တေအနုပဂမ္မ” စသောနံပါတ် (၃)အပိုင်းသည် လိုက်နာအပ်သော အကျင့်၏ ကောင်းသဘာဝ ပရတ္တမ္မကိုချလျက် ကိုယ်နှုတ် အမူအရာဖြစ်သော သီလလေ့ကျင့်ခန်း၊ စိတ်တည်ငြိမ်မှုဖြစ်သောသမာဓိလေ့ကျင့်ခန်းအသိမှန်တိုးတက်မှုဖြစ်သော ပညာလေ့ကျင့်ခန်းသုံးမျိုးတို့ဖြင့်၊ အို၊ နာ၊ သေ၊ လွတ်-ဝဋ်မှုကျွတ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဋိလောမ စက်ကို ပြပေးသော စကားအစဉ် ဖြစ်လေသည်။

“ဣဒံခေါ ပနဘိက္ခဝေ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ” စသော နံပါတ် (၄)အပိုင်းသည် အနုလုံ ပဋိလုံ ပေါင်းစပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် လုပ်ငန်း၏ အဆုံးသတ် သိစရာ အမှန်လေးချက်ဟူသော သစ္စာလေးပါး တို့ကို သင်ပြထားသော စကားအစဉ်ဖြစ်လေသည်။

“ဣဒံဒုက္ခံ အရိယသစ္စန္တိ မေဘိက္ခဝေ” စသော နံပါတ် (၅) အပိုင်းသည် အရိယသစ္စာလေးပါးတွင် သစ္စာတပါးတပါး အတွက် အမှန်ဟုသိသောသစ္စဉာဏ်၊ ပြုဘယ်ဟုသိသောကိစ္စဉာဏ်၊ ပြုပြီးပြီဟုသိသော ကတဉာဏ်၊ ဤသုံးမျိုး သုံးမျိုးသော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်တို့ဖြင့် ပိုင်းပိုင်း ခြားခြား ထင်ထင် ရှားရှား သိတော်မူခဲ့ပုံကို ဟောပြော ပြောပြတော်မူလျက်၊ ပဉ္စဝဂ္ဂိ အရှင်တို့

အား“တထာဂတ”ဖြစ်ကြောင်းကို သိအောင် ရှင်းလင်းပြသော စကားအစဉ်တို့ ဖြစ်လေသည်။

ယာဝကိဝဉ္ဇမေဘိက္ခဝေ စသောနံပါတ်(၆)အပိုင်းသည် ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့က ဗုဒ္ဓမဖြစ်နိုင်၊ “အို၊ နာ၊ သေ၊ လွတ်-ဝဋ်ကျွတ်တရားကိုမသိနိုင်စသော ငြင်းပယ်ချက်တို့ကို ဤကဲ့သို့ တိကျပြတ်သားစွာသိခဲ့လို့ သာလျှင် ဗုဒ္ဓဟု ဝန်ခံတာပေါ့ဟု လုံလောက်သော အကြောင်းပြနှင့်တကွ နိဂုံးအုပ်ကာ အဖြေ ပြန်ပေးတော်မူသော စကားအစဉ်ဖြစ်လေသည်။

“ဣဒမဝေါစဘဂဝါ” စသော နံပါတ်(၇)အပိုင်းသည် ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်နှင့်တွေ့စက မယုံမနာအပြင်းအထန် ပယ်လှန်ငြင်းဆိုခဲ့ကြသော ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့သည် ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်၏ သြဝါဒကိုနာကြားရပြီးသောအခါ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ လက်ခံကြကြောင်းကိုပြသော စကားအစဉ်ဖြစ်လေသည်။

“ဣမသ္မိံ ပန ဝေယျာ ကရဏသ္မိံ ဘညမာနေ” စသော နံပါတ်(၈)အပိုင်းသည် ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်နှင့် ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့ မေးလိုက် ဖြေလိုက်ဟူသောနည်းဖြင့်ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏အနုလောမ ပဋိလောမ သဘောကို အကျဉ်းအားဖြင့် ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့ သိသွားပုံတို့ကို ဖော်ပြသော သံဂါယနာတင် မထေရ်မြတ်တို့၏ စကားအစဉ်များ ဖြစ်လေသည်။

“ပဝတ္တိတေစ ပနဘဂဝတာ ဓမ္မစက္ကေ” စသော နံပါတ်(၉) အပိုင်းသည် ဤဒေသနာတော်ကို ဟောပြသင်ကြားပြီးသည့်၏ အဆုံး၌ ဘုမ္မစိုးနတ်များမှ အစ ပြဟွာများအထိ အစွဲအစွပ်တတ်ကြပုံကို သော ကြေးကြော်သံကြီးဖြင့် တသောင်းခေါက်ကြော်ဆိုက်

၉၆၇၇

အစွဲအစွပ်တတ်ကြပုံကို သော ကြေးကြော်သံကြီးဖြင့် တသောင်းခေါက်ကြော်ဆိုက် ကမ္ဘာအေး။

ကြီး တခုလုံးကို တုန်လှုပ်ချောက်ချားစေလျက် နတ်ဗြဟ္မာတို့၏ စုပေါင်းသော ရောင်ခြည်တွေကို မနှိုင်းယှဉ်သာသော ဗုဒ္ဓ ကိုယ်တော်၏ ရောင်ခြည်တော်တွေက လမ်းခြုံဖုံးအုပ်ကာသွားသဖြင့် နတ်တွေ ဗြဟ္မာတွေ ငေးမောအံ့ဩဘွယ် ဖြစ်ကြပုံတို့ကို သံဂါယနာတင် မထေရ်များကဖော်ပြသောစကားစဉ် ဖြစ်လေသည်။

“အထခေါ ဘဂဝါ ဣမံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ” စသော နံပါတ် (၁၀) အပိုင်းသည် ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်နှင့်တွေ့စအခါ ကခေါင်းဆောင် ပြုကာငြင်းပယ်ခဲ့သော အရှင်ကောဏ္ဍညသည်ပင် “အို၊ နာ၊ သေ၊ လွတ်-ဝဋ်ကျွတ်တရားကို” ကိုယ်တိုင်သိ ဖြစ်သွားသဖြင့် ဗုဒ္ဓကိုယ်တော် ဥဒါနိးကြူးရင့်ပုံ အရှင်ကောဏ္ဍည (အညာသိ) ဘွဲ့ထူးရပုံတို့ကို ဖော်ပြသော စကားအစဉ်များဖြစ်လေသည်။

“အထခေါ အာယသ္မာ အညာသိ ကောဏ္ဍညော” စသော နံပါတ်(၁၁) အပိုင်းသည် ပဉ္စဝဂ္ဂိ အရှင်မြတ်တို့သည် “အို၊ နာ၊ သေ၊ လွတ်-ဝဋ်ကျွတ်တရား” ကိုသိကြပုံအချင်းအရာများနှင့် ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်ထံ ရဟန်း ပြုပေး တော် မူပါရန် လျှောက်ထား တောင်းပန်ကြပုံ၊ ဖော်ဘိက္ခု ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ကြရပုံတို့ကို သံဂါယနာတင် မထေရ်မြတ်တို့က ပြောပြထားသော စကားအစဉ်များ ဖြစ်လေသည်။

ပဉ္စဝဂ္ဂိ

ဘုရားအလောင်းတော်သည် တုသိတာ နတ်ပြည်မှ စုတေ၍ လူ့ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေယူတော်မူသောအခါ မယ်တော်မာယာ အိပ်မက်မြင်တော်မူလေသည်။ ထိုအခါ ရာမ၊ ဇေ၊ လက္ခဏ၊ ဇောတိ မန္တိ၊ ယည၊ သုဘောဇ၊ သုယာမ၊ သုဒတ္တ ဟူသော ပညာရှိ

အကျော် ဗေဒင်တတ် ပုဏ္ဏားတော် ရှစ်ဦးတို့သည် ယင်းအိပ်မက် နိမိတ်၏အကျိုးကို ဘတ်ဆိုလျှောက်ကြားခဲ့ကြလေသည်။ ဘုရား အလောင်း ဘွားမြင်တော်မူသောအခါ၌လည်း ပညာရှိအကျော် ဤပုဏ္ဏားတော် ရှစ်ဦးပင်လျှင် လက္ခဏာဘတ်လျှောက်ကြရပြန် လေသည်။

ဤပညာရှိအကျော် ရှစ်ဦးတွင် ရာမ-ဓဇ-လက္ခဏ ဟူသော ရှေ့သုံးဦးတို့က ဤမင်းသားငယ်သည် စကြာမင်းသော်၎င်း၊ ဗုဒ္ဓ သော်၎င်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်ဟု စကားနှစ်ခု ဟောကြပြောကြလေ သည်။ ကျန်ငါးဦးသော ပညာရှိတို့ကမူ ဤမင်းသားငယ်သည် စကြာမင်းမဖြစ်နိုင်ပေ၊ ဗုဒ္ဓသာလျှင် ကေနိမုချ ဖြစ်ရလိမ့်မည်ဟု တထစ်ချတသံတည်း အတိအကျ ဟောကြပြောကြ နိမိတ်ဘတ် ကြလေတော့သည်။

အားလုံးသော ပညာရှင်ကြီး ရှစ်ဦးတို့သည် ဗေဒင် ကျမ်းဂန် တို့ကို တဘက်ကမ်းရောက် တတ်မြောက် ကျမ်းကျင် ကြသော ဗေဒတ္တယ ပါရဂူများဖြစ်ကြသည်သာမက သစ်ပင်သတ္တုအမျိုး မျိုးတို့ကိုပါ ကျမ်းကျင် တတ်မြောက်စေသော နိဗ္ဗာန်ကျမ်း အတတ်၊ အလင်္ကာကျမ်း အမျိုးမျိုးနှင့် လောကဝယတ ကျမ်း အမျိုးမျိုး၊ မဟာပုရိသလက္ခဏာကျမ်းအတတ်စသည်တို့၌လည်း ကျမ်းကျင်မှု ယုတ်လျော့ခြင်း မရှိကြပေ။ သို့သော် ပုဏ္ဏားတော် ရှေ့ သုံးဦးတို့သည် “အမေမှာလျှင် မှာတိုင်း” ဟူသကဲ့သို့ စာပေ ကျမ်းဂန်တို့၌ ဖော်ပြသော စကားအစဉ်အတိုင်းကိုသာ သိတတ် ကြသဖြင့် စကားနှစ်ခု ဟောပြောကြလေသည်။ ဇောတိမန္တိ စသော ကျန်ငါးဦးသော ပညာရှင်ကြီးတို့သည် “တထွာပြုလျှင် တလံမြင်” ဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ကြလေသောကြောင့်၊ စာပေ

ကျမ်းဂန်တို့က ညွှန်ကြားထားသော သိမ်မွေ့သော သဘာဝ
တို့ကို ထိုးထွင်းသိမြင်တတ်ကြသဖြင့်၊ တမျိုးတည်း ဧကန် အတိ
အကျ အမှန်ကို ဟောနိုင် ပြောနိုင်ကြလေသည်။

ထို ငါးဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ပညာရှိကြီးများဟု ခေါ်ကြရ
သော်လည်း အသက်အရွယ်အားဖြင့်မကြီးရင့်ကြသေးပေ။ ပညာ
အလွန်ထက်မြက်ကြလေသောကြောင့်၊ ထိုခေတ်ရှိ ပညာရှင်ကြီး
များနှင့် ဂုဏ်သရေရှိ လူကြီးလူကောင်း အပေါင်းတို့က အသက်
အရွယ် ငယ်ပင်ငယ်ကြသော်လည်း ပညာရှိစွာရင်းသို့ တင်သွင်း
ခြီးမြှောက် ထားကြလေသည်။ ဤပညာရှင်ကြီး ငါးဦးတို့သည်
မိမိတို့၏ တင်ကြိုဟောပြောချက်များကို မိမိတို့ ကိုယ်တိုင်ပင် တ
ထစ်ချ ယုံကြည်သက်ဝင် ကြလေသောကြောင့်၊ အောက်ပါ
အတိုင်း ဆွေးနွေးစဉ်းစားကြလေသည်။ ဤမင်းသား ငယ်သည်
အရွယ်သို့ ရောက်ပြီးလျှင် ဧကန်မူချ ဗုဒ္ဓဖြစ်လိမ့်မည်၊ သင်တို့
ငါတို့သည် မယားယူ၍ အိမ်ထောင်ပြုကာဗုဒ္ဓဖြစ်ချိန် ကျအောင်
စောင့်ဆိုင်းနေကြပါလျှင် သားတော့သွီးတော့က သင်တို့ငါတို့အား
ရစ်မတ်နှောင်ဖွဲ့ထားကြလေတော့မည်၊ ဤမင်းသားဗုဒ္ဓဖြစ်လာ
သောအချိန်မှာ သားမယားတေ၏ အနှောင်အဖွဲ့ ခံနေရသော
သင်တို့ငါတို့သည် တောမထွက်နိုင်ပဲ ရှိချိမ့်မည်၊ အချိန် စောစွာ
ယခုအခါကပင် အိမ်ထောင်မပြုကြတော့ပဲ တောထွက် သွားနှင့်
ကြစို့ ဟု အချင်းချင်း ဆွေးနွေး ဆုံးဖြတ်ကြလေသည်။ ဤသို့
ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ပြီးသောအခါ နိမိတ်ဘတ်သဖြင့် ရရှိထား
သော လာဘ်သပ္ပကာ ပစ္စည်းဥစ္စာများကို ဆွေမျိုးပေါက်ဖေါ်
တော်စပ်သူတို့အား ပေးအပ်စွန့်ကြဲခဲ့ကြပြီး၊ ဘုရားအလောင်း
မေးဖွားစ မကြာမီအချိန်ကာလလောက်ကပင် တောထွက်သွား
နှင့်ခဲ့ကြလေသည်။

ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ငါးဦးတို့သည် တဦးနှင့်တဦး မခွဲကြမခွါကြပဲ ပူးကပ်ကပ် တတောမှ တတော တရွာမှတရွာသို့ ပြောင်းကာ ရွှေ့ကာ သိဒ္ဓတ်မင်းသား တောထွက်မည့် သတင်းစကားကိုသာ လျှင် အထူးသတိပြုကာ နားထောင်ရင်းသွားလာနေကြရာမှ ရွာနေ လူအပေါင်းတို့က ငါးဦးပါ တိပဉ္စဝဂ္ဂီဟုခေါ်ဝေါ် သမုတ်ကြခြင်းဖြင့် ထင်ရှားကျော်ကြားခဲ့ကြရလေသည်။ သိဒ္ဓတ်မင်းသား တောထွက်သွားသောအချိန်မှာ ဤပဉ္စဝဂ္ဂီ ငါးဦးတို့သည် ဥရုဝေလတောကြီးသို့ ရှေးဦးစွာ ရောက်နှင့်နေကြလေပြီ။

သိဒ္ဓတ်မင်းသား

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀-လောက်က ဣန္ဒိယ နိုင်ငံ မြောက်ပိုင်း သက္ကတိုင်း ကပိလဝတ္ထုမြို့၌ သုဒ္ဓေါဒန မင်းကြီး မာယာဒေဝီ မိဖုရားတို့မှ ဘုရားအလောင်း သိဒ္ဓတ်မင်းသားကို ဖွားမြင်တော်မူခဲ့လေသည်။ ထိုစဉ်အခါက ဣန္ဒိယနိုင်ငံမှာ ပဒေသရာဇ်ခေတ်ဖြစ်၍ ပဒေသရာဇာတို့ အုပ်ချုပ်စိုးမိုးကြလေသည်။ ဝဇ္ဇီတိုင်း ဝေသာလီမြို့ မလ္လာတိုင်း ကုသိနာရုံမြို့ စသည်တို့မှာ အများသဘောတူ တင်မြှောက်ကြသော မင်းတို့ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ကြ၍ အင်္ဂမဂတိုင်း ရာဇဂြိုဟ်မြို့ ကာသိ ကောသလတိုင်း သာဝတ္ထိမြို့ စသည်တို့၌ အသက်ဦးဆံပိုင်မျိုးရိုး ဘုရင်တို့ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ကြလေသည်။

ဘုရားအလောင်း၏ မယ်တော် ခမည်းတော်တို့သည် မျိုးရိုးစဉ်ဆက် ဘုရင်များဖြစ်ကြ၍ သကျမျိုးဂေါတမအနွယ်အားဖြင့် ထင်ရှား ကျော်စောကြလေသည်။ ဘုရားလောင်းသည် ပဒေသရာဇာမျိုး၌ ပေါက်ပွားရသော်လည်း ပဒေသရာဇာတို့ ခံစားခွင့်

ရှိသော စည်းစိမ်ဥစ္စာများထက် လွန်ကဲပိုမောက်သော ဥစ္စာရတနာ စည်းစိမ်တို့ကို ဘုန်းကံ အားလျော်စွာ ရရှိခံစားရလေသောကြောင့်၊ အခြားသော ပဇောရာဇာ တို့ကို လှမ်းမိုး နိုင်သော ကျော်စောသတင်းကို ခံယူရရှိတော်မူခဲ့လေသည်။

ဥက္ကာမုခ မင်းမှစ၍ အမျိုး၏ ဓလေ့ထုံးစံတို့ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက် လာခဲ့ကြရာ၊ မင်းဆက်ပေါင်း ရှစ်သောင်းကျော် သော်လည်း၊ တဦးတယောက်သော မင်းမျှမိမိတို့၏ အမျိုးဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာတို့ကို မဖျက်မဆီးခဲ့ဘူးလေသောကြောင့် သာကီဝင် မင်းမျိုးတို့သည် ဇာတိမာန် အလွန်တက်ကြွလျက် ရှိကြလေသည်။ အမျိုးမာန်ကြွသဖြင့် မာနတလူလူနေကြသော သာကီဝင် မင်းသားတို့သည် ဘုရားအလောင်းတော် သိဒ္ဓတ်မင်းသား၏ ကြီးမားပြန့်ကျယ်သော ဂုဏ်သတင်းကို ပုတ်ခတ်ထိပါး စော်ကားစွပ်စွဲခြင်းပြုကြလေသည်။ ထိုကိစ္စကိုပင် အစွဲပြုကာ ထိုအခါက ခေတ်စားနေသော လေးတင်ပဲ့ မြှားပစ်ပဲ့ကြီးကို အလောင်းတော် သိဒ္ဓတ်မင်းသားမှာ ဆင်နွဲ့ပြုသခဲ့ရလေသည်။

သက်တော် တဆဲ့ ခြောက်နှစ် ရောက်သောအခါ ရွှေယမင်း ရုပ်ကဲ့သို့ တင့်တယ်လှပ ကျန ပြေပြစ်သော အရွယ် အဆင်း ရှိသဖြင့် ဗိမ္မာဟုခေါ်ဆိုရသော ယသော်ဓရာမင်းသမီးနှင့် စုလျား ရစ်ပတ် လက်ထပ်ထိမ်းမြားတော်မူခဲ့လေသည်။ ဥတုသုံးပါးနှင့် လျော်အောင် ဘုံငါးဆင့် ဘုံခုနစ်ဆင့် ဘုံကိုးဆင့် ဆောက်လုပ် ထားသော နန်းမကြီး သုံးဆောင်ပေါ်မှာ ယသော်ဓရာအမှူးပြုသော မောင်းမပေါင်း လေးသောင်းကျော် ခြံရံလျက် သက်တော် ၂၉ -နှစ်တိုင်အောင် လောကီစည်းစိမ်တို့ကို ခံစားစံစားတော်မူခဲ့လေသည်။

ထိုသက်တော် ၂၉-နှစ်မှာပင် ဘုရားအလောင်းတော်သည် လူအို၊ လူနာ၊ လူသေတို့ကို တွေ့မြင်ရဘူး၏။ တွေ့မြင်ရသော အကြိမ်တိုင်း အကြိမ်တိုင်း၌ အိုသဘော နာသဘော သေသဘော တို့ကိုထက်သန်စွာစဉ်းစားဆင်ခြင်သောဘုရားအလောင်း၏စိတ် အစဉ်မှာ ထိတ်လန့်ခဲ့၏၊ တုန်လှုပ်ခဲ့၏၊ ချောက်ချားခဲ့၏။ တဖန် ရဟန်းတော်တပါးကို ဖူးတွေ့ရသောအခါ ရဟန်းအဖြစ်၏ ချမ်းသာငြိမ်းပုံကိုတို့ ငဉ်းစားလျက် ငြိမ်းချမ်းသာသော ရဟန်းအဖြစ်သို့ စိတ်အစဉ်ညွတ်တော်မူလေသည်။ ဤသို့လျှင် တဘက်မှ ထိတ်လန့်သော သံဝေဂစိတ်၊ တဘက်မှ ငြိမ်းလို့သော ဝိဝေဂစိတ်တို့သည် အပြန်အလှန်ဖြစ်ပေါ်နေခိုက်မှာ သားတော် ဖွားမြင်ပါသည်ဟူသော မင်္ဂလာသတင်းကိုကြားသိရပြန်လေသည်။

သားတော်ကလေး ဖွားသည်ဟူသော သတင်းကိုကြားလျှင် ကြားချင်း သားအပေါ်၌ စွဲလမ်းသော ချစ်ခင်စိတ်တွေသည် စမ်းရေယာဉ်ပမာ ဆက်ကာဆက်ကာ တဖွါးဖွါးပေါ်လာ စီးဆင်းနေလေတော့သည်။ ထိုအခါ ဘုရားအလောင်းတော်သည် သတိကြီးစွာထားလျက် ဤသို့စဉ်းစားတော်မူပြန်သည်။ ငါသည် သားတော်ဖွါးသည်ဟု ကြားလျှင် ကြားချင်းပင် သားတော်၏ အပေါ်၌ ဤမျှချစ်ခင်စိတ်တွေ ပေါ်ပေါက်နေပါလျှင်၊ အချိန်ကြာမြင့်၍ သားတော်ကြီးရင့်လာသောအခါ (နေမြင့်လေ အရူးရင့်လေ) ဟူသကဲ့သို့ ထိုချစ်ခင်သော နှောင်ကြီးကြီးမှာ ထွားကြိုင်း ခိုင်မြဲလာပေလိမ့်မည်။ ယင်းသို့ ခိုင်မြဲနေသော အချစ်နှောင်ကြီးကြီးကို မဖြတ်တောက်နိုင်ပဲ ရှိခဲ့လျှင် အို၊ နာ၊ သေ၊ ဝဲကြီးထဲမှာ တလည်လည် တပတ်ပတ် အဆက်မပြတ် ထပ်ကာ ထပ်ကာ ဖြစ်ပေါ်ရချေဦးမည်။ ယနေ့ပင်တောထွက်ကာ အို၊ နာ၊

သေလွတ် ဝဋ်ကျွတ်တရားကို ရှာဖွေတော့မည်ဟု ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်တော်မူလေသည်။ ထိုညဉ့်မှာပင် ဆန္ဒအမတ်ကို နောက် တော်ပါ ခေါ်တော်မူခဲ့ပြီးလျှင်၊ ကဏ္ဍိက မြင်းတော် စီးလျက် တောဘက်သို့ထွက်ခွါခဲ့လေသည်။ အနော်မာမြစ်တဘက်ကမ်းသို့ ရောက်တော်မူလေလျှင်၊ ဆံတော်များကိုပယ်ရှား၍ မင်းသား၏ အဝတ်တန်ဆာများကို စွန့်ပစ်ကာ ရဟန်းတော်များ၏ အဝတ် အရုံကို ဝတ်ဆင်တော်မူလေတော့သည်။ ထိုနောက်ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို ဆွမ်းအတွက် အမှီပြုကာ ပဏ္ဍဝတောင်မှာ သီတင်းသုံး နေထိုင် တော် မူလေသည်။

အာဠာရဆရာကြီး

ထိုနောက် ဘုရားအလောင်းတော်သည် ကာလာမအနွယ် ဖြစ်သော 'အာဠာရ' ရသေ့ ဆရာကြီးထံသို့ သွားရောက်၍ တပည့် အဖြစ်ခံယူပြီးလျှင်၊ ထိုဆရာကြီး၏ ဝါဒကိုနှုတ်ဖြင့်သင်ယူစဉ်၊ ဤ ဆရာကြီးသည် စာသိအပြောသမားမဟုတ် လက်တွေ့ လေ့ကျင့် ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ဖြစ်သည်ဟု သိရှိရလေသည်။ ထိုအခါ "အိုဆရာကြီး သင်၏ဝါဒကို ဘယ်အထိ ကိုယ်တိုင်သိအောင်လုပ် ရမည်နည်း" ဟုမေးလေသော်၊ အာဠာရဆရာကြီးက အင်္ဂါဥညာ ယတနု စျာန်ထိအောင် ပြောကြား သင်ပြ ခဲ့လေသည်။ ထိုအခါ ဘုရားအလောင်းတော်သည် ဤစျာန်တရားကိုသက်ဝင် သော သဒ္ဓါ၊ အားထုတ်သော ဝီရိယ၊ အောက်မေ့သောသတိ၊ တည်ငြိမ်သော သမာဓိ၊ ဆင်ခြင်သောပညာတို့နှင့် ပြည့်စုံပါမှ လက်တွေ့ရရှိနိုင်ရာသည်။ ထိုတရားငါးပါးသည် ဆရာကြီးအာဠာ ရမှာသာလျှင် ရှိနေသည်မဟုတ်၊ ငါ့မှာလည်း ဤတရား ငါးပါး ရှိတော့သည်သာဟု ဆင်ခြင်လျက် ကြိုးစား အားထုတ်လေရာ

ရက်အနည်းငယ်အတွင်းမှာပင် အင်္ဂါညာယတနု စျာန်ကို လက်
 ကိုင် ရရှိတော်မူခဲ့လေသည်။ ထိုအခါ အာဠာရရသေ့ကြီးကို ပြန်
 ပြောလေသော်၊ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာလှသော ဆရာကြီးသည်
 ကျွန်ုပ်တို့နှစ်ဦး တို့စပ်ကာ ဤတပည့်အပေါင်းတို့ကို ခေါင်း
 ဆောင် ဆုံးမရအောင်ဟုပြောလျက်၊ ဘုရားလောင်းတပည့်အား
 သူနှင့်တန်းတူထားကာ ခေါင်းဆောင် တင်မြှောက်လေတော့
 သည်။ ဘုရားအလောင်းတော်မှာမူကား စျာန်နှင့်တကွ အဘိ
 ညာဉ် ရလေသောကြောင့်၊ ဤစျာန်ကုသိုလ်၏ အကျိုးသည်
 အင်္ဂါညာယတနုဘုံသို့သာလျှင် ရောက်ရရှိမည်ဖြစ်သည်။ ထိုဘုံမှာ
 လည်း သေရခဲဦးမည်။ ဤစျာန်တရားသည် အိုနာသေလွတ်
 ဝဋ်ကျွတ်တရားမဟုတ်ဟု အဘိညာဉ်၏ အစွမ်းဖြင့် သိတော်မူ
 လေသည်။ ယင်းသို့သော အခါမှအစပြု၍ ထိုစျာန်တရားကို
 ဂရုမစိုက်ပဲ စွန့်ပယ်ထားလိုက်လေတော့၏။

ဥဒက ဆရာကြီး

အိုနာသေလွတ် ဝဋ်ကျွတ်တရားကို ရှာရင်း ဖွေရင်း တဖန်
 ခရီးထွက်ပြန်သော်၊ ရာမပညာရှိကြီး၏သားဥဒကရသေ့ကြီးနှင့်
 တွေ့၍ ထိုဆရာကြီးထံမှာ ဝင်ရောက် နည်းခံပြန်လေသည်။ အာ
 ဠာရ ဆရာကြီးထံမှာ သင်ယူသကဲ့သို့ နှုတ်ဖြင့် သင်ယူစဉ်ပင် ဤ
 ဥဒကဆရာကြီးလည်း စာသိအပြောသမားမဟုတ်ပေ။ လက်တွေ့
 ဆရာကြီးတဦးပင် ဖြစ်သည်ဟု သိ၍ မေးမြန်းလေသော်၊ ဥဒက
 ဆရာကြီးက နေဝသညာ နာသညာယတနုစျာန်ကို ပြောကြား
 သင်ပြခဲ့လေသည်။ ရှေးနည်းအတိုင်း အားထုတ်ပြန်သော်၊ ရက်
 ပေါင်းအနည်းငယ်အတွင်းမှာပင် နေဝသညာနာ သညာယတနု
 စျာန်ကို ရရှိပြန်လေသည်။ ထိုစျာန်ကိုရရှိကြောင်း ဥဒကဆရာ

ကြီးအား ပြန်ပြောသောအခါ၊ သူတော်ကောင်း ဆရာကြီးသည် အတူနေ သီတင်းသုံးဘက်ဖြစ်သောဘုရားအလောင်းအား မိမိ၏ ဆရာအဖြစ် တင်ထားကာ မြောက်စားပြန်လေသည်။ ဘုရား အလောင်းတော်မူကား ဤဈာန်တရားသည်လည်း အိုနာသေလွတ် ဝဋ်ကျွတ် တရားမဟုတ်။ နေဝသညာ နာသညာယတနာဘုံသို့ ရောက်ရုံမျှသာလျှင် အကျိုးပေးသောကုသိုလ်တရားဖြစ်သည်ဟု အဘိညာဉ်အစွမ်းဖြင့် သိတော်မူ၍ ထိုဈာန်ကို မဝင်စားပဲစွန့်ပစ် ထားပြန်လေတော့သည်။

ဥရုဝေလတော

ထိုနောက် အိုနာသေလွတ် ဝဋ်ကျွတ်တရားကိုရှာရင်းဖွဲ့ရင်း ခရီးထွတ်ပြန်သော် ဥရုဝေလတောကြီးသို့ ရောက်သဖြင့်၊ တရား အားထုတ်လိုသူ သူတော်ကောင်းပုဂ္ဂိုလ်များ နေထိုင်ချင်စရာ ကောင်းသော ဋ္ဌာနတခုဖြစ်ကြောင်းကို သိရှိတော်မူလေသည်။ ဗုဒ္ဓမပွင့်မီ အတော်ကြာကာလ၌ အမျိုးကောင်းသားတသောင်း တို့သည် စုပေါင်းတောထွက်ကာ ရသေ့ ရဟန်းပြုကြပြီးလျှင် တောအုပ်ကြီး ဤနေရာ၌ သီတင်းသုံး နေတော်မူကြလေသည်။ တနေ့သ၌ ထိုရသေ့ တသောင်း သူတော်ကောင်း တို့သည် စုပေါင်း စည်းဝေးကာ အချင်းချင်း ကတိပြုကြ လေသည်။ အို...ငါ့ရှင်တို့ သင်တို့ငါတို့သည် ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ် သုံးမျိုးတို့ကို မကောင်းမှုမှ ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရန် အလို့ငှါ ရသေ့ ရဟန်းပြုကာ ဤတောကြီးမှာ နေလှာကြသည်။ ကိုယ်အမှု အရာ ချွတ်ယွင်းချက်၊ နှုတ်အမှုအရာ ချွတ်ယွင်းချက်တို့မှာ ပေါ် လှောင်ထင်ရှားလှသဖြင့်၊ သူတပါးကပင် စွဲချက်တင်၍ သွန်သင် ဆုံးမတားမြစ်နိုင်ကြပါသည်။ စိတ်အမှုအရာ ချွတ်ယွင်းမှုအတွက်

သူတပါး အသိခက်လှသည်။ ကာမဂုဏ်နှင့် စပ်လျဉ်းသော စိတ်ကူးသတ်ဖြတ်ညှဉ်းဆဲရေး အတွေးအခေါ်၊ သူတပါးပျက်စီး ရာပျက်စီးကြောင်း အကြံအစည်များ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော်၊ မိမိတို့၏ မကောင်းစိတ်ကူးများကို မိမိသာလျှင် သေချာ ခဏ သိရှိရ ပါသည်။ သို့အတွက် မိမိကိုယ်တိုင် တရားလျှို့ဝှက်လုပ်ကာ စိတ်မ ကောင်းမှုများအတွက်အပြစ်ဒဏ်ပေးကြပါစို့။ မကောင်းမှုများ ကို ကြံစည်မိတိုင်း ကြံစည်မိတိုင်း သဲတထုပ် ယူလာပြီးလျှင် ဤ နေရာမှာ ကြဲဖြန့်ကြပါဟု ကတိကဝတ် ပြုထားကြသည်။ စိတ်ကို မထိန်းမသိမ်းနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မကောင်းသော အတွေး အခေါ် တို့ကိုကြံစည်စိတ်ကူးမိသောအခါတိုင်းအကြိမ်တိုင်း ဤ နေရာသို့လာရောက်၍ သဲတထုပ်ကို ဖြန့်ကြဲကြလေတော့သည်။ နှစ်ရှည်လများကြာမြင့်လေသော်ဖြန့်ကြဲကြသောအကြိမ်ပေါင်း များပြားလှသဖြင့် သဲပုံကြီးဖြစ်ခါကြီးမားလာလေတော့သည်။ နောက်ခေတ် လူများတို့သည် ထိုသဲပုံကြီးကို ပူဇော်ရာစေတီဌာန ကြီးတခုအဖြစ် အသိအမှတ် ပြုကြလေသည်။ ထိုသဲပုံစေတီကြီးကို အစွဲပြု၍ ဥရုဝေလတောဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသဖြင့် ထင်ရှားလာ လေသည်။

သေနာနိဂ္ဂာ

ထိုတောအုပ်အနီး၌ရွာငယ်တခုရှိ၏။ ထိုရွာငယ်သည်ရှေးရှေး သော မဟာသမ္မတ မင်းများလက်ထက်က စစ်သားများနေထိုင် သော နိဂုမ်းရွာကြီးဖြစ်ခဲ့ဘူး၍ ဈေးဆိုင် ရုံးဂါတ်စသည်တို့ဖြင့် စည်ကား သာယာလေသောကြောင့်၊ “သေနာ” စစ်သား စစ်မှု ထမ်းတို့၏ “နိဂမ” စုပေါင်းနေထိုင်ရာ နိဂုမ်းရွာကြီးဟု ခေါ် တွင်ခဲ့လေသည်။ သိဒ္ဓတ်မင်းသား တောထွက်လာလော အချိန်

ကာလမှာ နိဂုမ်းရွာကြီးမဟုတ်တော့ပဲ ရွာငယ်ကလေးမျှ ဖြစ်၍ ထိုရွာငယ်ကို နို့ ဆွမ်းဒါ ယိကာမ သုဇာတာ သတို့သမီးတို့ ဘခင် “သေနာနိ” မည်သော သူကြီးမင်း စီရင်အုပ်ချုပ် လေသောကြောင့် “သေနာနိဂ္ဂာ” ဟု တွင်လေသည်။

ဘုရားအလောင်းသည် နေရဉ္စာ မြစ်ကမ်းဘေး သေနာနိ ရွာကလေးကို ဆွမ်းခံစရာအဖြစ် အမှီပြုကာ သီတင်းသုံးနေလေသော် ဤဥရုဝေလတောသို့ အလျင်တင်ကြိုရောက်နှင့်နေကြသော ပဉ္စဝဂ္ဂိ အရှင်တို့သည် ဘုရားအလောင်းကို တွေ့မြင်ကြရသောအခါ မိမိတို့ တင်ကြိုဟောပြော ဘတ်ကြားခဲ့သော နိမိတ်စကားများ တဝက်အမှန်သို့ ရောက်နေသဖြင့်၊ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ဘုရားအလောင်းအား ဆီးကြိုပြုစုကြလေသည်။

“မကြာခင်ဗုဒ္ဓဖြစ်တော့မည်၊ အိုနာသေလွတ်ဝဋ်ကျွတ်တရားကို မကြာခင် ကြားနာရပေတော့မည်” ဟူသော မြော်လင့်စိတ်တွေ ပီစီး ထက်သန်နေကြသဖြင့် ဘုရားအလောင်း၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှု မပျက်မကွက်စေရန် သာမဏေငယ်များသည် ဆရာတော်ကြီးအား ယုယုယယ ပြုစုကြသကဲ့သို့ ဘုရားအလောင်း အတွက် ဆောင်ရွက်ဘွယ်ကိစ္စအဝဝတို့ကို အားရပါးရဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ကျနသေသပ်စွာ ဆောင်ရွက် ပြုစုတော်မူကြလေသည်။

ဥပမာ သုံးမျိုး

ထို့တော့၌ နေတော်မူသောအခါ ဘုရားအလောင်း၏ စိတ်အစဉ်မှာ ဥပမာသုံးမျိုး ထင်လာလေသည်။ ပဌမ ဥပမာ-အဆီအစေးတွေ လူးပေလျက် ရေထဲမှာ မျောနေသော ထင်းတုံးကို

မီးတောက် ထွက်လာအောင် အဘယ် ယောကျ်ား ကောင်း တယောက်မျှ မပွတ်နိုင်၊ မတိုက်နိုင်။ ဒုတိယဥပမာ- ရေထဲမှာ မျော မနေသော်လည်း အစေးတွေ လူးပေလျက် ရေဝေး ကုန်းထက်၌ ရှိသော ထင်းချောင်းကိုလည်း ဘယ်သူမျှ မီးထွက် လာအောင် မပွတ်နိုင်၊ မတိုက်နိုင်။ တတိယ ဥပမာ- ရေဝေး ကုန်းထက်၌ ခြောက်သွေ့ နေသော ထင်းတုံးကို မီးတောက် ထွက်လာအောင် ပွတ်တိုက်နိုင်သည်။

ပဌမ ဥပမာအားဖြင့် သားတွေ မယားတွေ အစုံအပေါင်း နှင့်တပြိုင်တခေါင်းကြီး တောထွက်လာသော်လည်း သားမယား တို့၏ အာရုံငါးပါးဟူသော ရေယဉ်ကြော၌ပေါ်လော့မျောနေ လျက်၊ သားတွေ မယားတွေကို ချစ်ခင်စုံမက် နှစ်သက်မြတ်နိုး သော လောဘစသော ကိလေသာ အဆီအစေးတွေ လူးပေရစ် ပတ်နေသော စိတ်အစဉ်မှာ အိုနာသေလွတ် ဝဋ်ကျွတ်တရားကို ပြုနိုင်သော အသိထူး ဟူသော မီးအလင်းသည် ဘယ်တော့မှ မပေါ်လာနိုင်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဒုတိယ ဥပမာအားဖြင့် သားတွေမသားတွေကို စွန့်ခွါလျက် တောထဲသို့ တယောက်တည်း ထွက်လာသော်လည်း၊ ကာမဂုဏ် ငါးပါးကို တွေးခေါ်စဉ်းစားသော ကာမဝိတက်၊ စိတ်ဆိုးစရာ အမျက်ထွက်စရာတွေကိုသာ ဆင်ခြင်နေသော ဗျာပါဒဝိတက်၊ သူတပါးကို လက်စား ချေရအောင် ကြံစည်နေသော ဝိဟိံသာ ဝိတက်ဟူသော အစေးတွေလူးပေနေသော စိတ်အစဉ်မှာလည်း အသိထူးဟူသော မီးတောက်ထွက်လာအောင် မပြုလုပ်နိုင်ဟုဆို လိုသည်။

တတိယဥပမာအားဖြင့်သားမယားအာရုံတွေနှင့်လည်းကင်း
 ဝေး၊ မကောင်းစိတ်ကူးတွေလည်း မရှိသော စိတ်အစဉ်သာလျှင်
 အသိဉာဏ်ထူးဟူသော မီးတောက်ပေါ်လာနိုင်ပေသည်ဟု ဆို
 လိုသည်။ ဤဥပမာသုံးမျိုးကို ကျနသေချာစွာ စဉ်းစားဆင်ခြင်
 ပြီးလျှင်၊ ယခုအခါ၌ငါသည် သားမယားအာရုံတွေနှင့် ရေစုန်
 မျောနေသော ထင်းတုံးနှင့် တူသော ပုဂ္ဂိုလ်လည်း မဟုတ်တော့
 ပေ၊ မကောင်းစိတ်ကူးတွေ ဟူသော အစေးအထိုင်းနှင့် ရစ်ပတ်
 လူးပေနေသော ထင်းတုံးနှင့်တူသော ပုဂ္ဂိုလ်လည်းမဟုတ်၊ စိုစွပ်
 ခြင်းမရှိ ပကတိခြောက်သွေ့နေသော ထင်းတုံးနှင့်တူသော ငါ
 ၏စိတ်အစဉ်မှာ အိုနာသေလွတ် ဝဋ်ကျွတ်တရားကို ပြုနိုင်သော
 အသိထူး ဉာဏ်ရောင် ပေါ်လာအောင် ကြိုးစားတော့မည် အား
 ထုတ်တော့မည်ဟု ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်လေတော့သည်။

ဒုက္ခရစရိယာ

ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်သည့်အတိုင်း မဖြူမစင်သေးသော
 စိတ်တွေကို သန့်ရှင်း စင်ကြယ်သော စိတ်အစဉ်ဖြင့် ဖိနှိပ်
 ဆုံးမတော့အံ့ဟု အံ့သွားကြိတ်လျက် လည်ချောင်း အထက်၌
 လျှာကိုထိလု မတတ်ပြုကာ ထွက်လေ ဝင်လေကိုသာ အာရုံပြု
 သော အလေ့ အကျင့်ကို စတင်လေ့လာတော့သည်။ အင်တိုက်
 အားတိုက် ဖိနှိပ်ဆောင်ရွက်ချုပ်ချယ်ချက်တို့ကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်
 တခုလုံးမှ ချွေးစီးတွေ့ စုပေါင်း၍ မိုဗ်းသီးမိုဗ်းပေါက်ပမာ
 တဖြိုက်ဖြိုက် ထွက်ကျလေသည်။ ဒါလောက်နှင့် အားမရ
 သေး၊ အသက်ရှုမထုတ်ဘဲ ကျင့်ဦးတော့မည်ဟု နှာခေါင်းနှင့် ပါး
 စပ်တို့ကိုပိတ်ဆို့ကာ အသက်မရှုပ် လေ့ကျင့်ပြန်လေ့သည်။ နှာ

ခေါင်းနှင့်ပါးစပ်တို့ကိုအတင်းပိတ်ဆို့ ထားသဖြင့် ကိုယ်အတွင်း ရှိသော လေတို့သည် နားပေါက်နှစ်ဘက်မှ အတင်းတိုးထွက်ကြ လေရာ၊ ပန်းပဲဆရာကြီး၏ ဖါးဖို့နှာဝမှ လေတွေ ပန်းထွက် သကဲ့ သို့ဖြစ်၏။ တဖန် နားပေါက် နှစ်ဘက်မှ လေမထွက်ရအောင် အတင်းပိတ်လျက် ဆက်လက်လေ့ကျင့်ပြန်သော်၊ ပြင်းထန်သော လေအဟုန်တို့သည် ဥက္ခေဒ်ဘက်ဆီသို့ အတင်း တိုးထွက်ကြ ပြန်လေသည်။ လေဟုန် တိုးထွက်နေသော ဒဏ်ချက်သည် ဘုရား လောင်း၏ ဥက္ခေဒ်ကို အားကြီးသော လူတယောက်က ထက် လှစွာသော တင်းပုတ်ကြီးနှင့် တအားကုန် ထုနှက်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ အားကြီးသော ယောက်ျားသည် ဥက္ခေဒ်ကို ကြီးနှင့် ရစ်ပတ်လျက် အထပ်ထပ် ကြိုးကိုလိမ်ကျစ်သောအခါ ပြင်း ထန်သော ဝေဒနာ ခံစားရသကဲ့သို့ ပြင်းထန်သော (ခေါင်းကြီး ကိုက်) ရောဂါ မျိုးကို ခံစားနေရလေသည်။

ဤမျှမကသေး၊ ပြင်းထန်သော လေအဟုန်တို့သည် ဝမ်း တွင်းရှိ အစိတ်အပိုင်းငယ်ငွာနု အားလုံးတို့ကို အစွမ်းကုန် ထိုးဆွဲ ကြလေသည်။ နှားသတ်သမားသည် ထက်မြက်သော သားလှီး ဓါးငယ်ဖြင့် အကြိုအကြားရှိသမျှ အသားမျှင် အသားဆိုင်တွေ ကို ထိုးဆွဲလှီးဖြတ်နေသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ထိုအခါ ဘုရားအလောင်း ၏ ခန္ဓာကိုယ်တခုလုံးမှာ မီးကျိုးပုံအနားသို့ ကပ်ကာ ကပ်ကာ အသားမျှင် တွေကိုတင်လျက် ကင်ထားသလောက် ပူပြင်းနေ တော့၏။ တကိုယ်လုံးခြောက်ကပ်သဖြင့် မလှုပ်နိုင်မရှားနိုင် ခန္ဓာ ကိုယ်တည်ငြိမ်လျက်ရှိနေလေရာအချို့ သောနတ်တွေက “သိဒ္ဓတ် မင်းသား သေသွားပြီ” ဟု ပြောကြ၏။ အချို့နတ်တွေက “သေ သွားတာမဟုတ် သေနေတာ” ဟု ပြောကြ၏။ အချို့နတ်တွေက

“သေသွားတာလဲမဟုတ် သေနေတာလဲမဟုတ် ရဟန္တာဖြစ်လို့ ရဟန္တာအနေမျိုး နေတာ” ဟု အမျိုးမျိုး ပြောဆိုငြင်းခုံကြလေသည်။

ဘေးက ပြုစုနေကြသော ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့သည် ဤမျှလောက် ကျင့်နေတာ မသေတရားကို မသိပဲမနေနိုင်၊ မသေတရားကို သိပြီး ကေန် ဗုဒ္ဓဖြစ်လေတော့မည်ဟု ဝမ်းအသာကြီးသာကာ မြော်လင့်နေကြလေသည်။ ဘုရားအလောင်း ကျင့်နေပုံကို ကြည့်ရှု အကဲခတ်ကြသည်။ သဘောနှစ်ခြိုက်နေကြသည်။ ဘုရား အလောင်း၏အပေါ်မှာ အကြောနပ်ကြီး ကြောနပ်ကာ အထင်ကြီးစွာနှင့် ပိုမိုအားထားလျက် တိုးတက်ပြုစုကြလေသည်။ (ကိုယ်ဝမ်းနာ ကိုယ်သာသိ) သော ဘုရားအလောင်းမှာ ဗုဒ္ဓဖြစ်ဘို့ ဝေးစွာ မဂ်ရိပ်ဖိုလ်ရိပ်လောက်မျှ နိမိတ်မရသေးသဖြင့် အာဟာရ ဖြတ်သောအကျင့်ကို စဉ်းစားဆုံးဖြတ်တော်မူပြန်လေသည်။ ဆုံးဖြတ်သည့်အတိုင်း အစားအစာများကို လျှော့ကာ လျှော့ကာ စားသောက် သွားလေရာ၊ ပဲနောက်ပြုတ်ရည်၊ ပဲဗိစပ်ပြုတ်ရည်၊ ဟင်းနုနွယ်ရွက် ပြုတ်ရည်၊ စသည်တို့ကို တနေ့ တနေ့လျှင် တလက်ဖက်မျှ တဇွန်းမျှ လောက်ကိုသာ စားသောက် သုံးဆောင်နေလေသည်။ ဤသို့ အစား အသောက်များကို လျှော့ကာ လျှော့ကာ စားလေသောကြောင့်၊ ဘုရားအလောင်း၏ခန္ဓာကိုယ် ပိန်ကြုံသွားသည်မှာ အရိုးတွေ အဆစ်ကလေးတွေပင် ထင်ထင်ရှားရှား ပေါ်လွင်လာတော့သည်။ တင်ပါးနှစ်ဘက်လည်း ကုလားအုပ်ခြေဘဝါးကဲ့သို့ ပြားချပ်ကြီး ဖြစ်နေလေပြီ။ ကျောရိုးအဆက်တွေလည်း အနိမ့်အမြင့်တိုးထိုးထောင်ထောင်ဖြစ်ကာ ထင်ရှားပေါ်လွင်နေလေပြီ။ အိမ်ပျက် စရပ်ပျက်ကြီး၏ အချင်

တွေ ကျိုးတိုက်တဲ့ နေသကဲ့သို့ နံရိုးတွေကိုလဲ ကျိုးတိုက်တဲ့ မြင်
 နေရလေပြီ။ ရေတွင်းအိုကြီးအောက် အနက်ထဲမှာ ရေနက်ရောင်
 ဖြစ်ပေါ်နေသကဲ့သို့ မျက်တွင်းကြီးဟောက်သွားသဖြင့် အမြင်ရ
 အိုသော မျက်နှာမျက်ကွင်းကြီးများ ထင်ရှားပေါ်လွင်နေလေ
 ပြီ။ အစိမ်းလိုက်လီးထားသော ဗူးခါးသီးအပြတ်ကြီးသည် နေပူ
 နှိပ်စက်သောကြောင့် အခွံတွေ ဟိုတုန့် ဒီလိမ် ဖြစ်နေသကဲ့သို့
 ဘုရားအလောင်း၏ဥက္ခေဒ်ရေတို့သည်လည်း ဟိုလိမ်ဒီတုန့်ဖြစ်
 နေကြလေပြီ။ ကျောဘက်ကို လက်ဖြင့်သုံးသပ်လျှင် ဝမ်းရေတို့ကို
 ထိသလိုရင်ဘတ်ဝမ်းရေတို့ကို လက်ဖြင့်သုံးသပ်လျှင် ကျောဘက်
 အရေတို့ကို ထိသလိုဖြစ်၍ ကျောရေနှင့် ဝမ်းရေတို့ တစပ်တည်း
 တသားတည်းကဲ့သို့ ဖြစ်နေလေတော့၏။ ကျင်ကြီးကျင်ငယ် စွန့်
 ပစ်ရန် အားထုတ်လျှင် မှောက်လဲကျသွား၏။ လက်ဖြင့် ကိုယ်ကို
 ပုတ်သပ်လျှင် မွှေးညှင်းများ ကျွတ်ထွက်လာတော့၏။ ဤကား
 အစာရေစာတို့ကို လျှော့ကာ လျှော့ကာ စားသဖြင့် အကျိုး
 သက်ရောက်ပုံပြသော အခြေအနေဖြစ်သတည်း။

ဘုရား အလောင်းတော်သည် ဤအလေ့ အကျင့်ကို တနေ့
 တည်း ကျင့်သည်မဟုတ်၊ တလတည်းလည်း ကျင့်သည်မဟုတ်၊
 ငါးနှစ်ကျော် ခြောက်နှစ်မျှကြာအောင်ပင် လေ့ကျင့်တော်မူခဲ့
 လေသည်။ ပြုစုနေကြသော ပဉ္စဝဂ္ဂိ အရှင်တို့သည်ကား ပဋ္ဌမ
 အဆင့်ဆင့်လေ့ကျင့်နေပုံ၊ ဒုတိယ အဆင့်ဆင့်လေ့ကျင့်နေပုံတို့
 ကို တွေ့မြင်ရသဖြင့် ဘုရားလောင်းအပေါ်မှာ အမြော်လင့်ကြီး
 မြော်လင့်ကာ နှစ်သက်အားရစွာ ဝမ်းသာမဆုံး တပြုံးပြုံးဖြစ်
 နေကြလေသည်။ ဘုရားအလောင်း ကိုယ်တိုင်ကမူ ဤအလေ့
 အကျင့်မျိုးကို ရှေးရှေးက ရဟန်းပုဏ္ဏားတွေလဲ ဒါလောက်ပဲ

ကျင့်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဒါထက် ပိုပိုလွန်လွန် ဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်မျှ တိုး
 မကျင့်နိုင်ခဲ့ကြပေ။ နောက်ပေါ်လာမည့် ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တွေလဲ
 ဒါလောက်ပဲ ကျင့်နိုင်ကြပေမည်။ ဒါလောက်ထက်ပို၍ ကျင့်
 နိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ယခု လက်တွေ့ကျင့်နေသော ငါ၌မူ ကား
 “အို၊ နာ၊ သေ၊ လွတ် ဝဋ်ကျွတ်” တရားကို စိုးစဉ်းမျှ မသိမရခဲ့ချေ
 ပါတကားဟု သတိတရားဖြင့်စဉ်းစားမိလေတော့သည်။ အို၊ နာ၊
 သေ၊ လွတ် ဝဋ်ကျွတ်တရားကို ရရှိရောက်ရှိစေရန် အခြားနည်း
 လမ်းများ ရှိသေးသလား ဆက်လက်စဉ်းစားပြန်ရာ၊ ငယ်စဉ်
 က ခမည်းတော်လယ်ထွန်မင်္ဂလာပြုစဉ် သပြေပင်ရိပ်သာမှာရရှိခဲ့
 ဘူးသော ပဌမဈာန် ကုသိုလ်တရားကို မှတ်မိ သတိပြုမိလေ
 သည်။ ယင်းပဌမဈာန်တရားသည် “အို၊ နာ၊ သေ၊ လွတ် ဝဋ်ကျွတ်”
 တရားအထူးသို့ ရောက်အောင်ပို့နိုင်သော လမ်းဟုတ် မဟုတ်ကို
 သတိပြုစဉ်းစားလေသည်။ ပဌမဈာန်စသောတရားတို့သည်တရား
 အထူးကိုသိနိုင်သော လမ်းမဟုတ်ဟု စဉ်းစားပြီးလျှင်၊ သတိ
 အစဉ်လျှောက်ကာ (အသိထူး) တခုပေါ်လာပုံမှာ၊ ငါ၌ ယခုဖြစ်
 ပေါ်နေသောစိတ်အစဉ်တွင် အကုသိုလ်တရားပါဝင်သောခံစား
 မှုဝေဒနာလည်းရှိ၏။ ငါသည် အကုသိုလ်တရား မပါဝင်သော
 ခံစားမှုဝေဒနာကို ကြောက်သင့်သလော။ အမှန် မကြောက်သင့်
 မကြောက်ထိုက်ပေ။ အကုသိုလ်တရားမပါဝင်သော ထိုပဌမဈာန်
 တရားကို လက်ကိုင်ရရှိထားပါမှ ငါ၏တက်လမ်း အဆင့်ဆင့်
 ဖြောင့်တန်းပေလိမ့်မည်ဟု ဆင်ခြင်မိလေသည်။

သို့သော် ယခုအခါ ငါ့မှာ “ကာယဗလ” ကိုယ်၌ ခွန်အား
 မရှိ၊ ထိုဈာန်တရားကို ပြန်လည်ရဘို့ အားထုတ်ရန် ကိုယ်အား
 ဖြည့်တင်းပေးရပေဦးတော့မည်ဟု ဆုံးဖြတ်လျက် မုယောထမင်း

စသော အစာကြမ်းများကို တဖန်ပြန်၍ စားသုံးတော်မူသည်။ အစာကြမ်းများကို ပြန်လည်စားသုံးသော ဘုရား အလောင်းတော်ကို တွေ့မြင်နေရသော ပဉ္စဝဂ္ဂီ အရှင်တို့သည် စိတ် အပျက်ကြီးပျက်သွားကြလေပြီ။ သူတို့၏အထင်ကြီးခဲ့သော မြှော်လင့်ချက်များမှာ ဆောက်တည်ရာမရဖြစ် သွားလေသောကြောင့် ဘုရားအလောင်းအပေါ်မှာ အားကိုးစိတ်မထားကြတော့ပဲ ဥရုဝေလ တောကြီးမှ ဟဆဲ ရှစ်ယူဇနာ ကွာဝေးသော မိဂဒါဝုန် တောသို့ပြောင်းရွှေ့ သွားကာ ထိုတောအုပ်ကြီး၌ သစ်ရွက်မိုးတံကျောင်းဆောက်လျက် ငါးဦးသားညီညွတ်စွာနေကြလေတော့သည်။

မိဂဒါဝုန်တော

ဤတောကြီးသည် ဗာရာဏသီမြို့၏ အရှေ့ မြောက်ယွန်းတွင် တည်ရှိနေ၍ (ဥရုဝေလတောမှာ ဂယာမြို့၏ အရှေ့ တောင်ဘက် စွန်းတွင် တည်ရှိလေသည်) ရှေးရှေးသော ကာသိမင်းများက ထိုတော၌ရှိနေကြသော သားကောင် ငှက်ကောင်များကို မပစ်မခတ် မသတ် မဖြတ်ရအောင် ဘေးမဲ့ပေးကာ တားမြစ်ထားသောကြောင့် “မိဂဒါယ” ခေါ်ကြသည်။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်တို့သည် ဗာရာဏသီမြို့သို့ ဆွမ်းခံရန် ဂန္ဓမာဒနတောင်မှအဘိညာဉ်ဖြင့် ကောင်းကင်ခရီးလမ်း ကြွတော်မူကြ၍ ဤတောမှာ ရှေးဦးစွာသက်ဆင်းကြပြီးလျှင် သင်္ကန်းရုံကြပြီးမှ ဗာရာဏသီ မြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံဝင်လေ ပြုတော်မူကြသည်။ လူများက ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်တို့ကို ရသေ့ များဟု ထင်မြင်ယူဆကြသဖြင့်၊ နေ့တိုင်း နေ့တိုင်း ရသေ့ များကောင်းကင်မှ သက်ဆင်းကျရောက်ရာဌာနဟု အမှတ်ပြုကာ “ဣသိ ပတန” တောဟု ခေါ်ကြလေသည်။

တထာဂတ

ဘုရားအလောင်းတော်မှာ ပဉ္စဝဂ္ဂီတို့ စွန့်ခွါ ထွက်သွားကြ
 လေသောကြောင့်၊ အပေါင်းအဖော်တို့မှ ကင်းဝေးသဖြင့် “ကာ
 ယဝိဝေက” ဟူသော ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းမျိုးကို ရရှိတော်မူ၍ မကြာမီ
 ရက်အတွင်းမှာပင် ပထမဈာန်စသော လောကီ သမာပတ်ရုပ်
 ပါးတို့ကို ကောင်းစွာရရှိတော်မူကာ လောကီဈာန်ကို အခြေခံ
 ပြု၍ သဘာဝတရားများကို စဉ်းစားလေ့လာလျက်အသိမှန်တိုး
 တက်လေရာ ကဆုန်လပြည့်နေ့၌ ဗောဓိပင်နှင့်ရွှေပလ္လင်ကိုအောင်
 မြင်တော်မူပြီးလျှင် ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူလေသည်။ ဗုဒ္ဓဖြစ်
 တော်မူသော နေ့မှစ၍ ခုနစ်ရက်အတွင်းမှာ အရဟတ္တဖိုလ် ဟူ
 သော ဖလသမာပတ်ချမ်းသာကို ခံစားတော်မူလျက် သဘာဝ
 ဓမ္မတွေ့ အကြောင်းအဖြစ် အကျိုးအဖြစ်နှင့် အချင်းချင်း ဆက်
 သွယ် ပေါ်ထွက်နေပုံဖြစ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို အနုလုံပဋိလုံ
 အပြန်ပြန်အလှန်လှန် ထပ်ကာထပ်ကာ သုံးသပ် ဆင်ခြင်တော်မူ
 လျက် ဗောဓိပင်အောက်မှာပင် သီတင်းသုံးနေတော်မူလေသည်။
 မဟာဗောဓိပင်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ငွှာနုတို့မှာ လေးဆဲ ကိုးရက်
 ကြာအောင် ဖလသမာပတ် ချမ်းသာဖြင့် နေတော်မူသော ဗုဒ္ဓ
 အရှင်သည် သဘာဝတရားတွေ့ကို နည်းအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ထပ်
 ကာ ထပ်ကာ သုံးသပ်ဆင်ခြင်တော်မူရာ ပဋ္ဌာန်းနည်းဖြင့် ဆင်
 ခြင်တော်မူသော အခါတွင် “သဗ္ဗညုတ” ဉာဏ်တော်နှင့် သင့်
 လျော်သော “အာရုံစားကျက်” အဖြစ်ကို ရရှိတော်မူလေသည်။

ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူလေသော် ဥရုဝေလတောမှာပင်
 ပျော်မွေ့ သမ္ပု သီတင်းသုံးနေတော်မူပြီး၍ “သဟမ္ပတိ” ဗြဟ္မာ
 မင်း၏ တောင်းပန်ခြင်းကို အရင်းခံထားလျက်၊ မိမိသိပြီးသား

ဖြစ်သော “အို, နာ, သေ, လွတ်-ဝဋ်ကျွတ်” တရားကို သတ္တဝါ အများတို့အား ဟောကြားတော်မူမည်ဟု ဆင်ခြင်တော် မူရာ တွင် နောက်ဆုံး၌ ပဉ္စဝဂ္ဂိကိုယ်တော် ငါးဦးကို ထင်မြင်တော် မူလာလေသည်။

ဝါဆိုလပြည့်နေ့၌ ပဉ္စဝဂ္ဂိတို့ နေထိုင်သော မိဂဒါဝုန်တော သို့ ရှေ့ရှုကြတော်မူသောအခါ၊ ဗောဓိပင်နှင့် ဂယာမြို့ အကြား လမ်းခရီးမှာ ဥပက တက္ကဒွန်းနှင့် ပက်ပင်းပါ တွေ့တော်မူလေ သည်။ ဥပက တက္ကဒွန်းက ဗုဒ္ဓအရှင်အား ဆရာ့အမည်စသည်တို့ ကို မေးမြန်းစုံစမ်းလေရာ၊ ငါသည် မကောင်းမှုအခက်အခဲ အား လုံးတို့ကို အောင်နိုင်တော်မူကာ ကိုယ်တိုင်သိ ဇိနဖြစ်လာ၍ ဆရာ ဟု ညွှန်ကြားစရာ မရှိပေ။ ကာသိတိုင်း ဗာရာဏသီမြို့သို့ သွား ပြီးလျှင် ငါသိပြီးထားသော “တရားစက်” ကို လှည့်တတ်အောင် လှည့်ပြတော်မူမည်ဟု ပြောပြတော် မူခဲ့လေသည်။ လမ်းကြို၍ တခဏမျှတွေ့မြင်ရသော ဥပကသည် ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်အား တသက် လုံး မိတ်ဆွေအဖြစ် မှတ်ယူကာ လမ်းခွဲသွားရှာလေသည်။

အဝေးမှ ကြွလာနေသော ဗုဒ္ဓရှင်ကို မြင်ရသော ပဉ္စဝဂ္ဂိတို့ သည် ငါ့ရှင်တို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်မှ လျှောသက်၍ လာဘ်ပစ္စည်း ပေါများဘို့အတွက် အားထုတ်လျက်နေသော ယောဂီ လူထွက် ရဟန်း ဂေါတမသည် ဟောဟိုကလာနေလေပြီ။ သူ့ကို ရှိလဲမခိုး ကြစတမ်း၊ ခရီးဦးလဲ မကြိုဆိုကြစတမ်း၊ သင်္ကန်း သပိတ်ကိုလဲ လှမ်းမယူကြစတမ်း။ သို့သော် နေရာကလေးတခုအတွက် သူ့ အဘို့ ထားကြစို့။ သူထိုင်ချင်လျှင် ထိုင်ပေလိမ့်မည်ဟု ကတိက ဝတ်ပြုထားနှင့်ကြသည်။ ဗုဒ္ဓကိုယ်တော် အနားသို့ ကပ်လာလေ လေ၊ ပဉ္စဝဂ္ဂိအရှင်တို့၏ စိတ်မှာ မအောင်နိုင်မထိန်းနိုင်ဖြစ်ကြ၏။

ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်၏ အမျိုးအရိန် တန်ခိုးအရိန်တွေကြောင့် မိမိတို့၏ ကတိမတည်နိုင်ကြပဲ တပါးက ခရီးဦးကြိုဆို၊ တပါးက သပိတ် တော်လှမ်းယူ၊ တပါးက နေရာတော်ခင်းပေး၊ တပါးက ခြေ ဆေးတော်ရေခပ်၊ တပါးက သောက်သုံးဆောင် ရေကပ်ခြင်း ဖြင့် စိတ်ပါလက်ပါ ဝတ်ပြုတော် မူကြပြန်လေသည်။

အို-ငါ့ရှင်ဂေါတမ ခန္ဓာကိုယ် ခန့်ကျန်းသာယာပါရဲ့ လား၊ မပင်မပန်း ချမ်းချမ်းသာသာ ဆွမ်းဘောဇဉ်တို့ မျှတပါရဲ့ လား၊ ကျွန်ုပ်တို့ခွဲခွဲလားပြီးသော နောက်အခါ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ် များက သင့်အား ပြုစုပေးနေပါသလဲ စသည်ဖြင့် လောက ဝတ္တရား နှုတ်ခွန်းဆက် စကားဖြင့် မေးမြန်းကြလေသည်။ ဗုဒ္ဓ ကိုယ်တော်သည် ခင်းထားသော နေရာပေါ်မှာ ထိုင်တော်မူ လျက် ခြေတော်ကို ရေဖြင့်ဆေးကြောကာ၊ အို-ဘိက္ခုတို့ ရှေး ရှေးသော ဗုဒ္ဓအရှင်တို့ကဲ့သို့ “အို၊ နာ၊ သေ၊ လွတ် ဝဋ်ကျွတ်” တရားကို အမှန်သဘောအားဖြင့် ကိုယ်တိုင် သိပြီးလာသော “တထာဂတ”အား ငါ့ရှင်ဟုသော်၎င်း၊ ဂေါတမဟူ၍သော်၎င်း မိတ်ဆွေအခေါ် မျိုးနှင့် မခေါ်ကြမပြောကြလင့် “တထာဂတ” သည် “အို၊ နာ၊ သေ၊ လွတ် ဝဋ်ကျွတ်” တရားကို အမှန်သဘော အားဖြင့် ကိုယ်တိုင်သိထားပြီးဖြစ်၍၊ လူနတ်ဗြဟ္မာတို့၏ ပူဇော် အထူးကို ခံယူထိုက်နေလေပြီ၊ ငါသိထားပြီးသော “အို၊ နာ၊ သေ လွတ် ဝဋ်ကျွတ်” တရားကို သင်တို့အား ငါဟောပြောပြောပြမည် နားထောင်ကြပါ၊ ငါဟောပြောသည့်အတိုင်း လိုက်နာ လေ့ကျင့် ကြံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဤဘဝ ဆတ်ဆတ်မှာပင် ရဟန်းပြုရ ကျိုးနပ်သဖြင့်၊ ဥာဏ်အမြင်အထူးတရားနှင့် ပြည့်စုံကာ ငြိမ်း ချမ်းသာစွာ နေရပါလိမ့်မည်ဟု မိန့်ကြားတော် မူလေသည်။

အို-ငါ့ရှင်ဂေါတမ ဟိုလိုအနေ ဟိုလိုအကျင့် ဟိုလိုခဲယဉ်း
 သော အလေ့ အလာကို အားထုတ်နေတုန်းကပင် လူကျင့်တရား
 တို့ထက် ကဲမောက်ကျူးလွန်သဖြင့် ထူးချွန်သော လူသန်လူစင်
 တို့၏ ဥာဏ်အမြင်အထူးကို သင်မရခဲ့ဘူးပါ တကား၊ ယခုလို
 ယောဂီလူထွက် အလုပ်ခွင်မှ လျှောသက်၍ လာဘ်ပစ္စည်းပေါ်
 များဘို့အတွက် အားထုတ်လျက်နေသော သင်အား ဥာဏ်အ
 မြင်အထူးတရားကို ဘယ်မှာလျှင် ရရှိပါအံ့နည်းဟု ပဉ္စဝဂ္ဂီ ကိုယ်
 တော်များက ပြန်ပြောကြလေသည်။

အို...ရဟန်းတို့ “တထာဂတ” သည် ပစ္စည်းလေးပါး လာဘ်
 ပေါ်များအောင် ကြိုးစားအားထုတ်နေသူမဟုတ် “အို၊ နာ၊ သေ၊
 လွတ် ဝဋ်ကျွတ်” တရားကို ကိုယ်တိုင် သိထားပြီးဖြစ်၍၊ လူနတ်
 ဗြဟ္မာတို့၏ ပူဇော်အထူးကို ခံယူထိုက် နေလေပြီ။ ထိုတရားကို
 ငါဟောပြော ပြောပြမည်။ ငါဟောတိုင်း လိုက်နာ လေ့ ကျင့်သူတို့
 သည် ဤဘဝ ဆတ်ဆတ်မှာပင် ရဟန်းပြုရကျိုးနပ်သဖြင့် ဥာဏ်
 အမြင် အထူးတရားနှင့် ပြည့်စုံကာ ငြိမ်းသာယာစွာ နေရပါ
 လိမ့်မည်ဟု ဒုတိယတဖန် ထပ်မံမိန့်ကြားတော်မူပြန်သည်။ ဤ
 စကားကိုဗုဒ္ဓကိုယ်တော်သည် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင်ပင် မိန့်ကြားလေ
 သည်။ ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့ကလည်း သုံးကြိမ် တိုင်ထိုင်ပင် ပယ်လှန်
 ပြန်ပြောခဲ့ကြလေသည်။

ထိုအခါက ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်က အို...ရဟန်းတို့ ဥရုဝေလတော
 အတွင်းမှာ သင်တို့နှင့်ကလရှည်ကြာ အတူနေစဉ် အခါတုန်းက
 တရားအထူးနှင့် စပ်လျဉ်းသော ဤစကားမျိုးကို ငါပြောကြား
 ခဲ့ဘူးပါ သလားဟု ပြန်မေးသောအခါတွင်၊ ဥပမာအားဖြင့် ဆိုရ
 သော် သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော ဆရာတော်ကြီးက

နှုတ်လှန်ထိုးကာ ပြန်ပြောနေသော တပည့်ကောင်း သာမဏေ
 ငယ်များကို တည်ကြည်ခန့်ငြားသော အသံဖြင့် ပြန်လည်မိန့်ဆို
 လိုက်လျှင် တပည့်ကောင်း သာမဏေတို့သည် ရိုသေခန့်ငြားစွာ
 ထိတ်လန့်သော သံဝေဂစိတ်တွေ ဖြစ်ပွားသွားကြ သကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓ
 ကိုယ်တော်၏ ပြန်လည် မေးမြန်းခြင်းကို ခံကြရသော ပဉ္စဝဂ္ဂ
 အရှင်တို့သည် ရှက်ကြောက်အားနာ ထိတ်လန့်သော သံဝေဂ
 စိတ်တွေ ဖြစ်ပွားကြလျက် တည်ကြည် ငြိမ်သက်စွာ ဆိတ်ဆိတ်
 သာလျှင် နေတော်မူကြလေသတည်း။

ဤအတ္ထုပ္ပတ္တိ အလုံးစုံကို အကုန်အစင် သိပြီး ဖြစ်တော်မူကြ
 သော ပဋ္ဌမ သံဂါယနာတင် အရှင်မဟာကဿပ အမှူးပြုသော
 ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့အား အရှင် အာနန္ဒာ မထေရ်က အရှင်
 ဘုရားတို့-ဗုဒ္ဓအရှင်၏မျက်မှောက်တော်မှ ဤလျှောက်ဆို လတ္တံ့
 သော စကားစဉ်အတိုင်း တပည့်တော် ကြားနာ မှတ်သားခဲ့ရ
 ပါသည်။ တရံရောအခါ ဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာဘုရားသည်
 ဗာရာဏသီပြည်ဣသိပတနခေါ် သောမိဂဒါဝုန်တောမှာသီတင်း
 သုံးနေတော်မူခဲ့ပါသည်။ ထိုအခါ ဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာ
 ဘုရားသည် ပဉ္စဝဂ္ဂရဟန်းတို့ကို ခေါ်တော်မူကာ တရားဟောပြု
 သြဝါဒ ပြုတော်မူပါသည် ဟူသော အောက်ပါ ပါဠိစကားကို
 ရှုတ်ဆို လျှောက်ကြားခဲ့လေသည်။

ဧဝံမေသုတံ ကေသမယံ ဘဂဝါ ဗာရာဏသီယံ ဝိဟ
 ရတိ ဣသိပတနခေမိဂဒါယေ တတြခေါ ဘဂဝါ ပဉ္စဝဂ္ဂ
 ယေဘိက္ခု အာမန္တေသိ။

တရားဦးလက်ဆောင်

ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့သည်ရှက်ကြောက်အားနာကျိုးနွှံ့တိတ်ဆိတ်စွာနေကြသော်လည်း၊ “ဒုက္ကရစရိယာ” အကျင့်သည်သာလျှင် အကျင့်ကောင်း အကျင့်မှန်ဟု ထက်သန်သက်ဝင်ကာ စိတ်တွင် စွဲလမ်းနေကြသည်။ ပဉ္စဝဂ္ဂီတို့၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော စိတ်အစဉ်ကို သိသော ဗုဒ္ဓအရှင်သည် စွဲလမ်းနေသော ထိုအယူအဆ အမှားကို ဖျက်ဆီးကာ အလေ့အကျင့်ဟူသော ပဋိပဒါ၏ သဘာဝတွေကို ကောင်းစွာ သိစေခြင်းအကျိုးငှါ အောက်ပါ အဓိပ္ပာယ်ပါဝင်သောစကားတို့ကို ဆက်ကာ မိန့်ကြားတော် မူလေသည်။

အိုရဟန်းတို့...အိုတတ်, နာတတ်, သေတတ်, ပဋိသန္ဓေနေတတ်သော သဘောဖြစ်သော သတ္တဝါတို့သည် မအိုရ-မနာရ-မသေရ-ပဋိသန္ဓေ မနေရ ဟူသော အထူးတရားကို ဆည်းပူးတောင်းတ ရှာဖွေကြကုန်သော်လည်း၊ အိုရမည့် အလေ့အကျင့်၊ နာရမည့် အလေ့အကျင့်၊ သေရမည့် အလေ့အကျင့်၊ ပဋိသန္ဓေနေရမည့် အလေ့အကျင့် တွေကိုသာလျှင် နေ့စဉ် နေ့တိုင်း အလေ့ပြုကာ မှီခိုနေကြလေသည်။

အိုရဟန်းတို့... “အို, နာ, သေ, လွတ် ဝဋ်ကျွတ်” တရားကို လိုလားတောင်းတသဖြင့်၊ ထိုအထူးတရားကို စူးစမ်းဖွေရှာတော့သို့ ထွက်ကာ ရသေ့ရဟန်း ပြုလှာကြသော “ပဗ္ဗဇိတ” တို့သည်

အစွန်းနှစ်ဘက်သို့ ရောက်သဖြင့်၊ မဖြောင့် မတန်းသော ဤလေ့ ကျင့်ခင်းနှစ်မျိုးကိုမလေ့လာ မမှီဝဲအပ်ပေ ဟူသော စည်းမျဉ်းကို ပေးတော်မူလိုသဖြင့်....

“ဒွေမေဘိက္ခဝေ အန္တိပဗ္ဗဇိတေန နသေဝိတဗ္ဗာ” ဟု ပယ်အပ်သော အကျင့်နှစ်မျိုးကို ဟောကြားတော်မူပြီးလျှင်၊ အလေ့အကျင့်တရားများအတွက် “နှုတ်ဆောင်မှတ်ချက်” ကိုပေးတော်မူလိုပြန်သောကြောင့်၊ ဖြေကြားလိုသော အမေးမျိုးဖြင့် “ကတမေဒွေ” နှစ်မျိုးဆိုတာ ဘယ်ဟာလဲဟု မေးတော်မူကာ အောက်ပါ အဖြေစကားကို သင်ကြားပေးတော်မူခဲ့လေသည်။

(က) ယောစာယံ ကာမေသု ကာမ သုခလ္လိကာ နယောဂေါ။

(ခ) ဟိနော ဂမ္မော ပေါထုဇ္ဇနိကော အနရိယော အနတ္တသံဟိတော။ ။

(က) အမှတ်ပြုထားသော ပါဠိစကားအစဉ်၌ ကာမေသု-ကာမ- သုခ- အလ္လိက- အနယောဂ ဟူသော စကား ငါးလုံးရှိသည်ကို သတိပြုပါ။ ဗုဒ္ဓအရှင်သည် အခြားသော သုတ္တန်ဒေသနာတော်များ၌ “စက္ခုဉ္စ ပဋိစ္စရူပေစ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ စက္ခုဝိညာဏံ တိဏ္ဏံ သင်္ဂတိ ဖသော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ” ဟူ၍ အဆင်းရူပါရုံ မျက်စိ အကြည် စက္ခုဝိညာဏ် ဖဿဝေဒနာ ဟူသော သဘာဝငါးမျိုးတို့ကို စကား တလုံးစီတလုံးစီဖြင့် ဖော်ပြတော်မူသော်လည်း၊ ဤဓမ္မစကြာဒေသနာကိုဟောတော်မူရာ၌ တရားနာယူကြသော ပဉ္စဂဏီ အရှင်တို့၏ ရင့်ကျက်ပြီးသော ဥာဏ်နှင့်

သင့်လျော်စွာ “အန္တအကျင့်” ကို ပခါနုပြုကာ သင်ပြတော်မူ
လိုသောကြောင့်၊ အထက်ပါ စကားငါးလုံးတွင် “ကာမေသု”
ဟူသော စကားတလုံးတည်းဖြင့် ဆိုလတ္တံ့ သော သဘာဝတွေကို
သိမ်းကျုံး သိစေတော်မူလေသည်။

(၁) ရူပါရုံဟူသော အဆင်းအစု (၂) သဒ္ဒါရုံ ဟူသော အသံ
အစု (၃) ဂန္ဓာရုံ ဟူသော အနံ့အစု (၄) ရသာရုံ ဟူသော
အရသာအစု (၅) ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ဟူသော ခက်မာ ပထဝီအစု၊ လှုပ်
ရှား ဝါယောအစု၊ ရင့်ကျက် တေဇောအစု။ ဤသဘာဝ (၆)
မျိုးတို့သည် လောဘဟူသော ကပ်ငြိသဘော ပေါ်လွင် ထင်
ရှားလာအောင် ဆွဲငင်တတ်သောကြောင့် “ကာမဂုဏ်” ငါးပါး
ခေါ်ကြောင်းကို “ကာမေသု” ဟူသော စကားလုံးဖြင့် ဗုဒ္ဓ
အရှင်သည် တိုက်ရိုက်သင်ပြတော် မူခဲ့လေသည်။

လောက၌ “ရေယူလျှင် ခွက်ပါရ” ဟူသကဲ့သို့ အတိုက်ရိုက်လျှင်
အခံရှိရသည်။ အတိုက်အခံ ပေါင်းဆုံမိလျှင် အကြံရှိရသည်။
အတိုက်၊ အခံ၊ အကြံ တို့သည် အချင်းချင်း ဆက်သွယ်သော
“ဓမ္မနိယာမ” သဘော ဖြစ်သောကြောင့်—

- ၁။ ရူပါရုံ-မျက်စိအကြည် မြင်သိဝိညာဏ် ဖဿ ဝေဒနာ။
- ၂။ သဒ္ဒါရုံ-နားအကြည် ကြားသိဝိညာဏ် ဖဿ ဝေဒနာ။
- ၃။ ဂန္ဓာရုံ-နှာခေါင်းအကြည် နံသိဝိညာဏ် ဖဿ ဝေဒနာ။
- ၄။ ရသာရုံ-လျှာအကြည် လျက်သိဝိညာဏ် ဖဿ ဝေဒနာ။
- ၅။ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံ-ကိုယ်အကြည် ထိသိဝိညာဏ် ဖဿ ဝေဒနာ။

ဟူသော ငါးမျိုး ငါးမျိုးသော သဘာဝတို့၏ မြင်ခိုက်ခဏ၊
ကြားခိုက်ခဏ၊ နှံခိုက်ခဏ၊ လျက်ခိုက်ခဏ၊ တွေ့ထိခိုက်ခဏ တို့၌
အချင်းချင်း ဆက်သွယ်ကာ ထင်ရှားလာကြောင်းကို အောက်
ပါအတိုင်း ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့အား သိစေတော်မူခဲ့လေသည်။

၁။ အို ရဟန်းတို့....အဆင်းခါတ်ပေါင်းစု ဟူသော အပြင်
အတိုက်ခါတ်သည် မျက်စိအကြည်ဖြစ်သော အတွင်းအခံခါတ်၌
ရှေးရှုထင်လာသောအခါ၊ အပွင့်ဟူသော စက္ခုဝိညာဏ်“မြင်သိ”
ခါတ်သည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ ဝိညာဏ်နှင့် အတူ
ဖြစ်သော “ဖဿ” သည် အဆင်း ခါတ်ပေါင်းစု အာရုံနှင့်
“မြင်သိ” ဝိညာဏ်ကို မိတ်ဆက်ပေး၏။ ဝေဒနာသည် အဆင်း
ခါတ်ပေါင်းစု၏ အရသာကိုခံစား၏။ သညာသည် အာရုံကို မှတ်
သား၏။ စေတနာသည် ဖဿ ဝေဒနာ သညာ ဝိညာဏ် စသည်
တို့အား မိမိတို့၏အသီးသီးကိစ္စကို ဆောင်ရွက်အောင် စေ့ဆော်
ပေး၏။

၂။ အသံခါတ် ပေါင်းစုဟူသော အပြင်အတိုက်ခါတ်သည်
နားအကြည်ဖြစ်သော အတွင်းအခံခါတ်၌ ရှေးရှုထင်လာသော
အခါ၊ အပွင့်ဟူသော သောတဝိညာဏ်ကြားသိခါတ်သည် ထင်
ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ ဝိညာဏ်နှင့်အတူဖြစ်သော ဖဿ
သည် အသံခါတ်ပေါင်းစု အာရုံနှင့် “ကြားသိ” ဝိညာဏ်ကို မိတ်
ဆက်ပေး၏။ ဝေဒနာသည် အသံခါတ်ပေါင်းစု၏ အရသာကို
ခံစား၏။ သညာသည် အာရုံကို မှတ်သား၏။ စေတနာသည်
ဖဿ ဝေဒနာ သညာ ဝိညာဏ် စသည်တို့အား မိမိတို့၏ အသီးသီး
ကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်အောင် စေ့ဆော်ပေး၏။

၃။ အနံ့ ဓါတ်ပေါင်းစုဟူသော အပြင်အတိုက်ဓါတ် သည် နှာခေါင်းအကြည်ဖြစ်သော အတွင်းအခံဓါတ်၌ ရှေးရှုထင်လာ သောအခါ အပွင့်ဟူသောသဘာဝိုညာဏ် “နံသိ” ဓါတ်သည် ထင် ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ ဝိညာဏ်နှင့်အတူဖြစ်သော ဖဿ သည် အနံ့ ဓါတ်ပေါင်းစုအာရုံနှင့် “နံသိ” ဝိညာဏ်ကို မိတ်ဆက် ပေး၏။ ဝေဒနာသည် အနံ့ ဓါတ်ပေါင်းစု၏ အရသာကိုခံစား၏။ သညာသည် အာရုံကို မှတ်သား၏။ စေတနာသည် ဖဿ ဝေဒနာ သညာဝိညာဏ်စသည်တို့အား မိမိတို့၏ အသီးသီးကိစ္စကို ဆောင် ရွက်အောင် စေ့ဆော်ပေး၏။

၄။ ရသာဓါတ်ပေါင်းစု ဟူသော အပြင်အတိုက်ဓါတ်သည် လျှာအကြည်ဖြစ်သော အတွင်းအခံဓါတ်၌ ရှေးရှုထင်လာသော အခါ အပွင့်ဟူသော ဇိဝှ ဝိညာဏ် “လျက်သိ” ဓါတ်သည် ထင် ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ ဝိညာဏ်နှင့် အတူဖြစ်သော ဖဿ သည် အရသာ ဓါတ်ပေါင်းစု အာရုံနှင့် ဝိညာဏ်ကို မိတ်ဆက် ပေး၏။ ဝေဒနာသည် အရသာဓါတ်ပေါင်းစု၏ အရသာကိုခံစား ၏။ သညာသည် အာရုံကို မှတ်သား၏။ စေတနာသည် ဖဿ ဝေဒနာသညာဝိညာဏ် စသည်တို့အား မိမိတို့၏အသီးသီးကိစ္စကို ဆောင်ရွက်အောင် စေ့ဆော်ပေး၏။

၅။ အတွေ့ဓါတ်ပေါင်းစုဟူသော အပြင်အတိုက်ဓါတ်သည် ကိုယ်အကြည်ဖြစ်သော အတွင်းအခံဓါတ်၌ ရှေးရှုထင်လာသော အခါ အပွင့်ဟူသော ကာယဝိညာဏ် “ထိသိ” ဓါတ်သည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ ဝိညာဏ်နှင့် အတူဖြစ်သော ဖဿ သည် အတွေ့ဓါတ်ပေါင်းစုအာရုံနှင့် “ထိသိ” ဝိညာဏ်ကို မိတ် ဆက်ပေး၏။ ဝေဒနာသည် အတွေ့ဓါတ်ပေါင်းစု၏ အရသာကို

ခံစား၏။ သညာသည် အာရုံကို မှတ်သား၏။ စေတနာသည် ဖဿဝေဒနာ သညာ ဝိညာဏ်စသည်တို့အား မိမိတို့၏ အသီးသီး ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်စေ့ ဆော်ပေး၏။

ဤသို့လျှင် ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်သည် ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့အား ကာမေ သု-ဟူသော စကားတလုံးဖြင့် ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာသဘော ငါးမျိုးသည်၊ မြင်၊ကြား၊နံ၊လျက်၊ထိ၊ ဟူသော အခိုက်အတန့် ငါးမျိုး၌ အချင်းချင်း ဆက်သွယ်ကာ ဖြစ်ပေါ်နေကြောင်းကို သင်ပြသိစေတော်မူလေသည်။

ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး ငါးပါး

၁။ မြင်၊ကြား၊နံ၊လျက်၊ထိ၊ဟူသောအခိုက်အတန့်၌ မြင်သိ ကြားသိ နံသိ လျက်သိ ထိသိ ဖြစ်သော ဝိညာဏ် ငါးမျိုးသည် ကံအဟောင်းဖန်တီးပေးသဖြင့် ယခုလက်ရှိ ဘဝ၌ အကျိုးအဖြစ် ရှေးဦးပေါ်လာသော(သဘာဝ)များဖြစ်ကြလေသည်။

၂။ အကြည်ဖြစ်သော အခံဓါတ် ငါးမျိုးသည် ရုပ် (သဘာဝ)များဖြစ်ကြ၏။ အကျိုးဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်တုံဖြစ်ပေါ် သော ဖဿ ဝေဒနာ သညာစေတနာစသော စေတသိက်တို့သည် နာမ်(သဘာဝ)များဖြစ်ကြ၏။

၃။ ရုပ်နှင့်နာမ်တို့သည် အမှတ်အသား သတ္တိတမျိုးစီဖြစ်၍ အချင်းချင်း အတိုက်အခံ သဘော ဖြစ်သောကြောင့် အတိုင်း အပြင် ခြားနားလျက် သဠာယတနအဖြစ် ထင်ရှားကြရသည်။

၄။ အတိုက်ဓါတ် အခံဓါတ် အပွင့်ဟူသော အကြွဓါတ်တို့ ပေါင်းဆုံခိုက်၌ မိတ်ဆက် ကိစ္စ ဆောင်ရွက်သော ဖဿသည် ထင်ရှား၏။

၅။ ဖဿ၏ မိတ်ဆက်ပေးခြင်းကို စွဲလျက် အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားသော ဝေဒနာသည် ထင်ရှားလာ၏။

စက်ဝိုင်းငယ်တခု၌ အကန့်ငါးခုပါဝင်သကဲ့သို့ အကျိုးဖြစ်သောစိတ္တတခု၌ ဝိညာဏ်နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာ ဟူသော အကန့်ငါးမျိုးသည်ထင်ရှား၏။ ထိုစိတ္တစက်ဝိုင်းတို့သည် မြင်၊ ကြား၊ နံ၊ လျက်၊ ထိ၊ ဟူသော အခိုက်အတန့်၌ ပဉ္စဒါရဝဇ္ဇာန်း ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပုဋ်စိုင်း သန္တီရဏ ဝုဠော ဟူသော (စိတ္တသန္တတိ) စိတ် အစဉ် အတန်းဖြစ်ပေါ်နေပုံတို့ကို ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်သည် ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့အား ကာမေသု ဟူသော စကား တလုံးတည်းဖြင့် (အကျိုးပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်) တရားကို ပဠမအန္တ အလေ့ အကျင့်၏ အစသဘောဖြင့် သင်ပြတော်မူလေသည်။

အို ဓမ္မမိတ်ဆွေ....အန္တအကျင့် ဖြစ်ပေါ်ပုံကို အတိ အကျ သဘောပေါက်နားလည်နိုင်ရန် ကာမအာရုံငါးမျိုးတွင် အဆင်း ဟူသော ရူပါရုံအမျိုးနှင့် စပ်လျဉ်းကာ ဆက်သွယ် ဖြစ်ပေါ်သော (သဘာဝ) များကို မှတ်မိအောင် လေ့လာပါ။ အာရုံတမျိုးအတွက် သဘောပေါက် နားလည်လျှင် ကျန်အာရုံများ အတွက်နားလည်သဘောပေါက်ပါမည်။ ယခုကာမေသုဟူသော စကားလုံးဖြင့် ဆက်စပ်ညွှန်ပြသော အပိုင်းသည် အန္တအကျင့်၏ ပဠမအပိုင်းဖြစ်သေးသည်။ မြင်ခိုက် ကြားခိုက် နံခိုက် လျက်ခိုက် ထိခိုက်တို့၌ အဆင်း အသံ အနံ့ အရသာ အတွေ့တို့ကို အစွဲပြုကာ စိတ္တစက်ဝိုင်းငါးခု ငါးခုပေါ်လာသည်။ ယင်းစိတ္တစက်ဝိုင်း ငါးမျိုးကို အထက်ကဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ပဉ္စဒါရဝဇ္ဇာန်းမှာ “အာရုံကိုဆင်ခြင်သိ” ပဉ္စဝိညာဏ်မှာ “မြင်သိ ကြားသိ နံသိ လျက်သိ ထိသိ” သမ္ပုဋ်စိုင်းမှာ “အာရုံကို ခံယူသိ” သန္တီရဏမှာ “အာရုံကို

စုံစမ်း” ဝုဋ္ဌောမှာ “အာရုံကိုဆုံးဖြတ်သိ” ဖြစ်သည်။ အာရုံတစ်ခုကို အစွဲပြု၍ အသိငါးမျိုးကိုသတ်ပြုပါ။ ယင်းအသိငါးမျိုးဆက်စပ် မိပါမှ အဆင်းဟူသော ရူပါရုံအတွက် အသိစုံလင်သွားသည်၊ ပြည့်စုံသွားသည်။

အို ဓမ္မမိတ်ဆွေ... ထိုစိတ္တအစဉ် ငါးမျိုးကို နှုတ်ရကျက်ခဲ့ပါ။ သို့မှသာလျှင် ဝိပဿနာ ပညာစခန်း၌ အာရမဏဿန-ကိစ္စဿန ကွဲကွဲပြားပြားဖြစ်လျက် အနုတ္တသဘော ပေါက်ပေမည်။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းငါးပါး

ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်သည် အခြားသော သုတ္တန် ဒေသနာ များ၌ “ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ ဥပါဒါနပစ္စယာဘဝေါ” ဟု ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်းငါးပါးကို ဟောတော်မူ သော်လည်း ဤဓမ္မစကြာဒေသနာ၌ ကာမသုခအလ္လိက အနု ယောဂဟူသော စကားလေးလုံးဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း “မူ” တရားများကိုဖော်ပြလျက် အန္တအကျင့်ဖြစ်ပေါ် ပုံဒုတိယအပိုင်း ကို ဆက်လက်သင်ပြတော် မူလေသည်။

ကာမဟူသော စကားလုံးဖြင့် ကပ်ငြိတတ်သော လောဘကို တိုက်ရိုက်ဖော်ပြလျက် အာရုံ၌ကပ်ငြိပုံ ဘဝ၌ကပ်ငြိပုံ ယင်းသို့ ကပ်ငြိသော်လည်း တက်ကြွသဘောကပ်ငြိပုံ အမှားသက်ဝင် သဘောကပ်ငြိပုံတို့ကိုသင်ပြတော်မူ၍ “ရွက်တိုက်လျှင်လှေပါရ” ဟု သက္ကသို့ မနောဝိညာဏ်သီဓါတ်နှင့်မကင်းရာမကင်းကြောင်းဖြင့် ဆက်သွယ်နေသော အမှောင်ဓါတ်မောဟ အမှားသက်ဝင်သော ဒိဋ္ဌိ စသည်တို့ကို အခွင့်အားလျော်စွာ သင်ပြတော်မူလေသည်။

သုခဟူသောစကားလုံးဖြင့် ဒေဝနာသဘာဝ၏ ဝမ်းမြောက်
သာယာသဘော ခံစားပုံ၊ ဝမ်းနည်းသဘော ခံစားပုံ၊ ချမ်းသာ
သဘောခံစားပုံ၊ ဆင်းရဲခံချက်သဘော ခံစားပုံ၊ လစ်လျူ
သဘောခံစားပုံတို့ကို သင်ပြတော်မူသည်။

အလ္လိကဟူသောစကားလုံးဖြင့်အကျိုးအဖြစ်ပေါ်လာသော
ဝေဒနာမှ အနန္တရ ဥပနိဿုအဆက်အသွယ် အတောက်အပံ့ရရှိ
ကြသော လောဘဒိဋ္ဌိတို့သည် သန္တတိ အစဉ်အားဖြင့် အာရုံသို့
အစွဲအကပ်ပြင်းထန်သော ဥပါဒါန်အဖြစ်သို့ သက်ရောက်ပုံတို့
ကို သင်ပြတော်မူသည်။

အနုယောဂဟူသော စကားဖြင့်ပြင်းထန်သော ဥပါဒါန်တို့၏
အထောက်အပံ့ကို ရရှိသောအခိုက် သန္တတိအစဉ်အားဖြင့် ရင့်
ကျက်ရင့်ကျက် လာဘော စေတနာသည် စိတ်အမှုအရာ မနော
သင်္ခါရအနုမှ မနောကံဟူသော ကမ္မဘဝ အရင့်သို့ ရောက်ရပုံ။
နူတ်အမှုအရာ ဝစီသင်္ခါရ အနုမှ ဝစီကံဟူသော ကမ္မဘဝအရင့်သို့
ရောက်ရပုံ။ ကိုယ်အမှုအရာ ကာယသင်္ခါရအနုမှ ကာယကံ ဟူ
သော ကမ္မဘဝအရင့်သို့ ရောက်ရပုံတို့ကို သင်ပြတော်မူသည်။

ပဋ္ဌမအန္တ

ဤသို့စကားတလုံးစီ တလုံးစီတို့၏ အနက်သဘောကိုဖော်ပြ
သင်ကြားပြီးသောအခါ စကားငါးလုံး အစုပေါင်းဖြင့် “ကာမ
သုခလ္လိကာနုယောဂ” ဟူသော ပဋ္ဌမအန္တအကျင့် ဖြစ်ပေါ်ပုံကို
အောက်ပါအတိုင်း သင်ပြတော်မူခဲ့လေသည်။

ရူပါရုံ

အဆင်းအစုဟူသော ရူပါရုံ အတိုက်ခါတ်သည် မျက်စိ အကြည်ဖြစ်သောအတွင်းအခံခါတ်၌ ရှေ့ရှုထိခိုက်လာသောအခါ အပွင့်ဟူသော မနောဝိညာဏ်အသိခါတ်သည် ဆက်လက်ပေါက်ဖွားလာ၏။ ထိုမနောဝိညာဏ်ခါတ်နှင့် ယှဉ်တွဲဖြစ်လာသော အမှောင်ခါတ် မောဟသည် ဝိညာဏ်၏အကြည်ကို ဖျက်ဆီးလျက် အဆင်းအာရုံ၏ သဘောအမှန်ကို ကာကွယ်ထား၏။ ဖဿ သည် ထိုမနောဝိညာဏ်ခါတ်နှင့် အဆင်းအာရုံကိုမိတ်ဆက်ပေး၏။ ဝေဒနာသည် အဆင်းခါတ်ပေါင်းစု၏ အရသာကိုခံစား၏။ သညာသည် အာရုံကိုမှတ်သား၏။ ဒိဋ္ဌိသည် အဆင်းအာရုံသို့ အမှားသဘောဖြင့် သက်ဝင်၏။ ဝေဒနာ၏သာယာသဘော ခံစားခြင်းကို အစွဲပြုကာ အာရုံ၌ကပ်ငြိသောလောဘသည် ပေါ်လွင် ထင်ရှားလာ၏။ သာယာလေလေ ကပ်ငြိလေလေဖြစ်သော စိတ် အစဉ်၌ လောဘဒိဋ္ဌိတို့သည် အပြင်းအထန်စွဲလမ်းသော ဥပါဒါန် အဖြစ်သို့ ရောက်လတ်သော် စေ့ဆော်တတ်သော စေတနာသည် လည်း အဆင်းခါတ်စုနှင့် သာယာခံစားခြင်းတို့ အဆက်မပြတ် ရလေအောင် ဆက်ကာ ဆက်ကာ စေ့ဆော်ခြင်းဖြင့် သန္တတိအစဉ်အားလျော်စွာ ရင့်ကျက် ရင့်ကျက်လာသော မနောသင်္ခါရ စိတ်အမှုအရာ အနုမှ အဘိဇ္ဈာ။ ဗျာပါဒ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဖြစ်သော အားရပါးရစိတ်ကူးဟူသော မနောကမ္မဘဝ အရင့်သို့ ရောက်ရလေသည်။ ဝစီသင်္ခါရ နှုတ်အမှုအရာ အနုမှ မုသာဝါဒ။ ပိသုဏ္ဍဝါစာ။ ဖရုသဝါစာ။ သမ္ပပလာပဝါစာဖြစ်သော အားရပါးရ ပြောဆိုဟူသော ဝစီကမ္မဘဝအရင့်သို့ ရောက်ရလေသည်။ ကာယသင်္ခါရ ကိုယ်အမှုအရာ အနုမှ ပါဏာတိပါတ အဒိန္နာ ဒါနကာမေသုမိစ္ဆာစာရဖြစ်သော အားရပါးရပြုလုပ်ဟူသောကာယ

ကမ္မဘဝအရင့်သို့ ရောက်ရလေသည်။ ဤသို့လျှင် ရူပါရုံကိုအစွဲ ပြုကာ မြင်ခိုက်ခဏမှ မတရားသဖြင့်ရအောင် ရှေ့ရှုကြံစီသော အဘိဇ္ဈာသို့အထိ။ မြင်ခိုက်ခဏမှ လိမ်ပြောရသော ဝစီကံသို့ အထိ။ မြင်ခိုက်ခဏမှ သတ်ဖြတ်ရသော ကာယကံသို့အထိရောက် အောင် ပဌမအန္တအကျင့်က ပို့ဆောင်နေလေသည်။

(ခ) အမှတ်အသားပြုထားသော ပါဠိစကားငါးလုံးသည် ဤအကျင့်အတွက် လဒ္ဒဒေါသရရှိအပ်သော အပြစ်များကိုဖော် ပြသော ကောင်းငါးလုံးဖြစ်သည်။

၁။ အဆင်းအစုဟူသော ရူပါရုံကို မြင်ခိုက်ခဏမှအစပြုကာ ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်လာသော သဘာဝတို့၏အလေ့ သဘော သည်တဆင့်ထက်တဆင့် တွန်းတင်တတ်သဖြင့် မြင့်မြတ် သော အရည်အချင်း မဟုတ် တဆင့်အောက် တဆင့် ယုတ်နိမ့်ကျဆင်းစေတတ်သော(ဟိနအကျင့်)။

၂။ မဖုံးမကွယ် မြို့လယ်ရွာများ တောသား မြို့သား မသီး ခြားပဲ ယောက်ျား မိန်းမအများတို့ နေ့စဉ် နေ့တိုင်း ပေါ်လွင် ထင်ရှားစွာ လေ့လာ နေကြသော (ဂမ္မ အကျင့်)။

၃။ အယုတ် အလတ် အမြတ်မထား အတန်းတဆင့် မခွဲ ခြားပဲ ကျား၊မ-ဟူသရွေ့ အကုန် ပိုင်ကြသဖြင့် ဘုံ ဆိုင် အလေ့ဖြစ်သော(ပေါ်ထူဇနိက အကျင့်)။

၄။ ဖြူဖွေးကြည်လင် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော သူတော်စင် အလေ့မဟုတ်သော (အနုရိယအကျင့်)။

၅။ ကောင်းကျိုးဟူသမျှ တဆံခြည်မျှမဖက် ဆိုးကျိုးသက် သက်ကိုသာလျှင် ပေါက်ပွားတိုးတက်စေသော (အနတ္တ သံဟိတအကျင့်)။

ဤသို့ ဖော်ပြခဲ့ဘော အပြစ်ငါးမျိုးကို လက်ငင်းရရှိမည်ဖြစ် သောကြောင့် “အို၊ နာ၊ သေ၊ လွတ် ဝဋ်ကျွတ်” တရားကို ရှာဖွေ နေသော “ပဗ္ဗဇိတ” သည် မလေ့လာအပ် မမှီဝဲအပ် ဟူသော ဩဝါဒကို-

“ယောစာယံ ရူပေသု ကာမခလ္လိကာနုယောဂေါ ဟီနော ဂမ္မော ပေါထုဇ္ဇနိကော အနရိယော အနတ္တ သံဟိတော ပဗ္ဗဇိတေန နသေဝိတဗ္ဗာ” ပါဠိစကားဖြင့် ရှင်းပြမြစ်တားတော်မူခဲ့လေသည်။

သဒ္ဓါရုံ

အသံအစုဟူသော သဒ္ဓါရုံ အတိုက်ခါတ်သည် နားအကြည် ဖြစ်သော အတွင်းအခံခါတ်၌ ရှေ့ ရှုထိခိုက်လာသော အခါအပွင့် ဟူသော မနောဝိညာဏ်သိ ခါတ်သည် ဆက်လက် ပေါက်ပွား လာ၏။ ထိုမနောဝိညာဏ်ခါတ်နှင့် ယှဉ်တွဲ ဖြစ်ပေါ်လာသော အမှောင်ခါတ် မောဟသည် ဝိညာဏ်၏ အကြည်ကို ဖျက်ဆီး လျက် အသံအာရုံ၏ သဘောမှန်ကို ကာကွယ်ထား၏။ ဖဿ သည် မနောဝိညာဏ်ခါတ်နှင့် အသံ အာရုံကို မိတ်ဆက်ပေး၏။ ဝေဒနာသည် အသံခါတ်ပေါင်းစု၏ အရသာခံစား၏။ သညာ သည် အာရုံကိုမှတ်သား၏။ ဒိဋ္ဌိသည် အသံအာရုံသို့ အမှား သဘောဖြင့် သက်ဝင်၏။ ဝေဒနာ၏ သာယာသဘောခံစားခြင်း ကို အစွဲပြုကာ အာရုံ၌ ကပ်ငြိသော လောသသည် ပေါ်လွင် ထင်ရှားလာ၏။ သာယာလေလေ ကပ်ငြိလေလေဖြစ်သော စိတ် အစဉ်၌ လောဘ ဒိဋ္ဌိတို့သည် အပြင်းအထန် စွဲလမ်းသော ဥပါ

ဒါနံအဖြစ်သို့ ရောက်လတ်သော် စေ့ဆော်တတ်သော စေတနာ သည်လည်း၊ အသံခါတ်စုနှင့် သာယာခံစားခြင်းတို့ အဆက်မပြတ်ရလေအောင် ဆက်ကာဆက်ကာစေ့ဆော်ခြင်းဖြင့်၊ သန္တတိ အစဉ်အားလျော်စွာ ရင့်ကျက်ရင့်ကျက်လာသော မနောသင်္ခါရ စိတ်အမှုအရာ အနုမှ အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဖြစ်သော အားရပါးရစိတ်ကူးဟူသော မနောကမ္မဘဝ အရင့်သို့ ရောက်ရလေသည်။ ဝစီသင်္ခါရ နှုတ်အမှုအရာ အနုမှ မုသာဝါဒ၊ ပိသုဏ ဝါစာ၊ ဖရုသဝါစာ၊ သမ္ပပလာပဝါစာ ဖြစ်သော အားရပါးရ ပြောဆို ဟူသော ဝစီကမ္မဘဝ အရင့်သို့ ရောက်ရလေသည်။ ကာယသင်္ခါရ ကိုယ်အမှုအရာ အနုမှ ပါဏာတိပါတ၊ အဒိန္နာ ဒါန၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဖြစ်သော အားရပါးရပြုလုပ်ဟူသော ကာယကမ္မဘဝအရင့်သို့ ရောက်ရလေသည်။ ဤသို့လျှင် သဒ္ဓါရုံကို အစွဲပြုကာကြားခိုက်ခဏမှ မတရားသဖြင့်ရအောင် ရှေ့ရှုကြံစည်သော အဘိဇ္ဈာသို့အထိ၊ ကြားခိုက်ခဏမှ လိမ်ပြောရသော ဝစီကံသို့အထိ၊ ကြားခိုက်ခဏမှ သတ်ဖြတ်ရသော ကာယကံသို့ အထိရောက်အောင် ပဌမ အန္တအကျင့်ကပို့ဆောင်နေလေသည်။

- ၁။ အသံအစုဟူသော သဒ္ဓါရုံကို ကြားခိုက်ခဏမှအစပြုကာ ဤသို့ဖြစ်ပေါ်လာသော သဘာဝတို့၏ အလေ့ သဘောသည်..... လ ..... ဟိန် အကျင့်။
- ၂။ မဖုံးမကွယ်.....လ..... ဂမ္မ အကျင့်။
- ၃။ အယုတ်အလတ် .....လ..... ပေါထုဇ္ဇနိကအကျင့်။
- ၄။ ဖြူဖွေးကြည်လင်... ..လ..... အနုရိယ အကျင့်။
- ၅။ ကောင်းကျိုးဟူသမျှ .... လ.... အနုတ္တသံဟိတ အကျင့်။

ဤဖော်ပြခဲ့သော အပြစ်ငါးမျိုးကို လက်ငင်းရရှိမည် ဖြစ်သောကြောင့် “အို၊နာ၊သေ၊လွတ် ဝဋ်ကျွတ်” တရားကို ရှာဖွေနေသော ပဗ္ဗဇိတသည် မလေ့လာ မမှီဝဲအပ်ဟူသော သြဝါဒကို ယောစာယံ သဒ္ဓေသု ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂေါ.....လ..... အနုတ္တသံဟိတော ပဗ္ဗဇိတေန နုသေဝိတဗ္ဗော ပါဠိစကားဖြင့် ရှင်းပြ မြစ်တားတော်မူခဲ့လေသည်။

ဂန္ဓာရုံ

အနံ့အစုဟူသော ဂန္ဓာရုံ အတိုက်ခံရသည် နှာခေါင်း အကြည်ဖြစ်သော အတွင်းအခံခံရခြင်းဖြင့် ရှေ့ရှု ထိခိုက် လာသော အခါ၊ အပွင့်ဟူသော မနောဝိညာဏ် အသိခံရသည် ဆက်လက် ပေါက်ပွားလာ၏။ ထိုမနောဝိညာဏ်ခံရခြင်းနှင့် ယှဉ်တွဲ ဖြစ်ပေါ် လာသော အမှောင်ခါတ် မောဟသည် ဝိညာဏ်၏ အကြည်ကို ဖျက်ဆီးလျက် အနံ့အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို ကာကွယ်ထား၏။ ဖဿသည် မနောဝိညာဏ်နှင့် အနံ့အာရုံခံရခြင်းကို မိတ်ဆက်ပေး ၏။ ဝေဒနာသည် အနံ့ခံရခြင်းပေါင်းစု၏ အရသာကို ခံစား၏။ သညာသည် အာရုံကိုမှတ်သား၏။ ဒိဋ္ဌိသည် အနံ့အာရုံသို့ အမှား သဘော သက်ဝင်၏။ ဝေဒနာ၏ သာယာသဘော ခံစားခြင်း ကို အစွဲပြုကာ အာရုံ၌ကပ်ငြိသော လောဘသည် ပေါ်လွင် ထင်ရှားလာ၏။ သာယာလေလေ ကပ်ငြိလေလေ ဖြစ်သော စိတ် အစဉ်၌ လောဘဒိဋ္ဌိတို့သည် အပြင်းအထန်စွဲလမ်းသော ဥပါဒါန် အဖြစ်သို့ ရောက်လတ်သော် စေ့ဆော်တတ်သော စေတနာသည် လည်း အနံ့ခံရခြင်းနှင့် သာယာခံစားခြင်းတို့ အဆက်မပြတ်ရ လေအောင် ဆက်ကာ ဆက်ကာ စေ့ဆော်ခြင်းဖြင့် သန္တတိ အစဉ် အားလျော်စွာ ရင့်ကျက်ရင့်ကျက်လာသော မနောသင်္ခါရ

စိတ်အမှုအရာ အနုမ္မ အဘိဇ္ဈာ,ဗျာပါဒ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဖြစ်သော အားရပါးရ စိတ်ကူးဟူသော မနောကမ္မဘဝ အရင့်သို့ ရောက်လေသည်။ ဝစီသင်္ခါရ နှုတ်အမှုအရာ အနုမ္မ မုသာဝါဒ ပိသုဏ ဝါစာ ဖရုသဝါစာ သမ္ပပလာပဝါစာ ဖြစ်သော အားရပါးရ ပြောဆို ဟူသော ဝစီကမ္မဘဝသို့ ရောက်ရလေသည်။ ကာယ သင်္ခါရ ကိုယ်အမှုအရာ အနုမ္မပါဏာတိပါတ,အဒိန္နဒါန,ကာမေ သု မိစ္ဆာစာရဖြစ်သော အားရပါးရ ပြုလုပ်ဟူသော ကာယ ကမ္မဘဝ အရင့်သို့ ရောက်ရလေသည်။ ဤသို့လျှင် ဂန္ဓာရုံကို အစပြုကာ နံခိုက်ခဏမှ မတရားသဖြင့်ရအောင် ရှေ့ရှုကြံစည် သောအဘိဇ္ဈာသို့အထိ၊ နံခိုက်ခဏမှ လိမ်ပြောရသော ဝစီကံသို့ အထိ၊ နံခိုက်ခဏမှ သတ်ဖြတ်ရသော ကာယကံသို့အထိ ရောက်အောင် ပဋ္ဌမအန္တ အကျင့်က ပို့ဆောင်နေလေသည်။

- ၁။ အနံ့ ဟူသော ဂန္ဓာရုံကို နံခိုက်ခဏမှ အစပြုကာ ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်လာသော သဘာဝတို့၏ အလေ့သည် တဆင့် ထက် တဆင့် တွန်းတင်.....လ..... ဟိန် အကျင့်။
- ၂။ မဖုံး မကွယ်.....လ.....ဂမ္မ အကျင့်။
- ၃။ အယုတ်အလတ်..... လ.... ပေါထုဇ္ဇနိက အကျင့်။
- ၄။ ဖြူဖွေးကြည်လင်.....လ..... အနုရိယအကျင့်။
- ၅။ ကောင်းကျိုး ဟူသမျှ.....လ....အနုတ္တသံဟိတအကျင့်။

ဤဖော်ပြခဲ့သော အပြစ်ငါးမျိုးကို လက်ငင်းရရှိမည် ဖြစ်သောကြောင့် “အို,နာ,သေ,လွတ် ဝဋ်ကျွတ်” တရားကို ရှာဖွေနေသော ပဗ္ဗဇိတသည် မလေ့လာမမှီခဲအပ်ဟူသော သြဝါဒကို

ယောစာယံဂန္ဓေသု ကာမသုခလ္လိကာ နုယောဂေါ .. လ....အနတ္တ
သံဟိတော ပဗ္ဗဇိတေန နုသေဝိတဗျော ပါဠိစကားဖြင့် ရှင်းပြ
တားမြစ်တော်မူခဲ့လေသည်။

ရသာရုံ

အရသာအစု ဟူသော ရသာရုံ အတိုက်ခါတ်သည် လျှာ အ
ကြည်ဖြစ်သောအတွင်းအခံခါတ်၌ ရှေ့ရှုထိခိုက်လာသောအခါ
အပွင့်ဟူသော မနောဝိညာဏ်အသိခါတ်သည် ဆက်လက်ပေါက်
ပွားလာ၏။ ထိုမနောဝိညာဏ်ခါတ်နှင့် ယှဉ်တွဲဖြစ်ပေါ်လာသော
အမှောင်ခါတ် မောဟသည် ဝိညာဏ်၏ အကြည်ကို ဖျက်ဆီး
လျက် ရသာအာရုံ၏ သဘောမှန်ကို ကာကွယ်ထား၏။ ဖဿသည်
မနောဝိညာဏ်ခါတ်နှင့် ရသာအာရုံကို မိတ်ဆက်ပေး၏။ ဝေဒနာ
သည် ရသာခါတ်ပေါင်းစု အရသာကိုခံစား၏။ သညာသည် အာ
ရုံကိုမှတ်သား၏။ ဒိဋ္ဌိသည် ရသာအာရုံသို့အမှားသဘောဖြင့် သက်
ဝင်၏။ ဝေဒနာ၏ သာယာသဘော ခံစားခြင်းကို အစွဲပြုကာ
အာရုံ၌ ကပ်ငြိသော လောဘသည် ပေါ်လွင် ထင်ရှားလာ၏။
သာယာလေလေ ကပ်ငြိလေလေဖြစ်သော စိတ်အစဉ်၌ လောဘ
ဒိဋ္ဌိတို့သည် အပြင်းအထန် စွဲလမ်းသောဥပါဒါန်အဖြစ်သို့ရောက်
လတ်သော် စေ့ဆော်တတ်သော စေတနာသည်လည်း ရသာခါတ်
စုနှင့် သာယာ ခံစားခြင်းတို့ အဆက်မပြတ်ရလေအောင် ဆက်
ကာဆက်ကာ စေ့ဆော်ခြင်းဖြင့် သန္တတိ အစဉ်အားလျော်စွာ
ရင့်ကျက်ရင့်ကျက် လာသော မနောသင်္ခါရ စိတ်အမှုအရာ အနု
မှ အဘိဇ္ဈာ, ပျာပါဒ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဖြစ်သော အားရပါးရ စိတ်ကူး
ဟူသော မနောကမ္မဘဝ အရင့်သို့ ရောက်ရလေသည်။ ဝစီသင်္ခါရ
နှုတ်အမှုအရာ အနုမှ မုသာဝါဒ, ပိသုဏဝါစာ, ဖရုသဝါစာ,

သမ္မုပလာပဝါစာဖြစ်သော အားရပါးရ ပြောဆိုဟူသော ဝစီ
ကမ္မဘဝအရင့်သို့ ရောက်ရလေသည်။ ကာယ သင်္ခါရ ကိုယ်အမှု
အရာအနုမှ ပါဏာတိပါတ အဒိန္နာဒါန ကာမေသု မိစ္ဆာစာရ
ဖြစ်သော အားရပါးရပြုလုပ် ဟူသော ကာယကမ္မဘဝ အရင့်သို့
ရောက်ရလေသည်။ ဤသို့လျှင် ရသာရုံကို အစွဲပြုကာ လျက်ခိုက်
ခဏမှ မတရားသဖြင့်ရအောင် ကြံစည်သော အဘိဇ္ဈာသို့အထိ၊
လျက်ခိုက် ခဏမှ လိမ်ပြောရသော ဝစီကံသို့အထိ၊ လျက်ခိုက်
ခဏမှ သတ်ဖြတ်ရသော ကာယကံအထိ ရောက်အောင် ပဌမ
အန္တအကျင့်က ပို့ဆောင်နေလေသည်။

- ၁။ အရသာဖြစ်သော ရသာရုံကို စားဝါးခိုက်ခဏမှ အစပြု
ကာ ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်လာသော သဘာဝတို့၏ အလေ့
သည် တဆင့်မှတဆင့်.....လ.....ဟီန အကျင့်။
- ၂။ မဖုံးမကွယ် ..... လ ..... ဂမ္မ အကျင့်။
- ၃။ အယုတ်အလတ် ..... လ.....ပေါထုဇနိကအကျင့်။
- ၄။ ဖြူဖွေးကြည်လင် ..... လ..... အနရိယ အကျင့်။
- ၅။ ကောင်းကျိုးဟူသမျှ..... လ....အနုတ္တသံဟိတ အကျင့်။

ဤဖော်ပြခဲ့သော အပြစ်ငါးမျိုးကို လက်ငင်းရရှိမည် ဖြစ်
သောကြောင့် “အို, နာ, သေ, လွတ် ဝဋ်ကျွတ်” တရားကိုရှာဖွေနေ
သော ပဗ္ဗဇိတသည် မလေ့လာ မမှီဝဲအပ်ဟူသော သြဝါဒကို
“ယောစာယံ ရသေသု ကာမသုခလ္လိကာ နုယောဂေါ...လ...
အနုတ္တသံဟိတော ပဗ္ဗဇိတေန နုသေဝိတဗ္ဗော” ပါဠိစကားဖြင့်
ရှင်းပြတားမြစ်တော်မူခဲ့သည်။

ဖေၤဠုဗ္ဗာရုံ

တော့ထီအစု ဟူသော ဖေၤဠုဗ္ဗာရုံ အတိုက်ခါတ်သည် ကိုယ် အကြည်ဖြစ်သော အတွင်းအခံခါတ်၌ ရှေ့ရှုထီခိုက် လာသော အခါ၊ အပွင့်ဟူသော မနောဝိညာဏ် သိခါတ်သည် ဆက်လက် ပေါက်ပွားလာ၏။ ထိုမနောဝိညာဏ်ခါတ်နှင့် ယှဉ်တုံဖြစ်ပေါ် လာသော အမှောင်ခါတ် မောဟသည် ဝိညာဏ်၏ အကြည်ကို ဖျက်ဆီးလျက် ဖေၤဠုဗ္ဗအာရုံ၏သဘောမှန်ကို ကာကွယ်ထား၏။ ဖဿသည် မနောဝိညာဏ်နှင့် ဖေၤဠုဗ္ဗအာရုံကို မိတ်ဆက်ပေး၏။ ဝေဒနာသည် ဖေၤဠုဗ္ဗ ခါတ်ပေါင်းစု၏ အရသာကို ခံစား၏။ သညာသည် အာရုံကိုမှတ်သား၏။ ဒိဋ္ဌိသည် ဖေၤဠုဗ္ဗအာရုံသို့ အမှားသဘောဖြင့် သက်ဝင်၏။ ဝေဒနာ၏ သာယာသဘော ခံစားခြင်းကိုအစွဲပြုကာ အာရုံ၌ကပ်ငြိသော လောဘသည်ပေါ် လွင်ထင်ရှားလာ၏။ သာယာလေလေ ကပ်ငြိလေလေဖြစ်သော စိတ်အစဉ်၌ လောဘ ဒိဋ္ဌိတို့သည် အပြင်းအထန် စွဲလမ်းသော ဥပါဒါန်အဖြစ်သို့ ရောက်လတ်သော်စေ့ ဆော်တတ်သောစေတနာသည်လည်း အတွေ့ခါတ်စုနှင့် သာယာခြင်းတို့ အဆက်မပြတ် ရလေအောင် ဆက်ကာဆက်ကာ စေ့ဆော်ခြင်းဖြင့် သန္တတိ အစဉ်အားလျော်စွာ ရင့်ကျက်ရင့်ကျက်လာသော မနောသင်္ခါရ စိတ်အမှုအရာ အနုမှ အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဖြစ်သော အား ရပါးရ စိတ်ကူး ဟူသော မနောကမ္မဘဝ အရင့်သို့ ရောက်ရလေ သည်။ ဝစီသင်္ခါရ နှုတ်အမှုအရာ အနုမှ မုသာဝါဒ၊ ပိသုဏဝါစာ၊ ဖရုသဝါစာ၊ သမ္မုပလာပဝါစာဖြစ်သော အားရပါးရပြောဆိုဟူ သော ဝစီကမ္မဘဝ အရင့်သို့ ရောက်ရလေသည်။ ကာယသင်္ခါရ ကိုယ်အမှုအရာ အနုမှ ပါဏာတိပါတ၊ အဒိန္နာဒါန၊ ကာမေသု မိစ္ဆာစာရ ဖြစ်သော အားရပါးရပြုလုပ်ဟူသော ကာယကမ္မ

ဘဝအရှင်သို့ ရောက်ရလေသည်။ ဤသို့လျှင် အတွေ့ဖေ၍ဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အစွဲပြုကာ တွေ့ထိခိုက်ခဏမှ မတရားသဖြင့်ရအောင်ကြံစည်သော အဘိဇ္ဈာသို့အထိ၊ တွေ့ထိခိုက်ခဏမှလိမ်ပြောရသောဝစီကံသို့အထိ၊ တွေ့ထိခိုက်ခဏမှ သတ်ဖြတ်ရသော ကာယကံသို့အထိ ရောက်အောင် ပဋ္ဌမ အန္တအကျင့်က ပို့ဆောင်နေလေသည်။

- ၁။ အတွေ့ဖေ၍ဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို တွေ့ထိခိုက်ခဏမှအစပြုကာ ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်လာသော သဘာဝတို့၏ အလေ့သည် တဆင့်မှ တဆင့် တွန်းတင်.....လ ..... ဟိန်အကျင့်။
- ၂။ မဖုံးမကွယ်..... လ.....ဂမ္မ အကျင့်။
- ၃။ အယုတ် အလတ်..... လ.....ပေါထုဇ္ဇနိက အကျင့်။
- ၄။ ဖြူဖွေးကြည်လင်.....လ.....အနုရိယ အကျင့်။
- ၅။ ကောင်းကျိုး ဟူသမျှ....လ.....အနုတ္တသံဟိတအကျင့်။

ဤဖော်ပြခဲ့သော အပြစ်ငါးမျိုးကို လက်ငင်းရရှိမည် ဖြစ်သောကြောင့် “အိုနာ၊ သေ၊ လွတ် ဝဋ်ကျွတ်” တရားကိုရှာဖွေနေသော ပဗ္ဗဇိတသည် မလေ့လာ မမှီဝဲအပ်ဟူသော သြဝါဒကို ယောစာယံ ဖေ၍ဋ္ဌဗ္ဗသု ကာမသုခလ္လိကာ နုယောဂေါ.... လ.... ပဗ္ဗဇိတေန နုသေဝိတဗ္ဗော ပါဠိစကားဖြင့် ရှင်းပြတားမြစ်တော် မူခဲ့လေသည်။

အို ဓမ္မမိတ်ဆွေ....ဤသို့လျှင် ဗုဒ္ဓအရှင်သည် ပဉ္စဝဂ္ဂိ ကိုယ်တော်တို့အား ကာမေသု ကာမ သုခ အလ္လိက အနုယောဂ ဟူသော စကားလုံးဖြင့် ကာမ အာရုံငါးမျိုးတို့၌ စွဲလမ်းသော လောဘ တဏှာကြောင့်၊ ပဋ္ဌမအန္တအကျင့်ဖြင့် ဒုစရိုက် ကမ္မပထ

(၁၀) မျိုး သို့ ရောက်ကြရပုံ တို့ကို ဟောပြု သင်ကြားတော်မူ လေသည်။ မြင်ကြား၊ နံ၊ လျက်၊ ထိ၊ တွေ့၊ ခိုက်မှ အစပြုကာ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း ကမ္မပထသို့ ရောက်နေပုံကို သတိပြုလျက် လေ့ လာပါ။ ပဋ္ဌမအန္တအကျင့်အတွက် အတော်အတန် ရှင်းလင်း သွားပေမည်။

သည်ထက်ပိုမိုရှင်းလင်းရန်ပဋ္ဌမပိုင်းမှပြုခဲ့သော စိတ္တငါးမျိုး နှင့် ဆက်စပ်လျက် သဘာဝများကို သိအောင် လေ့လာပါ။ ကာမဂုဏ် ငါးမျိုးနှင့် ကြုံခိုက် ဆုံခိုက်တွင် ဖြစ်ပေါ်သော ပဉ္စ ခုရာဝဇ္ဇန်း ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပုဋ္ဌိစိုဉ်း သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော တို့သည် အကျိုးနှင့် စပ်ဆိုင်သော စိတ္တများဖြစ်ကြသည်။ ဝုဋ္ဌောမှဆက်၍ ဇောဟူသော စိတ္တပေါင်း(၇)ကြိမ်ဖြစ်သည်။ ယင်းဇောစိတ်သည် ထက်မြက်သော အဟုန်ရှိသော စိတ္တဖြစ်သည်။ တဏှာ ဥပါဒါန် အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ ကမ္မဘဝခေါ်သော အကြောင်း သဘာဝတွေ သည် ဤဇောစိတ်၌ ပေါင်းစပ် ပါဝင်ကြသည်။ အာရုံ၏ အရ သာကို အားရပါးရ ခံစားလျက် ရင့်ကျက်ရင့်ကျက် လာကြရာ တဆင့်ထက်တဆင့် ရင့်ကျက်ခြင်း တိုးတက်လာသော စေတနာ ကံသည် ဝိညာဏ်ဟူသော ဓါတ်အသစ် ပေါက်ပွားနိုင်အောင်ပင် ခိုင်မာရင့်ကျက်လာသည်။ ဤအချင်းအရာကို “ကမ္မဘဝ” ခေါ် သည်။

တဒါရုံ ဟူသည် ဇောခံစားပြီး၍ မပျက် သေးပဲ ကျန်နေ သောအာရုံ၏ အရသာကိုခံစားသော စိတ်ဖြစ်သည်။ စားကြွင်း စား ဆိုသကဲ့သို့မှတ်ပါ။

ပဋိပတ်ကို သဘာဝ ကျကျ လေ့ကျင့်တတ်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ် တို့သည် အကျိုးနှင့်အကြောင်း ဆက်စပ်ပုံ နားလည်အောင် စိတ်

အစဉ်ဖြစ်ပေါ်ပုံကို လေ့လာရပါသည်။ ပဋိပတ်အကျင့်ကို လေ့လာသူများသော ရှေးခေတ်အခါက သီလစောင့်ထိန်းကြသော ယောကျ်ား မိန်းမတို့သည် ပညာသိက္ခာ ဟူသော ဝိပဿနာကို ပွားတတ်အောင်ကြိုးငယ်၌အထုံးပေါင်း(၁၇)ထုံးပြုကာအတိတဘဝင်-ဘဝင်စလန-ဘဝင်ပစ္ဆေဒ-ပဉ္စဒါရာဝဇ္ဇန်း ပဉ္စဝိညာဏ်-သမ္ပုဋ္ဌိစိုင်း-သန္တိရုဏ-ဝုဠော-ဇော-ဇော-ဇော-ဇော-ဇော-ဇော-တဒါရုံ၊ တဒါရုံဟု ဖြစ်ပေါ်သော စိတ်အစဉ်ကို လေ့လာမှတ်သားကြသည်။ စိတ်အစဉ်ကို ပါဠိစကားဖြင့် စိတ္တပဋိပတိ ခေါ်ရာ မြန်မာစကားအသံဖြင့် စိတ်ပုတီး ဖြစ်လာသည်။ ယင်းစိတ်ပုတီးသည် သမာဓိသိက္ခာ စိတ်ထိန်းသိမ်းမှုအတွက်သာလျှင် မဟုတ်ပဲ ပညာသိက္ခာအတွက် ကမ္မဋ္ဌာန်း သင်ယူရာတွင် မှတ်လွယ် သိလွယ်အောင် အသုံးပြုသော ကိရိယာတန်းဆာလည်း ဖြစ်ပေသည်။ ယခုခေတ် စိတ်ပုတီးစိတ်ကြရာမှာ အလုံးတွေများသော်လည်းသမာဓိလည်းမဖြစ်၊ မရ၊ ပညာသိက္ခာအတွက်လည်း အကျိုးမသက်ရောက်ပေ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အကျိုးအကြောင်း ဆက်သွယ်ဟတ်အောင် ဤစိတ်အစဉ် (၁၇)မျိုးကို အရကျက်၍ လေ့လာပါ။

ဗုဒ္ဓကိုယ်တော် သင်ပြ ဟောကြားသော ပဌမ အန္တအကျင့် သဘာဝတို့၏ ဖြစ်ပုံကို နားလည်သွားကြသော ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့၏ စိတ်အစဉ်မှာ.....ကမဂုဏ်ငါးပါးတို့ကို အဓိကထားသော ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် ဤအန္တအကျင့်သည် ဗုဒ္ဓအရှင် ဟောပြောတိုင်း ဖြစ်ပေမည်။ ယင်းကမဂုဏ်ငါးပါးကို ပမာမထား ဂရုမစိုက်ပဲ ခြောက်နှစ်တိုင်တိုင် ကျင့်သော သိဒ္ဓတ်မင်းသား လေ့ကျင့်ပုံကို အာရုံအစဉ်လျှောက်သဖြင့်၊ ရေချိုးခြင်း၊ မီးလှုံခြင်း၊ ဆူးပေါ်

မှာအိပ်ခြင်း၊ နွားချေးစသည်တို့ကို စားနေခြင်း၊ ရက်ရှည် ရက်ကျော် အစာမစားပဲ နေခြင်းစသော အလေ့အကျင့်တို့သည် ပြင်းပြင်းထန်ထန် ခေါင်းပါးခြိုးခြံသောအကျင့်ဖြစ်၍ ကောင်းမွန် သင့်မြတ်သော အလေ့ဖြစ်မည်ဟု ယူဆစွဲလမ်း တိုးပင် ရှိကြလေသေးသည်။

ဤမှားယွင်း ချွတ်ချော်နေသော အယူအဆကို ပယ်ပျောက်စေခြင်းအကျိုးငှါ အောက်ပါ “နှုတ်ဆောင်မှတ်ချက်” ပေးကာ ဒုတိယအန္တ ကို ရှင်းလင်းပြတော်မူပြန်သည်။

ဒုတိယအန္တ

ယောစာယံ အတ္တကိလမထာနုယောဂေါ
ဒုက္ခော အနရိယော အနတ္တ သံဟိတော၊

ဤပါဠိအစဉ်၌ အတ္တဟူသော စကားလုံးဖြင့် ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီး၌ ရုပ်အစု၊ နာမ်အစု နှစ်မျိုးသာလျှင်ရှိကြောင်း သင်ပြတော်မူသည်။

ကိလမထ ဟူသော စကားလုံးဖြင့် ရုပ်အစုကိုစွဲမှီ၍ ဖြစ်သော ဆင်းရဲ၊ နာမ်အစုကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်သော ဆင်းရဲ ဤဆင်းရဲသော ဝေဒနာနှစ်မျိုးကို ဖော်ပြတော်မူသည်။

အနုယောဂဟူသော စကားလုံးဖြင့် ပဌမအန္တ၌ ဖော်ပြသည့် အတိုင်းဖြစ်၍ “မနောဝိညာဏ” ဓါတ်၌ ငြူစုတတ်သော -ဣဿာဝန်တိုတတ်သော -မစ္ဆရိယ၊ နောင်တ တဖန် ပူပန်တတ်သော -ကာဏုစု-စသည်တို့ကိုလည်း သင်ပြတော်မူလေသည်။

အို-ဘိက္ခုတို့...လောက၌ အချို့သောရဟန်းပုဏ္ဏားတို့သည် ကာမဝတ္ထုငါးပါးတို့ကို အလေးမပြု ဂရုမထားပဲ အလွန်ခေါင်းပါးသော အလေ့ အကျင့်ဖြင့် ရုပ်အစုကို နှိပ်စက်ထားခြင်းသည် အလွန်မန်မြတ်၏ဟု ယူဆကြ၏။ ဤသို့လေ့ ကျင့်ခြင်းဖြင့် ကိလေသာကို နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးနိုင်၏ဟု ယုံကြည်ကြ၏။ ထိုရဟန်းပုဏ္ဏားတို့သည် မိမိတို့၏ ယူဆချက်ကို ထပ်ကာထပ်ကာ သုံးသပ်သော အားဖြင့် နှစ်သက်ကြ၏။ ထိုနှစ်သက်ခြင်းကို အစွဲပြုသဖြင့် မိမိယူဆထားသော အာရုံ၌ ကပ်ငြိ၏။ ယင်းကပ်ငြိသော လောဘနှင့် အတူဖြစ်သော မောဟသည် အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို ကာကွယ်ထား၏။ စိတ်ဟူသောနာမ်တရားအစုသည် ရုပ်တရားတို့၏ အလိုသို့ လိုက်ရမည်ဟု အတူပါသောဒိဋ္ဌိသည်အမှားသက်ဝင်၏။ ထိုအခါအတူဖြစ်သော လောဘ မောဟ ဒိဋ္ဌိတို့၏အထောက်အပံ့ကိုရရှိသော စေတနာသည် ရုပ်အစု ဟူသော ခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို ပင်ပန်းနှမ်းနယ်လေအောင် ဆက်ကာဆက်ကာ နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲသော အလေ့ အကျင့်ကို အားထုတ် လေသည်။ ထိုအကျင့်သည်လည်း-

- (က) ကိုယ်ခံပြင်း စိတ်ခံပြင်း သာယာခြင်း ကင်းမဲ့သဖြင့် ဆင်းရဲတွင်း နက်လှသော (ဒုက္ခအကျင့်။)
- (ခ) ဖြူဖွေးကြည်လင် သန့်ရှင်း စင်သော သူတော်စင် အလေ့ မဟုတ်သော (အနုရိယ အကျင့်။)
- (ဂ) ကောင်းကျိုးအတွက် တဆံခြည်မျှ မဘက်ပဲ၊ ဆိုးကျိုးသက်သက် ကိုသာ တိုးတက် ပေါက်ပွား စေသော (အနုတ္တသံဟိတ အကျင့်) ဖြစ်သောကြောင့် အို၊ နာ၊

သေလွတ် ဝဋ်ကျတ် တရားကို ရှာဖွေ နေသော
“ပဗ္ဗဇိတ” သည် မလေ့လာအပ် မမှီဝဲအပ်။

ယောစာယံ အတ္တကိလမထာ နုယောဂေါ ဒုက္ခော
အနရိယော အနတ္တသံဟိတော ပဗ္ဗဇိတေန နသေဝိ
တဗ္ဗော” ဟူသော ပါဠိဖြင့် ရှင်းပြတော် မူလေသည်။

အသိဉာဏ်အထက်တန်းကျသောပုဂ္ဂိုလ်အချို့ သည်အလေ့
အကျင့်သည်သာလျှင် အမှားအမှန်ကိုဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။ အလေ့
အကျင့် သည်သာလျှင် ရည်မှန်းသော ပန်းတိုင် အရောက်
ပို့နိုင်သည်ဟု တဘက်သတ် ယူဆ စွဲလမ်းတတ်ကြသည်။

ဤအယူအဆမျိုး ရှိနေသော ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့အား နွားချိုကို
နှို့ညှစ်သကဲ့သို့ လမ်းမှန်သို့ မသက်ရောက်သော အလေ့ အကျင့်
သည် အမှားအမှန်ကိုလည်း မဆုံးဖြတ်နိုင်၊ ရည်ရွယ်ချက်ပန်းတိုင်
သို့လည်း အရောက်မပို့နိုင်ဟု သင်ပြဆုံးမတော် မူလေသည်။

တဖန် အလေ့ အကျင့်ဟူသည် ဖြစ်ပေါ်သော စိတ်အစဉ်ကို
အစွဲပြုလျက်ထင်ရှားသော သဘောဖြစ်၍ ဖော်ပြခဲ့သော အာရုံ
ကာမဂုဏ် ငါးပါးတို့၌လည်း ဤ ဒုတိယ အကျင့် ဖြစ်ပေါ်
နေပုံကို ဆက်လက်သင်ပြတော်မူလေသည်။

အို-ဘိက္ခုတို့... အဆင်မပြေသော အဆင်းအစုအတိုက်ခါတ်
သည် အတွင်းအကြည် အခံခါတ်၌ ရှေ့ရှုထိခိုက်လာသောအခါ
အပွင့်ဟူသော မနောဝိညာဏ်အသိခါတ်သည် ဆက်လက်ပေါက်
ပွားလာ၏။ အမှောင်ခါတ် မောဟသည် မနောဝိညာဏ်၏
အကြည်ကို ဖျက်ဆီးလျက် အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို ကာကွယ်

ထား၏။ ဖဿသည် ဝိညာဏ်နှင့် အာရုံကို မိတ်ဆက်ပေး၏။ သညာသည် အာရုံကို မှတ်သား၏။ အဆင်းမီတ်စု၏ အရသာကို ဝေဒနာသည် မသာယာသောသဘောဖြင့်ခံစား၏။ ဒေါသသည် ကြမ်းတမ်းသော လက္ခဏာဖြင့် ထင်ရှားလာ၏။ မောဟ ဒေါသ တို့ကို အခြေခံ ရရှိထားသော စေ့ဆော်တတ်သော စေတနာ သည် အဆင်းအစုနှင့် အခံခက်သော ဝေဒနာတို့ အဆက်မပြတ် စေပဲ အားရပါးရ နှိပ်စက်ဟူသော စိတ်အမှုအရာ မနော သင်္ခါရမှ မနောကံ, အားရပါးရ ဆဲဆိုဟူသော ဝစီသင်္ခါရမှ ဝစီ ကံ, အားရပါးရ ရိုတ်သတ်ဟူသော ကာယသင်္ခါရမှ ကာယကံတို့ ကို ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖန်တီးလေတော့သည်။

အဆင်မပြေသော အဆင်းအစုကိုမြင်ခိုက်ခဏ၌၊ ဤသို့ နေ့ စဉ် နေ့တိုင်း ဖြစ်ပေါ်နေသော သဘာဝတို့၏ အလေ့အကျင့် သည်ဖြစ်ပေါ် မှီဝဲသော အခိုက်အတန့်မှာပင်—

- (က) ကိုယ်ခံပြင်း စိတ်ခံပြင်း သာယာခြင်း ကင်းမဲ့လျက် ဆင်းရဲတွင်းနက်လှသော (ဒုက္ခအကျင့်)။
- (ခ) ဖြူဖွေး ကြည်လင် သန့်ရှင်းစင်သော သူတော်စင် အလေ့မဟုတ်သော (အနုရိယအကျင့်)။
- (ဂ) ကောင်းကျိုးအတွက် တဆံခြည်မျှမဘက်ပဲ၊ ဆိုးကျိုး သက် သက် ကိုသာလျှင် တိုးတက် ပေါက်ပွားစေ သော (အနုတ္တသံဟိတ အကျင့်)။

ဤအလေ့အကျင့်မျိုးကိုလည်း “အို, နာ, သေ, လွတ် ဝဋ် ကျွတ်” တရားကို ရှာဖွေသော ပဗ္ဗဇိတသည် မလေ့လာ မမှီဝဲအပ်။

“ယောစာယံ ရူပေသု အတ္တကိလမထာ နုယောဂေါ ဒုက္ခော အနရိယော အနတ္တသံဟိတော ပဗ္ဗဇိတေန နသေဝိတဗ္ဗော” ဟု ရှင်းလင်း သင်ပြတော် မူလေသည်။

အို-ရဟန်းတို့...အဆင် မပြေသော အသံစု အတိုက်ခါတ် သည် အတွင်း အကြည်အခံခါတ်၌ ထိခိုက်သောအခါ၊ အပွင့် ဟူသော မနောဝိညာဏသိခါတ်သည်ဆက်လက်ပေါက်ပွားလာ ၏။ ထိုမနောဝိညာဏခါတ်နှင့် အတူပါသော အမှောင်ခါတ် မောဟသည် မနောဝိညာဏ် အကြည်ကို ဖျက်ဆီးလျက် အသံ အာရုံ၏ သဘောအမှန်ကို ကာကွယ်ထား၏။ “ဖဿ” သည် ဝိညာဏ်နှင့် အာရုံကို မိတ်ဆက်ပေး၏။ “သညာ” သည် ကောင်း မကောင်းစသဖြင့် မှတ်သား၏။ အသံခါတ်အစု၏ အရသာကို မသာယာသော သဘောဖြင့် ဝေဒနာက ခံစား၏။ “ဒေါသ” သည် ကြမ်းတမ်းသော လက္ခဏာဖြင့် ထင်ရှားလာ၏။ မောဟ ဒေါသတို့ကို အခြေခံရရှိထားသော စေ့ဆော်တတ်သော “စေ တနာ” သည်ယင်းအသံအစုနှင့်အခံခက်သောခံစားခြင်းဝေဒနာ တို့ အဆက်မပြတ်ရလေအောင် နှိုးဆော်လျက် အားရပါးရ နား ထောင်မည် ဟူသော “မနောသင်္ခါရ” စိတ်အမှုအရာ၊ အားရ ပါးရ ဆဲဆိုဟူသော ‘ဝစီသင်္ခါရ’ နှုတ်အမှုအရာ၊ အားရပါးရ ရိုက် သတ်ဟူသော “ကာယသင်္ခါရ” ကိုယ်အမှုအရာတို့ကို ဆက်ကာ ဆက်ကာ ကမ္မဘဝသို့ ရောက်အောင် ဖန်တီးပေးလေတော့သည်။

အဆင်မပြေသော အသံအစုကိုကြားခိုက်ခဏ၌ ဤသို့နေ့စဉ် နေ့တိုင်း ဖြစ်ပေါ်နေသော သဘာဝတို့၏ အလေ့အကျင့်သည် ဖြစ်ပေါ် နေဆဲအခိုက်အတန့်မှာပင်....

- (က) ကိုယ်ခံပြင်း.....လ.....နက်လှသော ဒုက္ခအကျင့်။
- (ခ) ဖြူဖွေးကြည်လင်.....လ..... မဟုတ်သော အနုရိယ အကျင့်။
- (ဂ) ကောင်းကျိုး.....လ.....စေသော အနတ္တ သံဟိတာ အကျင့်။

ဤအလေ့ အကျင့်မျိုးကိုလည်း အိုနာ၊ သေ၊ လွတ်၊ ဝဋ် ကျွတ်” တရားကို ရှာဖွေနေသော “ပဗ္ဗဇိတ” သည် မလေ့လာ အပ် မမှီဝဲအပ်။

“ယောစာယံ သဒ္ဓေသုအတ္တကိလမထာ နယောဂေါ ဒုက္ခော.....လ.....ပဗ္ဗဇိတေန နသေဝိတဗ္ဗော” ဟု ရှင်းပြတော်မူလေသည်။

အို-ရဟန်းတို့...အဆင်မပြေသော အနံ့ အစု အတိုက်ခါတ် သည် အတွင်းအကြည် အခံခါတ်၌ ထိခိုက်သောအခါ၊ အပွင့် ဟူသောမနောဝိညာဏ သိခါတ်သည် ဆက်လက်ပေါက်ပွားလှ နေ၏။ ထိုမနောဝိညာဏ်နှင့်အတူပါလာသော မောဟသည်ဝိညာဏ် ၏အကြည်ကိုဖျက်ဆီးလျက် အနံ့ အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို ကာ ကွယ်ထား၏။ “ဖဿ” သည် မနောဝိညာဏ်နှင့် အာရုံကို မိတ် ဆက်ပေး၏။ “သညာ” သည် မတော်မသင့် စသဖြင့် မှတ်သား ၏။ အနံ့ ဓာတ်ပေါင်းစု၏ အရသာကိုခံခက်သော သဘောဖြင့် ဝေဒနာကခံစား၏။ “ဒေါသ” သည် ကြမ်းတမ်းသောလက္ခဏာ ဖြင့် ထင်ရှားလာ၏။ မောဟ၊ ဒေါသတို့ကို အခြေခံ ရရှိထား သော စေ့ဆော်တတ်သော “စေတနာ” သည် ယင်းအနံ့ အစုနှင့် အခံခက်သော ဝေဒနာတို့ အဆက်မပြတ်ရလေအောင် နှိုးဆော်

လျက် အားရပါးရ နှာခေါင်းရှုံ့မည်ဟူသော “မနောသင်္ခါရ” စိတ်အမှုအရာ၊ အားရပါးရ ဆဲဆိုဟူသော “ဝစီသင်္ခါရ” နှုတ်အမှု အရာ၊ အားရပါးရရိုက်သတ်ဟူသော “ကာယသင်္ခါရ” ကိုယ်အမှု အရာတို့ကိုဆက်ကာဆက်ကာ ကမ္မဘဝသို့ရောက်အောင် ဖန်တီး ပေးလေတော့သည်။

အဆင်မပြေသော အနံ့၊ အစုကို နံခိုက်ခဏ၌ ဤသို့နေ့စဉ် နေ့ တိုင်း ဖြစ်ပေါ်နေသော သဘာဝတို့၏ အလေ့ အကျင့်သည် မှီဝဲ ဖြစ်ပေါ်နေသော အခိုက်မှာပင် ဒုက္ခအကျင့်၊ အနရိယ အကျင့်၊ အတ္တနသံဟိတအကျင့်။

ဤအလေ့ အကျင့်မျိုးကိုလည်း “အို၊ နာ၊ သေ၊ လွတ် ဝဋ် ကျွတ်” တရား ကိုရှုဖွဲ့နေသော “ပဗ္ဗဇိတ” သည် မလေ့လာ အပ် မမှီဝဲအပ်။

“ယောစာယံ ဂဇ္ဇေသု အတ္တ....လ....နသေဝိတဗ္ဗော”
ဟု ရှင်းပြတော်မူလေသည်။

အို - ရဟန်းတို့....အဆင်မပြေသော အရသာစု အတိုက်ခတ် သည် အတွင်းအကြည် အခံခတ်၌ ထိခိုက်သောအခါ၊ အပွင့် ဟူသော မနောဝိညာဏသိခါတ်သည် ဆက်လက်ပေါက်ပွားလာ ၏။ ထိုမနောဝိညာဏနှင့် အတူပါသော အမှောင်ခါတ် မောဟ သည် မနောဝိညာဏ၏ အကြည်ကိုဖျက်ဆီးလျက် အရသာအာရုံ ၏ သဘောမှန်ကိုကာကွယ်ထား၏။ “ဖဿ” သည် မနောဝိညာဏ် နှင့် အာရုံကိုမိတ်ဆက်ပေး၏။ “သညာ” သည် မသင့် မကောင်း စသည်ဖြင့် မှတ်သား၏။ ရသခတ်ပေါင်းစု၏ အရသာကိုခံခတ် သော သဘောဖြင့် ဝေဒနာကခံစား၏။ ဒေါသသည် ကြမ်း တမ်းသော လက္ခဏာဖြင့် ထင်ရှားလာ၏။ မောဟ ဒေါသတို့ကို

အခြေခံ ရရှိထားသော စေ့ဆော်တတ်သော “စေတနာ” သည် ယင်းအရသာ အာရုံစုနှင့် အခံခက်သော ဝေဒနာတို့ အဆက် မပြတ်ရလေအောင် နှိုးဆော်လျက် အားရပါးရ ထွေးအန်မည် ဟူသော “မနောသင်္ခါရ” စိတ်အမှုအရာ၊ အားရပါးရ ပြောဆို ဟူသော “ဝစီသင်္ခါရ” နှုတ်အမှုအရာ၊ အားရပါးရ ရိုက်နှက် ဟူသော “ကာယသင်္ခါရ” ကိုယ်အမှုအရာတို့ကို ဆက်ကာ ဆက် ကာ ကမ္မဘဝသို့ ရောက်အောင် ဖန်တီးပေးလေတော့သည်။

အဆင်မပြေသော အရသာစုကို စားခိုက်ခဏ၌ ဤသို့နေ့စဉ် နေ့တိုင်း ပြစ်ပေါ်နေသော သဘာဝတို့၏ အလေ့အကျင့်သည် မှီဝဲပြစ်ပေါ်နေခိုက်မှပင် ဒုက္ခအကျင့်၊ အနုရိယအကျင့်၊ အနုတ္တ သံဟိတ အကျင့်။

ဤအလေ့အကျင့်မျိုးကိုလည်း “အို၊ နာ၊ သေ၊ လွတ် ဝဋ် ကျွတ်” တရားကို ရှာဖွေနေသော “ပဗ္ဗဇိတ” သည် မလေ့လာ အပ် မမှီဝဲအပ်။

“ယောစာယံ ရသေသု အတ္ထု... လ.....နသေဝိ တဗ္ဗော” ဟု ရှင်းပြတော်မူလေသည်။

အို-ရဟန်းတို့-အဆင်မပြေသော အတွေ့အထိစုအလိုက်ဝါတ် သည် အတွင်းအကြည် အခံခါတ်၌ ထိခိုက်သောအခါ၊ အပွင့်ဟူ သော မနောဝိညာဏ သိခါတ်သည် ဆက်လက် ပေါက်ပွားလာ ၏။ ထိုမနောဝိညာဏ်နှင့် အတူပါသော အမှောင်ခါတ် မောဟ သည် မနောဝိညာဏ်၏ အကြည်ကို ဖျက်ဆီးလျက် အတွေ့အထိ အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို ကာကွယ်ထား၏။ “ဖဿ” သည် မနောဝိညာဏ်နှင့် အာရုံကို မိတ်ဆက်ပေး၏။ “သညာ” သည်

ကောင်းမကောင်း စသည်ဖြင့် မှတ်သား၏။ အတွေ့အထိ ဓါတ်ပေါင်းစု၏ အရသာကို ခံခက်သော သဘောဖြင့် ဝေဒနာက ခံစား၏။ “ဒေါသ” သည် ကြမ်းတမ်းသော လက္ခဏာဖြင့် ထင်ရှားလာ၏။ မောဟ ဒေါသတို့ကို အခြေခံ ရရှိထားသော စေ့ဆော်တတ်သော “စေတနာ” သည် ယင်းအတွေ့အထိ အာရုံနှင့် အခံခက်သော ဝေဒနာတို့ အဆက်မပြတ်ရလေအောင် နှိုးဆော်လျက် အားရပါးရနာကျင့်သည်ဟူသော “မနောသင်္ခါရ” စိတ်အမှုအရာ၊ အားရပါးရ ဆဲဆိုဟူသော “ဝစီသင်္ခါရ” နှုတ်အမှုအရာ၊ အားရပါးရ ရိုက်နှက် ဟူသော “ကာယသင်္ခါရ” ကိုယ် အမှုအရာ တို့ကို ဆက်ကာဆက်ကာ ကမ္မဘဝသို့ ရောက်အောင် ဖန်တီးပေးလေသည်။

အဆင်မပြေသော အတွေ့အထိကို ထိမိခိုက် ခဏ၌ ဤသို့ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း ဖြစ်ပေါ်နေသော သဘာဝတို့၏ အလေ့ အကျင့်သည် ဒုက္ခအကျင့်၊ အနုရိယအကျင့်၊ အနတ္တဟိသံတအကျင့်။

ဤအလေ့ အကျင့် မျိုးကိုလည်း “အို၊ နာ၊ သေ၊ လွတ်ဝဋ်ကျွတ်” တရားကို ရှာဖွေနေသော “ပဗ္ဗဇိတ” သည် မလေ့လာအပ် မမှီဝဲအပ်။ “ယောစာယံ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗေသု အတ္တ....လ....နသေဝိတဗ္ဗော” ဟု ရှင်းပြတော်မူလေသည်။

(ဤစကားစဉ်များကို သံယုတ်ပါဠိတော် ဥပရိပဏ္ဏာသ ပါဠိတော် ဆဆက္က သုတ္တန် စသည်တို့၌ ဖော်ပြသော သြဝါဒများကို အစဉ်မှီး၍ နယဂ္ဂါဟပြုကာ ဓမ္မစကြာ လေ့လာသူတို့၏ အသိ၌ ကွဲကွဲပြားပြား ထင်ထင်ရှားရှား သိလာ၊ မြင်လာနိုင်ရန် ဖော်ပြပါသတည်း။ ဤဒုပ္ပပါယ အန္တ အကျင့်အတွက် အကျိုးအကြောင်း ဆက်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒါ

နည်းသည်လည်း ပဋ္ဌမ အန္တိ၌ ဖြစ်ခဲ့သည့်အတိုင်းဖြစ်၍၊ မိမိတို့၏ အသိ
ဉာဏ်ကို ရှေ့သွားပြုကာ စဉ်းစားဆင်ခြင်ကြပါကုန်။) ဆရာသမားထံ
မှာ ဆည်းကပ် လျှောက်ထားကြပါလေ။

မနောကံသုံးပါး

ဤသို့ ဗုဒ္ဓကိုယ်တော် ဟောပြု သင်ကြားခြင်းကို နာယူကြ
ရသော ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့သည် အသင့်အတင့် နှလုံးသွင်းခြင်း ဟူ
သော “ယောနိသော မနသိကာရ” ကို ရှေ့သွားပြုကာ ဤအန္တ
အကျင့်နှစ်မျိုးကို စဉ်းစားဆင်ခြင် ကြသောအခါ၊ သတ္တဝါတို့
သည် နေ့စဉ်နေ့တိုင်း အဆင်းရူပါရုံကို အစွဲပြုလျက် မျက်စိအ
ကြည်ဟူသော “စက္ခုဒွါရ” ကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့်၊ သူတပါး
၏ပစ္စည်းကို မတရားရယူခြင်း စိတ်ကူးဟူသော မနောသင်္ခါရမှ
မနောကံအဘိဇ္ဈာသို့ ရောက်နေပုံတို့ကို သိရှိကြလေသည်။

ထို့အတူ အဆင်မပြေသော အဆင်းအစု ရူပါရုံကို အစွဲပြု
လျက် မျက်စိအကြည်ဟူသော “စက္ခုဒွါရ” ကို အစဉ်လျှောက်သ
ဖြင့်၊ သူတပါးအား ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်လှိုခြင်း စိတ်ကူးဟူသော
“မနောသင်္ခါရ” မှ မနောကံဗျာပါဒသို့ ရောက်နေကြပုံ။

ထို့ပြင် အာရုံငါးပါးကို ဂရုမပြု ပမာဏမထားပဲ မိမိစိတ်၌
ယုံကြည် ယူဆချက်ကို အစွဲပြုလျက် ဝိညာဏ်အကြည် ဟူသော
“မနောဒွါရ” ကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့်၊ ကောင်းမှုမျိုးစေ့မပါ
သော ငေါင်းခေါင်း ပါးပါးအကျင့်ကို ကောင်းမှုဖြစ်သည်ဟု
အမှားသက်ဝင်ခြင်း စိတ်ကူးဟူသော “မနောသင်္ခါရ” မှ မနော
ကံ မိစ္ဆာသိဒ္ဓိသို့ ရောက်နေကြပုံစသော အန္တအကျင့်တို့၏ သဘာဝ
ကို ထိရောက်စွာ ကျကြဏန သိလာကြလေသည်။

ဝစီကံလေးပါး

တဖန် အဆင် မပြေသော ရူပါရုံ အဆင်းအစုကို အစွဲပြုလျက် မျက်စိအကြည် ဟူသော “စက္ခုဒွါရ” ကို အစဉ်လျှောက် သဖြင့်၊ လိမ်လည်လှည့်ဖြား မုသားဆိုးခြင်းဟူသော “ဝစီသင်္ခါရ” နှုတ်အမှုအရာမှ ဝစီကံ မုသာဝါဒ၊ ဆဲဆိုး ရေရွတ်ခြင်း ဟူသော ဝစီကံ ဖရုသဝါစာ၊ ချောပစ်ဂုံးတိုက် ကျောက်တုန်းခြင်း ဟူသော ဝစီကံ ပိသုဏဝါစာ၊ အကျိုးအကြောင်း ကင်းမဲ့သော အလကားစကားတွေ ပြောဆိုခြင်းဟူသော ဝစီကံသမ္ပပလာပ သို့ နေ့စဉ် နေ့တိုင်း သတ္တဝါတွေ ရောက်နေကြရပုံတို့ကို ရှင်းလင်းသိရှိလာကြလေသည်။

ကာယကံသုံးပါး

ထိုမှတပါး အဆင်မပြေသော အဆင်းအစု ရူပါရုံကို အစွဲပြုလျက် မျက်စိအကြည်ဟူသော ‘စက္ခုဒွါရ’ ကို အစဉ်လျှောက် သဖြင့်၊ သူ့ အသက်သတ်ခြင်းဟူသော “ကာယသင်္ခါရ” ကိုယ်အမှုအရာမှ ကာယကံ ပါဏာတိပါတာ၊ သူ့ ပစ္စည်း ဥစ္စာ ခိုးယူခြင်း တိုက်ဖျက်လုယူခြင်း ဟူသော ကာယကံ အဒိန္နာဒါန၊ သူ့ မယား သူ့ သမီးစသည်တို့ကို ပြစ်မှား လွန်ကြူးခြင်း ဟူသော ကာယကံ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရသို့ ရောက်နေကြသော အလေ့ အကျင့်တို့ကို ထိရောက်စွာ သိရှိတော်မူကြလေသည်။

ဤသို့လျှင် အဆင်းရူပါရုံကို အစွဲပြုလျက် မနေောက်သုံးပါး၊ ဝစီကံ လေးပါး၊ ကာယကံ သုံးပါး ဟူသော အကုသိုလ် ကမ္မပထ တရား ၁၀ -ပါး။

အသံသဒ္ဓါရုံကိုအစွဲပြုလျက်မနေောက်သုံးပါး၊ ဝစီကံလေးပါး၊ ကာယကံသုံးပါး ဟူသော အကုသိုလ် ကမ္မပထ တရား ၁၀ -ပါး။

အန့ ဂန္ဓာရုံကို အစွဲပြုလျက် မနောကံ သုံးပါး၊ ဝစီကံလေးပါး၊ ကာယကံ သုံးပါးဟူသော အကုသိုလ် ကမ္မပထတရား ၁၀-ပါး။

အရသာဖြစ်သော ရသာရုံကိုအစွဲပြုလျက် မနောကံသုံးပါး၊ ဝစီကံ လေးပါး၊ ကာယကံ သုံးပါး ဟူသော အကုသိုလ် ကမ္မပထ တရား ၁၀-ပါး။

အတွေ့အထိဖြစ်သော ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အစွဲပြုလျက် မနောကံ သုံးပါး၊ ဝစီကံလေးပါး၊ ကာယကံ သုံးပါးဟူသော အကုသိုလ် ကမ္မပထ တရား ၁၀-ပါး။

အာရုံ တပါးတပါးအတွက် ဆယ်မျိုး ဆယ်မျိုးသော အန္တ အလေ့ အကျင့်များ ဖြစ်ပေါ် နေပုံနှင့် အာရုံငါးပါးကို အလေး မပြု ဂရုမထားပဲ ခေါင်းခေါင်းပါးပါး လေ့ ကျင့်မှု ကိုသာလျှင် အလေ့ ပြု ဂရုထားလျက် အမှန်ဟုစွဲလမ်းကာ အမှားသို့သက်ဝင် သွားသော ဒိဋ္ဌိ။ ငါသာလျှင် ဤကဲ့သို့ ခေါင်းခေါင်း ပါးပါး ကျင့်နိုင်သည် ဟူသော မာနတို့ဖြင့် လေ့ ကျင့်ခြင်း သဘာဝ ဖြစ် ပေါ်နေပုံတို့ကို တိကျပြတ်သားစွာ ပဉ္စဝဂ္ဂအရှင်တို့ သိရှိလာကြ လေသည်။

သဘာဝသို့ တိုးတက် ထိရောက်စွာ “အသိ” ရောက်လာ ကြသော ပဉ္စဝဂ္ဂအရှင်တို့သည် လောက၌ အလေ့ အကျင့်များ ပြုကြရာတွင် အသုံးပြုစရာ “ကိရိယာတန်ဆာ” သုံးမျိုးသာလျှင် ရှိကြောင်း၊ ယင်းသုံးမျိုး ဟူသည်လည်း စိတ်အရာ အရာ- နှုတ် အမှုအရာ ကိုယ်အမှုအရာ တို့သာလျှင်ဖြစ်ကြောင်း သတိပြုကြ

သည်။ ဤသုံးပါးတွင်လည်း “သိ” ဟူသောစိတ်မှ စတင်ပေါက် ပွားလာရကြောင်းကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖြစ်သွားကြလေသည်။

ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့သည် ဘုရားအလောင်းတော်၏ ဒုက္ကရစရိယာ အလေ့ အကျင့်ကို တွေ့မြင်နေရသဖြင့်၊ ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်ကြီးကိုညှဉ်း ပန်းနှိပ်စက်ပေးလျှင် နာမ်တရားသည် အလိုအလျောက် ရုပ်၏ နောက်သို့လိုက် ပါကာယဉ်ကျေး သိမ်မွေ့ပါလိမ့်မည်ဟု ယူဆ စွဲလမ်းသော ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ခဲ့ကြလေသည်။ ဗုဒ္ဓအရှင် သင်ပြ သော အန္တအကျင့်နှစ်မျိုးကို သဘာဝကျကျ ကောင်းစွာ နား လည်သွားသောအခါ၊ မိမိတို့၏ ချွတ်ချော်တိမ်းပါး မှားယွင်း ခဲ့သော အစွဲအလမ်းမှ စွန့်ပယ်ထွက်ခွါလျက်....

“ကြီးငယ်ကိစ္စဟူသမျှ စိတ်မှစထွင်သည်” “ကိုယ်နှုတ်နှစ်ဖြာ မှုအရာ စိတ်သာဖန်တီးသည်” ဟူသော ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အတိ အကျ သိရှိခံယူတော်မူကြ၍ “သိ” ဟူသောစိတ္တအတွက် အထူး ဂရုပြုကာ စဉ်းစား တွေးတောကြလေသည်။ ဗေဒတ္တယ ပါ ရဂူဖြစ်တော်မူကြသော ပဉ္စဝဂ္ဂီ အရှင်တို့သည် မိမိတို့ သင်ယူခဲ့ ဘူးသော ဗေဒကျမ်းအမျိုးမျိုးတို့က ညွှန်ကြားသော “ယောဂ” နည်းအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် “သိစိတ်” အတွက် ထပ်ကာ ထပ်ကာ စဉ်းစားဆင်ခြင်ကြလေသည်။

စိတ်သည် “သိကိစ္စ” ကိုဆောင်ရွက်ရာ ရံခါအမှားကိုသိသည်၊ ရံခါ အမှန်ကို သိသည်၊ ရံခါအမှားကို အမှန်ဟုသိသည်၊ ရံခါ အမှန်ကို အမှားဟု သိလေသည်။ ဤသို့လျှင် အကျိုးနှစ်မျိုး သက်ရောက် နေသောကြောင့်၊ အရေးကြီးသော ကိစ္စ အတွက် “သိစိတ်” အပေါ်မှာ အားမကိုးနိုင်အောင်ဖြစ်ကြရလေသည်။

“အသိ” သည် တလောကလုံး၏ ခေါင်းဆောင် အလုပ်သမား ကြီးဖြစ်ကြောင်း သိလေလေထိုအသိအတွက်အရေးကြီးလေလေ ဖြစ်တော့သည်။ လမ်းမှန်သို့ မသက်ရောက်သော အသိသည် သတ္တဝါ တဦးတည်းကိုဖြစ်စေ၊ အများကိုဖြစ်စေ၊ ဆင်းရဲတိုင်း နက်အောင် ပို့ဆောင်နေသူဖြစ်သောကြောင့်၊ ထိုအသိလမ်းမှန် သို့ ကျရောက်ဘို့အတွက် များစွာအရေးကြီးလေသည်။

အန္တအကျင့်နှစ်မျိုးတို့ဖြင့် နေ့စဉ်နေ့တိုင်း သတ္တဝါ တို့သည် “ဒုစရိတကမ္မပထ” သို့ရောက်နေရကြောင်းကို သိမြင်ကြသဖြင့် လမ်းမှန်သို့ “အသိ” သက်ရောက်ရန်မြဲသောနည်းကို ပင်ပန်းကြီး စွာ အားထုတ်စဉ်းစားနေသော ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့၏ စိတ်အစဉ်ကို သိတော်မူသော ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်သည်-

“တေခေါ ဘိက္ခဝေ ဥဘောအန္တေ အနုပဂမ္မ မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒေါ တထာဂတေန အဘိသမ္ပုဒ္ဓါ၊ စက္ခုကရဏီ ဥာဏ ကရဏီ ဥပသမာယ အဘိညာယ သမ္မောမာယ နိဗ္ဗာ နာယ သံဝတ္တတိ” ဟူသော ပါဠိစကားအစဉ်ကို မိန့်ကြား တော်မူလေသည်။

အို-ရဟန်းတို့... ပြောသလိုလုပ် -လုပ်သလို ပြောဟောကတ် သော “တထာဂတ” အရှင်သည် ဤလေ့ ကျင့်နည်း နှစ်ဘက်စွန်း သို့ မာဝိ မခတ် မဆက်စပ်ဘဲ တည့်မတ် ပြောင့်တန်းသော အသိ၏ မဇ္ဈိမာ အကျင့်လမ်းကို ထိုးထွင်းကုန်စင် သိမြင်ခဲ့လေသည်။

၁။ ထိုအကျင့်သည် ရှေးအခါက မမြင်ဘူး မကြားဘူးသေး သော အမှန်သဘာဝအထူးတို့ကို သိအောင်၊ မြင်အောင်

မျက်စိ ပွင့်အောင် ဖွင့်ပေးတတ်သော စက္ခုကရဏီ အကျင့်။

၂။ တကြိမ် တခါမျှ အမှားဘက်သို့ မသက်ရောက် စေပဲ အသိမှန် အမြင်မှန်မျိုးကို ပေါ်လာ ဖြစ်လာအောင် သွေးဆောင် ခေါ်ယူတတ်သော ဥာဏကရဏီ အကျင့်။

၃။ စိတ်ပင်ပန်း ကိုယ်ပင်ပန်းစေသော ညစ်နွမ်းသမှု အစုစု တို့ကို ငြိမ်းအောင် ကင်းအောင် လုပ်ဆောင်ပေးတတ် သော ဥပသမာယ သံဝတ္တတိအကျင့်။

၄။ သိမ်မွေ့နက်နဲ ခက်ခဲလှသော သဘာဝတို့၏ တထူးမှ တထူးသို့ အသိကို တဆင့်ပြီးတဆင့် ပို့ပေးတတ်သော အဘိညာယ သံဝတ္တတိအကျင့်။

၅။ အလွှာလွှာ အထပ်ထပ် ရစ်ပတ် ပိတ်ကာနေသော ကိ လေသာထုကြီးကို တိုးဝင်ထွင်းဖောက် ပယ်ဖျောက် ခုတ် ထွင် သုခိသင် ရှင်းလင်း၍ ဝင်းဝင်း တောက်တောက် အလင်းသို့ ရောက်လေအောင် အသိကို ပို့ဆောင်ပေး တတ်သော သမ္မောဓာယသံဝတ္တတိအကျင့်။

၆။ ရှိရှိသမျှ အဆွေးအပူတို့ကို ဇေလူလူ ငြိမ်းသတ်လျက် အပူခတ် ကင်းဝေးသဖြင့် တအေးထဲ နေသော နိဗ္ဗာ နာယ သံဝတ္တတိ အကျင့်ဖြစ်လေသည်။

ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်သည် ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့အား ပထမအန္တအကျင့် ၏ အပြစ်ငါးမျိုး၊ ဒုတိယ အန္တအကျင့်၏ အပြစ်သုံးမျိုးတို့ကို ဖော်ပြ သကဲ့သို့ 'ဤမဇ္ဈိမအကျင့်၏ အကျိုးခြောက်မျိုးတို့ကို လည်း ဖော်ပြတော်မူခဲ့လေသည်။

စားဆင်ခြင်ပါ။ ထိုအခိုက်အခါသည် အပြစ်ကင်းစွာ စိတ်ကူး
နေသော သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂင်ကို ပွားနေသော အခိုက်အခါဖြစ်၏။

ပြုအံ့သော ကိုယ်အမှုအရာသည် ငါ့ကိုထိခိုက်လိမ့်မည်ဟု သိ
မြင်၏။ သို့မဟုတ် သူ့ကိုထိခိုက်လိမ့်မည်ဟု သိမြင်၏။ သို့မဟုတ်
သူ့ ရော - ငါ ပါ ထိခိုက်လိမ့်မည်ဟု သိမြင်၏။ ထိုအခိုက်အခါသည်
ပညာဗိုလ်လုပ်နေသော အခိုက်အခါဖြစ်၏။ ပညာအုပ်ချုပ်နေ
သော အခိုက်အခါဖြစ်၏။ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားနေသော
အခိုက်အခါဖြစ်၏။ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ကို ပွားနေသော အခိုက်အခါ
ဖြစ်၏။

သေသပ်ကျနစွာ သတိပြုထားသော ကိုယ်အမှုအရာနှင့် ဆက်
သွယ်သော အာရုံမှ အခြားတပါးသော အာရုံတခုခုသို့ စိတ်အစဉ်
သည် ပပြောင်းမရွေ့ပဲ ငြိမ်သက်စွာနေ၏။ ထိုအခိုက်အခါသည်
သမာဓိဗိုလ်လုပ်နေသော အခိုက်အခါဖြစ်၏။ သမာဓိ အုပ်ချုပ်
နေသော အခိုက်အခါဖြစ်၏။ သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားနေသော
အခိုက်အခါဖြစ်၏။ သမ္မာသမာဓိမဂ္ဂင်ကို ပွားနေသော အခိုက်
အခါဖြစ်၏။

အပြစ်မကင်းသော ကိုယ်အမှုအရာကို မပေါ်အောင် မဖြစ်
လာအောင် ကြိုးစား၏။ ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ထား၏။ ထိုအ
ခိုက်အခါသည် သမ္မပဓါန် တရားကို ပွားနေသော အခိုက်အခါ
ဖြစ်၏။ ဝိရိယဗိုလ်လုပ်နေသော အခိုက်အခါဖြစ်၏။ ဝိရိယ အုပ်
ချုပ်နေသော အခိုက်အခါဖြစ်၏။ ဝိရိယသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားနေ
သော အခိုက်အခါ ဖြစ်၏။ သမ္မာဝါယာမမဂ္ဂင်ကို ပွားနေသော
အခိုက်အခါဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ငါးပါးသီလဟူသောသိက္ခာပုဒ်ငါးမျိုး၌ သတ်၊ ခိုး၊ ကြူး၊ လိမ်၊ သောက် ဟူသော ကိုယ်အမူအရာ ငါးမျိုးနှင့် သတ်၊ ခိုး၊ လိမ်ဟူသော နှုတ် အမူအရာသုံးမျိုး စုစုပေါင်း မကောင်း အမူအရာ ရှစ်မျိုးသာလျှင်ဖြစ်လေသည်။ မကောင်း သော ဤအမူအရာရှစ်မျိုးကို ဗုဒ္ဓကိုယ်တော် ညွှန်ကြားခဲ့သော မဂ္ဂင်သဘာဝ ရှစ်မျိုးတွင် အနည်းဆုံး ငါးမျိုးပေါင်းစပ်ပါဝင် အောင် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ပါလျှင်၊ မကောင်းသော ဤ အမူအရာ ရှစ်မျိုးသည် ပေါ်လာနိုင်တော့မည် မဟုတ်ပေ။

သတိမထားသူများ အတွက် ထိန်းသိမ်းရန် ခက်လှသော် လည်း၊ သတိပွားသူများအတွက် မခက်လှပေ။ အကျင့်ပါ အလေ့ ရသဖြင့် လွယ်ကူစွာ ထိန်းသိမ်းနိုင်ကြပေလိမ့်မည်။ အလေ့ အကျင့် မရှိသေးသော ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း သတိရှေ့ ထားကာ တဖြေးဖြေးလေ့ ကျင့်သွားပါလျှင်၊ မကြာခင်စိတ်အကျင့်ပါလျက် ထိန်းသိမ်းရန် လွယ်ကူသွားပေမည်။

ကျွန်ုပ်တို့သည် သတ်၊ ခိုး၊ ကြူး၊ လိမ်၊ သောက်ဟူသော ကိုယ်အမူအရာငါးခုတွင် တခုခုကိုပြုတော့မည်ဟူသော စိတ်အစဉ်ဖြစ် ပေါ်လာသောအခါ၊ ထိုပြုအံ့သော ကိုယ်အမူအရာကို သေသပ် ကျနစွာ သတိထားလိုက်ပါ။ ထိုအခိုက်အခါသည် ကာယဂတာ သတိပဋ္ဌာန်ကိုပွားနေသောအခိုက်အခါဖြစ်၏။ သတိသမ္ပေသဇ္ဇင် ကိုပွားနေသော အခိုက်အခါဖြစ်၏။ သတိဗိုလ်လုပ်နေသော အခိုက်အခါဖြစ်၏။ သတိအုပ်ချုပ်နေသော အခိုက်အခါ ဖြစ်၏။ သမ္မာသတိမဂ္ဂင်ကို ပွားနေသော အခိုက်အခါဖြစ်၏။

ပြုအံ့သော ကိုယ်အမူအရာသည် ငါ့ကိုထိခိုက်မလား၊ သူတပါးကို ထိခိုက်မလား၊ ငါ့ရော-သူ့ရော ထိခိုက်မလားဟု စဉ်း

ဘက်, ဆိုးဘက် နှစ်မျိုးအတွက် အသုံးပြုလျက်ရှိကြ၏။ မကောင်း ဟူသမျှ အကုန်အစင် မထိန်းသိမ်းနိုင်ကြပေ။ သို့သော် သိက္ခာပုဒ် ငါးမျိုး၌ပါရှိသော မကောင်းအမှုအရာတို့ကို ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်ပေး ထားသော အထက်ပါနည်းဖြင့် ထိန်းသိမ်းပါလျှင် ငါးပါးသိလ သည် ခါးဝတ်ပုဆိုးကဲ့သို့ မြဲစွဲနေပေမည်။

ငါးပါးသိလ ထိန်းသိမ်းနည်း

ငါးပါးသိလ၌ သူ့ အသက်ကို သတ်မှု-ပါဏာတိပါတ အ တွက် ကိုယ်တိုင်သတ်သော ကိုယ်အမှုအရာတမျိုး, သူတပါးကို စေခိုင်း တိုက်တွန်းသော နှုတ်အမှုအရာ တမျိုး - ဤနှစ်မျိုး သာလျှင်ဖြစ်၏။

သူ့ ဥစ္စာကို ခိုးယူ တိုက်ဖျက်မှု-အဒိန္နာဒါနအတွက် ကိုယ် တိုင် တိုက်ဖျက် ခိုးယူသော ကိုယ်အမှုအရာ, သူတပါးကိုစေခိုင်း တိုက်တွန်းသော နှုတ်အမှုအရာတမျိုး - ဤနှစ်မျိုးပင်ဖြစ်၏။

သူ့ သာမယားစသည်တို့ကို ပြစ်မှားကြူးလွန်သော ကာမေသု မိစ္ဆာစာရအတွက် ကိုယ်တိုင်ပြုလုပ်ကြူးလွန်သော ကိုယ်အမှုအရာ တမျိုးသာလျှင်ဖြစ်၏။

လိမ်ပြောသော မုသာဝါဒ၌ သူတပါးအကျိုး ပျက်စီးထိခိုက် အောင် လိမ်ပြောသော နှုတ်အမှုအရာတမျိုး, သူတပါးအကျိုး ပျက်စီးအောင် စာဖြင့်ရေးသား လိမ်လည်ခြင်း, ဟန်ဆောင်နေ ခြင်း စသော ကိုယ်အမှုအရာတမျိုး၊ ဤနှစ်မျိုးသာလျှင်ဖြစ်၏။

သေရည် သေရက်ကို သောက်ရာ သုရာမေရယ၌ လည်မျို တဘက်သို့ ကျရောက်အောင် သောက်မျိုသော ကိုယ်အမှုအရာ တမျိုးသာလျှင်ဖြစ်၏။

ရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗါရုံ ဟူသော ကာမဂုဏ်တွေကိုစွဲ၍ဖြစ်
သော ဝစီကံ အမျိုးမျိုး၊ ကာယကံ အမျိုးမျိုးတို့ကို ထိန်းသိမ်း
စောင့်ရှောက်ရန် သဘောပေါက်သွားကြလေသည်။

ဤနည်းဖြင့်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှသာလျှင်မကျိုးသော
အခဏ္ဍာသီလ၊ မပေါက်သော အဆိဒ္ဓသီလ၊ မပြောက်သော အ
သဗလသီလ၊ မကျားသော အကမ္မာသသီလ၊ စိတ်တည် ငြိမ်ခြင်း
ကိုဖြစ်ပွားစေသော သမာဓိ သံဝတ္တနိက သီလ၊ လူသန့် လူစင်
သူတော်စင်တို့ ချစ်ခင်နှစ်သက် အပ်သော အရိယကန္တသီလ၊ အို၊
နာ၊ သေ၊ လွတ်၊ ဝဋ်ကျွတ်အောင် တော်လှန်နေသော “ဘူဇိဿ”
ဘုရား ပစ္စေက ဗုဒ္ဓါ အရိယာတို့ ချီးမွမ်းအပ်သော ဝိညာဉ်ပသဋ္ဌ
သီလဖြစ်၍၊ မဂ်ဖိုလ်တို့၏အခြေခံ အဓိသီလ လေ့ကျင့်နည်း အ
မှန်သို့ရောက်လေသည်။

ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့သည် ငါးပါးသီလ-ရှစ်ပါးသီလ-ဆယ်ပါး
သီလ၊ မျက်စိစသော ဣန္ဒြေတို့ကို စောင့်ရှောက်သော သံဝရသီလ
စသည်တို့ကို ဤသင်ပြသောနည်းဖြင့် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်
သွားရန် အသိသက်ရောက်သွားကြလေသည်။

ငါးပါးသီလ-ရှစ်ပါးသီလ-ဆယ်ပါးသီလ ရဟန်းတော်များ
ထိန်းသိမ်းကြသော ပါတိမောက္ခသံဝရသီလတို့သည် ကိုယ်အမှု
အရာ၊ နှုတ်အမှုအရာ နှစ်မျိုးတို့နှင့်သာ သက်ဆိုင်၏။ ကိုယ်နှုတ်
အမှုအရာတို့ကိုမထိန်းမသိမ်းခြင်းကြောင့် သီလကျိုးရပျက်ရ၏။
စိတ်အမှုအရာကြောင့် ဤသီလကျိုးပျက်ခြင်းမရှိပေ။

ကျွန်ုပ်တို့သည် အာရုံငါးပါးနှင့် တွေ့ဆုံကာ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း
မရေမတွက်နိုင်သော ကိုယ်အမှုအရာ၊ နှုတ်အမှုအရာတို့ကိုကောင်း

အခြားတပါးသော အာရုံသို့ မပြောင်းပရွှေ့ပဲ ပြုရုံသော အာရုံအရာအာရုံ၌သာလျှင် စိတ်အစဉ်သည် တည်ငြိမ်နေ၏။ ထိုအခါ သမ္မာသမာဓိမဂ္ဂင်ဖြစ်၏။

အပြစ်ရှိသော နှုတ်အမှုအရာ ဝစီကံကို မဖြစ် ပပေါ်အောင် ကြိုးစားထိန်းသိမ်း၏။ ထိုအခါ စိတ်အစဉ်၌ သမ္မာဝါယာမ မဂ္ဂင် ဖြစ်၏။

ဤအင်္ဂါငါးပါးဖြင့် ထိန်းသိမ်း၍ အပြစ်ရှိသော နှုတ်အမှု အရာ ဝစီကံမပေါ်လာလျှင် နှုတ်ပြစ်မှ ရှောင်ကြဉ်သော စိတ် အစဉ်၌ သမ္မာဝါစာမဂ္ဂင်ဖြစ်၏။

ဤအင်္ဂါငါးပါးဖြင့် ထိန်းသိမ်း၍ အပြစ်ရှိသော ကိုယ်အမှု အရာ ကာယကံ မပေါ်လျှင်၊ ကိုယ်ပြစ် ရှောင်ကြဉ်သော စိတ်အစဉ်၌ သမ္မာကမ္မန္တမဂ္ဂင်ဖြစ်၏။

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အလို့ငှါ ဤ အင်္ဂါငါးပါးဖြင့် ထိန်းသိမ်းလျှင်၊ ကိုယ်ပြစ် နှုတ်ပြစ်တို့မှ ရှောင်ကြဉ်သော စိတ် အစဉ်၌ သမ္မာအာဇီဝမဂ္ဂင်ဖြစ်၏။

အို - ရဟန်းတို့... ဤအင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းများ ပါဝင်သော စိတ်အလေ့ အကျင့်သည် ပထမအန္တ၊ ဒုတိယအန္တ နှစ်မျိုးမှ ကင်း လွတ်သော မဇ္ဈိမာ အလေ့ အကျင့်ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်သည် အာရုံတခုခုကို စွဲ၍ဖြစ်သော ဝစီကံလေးပါး ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ကာယကံ သုံးပါး ထိန်းသိမ်း ခြင်းဟူသော သီလလေ့ကျင့် နည်းများကို သင်ပြ ပေးတော်မူ သောအခါ၊ ပဉ္စဝဂ္ဂိ အရှင်တို့သည် အထက်ဖော်ပြခဲ့သော အန္တ အကျင့်နှစ်မျိုးဖြစ်ပေါ် ပုံနည်းတို့ကိုအစဉ်မှီးသဖြင့်၊ ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါ

အဆုံး စကားကြီး သုံးလုံးဖြင့် စိတ်အမူအရာ သန့်ရှင်း တည်
ငြိမ်ရေးအတွက် သမာဓိလေ့ ကျင့်နည်းကို ပြတော်မူခဲ့လေသည်။

သီလသိက္ခာ

အို-ရဟန်းတို့....အမှတ်မရှိသော အာရုံ တခုခုကို စွဲလျက်
အကြင်ဝစီကံဟူသော နှုတ်အမူအရာကို ပြုတော့အံ့ဟူသော စိတ်
အစဉ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ ထိုပြုအံ့သော နှုတ်အမူ
အရာ ဝစီကံကို ကျနသေသပ်စွာ သတိပြုရာ၏။ ထိုအခါ သတိ
ပြုနေသော စိတ်အစဉ်၌ သမ္မာသတိမဂ္ဂင်ဖြစ်၏။

မိမိပြုအံ့သော နှုတ်အမူအရာသည် မိမိကိုယ်ကို ထိခိုက်မည်
လော၊ သူတပါးကို ထိခိုက်မည်လော၊ မိမိရော သူတပါးကိုပါ
ထိခိုက်မည်လော၊ မိမိကို မထိခိုက်ဘူးလော၊ သူတပါးကိုလည်း
မထိခိုက်ဘူးလော၊ မိမိနှင့်သူတပါးကိုပါ မထိခိုက်ဘူးလော ဤသို့
စဉ်းစားဆင်ခြင်ရာ၏။ ထိုအခါ ထိုသို့စဉ်းစား ဆင်ခြင်နေသော
စိတ်အစဉ်၌ သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂင်ဖြစ်၏။

မိမိပြုအံ့သော နှုတ်အမူအရာသည် မိမိကိုထိခိုက်မည်ဟု သိ၏။
ထိုအခါ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဖြစ်၏။ သူတပါးကို ထိခိုက်မည်ဟု သိ၏။
ထိုအခါ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဖြစ်၏။ မိမိရော သူတပါးကိုပါ ထိခိုက်
မည်ဟု သိ၏။ ထိုအခါ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဖြစ်၏။ မိမိကို မထိခိုက်ဟု
သိ၏။ ထိုအခါ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဖြစ်၏။ သူတပါးကို မထိခိုက်ဟု
သိ၏။ ထိုအခါ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဖြစ်၏။ မိမိရော သူတပါး ကိုပါ
မထိခိုက်ဟု သိ၏။ ထိုအခါ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဖြစ်၏။

(၈၂)

တရားဦးလက်ဆောင်

၈။ အပြစ်ကင်းသော အာရုံတို့၌ တည်ငြိမ်သော သပ္ပာ
သမာဓိ။

ဗုဒ္ဓအရှင်သည် ဤစကားကြီး ရှစ်လုံးကို အစပြုကာ မဇ္ဈိမာ
အလေ့ အကျင့်ဖြစ်သော သီလသိက္ခာ၊ သမာဓိသိက္ခာ၊ ပညာ
သိက္ခာတို့၌ ပေါင်းစပ်ပါဝင်သော သဘာဝတို့ကို ပဉ္စဝဂ္ဂ တို့၏
ဥာဏ် တိုးတက်ရှင်းလင်းအောင် သင်ပြပေးတော် မူရလေသည်။
(အကျင့်ဟူသည် သဘာဝတခုတခုတို့၏ လုပ်ငန်းမဟုတ်၊ သဘာဝ
တစုတစုတို့၏ လုပ်ငန်းဖြစ်ကြောင်းကို ရှင်းပြတော်မူလေသည်။)

ဤစကားကြီးရှစ်လုံးဖြင့် ပေါင်းစပ်ဖော်ပြသောနည်းလမ်း
ကို ဘယ်လူပညာရှိ၊ ဘယ်နတ်ပညာရှိ၊ ဘယ်ဗြဟ္မာပညာရှိ၊ တို့မျှ
မပညတ်နိုင်၊ မဟောပြောနိုင်၊ မဖော်ပြနိုင်၊ မသင်ပြနိုင် ကြပေ။
ဤစကားကြီးရှစ်လုံးသည် လောကကြီး တခုလုံး၏ ကြီးပွားရေး
ပန်းတိုင်၊ စီးပွားရေးပန်းတိုင်၊ ဟိုအရေးသည်အရေးတို့၏ပန်းတိုင်
များသို့ ရောက်အောင် ပို့ပေးရုံမျှမက လောကမှ ထွက်မြောက်
ရေးပန်းတိုင်သို့ ရောက်အောင် မကွေ့မကောက် ဖြောင့်ဖြောင့်
တန်းတန်း သွားရာ လမ်းကြောင်းကြီးကို ဖော်ပြသော အဘိုး
မဖြတ်နိုင်သော အနုဂ္ဂစကားကြီး ရှစ်လုံး ဖြစ်တော့သည်။

ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်သည် ပထမ စကားကြီး နှစ်လုံးဖြင့် အသိမှန်
တိုးတက်ရေးဖြစ်သော ပညာသိက္ခာ လေ့ကျင့်နည်းကို ပြတော်
မူသည်။

အလယ် စကားကြီး သုံးလုံးဖြင့် ကိုယ်၊ နှုတ် စင်ကြယ်ရေး
အတွက် သီလ လေ့ကျင့်နည်းကို ပြတော်မူလေသည်။

“ကတမာစသာ” စသော စကားအစဉ်ဖြင့် ထိုအကျင့်သည် ဘယ်ဟာလဲဟု မေးတော်မူပြီးလျှင်၊ ထိုအမေးစကားကို အောက် ပါအတိုင်း ဖြေကြားတော်မူခဲ့လေသည်။

အယမေဝ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ
ဖြူစင်သန့်ရှင်းသဖြင့် အစိတ်အပိုင်း ရှစ်ခုရှိသော ဤလမ်း
စဉ်တည်း။

သေယျထိဒံ - ဘယ်အစိတ်အပိုင်း ရှစ်ခုတို့ပါနည်း။

- ၁။ သဘာဝအမှန်သို့ စူးယုထိုးဝင် သိမြင်တတ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။
- ၂။ အပြစ်ကင်းသော အာရုံတခုမှ အပြစ်ကင်းသော အာရုံတခုသို့ ကူးသန်းပေးပို့သော သမ္မာသင်္ကပ္ပ။
- ၃။ အပြစ်ရှိသော နှုတ်အမှုအရာမှ ရှောင်ကြဉ်လေ့ရှိသော သမ္မာဝါစာ။
- ၄။ အပြစ်ရှိသော ကိုယ်အမှုအရာမှ ရှောင်ကြဉ်လေ့ရှိသော သမ္မာကမ္မန္တ။
- ၅။ အပြစ်ရှိသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှ ရှောင်ကြဉ်လေ့ရှိသော သမ္မာအာဇီဝ။
- ၆။ အပြစ်ကင်းသော အလုပ်ကိစ္စများအတွက် အားထုတ်ဆောင်ရွက်လေ့ရှိသော သမ္မာဝါယာမ။
- ၇။ အပြစ်ကင်းသော အာရုံဟူသမျှကို ကျနသေသပ် မမေ့တတ်သော သမ္မာသတိ။

ဤအစိတ်အပိုင်း ငါးမျိုး ပါဝင်နေသော စိတ်အစဉ်သည် မဂ္ဂင် သဘာဝတို့၏ လမ်းပြခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ခြင်း တို့ကို ခံယူနေရသဖြင့် “သတ်၊ ခိုး၊ ကြူး၊ လိမ်၊ သောက်” ဟူသော ကိုယ်အမူအရာ အဆိုးတို့ကို ဘယ်အခါမျှ ဖြစ်ပေါ်အောင် မဖန်တီးတော့ပေ။ “သတ်၊ ခိုး၊ လိမ်” ဟူသော နှုတ်အမူအရာ အဆိုးတို့ကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်အောင် ဖန်တီးပေးတော့မည် မဟုတ်ပေ။

ရှေ့ဆောင်ဖြစ်သော စိတ်ကို မဂ္ဂင်အစိတ်အပိုင်း ငါးမျိုးတို့က ထိန်းသိမ်း အုပ်ချုပ်ထားသဖြင့် လမ်းမှန်သို့ ကျရောက်နေသောကြောင့် စိတ်က ဖန်တီးပေးမှု ပေါ်လာ ထင်ရှားကြရသော ကိုယ်နှုတ်အမူအရာ မကောင်းမှု ရှစ်မျိုးတို့သည် ဘယ်အခါမျှ ပေါ်လာထင်ရှားခွင့် မရကြတော့ပေ။

ဤနည်းဖြင့် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်သော ငါးပါးသီလသည် အင်္ဂုသီလ၊ သမာဓိသံဝတ္တနိကသီလ၊ အရိယ ကန္တသီလ ဖြစ်လေသည်။

ဤလေ့ကျင့်နည်းသည် ဗုဒ္ဓကိုယ်တော် တကြိမ်ပွင့်မှ အခါအားလျော်စွာ ထင်ရှားလာသော လေ့ကျင့်နည်း မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါဖြစ်လေသည်။ ယခုအခါ များစွာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သီလစောင့်ထိန်းလေ့ကျင့်နည်းသည် သာသနာပ အခါများ၌လည်း လေ့ကျင့် စောင့်ထိန်း နေကြသော နည်းဟောင်းများသာ ဖြစ်ကြ၏။

ကျွန်ုပ်တို့သည် အထက်ဖော်ပြခဲ့သော နည်းအတိုင်း အစိတ်အပိုင်း ငါးမျိုးပါဝင်သော စိတ်အစဉ်ဖြင့် ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာတို့ကို ထိန်းသိမ်းသွားပါလျှင် ငါးပါးသီလ၊ ရှစ်ပါး

သီလ, ဆယ်ပါးသီလ, ရဟန်းတော်များ၏ ပါတိမောက္ခသံဝရ သီလတို့ကိုလည်း ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် လွယ်ကူလေတော့ သည်။ ထိုသီလတို့မှာ ကိုယ်နှုတ် အမှုအရာ နှစ်မျိုးကို သာလျှင် စောင့်ရှောက်ရ ထိန်းသိမ်းရသောကြောင့် ဖြစ်လေသည်။

ဤသီလစောင့်ထိန်းနည်းကို ရာဟုလောဝါဒသုတ္တန်, မဟာ ဧတ္တာရီသသုတ္တန်, ဗောဇ္ဈင်သံယုတ်ပါဠိတော်စသည်တို့၌ဗုဒ္ဓကိုယ် တော် သင်ပြသောနည်းတို့ကို စုပေါင်း နယဂ္ဂါဟ ပြုပြီးလျှင် လောကီယမဂ္ဂင်, ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂင်တို့၏ နာနက္ခဏိက, နာနာရမ္မဏ အဖြစ်ကို နှလုံးသွင်းကာ ရေးသားဖော်ပြပါသတည်း။

သမာဓိသိက္ခာ

ပဉ္စဝဂ္ဂီ အရှင်တို့၏ စိတ်အစဉ်သည် မိမိတို့သန္တာန်၌ပေါ်လာ ထရှားသော အာရုံနိမိတ်တို့ကို ပစ္စုပ္ပန် လက်တွေ့ အာရုံအဖြစ် ထားလျက် မဇ္ဈိမာ အကျင့်ဖြစ်ပေါ်ပုံတို့ကို ထပ်ကာ ထပ်ကာ အာရုံပြု စဉ်းစားနေကြလေသည်။

ထိုသို့ ထပ်ကာထပ်ကာ အာရုံပြု စဉ်းစားကြသော အခါ တလောကလုံးတွင် အလုပ်သမားဟူသည် စိတ်အစဉ်နှင့် ကိုယ် နှုတ်အမှုအရာ အစုစုပေါင်း သုံးမျိုးသာလျှင် ထင်ရှားနေတော့ သည်။ စိတ်အစဉ်က သိတတ်သူ, ကိုယ်, နှုတ်အမှုအရာတို့က အသိ ခံရသူ, စိတ်အစဉ်က စေခိုင်းတတ်သူ, ကိုယ်, နှုတ်အမှုအရာ တို့က အစေအခိုင်းခံရသူ, စိတ်အစဉ်က ဖန်တီးတတ်သူ, ကိုယ်, နှုတ်အမှု အရာတို့က အဖန်တီးခံရသူစသည်ဖြင့် စဉ်းစားရင်း စဉ်းစားရင်း ဝိတ်သဘာဝနှင့် အမှုအရာ ရုပ်သဘာဝတို့၏ တခုနှင့်တခု မတူ

ခြင်း၊ ကဲ့ပြား ခြားနားခြင်းတို့အတွက် “အသိ” တဖြေးဖြေး
တိုးတက်ရှင်းလင်းလာလေသည်။

စိတ်နှင့် ကိုယ်၊ နှုတ်၊ အမူအရာ သုံးမျိုးသို့သာလျှင် “အသိ”
ရောက်နေသော (၀၂) အာရုံပြုနေသော ပဉ္စဝဂ္ဂိ အရှင်တို့၏စိတ်
အစဉ်သည် ကိုယ်၊ နှုတ်စိတ် အမူအရာ သုံးမျိုးဟူသော အာရုံတို့
နှင့်တိကျပြတ်သားစွာ မကွေမကွာ ယှဉ်တံ့နေသဖြင့် သမ္မာသတိ
မဂ္ဂင် ပွားနေလေ၏။

ကိုယ်အမူအရာ အာရုံမှ နှုတ်အမူအရာ အာရုံသို့၊ နှုတ်အမူ
အရာ အာရုံမှ စိတ်အမူအရာ အာရုံသို့သာလျှင် ပြောင်းကာ ရွှေ့
ကာ နေသဖြင့် သမ္မာသက္ကပ္ပ မဂ္ဂင်ပွားနေ၏။

ဤအာရုံသည် ကိုယ်အမူအရာ၊ ဤအာရုံသည်နှုတ်အမူအရာ၊
ဤအာရုံသည် စိတ်အမူအရာဟု တခုနှင့် တခုမတူ ကဲ့ပြား ထူး
ခြားသော အခြင်းအရာတို့ကို အထောက်အထား ပြုကာ အာရုံ
ကို ဆုံးဖြတ်နေသဖြင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိ မဂ္ဂင်ကို ပွားနေ၏။

မသိသေးသော အခြင်းအရာတို့ကို သိအောင်၊ သိပြီးသော
အခြင်းအရာ တို့ကို ရှင်းလင်းသည်ထက် တိုးတက် ရှင်းလင်း
အောင် ကြိုးစားနေသဖြင့် သမ္မာဝါယမ မဂ္ဂင်ကို ပွားနေ၏။

ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ်၊ အမူအရာ သုံးမျိုးမှတစ်ပါး အခြားအာရုံတို့
သို့ စိတ်အစဉ် မပြောင်းမရွှေ့ဘဲ ဤအာရုံသုံးမျိုး၌ သာလျှင်စိတ်
အစဉ် ပြောင်းတန်းနေသဖြင့် သမ္မာသပင်္ဂါမဂ္ဂင် ပွားနေ၏။

ဤအင်္ဂါငါးပါးဖြင့် ပဉ္စဝဂ္ဂိ အရှင်တို့၏ စိတ်အစဉ်သည် ဥပ
စာရ သမာဓိသို့ တဖြေးဖြေး သက်ရောက် နေကြလေသည်။

ယခုအခါ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ကြရာ သမထ လုပ်ငန်းနှင့် ဝိပဿနာ လုပ်ငန်းများအတွက် အတူတူကဲ့သို့ ဖြစ်နေကြသည်။ သမထ လုပ်ငန်းသည် စိတ်ကိုတည်ငြိမ်အောင် လုပ်ရသော လုပ်ငန်းဖြစ်၍ ဝိပဿနာလုပ်ငန်းမှာ သဘာဝများကို ထိုးထွင်း၍ သိအောင် လုပ်ရသော လုပ်ငန်းဖြစ်လေသည်။ သဘာဝတရား တို့သည် သိမ်မွေ့၍ သားမြီးအဖျားကဲ့သို့ဖြစ်၏။ သားမြီးအဖျားကို လေးစိတ်ကဲ့အောင် မြှားဖြင့်ပစ်ခဲ့လိုသော သူသည် ရှေးဦးစွာ သားမြီးအဖျားကို မြှားသွားဖြင့် တည့်မတ်အောင် ချိန်တတ်ရ၏။ တည့်တည့်မတ်မတ် ချိန်ထားတတ်မှသာလျှင် သားမြီးဖျားကို လေးစိတ်ကဲ့အောင် ခဲ့နိုင်မည်။ ဤနေရာ၌ အရေးကြီးသော ကိစ္စနှစ်ခုဖြစ်၏။ ပဋ္ဌမတခုမှာ တည့်တည့်မတ်မတ် ချိန်တတ်ဘို့ ဖြစ်၍၊ ဒုတိယတခုမှာ ဖြောင့်ဖြောင့်တန်းတန်း ကဲ့သွားအောင် ခဲ့တတ်ဘို့ဖြစ်လေသည်။

သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အပြစ်ကင်းသော အသိခံအာရုံပေါ်၌ စိတ်ကို တည်ငြိမ်အောင်ထားပေးနေသော လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ ပုတ်ဆောက် အဖျား၊ အပ်သွား အဖျားပေါ်၌ မှညောင်းစေ့ကို တည်ငြိမ်အောင် တင်ထားသော အလေ့အကျင့်ကို လုပ်နေသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ အလေ့အကျင့်ရသဖြင့် အသိခံ အာရုံအပေါ်မှာ စိတ်ကို ကျင်လည်စွာထားတတ်ပါမှ ထိုစိတ်၌ ပေါင်းစပ် ပါဝင်သော ပညာသည် ခေါင်းဆောင် ပြုလုပ်ကာ အာရုံတရားတို့၏ သဘောမှန်ကို ဖောက်ခွဲလျက် အမှန်လေးချက်ကို ဖော်ပြနိုင်ပေမည်။

ဝါလဝေမိခေါ်သော မြှားပစ်အတတ်ကို တတ်မြောက်လိုသောသူသည် ရှေးဦးစွာ သားမွေးတစုကြီးမှ သားမြီးငယ် တခု

စိ တခုစီကိုခွဲတတ်ရ၏။ ခွဲပြီးသော သားမြီးငယ်တခုကို မြွှား
 သွားဖြင့် တည့်မတ်စွာ ချိန်တတ်ရ၏။ တည့်မတ်စွာ ချိန်ပြီးသော
 အခါ ပစ်လွှတ်လိုက်သော မြွှားသွားသည် မကေ့ မကောက်
 ဖြောင့်ဖြောင့်သွားအောင် လေ့ကျင့်ပေးရ၏။ ဤနည်းအတိုင်း
 ပင် “ဝိပဿနာပါဒက” ခေါ်သော အခြေခံသမာဓိသည် သန
 သဏ္ဍာန သမူဟ ပညတ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းဖုံးအုပ်ထားသော ပရမတ်
 သားမြီးဖျားကလေးတွေကို တခုစီ တခုစီ ခွဲနိုင်အောင် အခြေခံ
 ဖြစ်အောင် စိတ်ကို တည်ငြိမ်ပေးတတ်ရမည်။ ထိုပရမတ် သားမြီး
 ဖျားနှင့် ပညာမြွှားသွားတို့ကို တည့်မတ်အောင် ချိန်ပေးတတ်ရ
 မည်။ ဝိပဿနာဥာဏ်ဖြင့် သဘာဝများကို ထိုးထွင်း သွားနိုင်
 အောင်စိတ်ကိုသဘာဝအာရုံ၌တည်ငြိမ်စွာထားပေးတတ်ရမည်။

သမာဓိ သုံးမျိုး

၁။ ခဏိကသမာဓိ

စိတ္တတခုမှာ ဖြစ် တည်, ပျက်, ဟူသော ခဏသုံးမျိုးရှိ၏။ ယင်း
 ခဏသုံးမျိုးမှာ တည်ငြိမ်နေသော၊ ကေဂ္ဂတာစေတသိက်ကိုခဏိ
 ကသမာဓိခေါ်၏။ ဤသမာဓိဖြင့် ဝိပဿနာ အခြေခံမရောက်နိုင်
 ရဟန်းတော်များသည် ခဏိက သမာဓိဖြင့် စာပေကျမ်းဂန်
 သင်ကြားကြ၏။ အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို သင်ယူကြ၏။ သို့သော်
 အဘိဓမ္မာကို သင်ကြားခဲ့သော ခဏိကသမာဓိသည် ဝိပဿနာ
 ဥာဏ်၏ အခြေခံပဖြစ်သောကြောင့် စာသင်ရင်း(ဝါ) စာတက်
 စာအံရင်း မဂ်ဖိုလ်ကို မရခဲ့ကြပေ။ ရှေးအခါက ဒုတ္တိံ သာကာရ
 ရှုတ်အံရင်းပင် အရိယာဖြစ်ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သမာဓိသည်
 ခဏိကသမာဓိမဟုတ်ပေ။ တရားနာရင်းမဂ်ဖိုလ်ရကြသောပုဂ္ဂိုလ်
 တို့၏ သမာဓိသည်လည်း ခဏိကသမာဓိ မဟုတ်ပေ။

ယခုအခါ ကိစ္စတခုခုကို ဆောင်ရွက်ရာ စိတ်ဝင်စားပါသည် ဟု ပြောကြ၏။ စိတ်ဝင်စားခြင်းသည် ခဏ သုံးခုပေါင်းသော စိတ္တတို့၏ အလုပ်ဖြစ်သော်လည်း ကိစ္စအာရုံ၌ ဝင်စားသောစိတ် သည် ရှေ့ရှေ့ စိတ်နှင့်မတူ၊ အာရုံ၌ လေးလေးနက်နက် သက်ဝင် သွား၏။ လေးလေးနက်နက်သက်ဝင်သွားခြင်းသည်ခဏိကသမာ ဓိ၏ လုပ်ငန်းမဟုတ်ပေ။ စိတ္တတခု၌ပါဝင်သောဗိုလ်ငါးပါးတို့၏ စုပေါင်းအင်အားဖြစ်လေသည်။ ယခုအခါ၌ ခဏိကသမာဓိမျိုး ဖြင့် မဂ်ဖိုလ်ရနိုင်သည်ဟု ဟောကြပြောကြ၍ တရားအားထုတ် ကြရာ၊ သမထလည်းနည်းမကျ၊ ဝိပဿနာလည်းမဟုတ်ပဲ၊ ကမ္မ ဋ္ဌာန်းလုပ်ငန်းမှ ထွက်လာလျှင် ရှေးအခါကထက်ပင် မာနပွား လျက်ငြူစုစောင်းမြောင်းမှုတိုးတက်နေတတ်သေးသည်။ ခဏိက သမာဓိဖြင့် မဂ်ဖိုလ်ရနိုင်သည်ဟု ပြောဟောသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိကိုယ်တိုင် ခဏိကသမာဓိဖြင့် မဂ်ဖိုလ်ရခဲ့သလော... ဘုန်းတန် ခိုး ကြီးရုံမျှ စကားအသစ်ထွင်လျက် ဘာသာရေးလုပ်ငန်းများ ကို စီစဉ်ခြင်းသည် “ဘဂဝတောအဗ္ဘာစိက္ခန” ဟူသောအရိရူပ ဝါဒကံကို များစွာသတိထားသင့်ပေသည်။

၂။ ဥပစာရသမာဓိ

မြို့ရွာကျောင်းစသော မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သော အဆောက် အဦးတို့၏ နီးကပ်သော ပတ်ဝန်းကျင်ကို မြို့ဥပစာ- ရွာဥပစာ - ကျောင်းဥပစာ- ခေါ်ရသကဲ့သို့ အာရုံတမျိုးတည်း၌မပြောင်း မရွှေ့ပဲ တည်မြဲနေသော အပ္ပနာသမာဓိ၏ အနီးသို့ ကပ်ရောက် နေသော သပာဓိကို ဥပစာရသမာဓိ ခေါ်သည်။

ကသိုဏ်းစသော ပရိကမ္မနိမိတ်မှ အစပြု၍စိတ်အစဉ်ကိုအာရုံ တမျိုးတည်း၌ တည်ငြိမ်အောင်ထားသော အလေ့ကိုလေ့လာ

ကြရာ ပဋ္ဌမ၌ မျက်စိဖြင့် ကြည့်၍ မြင်သိ ဖြစ်သော အာရုံကို စိတ်ဝင်စားအောင်လေ့လာပေးရသည်။ အာရုံတခုတည်းတမျိုး တည်း၌ အငြိမ်မနေဘူးသောစိတ်သည် အကျင့်မပါ-အလေ့မရ သေးသောကြောင့်၊ အမှတ်အသားခက်သော ကောင်းကင်လွင် ပြင်တွင်လျှပ်စီးပျက်သကဲ့သို့သတ်မှတ်ထားသော အာရုံမှတခြား တပါးအာရုံသို့ရောက်၍ သိနေလေသည်။ ထိုအခါမှပင် စိတ်ကို ထိန်းရခက်၊ သိမ်းရခက်မှန်း သတိပြုမိလေသည်။

အထိန်းရအသိမ်းရခက်သောစိတ်ကို ငဲ့သန်သန်ဖြင့်ထပ်ကာ ထပ်ကာ အာရုံတခုတည်းတမျိုးတည်း၌ထားပေးဖန်များသော အခါ စိတ်သည် တဖြေးဖြေး အလေ့ပါ အကျင့်ရသဖြင့် ထား ပေးသောအာရုံ၌ တည်ငြိမ်စ ပြုလာလေသည်။ အိုးထဲခွက်ထဲမှာ တည်သားသောရေသည်တည်ငြိမ်နေသောအခါရေ၌ပါရှိသော အနယ်အမှုတို့သည် တဖြေးဖြေး ကျဆင်းကာ အောက်ခြေ၌ စုပေါင်းငြိမ်သက်နေလေသောကြောင့်၊ ရေမှာအလွန်ပင် ကြည် လင်သန့်ရှင်းသွားသကဲ့သို့ တည်ငြိမ်စပြုနေသော စိတ်အစဉ်တွင် အမြဲပါဝင်နေသော ကာမအာရုံငါးပါးနှင့် စပ်ဆိုင်သော ကာမ ဝိတက်၊ သူတပါးကို မနှစ်သက် မနာလို ဝန်တို့ စိတ်ပျက်အမျက် ထွက်သော ဗျာပါဒဝိတက်၊ ရန်သွီးဖွဲ့ကာ အပြန်အလှန်နှိပ်စက် လက်စားချေရန်ကြံစည်နေသော ဝိဟိံ သဝိတက်တို့သည် အနယ် ထိုင် သွားကြသဖြင့် စိတ်အစဉ် ကြည်လင် သန့်ရှင်းလာလေ တော့သည်။

သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သောရေအပြင်၌ ကျရောက်ထင်လာသော မျက်နှာရိပ်သည် ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်းပေါ်လွင်ထင်လင်းနေသ ကဲ့သို့ ပြိုးပြိုးပြက်ပြက် တလက်လက်ကြည်လင်နေသော စိတ်အ

စဉ်၌ ရှေ့ရှုထင်လာသော အာရုံသည် မည်မျှပင်သိမ်မွေ့ သေးငယ်စေကာမူ ဝိဘူတာရုံအဖြစ် ထင်ရှားပေါ်လွင် နေလေတော့သည်။ ဤကဲ့သို့ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော အခြေအနေသည် ဥပစာရ သမာဓိရသော စိတ်အခြေအနေ ဖြစ်လေသည်။

စိတ်အစဉ်၏ ကြည်လင်ခြင်းကို ဖျက်ဆီးတတ်သည့် အပြင် ထိုစိတ်အစဉ်၌ “အသိထူး” မပေါ်လာနိုင်အောင် တားဆီးပိတ်ပင်တတ်သော သဘောတရားတို့ကို “နိဝရဏ” ခေါ်သည်။ ယင်းနိဝရဏတို့သည် အရေအတွက်အားဖြင့် ငါးမျိုးဖြစ်၏။

၁။ ပကတိကြည်လင်နေသော ရေအပြင်၌ မဲနယ်ခဲစသည်တို့ ကျနေလျှင် ရေ၌မဲနယ်ရောင် စသည်တို့ လွှမ်းမိုးလျက် ရေ၏ ကြည်လင်ခြင်းပျက်စီးသွား၏။ ထိုအခါ ရေပြင်၌ ရှေ့ရှုကျရောက်လာသော အရိပ်များသည် ထင်ထင်ရှားရှားမဖြစ်နိုင်။ ဤဥပမာအတိုင်းပင် ကာမဂုဏ်ငါးပါးကို ကပ်ငြိတယ်တာသော လောဘသည် ကြည်လင်သော စိတ်အစဉ်၌ ကျရောက်လာသော အခါ တပ်မက်သော လောဘ၏ အရောင်သည် စိတ်အကြည်ကို လွှမ်းမိုးလျက် စိတ်အကြည်ပျက်စီးနေ၏။ ထိုစိတ်အစဉ်၌ ရှေ့ရှုကျရောက်လာသော အာရုံနိမိတ်တို့သည် ထင်ထင်ရှားရှားမဖြစ်နိုင်။ ဤမျှမက လောဘ ပေါင်းစပ်ပါဝင်သော စိတ်အစဉ်၌ သဘာဝအမှန်ကို ကေန်သိတတ်သော ဉာဏ်ပညာသည် ဘယ်အခါမျှ ပေါင်းစပ်ပါဝင်မည် မဟုတ်ပေ။ ဤသို့လျှင် အမြင်မှန်ဉာဏ်ကို မပါမဝင်ရအောင် ပိတ်ပင် တားမြစ် ထားသောကြောင့် ကာမစ္ဆန္ဒလောဘကို နိဝရဏ ခေါ်ရလေသည်။

၂။ အထက်အောက်ပူသဖြင့် ကျိုက်ကျိုက် ဆူပူနေခြင်းသည် ရေ၏အကြည်ကို ပျက်စေသကဲ့သို့ အဆင်မပြေသော အာ

ရုံမျိုးနှင့် တွေ့ကြုံခိုက်တွင် သဘောမကျသော စိတ်အစဉ်၌ကြမ်း
 တမ်းခက်ထန်သော ဒေါသသည် ပေါင်းစပ်ပါဝင်ကာစိတ်ကြည်
 လင်ခြင်းကို ဖျက်ဆီးလျက်ကျိုက်ကျိုက်ဆူပွက်နေလေ၏။ ထိုစိတ်
 အစဉ်၌ ထင်လာသော အာရုံနိမိတ်တို့မှာ ကောင်းစွာ ထင်ရှား
 နိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ထို့ပြင် ထိုစိတ်အစဉ်၌ သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်း
 စသော အကောင်း သဘာဝတွေ မပေါင်း မစပ် မပါဝင်နိုင်
 အောင် တားမြစ်ပိတ်ပင်ထားသလို ဖြစ်သောကြောင့်၊ ဗျာပါဒ
 ဝိဟိံသာ မျက်သို့ကြမ်းကြုတ်သော ဒေါသသည်တို့ကို “နိဝ
 ရဏ” ခေါ်ရလေသည်။

၃။ ရေပြင်သည် လေးတွဲပြစ်ချဲ့ အတုံးအခဲ ဖြစ်နေလျှင်
 ကြည်လင်ခြင်းပျက်စီး၍ ကျရောက်သော အရိပ်များသည် ရေခဲ
 ပြင်၌ ထင်ထင်ရှားရှား ကောင်းမွန်စွာ မပေါ်လွင် နိုင်သကဲ့သို့
 ဖင့်နှဲနှေးကန်၍ လေးလံ ထိုင်းမှိုင်းသော ထိန မိဒ္ဓတို့သည် စိတ်
 အစဉ်၌ ပေါင်းစပ်ပါဝင်သောအခါ စိတ်အခြေအနေ ထိုင်းမှိုင်း
 သွားသဖြင့်၊ ပျင်းရိပေါ့တန်စွာ စိတ်အကြည် ပျက်စီးသွားလေ
 သည်။ ထိုစိတ်အစဉ်၌ ရှေ့ရှုထင်လာသော အာရုံနိမိတ်တို့သည်
 ကျန သေသပ်စွာ ထင်ရှား ပေါ်လွင်လာနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။
 ထိန မိဒ္ဓ အဖျားဝင်နေသဖြင့် စိတ်ဖျားစိတ်နာ ရောက်နေသော
 စိတ်အစဉ်မှာ ထက်မြက်သော သတ္တိများ လျော့ပါး နေသဖြင့်
 သဒ္ဓါ၊ သတိ စသော ဗလငါးတန်တို့ ပေါင်းစပ် ပါဝင်ရန်မဖြစ်
 နိုင်တော့ပေ။ ဤသို့ ဗလငါးတန်တို့ မပါဝင် မပေါင်းစပ်နိုင်
 အောင် တားမြစ်ထားသလိုဖြစ်သောကြောင့်၊ ထိန မိဒ္ဓကိုလည်း
 “နိဝရဏ” ခေါ်ရလေသည်။

၄။ ရေအပြင်၌ အခိုးအငွေ့တွေ သန်းနေလျှင် ကြည်လင်ခြင်း ပျက်စီးနေ၍ ကျရောက်သော အရိပ်တို့သည်၊ ကောင်းစွာ မထင်နိုင်။ ထို့အတူပင် စိတ်အစဉ်၌ တရိပ်ရိပ်နှင့် တထိတ်ထိတ် ပြန်လွင့်ကာ တုန်လှုပ်ပြေးသွားနေသကဲ့သို့သော ဥဒ္ဒစ္စ၊ ကုက္ကုစ္စ တို့ပေါင်းစပ် ပါဝင်လာသောအခါ စိတ်အကြည် ပျက်စီးသွားလေသည်။ ထိုစိတ်အစဉ်၌ ရှေ့ရှုထင်လာသော အာရုံသည် ပေါ်ပေါ်လွင်လွင် မဖြစ်နိုင်၊ စိတ်အစဉ် ဘရမ်းဘတာ ပျက်စီးနေသောအခါ သဒ္ဓါ၊ သတိ စသော အုပ်ချုပ်ရေးမှူးတို့ ထိုစိတ်အစဉ်၌ မပါဝင်မပေါင်းစပ်နိုင်အောင် တားမြစ်ပိတ်ပင်သကဲ့သို့ ဖြစ်သောကြောင့် ဥဒ္ဒစ္စ၊ ကုက္ကုစ္စတို့ကို နိဝရဏ ခေါ်ရလေသည်။

၅။ လေတိုက်သဖြင့် လှုပ်နေသော ရေပြင်မှာ လှိုင်းကလေးများ ထကြွနေသောကြောင့် ရေကြည်ပျက်စီးနေ၏။ အကြည်ပျက်နေသော ရေအပြင်မှ အရိပ်များ ကောင်းစွာ မထင်နိုင်သကဲ့သို့-သို့လော သို့လော ယုံမှား တွေးတော တတ်သော “ဝိစိကိစ္ဆာ” သည် စိတ်အစဉ်မှာပေါင်းစပ်နေသဖြင့်၊ စိတ်အစဉ်သည် မငြိမ်မသက်ဖြစ်ကာ အကြည်ပျက်စီးနေသည်။ ကောင်းသလား၊ ဆိုးသလား၊ မှန်သလား၊ မှားသလား၊ တော်သလား၊ မတော်သလား၊ သင့်သလား၊ မသင့်သလား စသော အနိမ့် အမြင့် သံသယလှိုင်းများ ထကြွနေလေသည်။ ထိုစိတ်အစဉ်၌ အာရုံနိမိတ်များ မထင်ရှားရုံမျှမက အမြင်မှန် ဉာဏ်များကိုပင် မဝင်လာ မပေါင်းစပ်နိုင်အောင် ပိတ်ပင်တားမြစ်သကဲ့သို့ ဖြစ်သောကြောင့် ထို “ဝိစိကိစ္ဆာ” ကိုလည်း နိဝရဏဟု ခေါ်ရလေသည်။

“နိဝရဏ” တရားတို့သည် ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ် တရားတို့ကို မဖြစ်နိုင်အောင် ပိတ်ပင် တားဆီးထားသည်ဟု ဆိုရာမှာ၊ ဈာန်

တရား ထင်ရှားအောင် သမာဓိခေါင်းဆောင်ဖြစ်သည်။ ဝိတက် ဝိစာရ- ပီတိ- သုခ- ကေဂ္ဂတာ ဟူသော သဘာဝ ငါးမျိုးတို့ သည် သမာဓိခေါင်းဆောင်သော စိတ်အစဉ်မှာ ထင်ရှားသည်။ အထက်ဖော်ပြခဲ့သော နိဝရဏငါးမျိုးတွင် တမျိုးမျိုးသည်စိတ် အစဉ်၌ ပါဝင်ပေါင်းစပ်နေလျှင် ထိုစိတ်အစဉ်၌ ဈာန်အင်္ဂါများ မထင်ရှားနိုင်တော့ပေ။ ဓက်- ဖိုလ်တရား ထင်ရှားရန်မှာ ပညာ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သည်။ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် ပညာခေါင်းဆောင် သောစိတ်အစဉ်မှာ ထင်ရှားသည်။ နိဝရဏငါးပါးတွင် တမျိုး မျိုး ပါဝင်သောစိတ်အစဉ်မှာ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး မထင်ရှားနိုင်တော့ ပေ။

သမာဓိသိက္ခာကို လေ့လာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် စိတ်ကြည် လင်ခြင်းကို အဓိကထားလျက် ဝိတက်သုံးပါး၊ နိဝရဏ ငါးပါး ကို အယူဝါဒပြုကာ ပယ်ရှား၍ စိတ်တည်ငြိမ်အောင် လေ့လာ ရမည်။ ဥပစာရ သမာဓိအခြေအနေမှာပင် ထိုဝိတက်သုံးပါး၊ နိဝ ရဏ ငါးပါး ငြိမ်ဝပ်ပိပြားသွားနိုင်ပါသည်။ ထိုတရားနှင့်ဝေး သော စိတ်အစဉ်မှာ အလွန် ကြည်လင်သဖြင့် သိမ်မွေ့သော အာရုံတွေ ထင်ရှားနိုင်လေသည်။

၃။ အပ္ပနာသမာဓိ

အပ္ပနာသမာဓိဟူသည်မှာ ဘူးခြားသောစိတ်အစဉ်တခုသည် တမျိုးတည်းသော အာရုံ၌ စူးစိုက်တည်ငြိမ်နေသော သမာဓိဖြစ် သည်။ အာရုံတမျိုးဟည်းပုံမှာ စူးစိုက်သက်ဝင်ကာ တည်ငြိမ်နေ သောကြောင့် ကျောက်တုံး တံခါးပုံ စသည် တို့ဖြင့် မလှုပ်ရှား သော တည်ငြိမ်မှုကို ဖော်လှောင်ထင်ရှားအောင် ဥပမာပြုကြသည်။ လောကီ အပ္ပနာဈာန်စိတ်သည် စတုတ္ထဈာန် ပဉ္စမဈာန်သို့ ရနိုင်

ရောက်နိုင်အောင် တည်ငြိမ်မှု ရှိပါသော်လည်း “အသိဉာဏ်” ဟု
 သော “အသိထူး” လောကီဝိဇ္ဇာလမ်းကို အလိုရှိကြသဖြင့် တည်
 ငြိမ်မှု ခိုင်မြဲအောင် တဆဲ ခြောက်ပါးသောနည်းတို့ဖြင့် စိတ်ကို
 ဆုံးမကြရလေသည်။ ဖြစ်နေကျ ပကတိ စိတ်အစဉ်မှ ထူးကဲမြင့်
 မြတ်သော စိတ်အစဉ်တမျိုးသို့ ရောက်ခြင်းကိုပင် “အပွဲနာ”
 ခေါ်သည်။ ထိုစိတ်မျိုးကို ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်အောင် လေ့
 လာလျှင် ထပ်ကာထပ်ကာ ပေါ်လာသဖြင့် စိတ်အစဉ် အတန်း
 သည် အချိန်ကြာရှည်စွာ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေသည်။ ဤကဲ့သို့
 ထူးကဲသော စိတ်အစဉ် ကြာရှည်စွာ ဖြစ်ပေါ် နေခြင်းကိုပင်
 စျာန်ဝင်စားသည်၊ ဖိုလ်ဝင်စားသည်ဟု ခေါ်ကြသည်။ အာရုံ
 တမျိုးတည်း၌ သို့မဟုတ် အာရုံတခုတည်း၌ စူးစူးစိုက်စိုက် တည်
 ငြိမ်နေခြင်း ဖြစ်လေသည်။

နိမိတ် သုံးမျိုး

ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အာရုံကို အစွဲ
 ပြုကာ အသိ၌ ထင်ရှားလာသော နိမိတ်သုံးမျိုးကို သိထားနှင့်ရ
 သည်။ ဤနိမိတ်သုံးမျိုးသည် သမာဓိအရှိန်အဟုန်၏အနံ့ အထက်
 ကို ပိုင်းခြားပေးသောနိမိတ် အာရုံ ဖြစ်လေသည်။

၁။ ပရိကမ္မနိမိတ်

ပရိကမ္မနိမိတ် ဟူသည် အာရုံငါးပါးတို့ အစုလိုက် အပြုံ
 လိုက် မိမိတို့၏ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ရုပ်အကြည်မှာ ထိခိုက်ထင်နေဆဲ
 အာရုံနိမိတ် ဖြစ်လေသည်။ ကျွန်ုပ်၏ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊
 ကိုယ် ဟူသော ဒွါရ ငါးပေါက်မှ အစဉ်လျှောက်ကာ သိနေရ
 သော အာရုံနိမိတ်ဖြစ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဤဒွါရ ငါးပေါက်

မှ အစဉ်လျှောက်သော “အသိ” ကိုသာလျှင် ရှင်းလင်းသော “အသိ” ဟု ယူဆကြ၏။ ထင်မှတ်ကြ၊ စွဲလမ်းကြ၏။

၂။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်

ရုပ်အကြည်ခါတ်သို့ မထိမခိုက်နိုင်အောင် သေးငယ်သိမ်မွေ့ သွားလျှင် မျက်စိစသော ဒွါရငါးပေါက်တို့၌ မထင်နိုင်တော့ပေ။ မျက်စိအကြည် ဟူသော “မနောဒွါရ” ၌သာလျှင် ထင်ရှားနိုင်လေသည်။ မျက်စိဖြင့်မြင်နေရသလို၊ နားဖြင့်ကြားနေရသလို၊ နှာခေါင်းဖြင့် နံနေရသလို၊ လျှာဖြင့်လျက်နေရသလို၊ ကိုယ်ဖြင့် တွေ့ထိနေရသလို စိတ်အကြည်မှာ ပေါ်ပေါ်လွင်လွင် ထင်ထင်ရှားရှား ရှိနေလေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ထင်ရှား ပေါ်လွင်နေသော နိမိတ်ကို ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ခေါ်သည်။

သမထလုပ်ငန်း၌ ပရိကမ္မနိမိတ်မှ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သို့ သမာဓိစိတ် အစဉ် ကူးပြောင်းသွားလျှင် ကျေကျေနပ်နပ် ပြစ်သော်လည်း ဝိပဿနာ လုပ်ငန်းအတွက် ပရိကမ္မနိမိတ်မှ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သို့ စိတ် အစဉ် ကူးပြောင်းသွားသောအခါ ကျေနပ်မှုမဖြစ်နိုင် ရှိကြလေသည်။

ဥပမာ ... ယောဂီ၏ ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ်သည် ကာကပသာဒ တို့ဖြင့် ထိတွေ့နေသော ပထဝီတစ်ခုကို ကျေကျေနပ်နပ်သိရှိလက်ခံ သော်လည်း၊ ကလာပ တခု၌ ပါဝင်ပေါင်းစပ်နေသော လက္ခဏ ပထဝီတစ်ခုကို ထင်ရှားသော ဝိဘူတာရုံအဖြစ် လက်ခံရန်မဖြစ်နိုင် ရှိကြသည်။ မိမိတို့၏ စိတ်ကူးအာရုံဟု ထင်မှတ်တတ်ကြသည်။ ပဉ္စဒွါရ၌ ထိခိုက်နိုင်သော အာရုံမှ မနောဒွါရ၌ ရှေ့ ရှုထင်လာ ထိ

ခိုက်နိုင်သော အာရုံအဖြစ်သို့ တဆင့်တဆင့် ပြောင်းလဲခဲ့ရာ၊ ထို အာရုံတို့၏ တန်းစီဆက်သွယ်ပုံကိုသော်၎င်း၊ အကျိုးအကြောင်း ဆက်သွယ်ပုံ အချင်းအရာကိုသော်၎င်း၊ သတိ လွတ်ကင်းလျက် အသိမရှင်းသောကြောင့် ဖြစ်ရလေသည်။

ထို့အတူ အဋ္ဌိက ကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသော သမထ အာရုံသည် ပရိကမ္မနိမိတ်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ပဋိဘာဂနိမိတ် သုံးမျိုးဖြင့် စိတ် အစဉ်မှာထင်ရှားသော်လည်း ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်စသော ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ် အာရုံအဖြစ်သို့ ရောက်သောအခါ၊ အရိုးစု (သန) မဟုတ်တော့ပေ။ အရိုးစုဟူသော အစိုင်အခဲမှ သေးငယ်သိမ်မွေ့ သွားသောမြှူများ၊ ကလာပများ၊ ကလာများ၊ ဓါတ်များအဖြစ် ဖြင့် ထင်ရှားပေါ်လွင် နေလေသည်။ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အာရုံ များသည် ပဉ္စဒ္ဓါရဋ္ဌိ ပေါ်လွင်ထင်ရှား သကဲ့သို့ပင် မနောဒ္ဓါရဋ္ဌိ ပေါ်လွင်ထင်ရှားရသည်။

၃။ ပဋိဘာဂနိမိတ်

ပဋိဘာဂနိမိတ် ဆိုသည်မှာ သမာဓိ အားကောင်းလေလေ စိတ်အကြည်မှာ ပိုမိုထင်ရှားလေလေ ဖြစ်သော အာရုံနိမိတ်ဖြစ် လေသည်။ လောကီအပ္ပနာ သမာဓိ၌ ပြုဆိုထားသောပဋိဘာဂ နိမိတ်သည်၊ လောကီအပ္ပနာကို လွန်မြောက်၍ တိက္ခာဘက်သို့ ရောက်နေသော ဝိပဿနာစိတ်အစဉ်၏ ဝိဘူတာရုံမျိုး ဖြစ်လေ သည်။ ဝိပဿနာ၏ အာရုံမှာ ဉာဏ်ခေါင်းဆောင်သော စိတ်၏ အာရုံဖြစ်သောကြောင့်၊ မည်မျှသိမ်မွေ့ သေးငယ်စေကာမူ ပဋိ ဘာဂနိမိတ်အဖြစ် ထင်ရှားသလောက် သင်္ခါရနိမိတ်များ ထင် ရှားပါမှ တိက္ခာဖြစ်၍ သိ၊ ပယ်၊ ဆိုက်၊ ပွား၊ ဖြစ်နိုင်ပေမည်။ ပိုင်း ခြား နိုင်ပေမည်။

ယခုအခါ ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ်အမှုအရာ သုံးမျိုးကို အစွဲပြု၍ သဘာဝတို့ကိုသာလျှင် အာရုံပြုနေကြသော ပဉ္စဝဂ္ဂိ အရှင် တို့၏ စိတ်အစဉ်သည် အချင်းအရာ “အာကာရ” ပညတ်သို့ အသိ သက်ရောက်ကောင်းသက်ရောက်နေပေမည်။ ကာမဂုဏ် သဘော တရားတွေကို အသိလုပ်ရာ၌ စိတ်သည် ခေါင်းဆောင်ဖြစ်၏။ ပညတ် သဘောတွေကို စူးစူးစိုက်စိုက် အာရုံပြု အသိလုပ်ရာ၌ သံမာဓိသည် ခေါင်းဆောင်ဖြစ်၏။ ပရမတ်တရားတွေကို အသိ လုပ်ရာ၌ ပညာသည် ခေါင်းဆောင်ဖြစ်၏။ စိတ်သည် စည်းမဲ ကမ်းမဲ လွတ်ထားလျှင် မတည်ငြိမ်ပဲ ကာမအာရုံထဲမှာပျောနေ ၏။ တည်ငြိမ်အောင် ကိုင်ချုပ်၍ မလှုပ်အောင် ထားပြန်လျှင် လည်း ပညတ်အာရုံတွေထဲမှာ မြုပ်နေ၏။ စံနစ်တကျ စည်းကမ်း သေဝပ်စွာ ထိန်းသိမ်း၍ ပရမတ်အာရုံသို့ စေလွှတ်လျှင် မငြိမ် မလှုပ်ပဲ တည့်မတ် ဖြောင့်တန်းစွာ ပရမတ္ထသစ္စာသို့ ရောက်၏။

ဤအဆင့်အတန်း၌ဗုဒ္ဓအရှင်၏ “ပရတောသောသ” ဟူသော သြဝါဒတရားကို မရခဲ့ပါလျှင်၊ ပညတ်သဘောကို ခွဲလှန်၍ ပရ မတ်မှန် သဘောတရားသို့ “အသိ” ရောက်ရန် ခဲယဉ်းလေစွ။ ဗုဒ္ဓအရှင်၏ တရားစကားကို ကြားနာရပါသော်လည်း၊ မိမိတို့၏ စိတ်အစဉ်၌ အသင့်အတင့် နှလုံးသွင်း ဟူသော ယောနိသော မနဿိကာရ မရှိပြန်ခဲ့သော်၊ ပညတ်သဘောမှပယ်ခွဲ၊ စွန့်ထွက်ရန် ခဲယဉ်းလေစွ။ ဤအချိန်အခါသည် ဝိပဿနာလုပ်ငန်း အတွက် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာထံမှ “ကမ္မဋ္ဌာန်းစာ” သင်ယူရသော အချိန်အခါ ဖြစ်လေသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းစာ

ဝိပဿနာဉာဏ်ကို “ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ” ဟု ခေါ်သည်။
 ယင်းဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် “ပရတောသောသ” ဟူသော
 “တရားစကားစဉ်” ကို ကြားနာရခြင်းမှ စတင် ပေါက်ပွားရ
 သည်။ “တရားစကားစဉ်” သည်လည်း ဗုဒ္ဓအရှင်၏ နှုတ်တော်မှ
 စတင်ပေါက်ပွားခဲ့ရသည်။ ရုပ်နှင့်နာမ်ကို ခွဲခြမ်းပြသော “တရား
 စကားစဉ်” သည် နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ ဉာဏ်ကို ပေါက်ပွားစေ၏။
 ထိုနာမ်ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဟူသော အချင်းချင်း ဆက်သွယ်ပုံ
 ပြသော “တရားစကားစဉ်” သည် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ပေါက်
 ပွားစေသည်။ ဤဉာဏ်နှစ်ပါးကိုလွတ်၍လည်း အထက်ဝိပဿနာ
 ဉာဏ်များ မဖြစ်ပေါ်နိုင်ကြပေ။

သို့အတွက် ဝိပဿနာ အခြေခံဖြစ်သော ရုပ် နာမ် တရား
 များကို အမှတ်အသား လက္ခဏာအားဖြင့် ခွဲခြားခြင်း တို့က
 ၎င်း ၊ ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အချင်းချင်း ဆက်သွယ်ပုံဆက်သွယ်
 နည်းတို့ကို၎င်း ဆရာက သင်ပြပေးရသည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်လိုသူ
 တပည့်ကလည်း နားလည်အောင် သင်ယူရမည်။ ဤအဆင့် အ
 တန်း၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာသည် တပည့်၏ ဉာဏ် အတိမ်အနက်ကို
 လည်းသိနိုင်သည်။ တပည့်၏အဇ္ဈာသယ ဟူသော အလိုကိုလည်း
 အကဲခတ်နိုင်သည်။

တပည့်၏ ဉာဏ်အတိမ်အနက်နှင့် အဇ္ဈာသယကို အကဲခတ်
 စဉ်းစားပြီးမှ တပည့်၌ အသင့်အတင့် နှလုံး သွင်းတတ်သော
 “ယောနိသော မနသိကာရ” ပေါ်လာအောင်၊ ထို့ပြင် အ
 ကြောင်းသဘာဝနှင့် အကျိုးသဘာဝ ဆက်သွယ်ပုံသို့ တပည့်၏

“အသိ”ရောက်သွားအောင် နည်းအမျိုးမျိုး ဥပမာအမျိုးမျိုး တို့ဖြင့် သင်ပြပေးရာသည်။ ဤသို့သင်ပေးသော စကားအစဉ်ကို ပင် “သုတ္တန်” ဟုခေါ်သည်။

“တရားစကားစဉ်” ကိုကြားနာရခြင်းဟူသော “ပရတော ယောသ” အကြောင်းသင့်၊ အကျိုးသင့်၊ လျော်အောင် နှလုံး သွင်းတတ်သော “ယောနိသော မနသိကာရ” ဤအကြောင်း နှစ်မျိုးပေါင်းစပ်လျက်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်လိုသူ၏ စိတ်အစဉ် မှာမှတ်သားမိသော “သုတမယ” ဥာဏ်စတင်ပေါ်လာပေသည်။ ယင်း “သုတမယ” ဥာဏ်ကို အခြေခံ ပြုလျက် မှတ်သားမိသော “အချက်အလက်” တို့ကို ထပ်ကာထပ်ကာ အပြန်ပြန် အလှန် လှန် စဉ်းစား ဆင်ခြင်သော ဥာဏ်သည် “စိန္တာမယ” ဥာဏ်ဖြစ် သည်။

လောကုတ္တရာ၏ အခြေခံ ကိစ္စဖြစ်သော နာမ်ရုပ် ပိုင်းခြားမှု အတွက် သို့မဟုတ် ပရမတ်သဘာဝတွေ တခုနှင့်တခု မတူပုံကို ပိုင်းခြားခြင်းကိစ္စအတွက်မှာ ‘ပရတောယောသ’ မရှိလျှင်၊ အရှင် သာရိပုတြာပင် တက်လမ်းသို့ မရောက်နိုင်ကြောင်းကို သတိပြု ရာသည်။ ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်ကြီး သက်တော်ထင်ရှား ရှိစဉ်က များ သောအားဖြင့် ကိုယ်တော်တိုင် “ကမ္မဋ္ဌာန်းစာ” သင်ပေးတော် မူခဲ့သည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်လိုသူတို့၏ အလိုကိုသိရှိတော်မူ၍ အချို့ ပုဂ္ဂိုလ်များအား အတိုချုပ်ဖြင့် နာမ်သဘာဝ၊ ရုပ်သဘာဝ နှစ်ပါးကို သင်ကြားပေးတော်မူသည်။ အချို့ ပုဂ္ဂိုလ်အား ခန္ဓာ ငါးပါး၊ အာယတန တဆဲ့ နှစ်ပါး၊ အချို့ ပုဂ္ဂိုလ်အား ဓာတ် တဆဲ့ ရှစ်ပါး၊ အချို့ ပုဂ္ဂိုလ်အား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဆက်သွယ်ပုံ၊ အချို့ ပုဂ္ဂိုလ်အား ပဋ္ဌာန်းနည်း ဆက်သွယ်ပုံတို့ကို တရားအား

ထုတ်လိုသူ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဥာဏ်ဖြင့် ဆက်လက် စဉ်းစား သွားနိုင်အောင်အတိုချုပ်မှတ်သားမိစေရန် သင်ပြပေးတော်မူခဲ့ လေသည်။

စာပေ မသင်ကြားဘူးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ အချို့သည် ဝိပဿနာကို စာကွယ်ထားသည်ဟု စကား လွန်လွန် ကြူးကြူး ပြောမိတတ်လေသည်။ စာတတ်ကို “ဂါဟတ်” ကိုက်တတ်သည်ဟု ပြောဟောသော စာတတ် ဆရာတော်များ၏ စကားအမြက်ကို ယူလျက်။ စာနှင့် ဂါဟတ်ကိုအသိမကွဲပဲ တဘက်သားကိုမောင်းမဲ ခြင်းဖြစ်လေသည်။ “ပရတောသောသ” မှ ပရိယတ္တိ၊ ပရိယတ္တိမှ ဝိပဿနာဥာဏ်၊ ဝိပဿနာဥာဏ်မှ မဂ်ဥာဏ်ဖိုလ်ဥာဏ်သို့ အဆင့် ဆင့် ‘အသိ’ ရောက်ရကြောင်းကို မသိပါဘဲလျက် အဝတ်မရှိသူက လုံအောင် အထိုင်ခိုင်းနေလေတော့သည်။ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ် များကလည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်သော လုပ်ငန်းအတွက် စာတတ်ဘို့ မလိုပါဘူးဟုပြောကြသည်။ ပိဋကတ်စာ အကုန်တတ်ဘို့မလိုပါ။ သို့သော် ကမ္မဋ္ဌာန်း ထိုင်တတ်အောင် ကမ္မဋ္ဌာန်းစာလောက်ကို တတ်ရသည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းစာကိုမတတ်ပဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သော သူသည် ခန္ဓာကိုယ် အစိတ်အပိုင်းကို မသိပဲ ဆေးကျ၊ ဆေးပေး နေသကဲ့သို့ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်ကြီးသည်လေးသင်္ချေနှင့်ကမ္ဘာတသိန်းကာလ ကြာအောင် သဗ္ဗညုတဥာဏ်တော်အတွက် ပါရမီအမျိုးမျိုးတို့ ဖြင့်ဆည်းပူးခဲ့ရ၏။ သဗ္ဗညုတဥာဏ်သည် ပညာပြစါန်းသောပဋိ ပတ္တိဥာဏ်၊ ပဋိဝေဓဥာဏ်၊ ဂရုဏာပြစါန်းသောဒေသနာဥာဏ် တော်ဖြစ်၏။ နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဥာဏ်နှင့် ပစ္စယ ပရိဂ္ဂဟဥာဏ် များ ပေါ်လာအောင် သတ္တဝါတို့၏ အလိုနှင့် လျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းစာများကို မဟာ ကရုဏာ ပြစါန်းသော ဒေသနာ

ဉာဏ်ဖြင့် ဟောတော်မူခဲ့ရ၏။ ယခုခေတ် အချို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ တို့သည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုမျှ အားမနာပဲ မိမိတို့က သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်ထက်လွယ်ကူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းနည်းကို ပေးနိုင်သောဉာဏ် ပိုင်ရှင်ကြီးအဖြစ်ခံယူကာ လှပျင်း၊ လှရိတို့၏အလိုနှင့် သင့်လျော် သော လာဘ်ပစ္စည်းပေါများ၍ နာမည်ကြီးနည်းကို တည်ထွင် ကြလေသည်။

ဗုဒ္ဓကိုယ်တော် တဆူတဆူပွင့်ပါမှ တကြိမ်တကြိမ် သာလျှင် သိရ၊ နားလည်ရသော ပရမတ္ထ သဘာဝများကို မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် သို့ တကယ်ရလိုကြသော သူတော်ကောင်း အပေါင်းတို့သည် သတိပညာရှေ့ထားလျက် မပျင်းမရိပဲ သင်ယူကြပါကုန်။

ဤပရမတ္ထသဘာဝများကိုသင်ယူနည်းမှာ ယခုအခါ ရဟန်း တော်အရှင်တို့၏ ကျောင်းများ၌ သင်္ဂြိုဟ်၊ အဘိဓမ္မာ စသည်တို့ ကို သင်ပေးသောနည်းမျိုး မဟုတ်။ ထိုသင်နည်းများမှာ ပရိ ယတ္တိဉာဏ် ရင့်သန်တိုးတက်အောင် သင်ပေးနေသော နည်းမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ ပဋိပတ္တိလုပ်ငန်း သက်သက်အတွက် ကမ္မဋ္ဌာန်းစာ ကို သင်ပြသောနည်းမှာ... စာသင်ကျောင်းသို့ မရောက်ဘူးသေး သော ကလေးသူငယ်များကို ရှေးဦးစွာ ကျောင်းသို့ရောက်စဉ် အကွရာများကို ဘတ်တတ်၊ ရေးတတ်အောင် က၊ကြီး၊ ခ၊ကွေး စသည်ဖြင့် နှုတ်တိုက်သင်ပေးရသကဲ့သို့ သဘာဝ (၈၂) မျိုးတို့ ကို နေ့စဉ်၊ နေ့စဉ် တနေ့လျှင် သဘာဝတမျိုး နှစ်မျိုးလောက် ကို နှုတ်တိုက်သင်ပေးရပါသည်။ အကွရာ တခုစီတခုစီတို့၌ မှတ် သားအပ်သော အပည်များ တမျိုးစီ၊ တမျိုးစီရှိသကဲ့သို့ သဘာဝ (၈၂) မျိုးတို့မှာလည်း မှတ်သားအပ်သော “လက္ခဏာ” တခုစီ တခုစီ ရှိကြပါသည်။

အလွန်မှတ်ဉာဏ်ထိုင်းသော သူများပင် တနေ့လျှင် သဘာဝ တခု၏ လက္ခဏာကိုနားလည်အောင် သင်ယူသွားပါက အလွန် ဆုံး သုံးလလောက်ကြာပေမည်။ ကြာလျှင်ကြာပါစေ၊ သဘာဝ လက္ခဏာ တခုလောက်ကိုမျှ ကျကြ၊ ဣနု၊ မသိပဲ ဘဝဆုံးကာ ကုယ်လွန်သွားသော လူတွေကို ထောက်ထားလျက် ဓမ္မသံဝေဂ ဖြစ်ကြပါစေ။ ငြိမ်းအေး ဟူသော လက္ခဏာ အမှတ်အသားရှိ သော “နိဗ္ဗာန်” ကို ချွင်းချက်ထား၍ ကျန် (၈၁) မျိုးသော သဘာဝတို့မှာ ယခုအခါ လူပညာရှိများ တည်ထိုင်ထားသော အက္ခရာ အမျိုးအစားများနှင့် သဘောသွား အလွန်တူပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပရမတ် (၈၁) မျိုးကို သဘာဝ အက္ခရာ (၈၁) မျိုး ဟု စိတ်တွင်စွဲမြဲစွာ မှတ်ထားပါ။

ရုပ်သဘာဝ အက္ခရာ ၂၈-လုံးတို့၏ အမည်များ

၁။ ပထဝီ - မြေခါတ်	၁၃။ ဇိဝှါ - လျှာ
၂။ အာပေါ - ရေခါတ်	၁၄။ ကာယ - ကိုယ်
၃။ တေဇော - မီးခါတ်	၁၅။ ဣတ္ထိဘာဝ - အမခါတ်
၄။ ဝါယော - လေခါတ်	၁၆။ ပုမ္ဘာဝ - အဖိုခါတ်
၅။ ဝဏ္ဏ - အဆင်းခါတ်	၁၇။ ဟဒယ-နာမ်တို့တည်ရာခါတ်
၆။ ဂန္ဓ - အနံ့ခါတ်	၁၈။ သဒ္ဒ - အသံခါတ်
၇။ ရသ - အရသာခါတ်	၁၉။ ကာယဝိညတ္တိ - ကိုယ် အနု အရာခါတ်
၈။ ဩဇာ - အဆီခါတ်	၂၀။ ဝစီဝိညတ္တိ - နှုတ် အမူ အရာ ခါတ်
၉။ ဇီဝိတ - အသက်ခါတ်	၂၁။ ရူပဿလဟုတာ - ရုပ်ပေါ့
၁၀။ စက္ခု - မျက်စိအကြည်	၂၂။ မုဒုတာ - နှည့်ရုပ်
၁၁။ သောတ - နား	
၁၂။ ဃာန - နှာခေါင်း	

ရုပ်သဘာဝ အက္ခရာတို့၏ အမည်များ (၁၀၉)

၂၃။ ကမ္မညတာ-သင့်တော်သော ရုပ်	၂၆။ သန္တတိ- တန်းစီ အချင်း အရာ
၂၄။ အာကာသ - ကောင်းကင် ရုပ်	၂၇။ ဇရတဿ- ရင့်အို အချင်း အရာ
၂၅။ ဥပစယ - စုဝေး အချင်း အရာ	၂၈။ အနိစ္စတာ - ပျက် အချင်း အရာ

ဤ ရုပ်အက္ခရာတို့သည် ၈-လုံးပေါင်း၊ ၉-လုံးပေါင်း၊ ၁၀-လုံးပေါင်း၊ ၁၁-လုံးပေါင်း၊ ၁၂-လုံးပေါင်း၊ ၁၃-လုံးပေါင်း ဟူ၍ ပေါင်းစုပုံ ခြောက်မျိုးရှိ၏။ ကံ-စိတ်-ဥတု-အာဟာရ တို့သည် ဤသဘာဝ (၂၈) ကို အသီးသီး ဖန်တီး ပေးကြ၏။
ဖန်တီးပုံမှာ-

- ၁။ “ကံ” သည်ရုပ်ခါတ် ၁၀-မျိုးကို ဖန်တီးသဖြင့် “ကံ” ကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်တို့၏ အစုအဝေး “ကလာပ” သည် ၉-မျိုး ရှိ၏။
- ၂။ စိတ်သည် ရုပ်ခါတ် ၁၅-မျိုးကို ဖန်တီးသဖြင့် “စိတ်” ကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်အစည်းအဝေး “ကလာပ” သည် ၆-မျိုး ရှိ၏။
- ၃။ “ဥတု” ဟူသော တေဇောသည်လည်း ရုပ်ခါတ် ၁၃-မျိုးကို ဖန်တီး၍ ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော “ကလာပ” ပေါင်းမှာ ၄-မျိုး ရှိ၏။
- ၄။ “ဩဇာ” ဟူသော အာဟာရသည် ရုပ်ခါတ် ၁၂-မျိုးကို ဖန်တီး၍ အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော “ကလာပ” ပေါင်း ၂-မျိုး ရှိ၏။

ထို့ကြောင့် ရုပ်အက္ခရာမှာ (၂၈) ရှိသော်လည်း၊ ကလာပပေါင်းမှာ ကံကြောင့် ၉၊ စိတ်ကြောင့် ၆၊ ဥတုကြောင့် ၄၊ အာဟာရကြောင့် ၂၊ စုစုပေါင်း ၂၁-သာလျှင် ဖြစ်လေသည်။ ဤကလာပ ၂၁-သည် ရုပ်အက္ခရာ အစုအဝေး ပဒေ-ခေါ် “ပုဒ်” များဖြစ်လေသည်။ ကလာ+အာပ=ကလာပ၊ ကလာ= အသေးငယ်ဆုံးသော ရုပ်အစိတ်အပိုင်း၊ အာပ = အဖွဲ့အစည်း ကလာပ၊ အသေးအငယ်ဆုံးသော ရုပ်အစိတ် အပိုင်းတို့၏ အဖွဲ့အစည်းကို ခေါ်သည်။

“ကလာပသန္တတိ” ဟူသော ကလာပံ ကလေးတွေတန်းစီစဉ် အခိုက် တခုနှင့်တခု ပူးကပ်တွယ်ငြိကြလျက် ပရမာဏုမြူမှ အစပြုကာ အစိုင်အခဲ ပမာဏအမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်ရသည်။ ကလာပတခု၏ သက်တန်းသည် (၅၁)ခဏ ဖြစ်သည်။

‘ကံ’ကြောင့်ဖြစ်သော ကလာပတို့သည် ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း ဥပ္ပါဒ ဟူသော အဖြစ်သို့ရောက်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ကလာပ တခု ဖြစ်ပေါ်နေခိုက်မှာ ကမ္မဇ ကလာပ အသစ် (၅၀) ဖြစ်နိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် နာရီစက္ကန့်တခုကို တခဏဟု အမှတ်ထားကြစို့ ၊ နံပါတ် ၁-စက္ကန့်၌ ဥပ္ပါဒသို့ ရောက်လာသော ကလာပသည် နံပါတ် ၅၁-စက္ကန့်မှာ ပျက်သွားမည်။ နံပါတ် ၂-စက္ကန့်၌ ဥပ္ပါဒသို့ရောက်သော ကလာပသည် နံပါတ် ၅၂-စက္ကန့်မှာ ပျက်မည်။ နံပါတ် ၃-စက္ကန့်၌ ဥပ္ပါဒသို့ ရောက်လာသော ကလာပသည် နံပါတ် ၅၃-စက္ကန့်မှာ ပျက်မည်။ ဤနည်း အတိုင်းပင် တစက္ကန့် တစက္ကန့် တိုးကာတိုးကာ သွားသကဲ့သို့ တခဏ တခဏ တိုးကာ တိုးကာ သွားခြင်းဖြင့် တန်းစီမပျက်ပဲ အချိန်ကြာရှည်စွာ ပေါ်လွင်ထင်ရှားကြရသည်။

ရုပ်သဘာဝ အက္ခရာတို့၏ အမည်များ (၁၁၁)

ဥပမာတမျိုးမှာ အုံးဆံ့မျှင်ကလေးတွေကို အစိတ် ကလေး
၅၁-စိတ်စိ စိတ်ထား၊ ပဌမ အုံးဆံ့တမျှင်ကိုချထားပြီးလျှင်၊ ဒုတိ
ယ အုံးဆံ့မျှင်ကို ယူ၍ ဒုတိယ အစိတ်မှဆက်၊ တတိယအုံးဆံ့မျှင်
ကို တတိယအစိတ်မှဆက်၊ ဤနည်းအတိုင်း အစိတ်တခု တိုးကာ
တိုးကာ ဆက်သွားလျှင် အုံးဆံ့ကြိုးသည် တမျှင်ထက် တမျှင်
ကြိုးမားလျက်ရှည်ထွက်လာပေမည်။ ဆက်ပေးသကဆက်ပေးနေ
လျှင် အုံးဆံ့ကြိုးမှာ မဆုံးနိုင်သကဲ့သို့ ကလာပတို့၏ အစဉ် တန်း
စီလည်း မကုန်မဆုံးနိုင်တော့ပေ။ စိတ္တတခုဖြစ်တိုင်း ကလာပ
တခုဖြစ်ပေါ်သည်။ လက်ဖျစ်တတွက်လျှင် မရေမကွက်နိုင်သော
စိတ္တကောဖြစ်ပေါ်သောကြောင့်ကလာပတွေလည်းမရေမကွက်
နိုင်ဖြစ်ပေမည်။ ဥတုဟူသည် တေဇောဓာတ်ကိုခေါ်သည်။ ပေါ်
တိုင်းပေါ်တိုင်း ကလာပတို့၌ တေဇောဓာတ် တခု တခုစီပါကြ
သည်။ ထိုကလာပ တခု၌ပါသောတေဇောဓာတ်သည် ဋီကာလ
အခိုက်အတန့်၌ အားရှိသဖြင့် ဓါတ်တွေကို ဖန်တီးနိုင်၍ ဥတု
ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သော ကလာပများထင်ရှားကြရသည်။ ကလာ
ပ တခုတခု၌ဩဇာခေါ်သော အာဟာရရုပ်ပါရှိသည်။ ထိုအာဟာရ
ရုပ်သည်လည်း တေဇောဓာတ်ကဲ့သို့ ဋီကာလ အခိုက်အတန့်မှာ
အခြား ကလာပ တွေနှင့် ရောနှော၍ အားရှိလာသဖြင့် ဓါတ်
တွေကို ဖန်တီးနိုင်သည်။ အာဟာရက ဖန်တီးသော ဓါတ်
တွေ ပေါင်းမိလျှင် အာဟာရဇ ကလာပများဖြစ်ကြတော့သည်။
အတိုချုပ်မှတ်ရန်မှာ ကလာပအဖြစ် ပေါ်လာတိုင်း တေဇော
ဓါတ်-တခု၊ အာဟာရခေါ်သော ဩဇာဓါတ်တခုပါဝင်သည်။
ထိုဓါတ်နှစ်ခုသည် ဋီကာလအခိုက်အတန့်မှာ အားရှိသဖြင့်ဓါတ်
သစ်တွေကို ဖန်တီးကြသည်။ သူတို့ဖန်တီးသော ဓါတ်တွေက
လာပ အဖြစ်သို့ရောက်လျှင်၊ ဥတုဇကလာပ, အာဟာရဇကလာပ

ဟုခေါ်ကြလေသည်။ ကံ-စိတ်- ဥတု- အာဟာရ တို့သည် က
လာပကို ဖန်တီးခြင်းမဟုတ်၊ ကလာပ ဖြစ်နိုင်သော ဓါတ်တို့ကို
သာဖန်တီးကြသည်။ ဖန်တီးခံရသော ဓါတ်တွေသည် အချင်းချင်း
ဆက်သွယ်မှုကြောင့်၊ ကလာပအဖြစ် ထင်ရှားလာရကြောင်းကို
သတိပြုစဉ်းစားပါ။

နာမ်သဘာဝ ၅၃-မျိုးတို့ကို သင်ယူသောအခါ၊ စိတ်ကိုချယ်
လယ် နေကြသော စေတသိက်ခေါ် သဘာဝတရားများကို
အောက်ပါအတိုင်းလေ့ကျင့်ပါ။

(၁) ဝိညာဏ်=သိ

(၁) ဖဿ=တွေ့သိ၊ (၂) ဝေဒနာ=ခံစား၊ (၃) သညာ=
မှတ်သား၊ (၄) စေတနာ=စေ့ဆော်၊ (၅) ကေဂ္ဂတာ=
တည်ငြိမ်၊ (၆) ဇီဝိတ=နာမ်အသက်၊ (၇) မနုသိကာရ=မြှော်ခေါ်
ဤ ၇-မျိုးသည် စိတ်ဖြစ်တိုင်း (၈) စိတ္တ အစည်းအဝေးတိုင်း
ပါဝင်ကြသည်။

(၁) ဝိတက္က=စိတ်ကူး၊ (၂) ဝိစာရ=အာရုံကို သုံးသပ်ခြင်း၊
(၃) အဓိမောက္ခ=အာရုံကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ (၄) ဝိရိယ= အား
ထုတ်ခြင်း၊ (၅) ပီတိ=နှစ်မြို့ခြင်း၊ (၆) ဆန္ဒ=လိုကာမျှဖြစ်ခြင်း၊
ဤ ၆-မျိုးသည် အချို့ စိတ္တ၌ ပါဝင်ပေါင်းစပ်၍ အချို့ စိတ္တမှာ
မပါဝင်ချေ။

(၁) မောဟ=အမှောင်ခတ်၊ (၂) အဟိရိက=မကောင်းမှုမှ
မရှက်ခြင်း၊ (၃) အနောတ္တပ္ပ=မကောင်းမှုမှ မကြောက်ခြင်း၊
(၄) ဥဒ္ဓစ္စ=ပျံ့လွင့်ခြင်း၊ ဤလေးမျိုးသည် အကုသိုလ် စိတ္တ(၁၂)

တွင် စိတ္တတိုင်းမှာပါဝင်ကြ၏။ (၅) လောဘ = အာရုံ၌ကပ်ငြိခြင်း၊
 (၆) မာန = တက်ကြွခြင်း၊ (၇) ဒိဋ္ဌိ = အမှားသက်ဝင်ခြင်း၊ (၈)
 ထိနု = ထိုင်းခြင်း၊ (၉) မိဒ္ဓ = မှိုင်းခြင်း၊ (၁၀) ဒေါသ = ကြမ်း
 ကြုတ်ခြင်း၊ (၁၁) ဣဿာ = ငြူစူခြင်း၊ (၁၂) မစ္ဆရိယ = နှမြော
 ခြင်း၊ (၁၃) ကုက္ကုစ္စ = နေောင်တပူပန်ခြင်း၊ (၁၄) ဝိစိကိစ္ဆာ = ယုံ
 မှားခြင်း၊ ဤ ၁၄-မျိုးကို အကုသိုလ်ခေါ်၏။ ဤ ၁၄-မျိုး မပါ
 သောစိတ်တို့မှာ အကုသိုလ်စိတ်မဟုတ်ကြ။ ဤ ၁၄-မျိုးတွင် အချို့
 အဝက် ပါဝင်သောစိတ္တများသာ အကုသိုလ်ခေါ်ကြရလေသည်။

(၁) သဒ္ဓါ = ယုံကြည်သက်ဝင်ခြင်း၊ (၂) သတိ = အောက်မေ့
 ခြင်း၊ (၃) ဟိရိ = မကောင်းမှုမှရှက်ခြင်း၊ (၄) သြက္ကပ္ပ = မကောင်း
 မှုမှလန့်ခြင်း၊ (၅) အလောဘ = အာရုံ၌ မကပ်ငြိခြင်း၊ (၆) အ
 ဒေါသ = ပြောမ်းတမ်းခြင်း၊ (၇) တတြမဇ္ဈတ္တတာ = အလယ်
 အလတ်ကျခြင်း၊ (၈) ကာယပဿဒ္ဓိ = စိတ်ငြိမ်းခြင်း၊ (၉) စိတ္တ
 ပဿဒ္ဓိ = စေတသိက်တို့ ငြိမ်းခြင်း၊ (၁၀) ကာယလဟုတာ၊ (၁၁)
 စိတ္တလဟုတာ = စိတ်စေတသိက်တို့ ပေါ့ပါးခြင်း၊ (၁၂) ကာယ
 မုဒုတာ၊ (၁၃) စိတ္တမုဒုတာ = စိတ်စေတသိက်တို့ နူးညံ့ခြင်း၊ (၁၄)
 ကာယကမ္မညတာ၊ (၁၅) စိတ္တကမ္မညတာ = စိတ်စေတသိက်တို့
 အမှုကိစ္စအား သင့်တော်ခြင်း၊ (၁၆) ကာယပါဂ္ဂညတာ၊ (၁၇)
 စိတ္တပါဂ္ဂညတာ = စိတ်စေတသိက်တို့ အကျင့်ပါ အလေ့ရခြင်း၊
 (၁၈) ကာယဇုကတာ၊ (၁၉) စိတ္တဇုကတာ = စိတ် စေတသိက်တို့
 ပြောင့်မှန်ခြင်း၊ ဤ ၁၉-မျိုးသည် ကုသိုလ်စိတ် မှန်သမျှတို့၌ အ
 ကုန်ပေါင်းစပ် ပါဝင်ရ၏။ သူတို့မပါလျှင် ကုသိုလ်မဖြစ်ပေ။

(၁) သမ္မာဝါဒ၊ (၂) သမ္မာကမ္မန္တ၊ (၃) သမ္မာအာဒိဝါ ဤ
 သုံးပါးကို ဝိရတိ ခေါ်သည်။

(၁) ကရုဏာ=သနားခြင်း၊ (၂) မုဒိတာ=ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ ဤနှစ်ပါးကို အပွဲမညာ ခေါ်သည်။(ပညာ) အသိမှန်၊ ဝိရတိ၊ အပွဲမညာ၊ ပညာတို့မှာ ကုသိုလ်စိတ္တတိုင်းမှာ မပါဝင်ကြ၊ အချို့ အချို့မှာသာ ပါဝင်ကြသည်။

ဤ ၅၃-မျိုးသော နာမ်ခါတ်တို့သည်လည်း အနည်းဆုံး ၈-ခု ပေါင်းစပ်ပါမှ စိတ္တတခုဖြစ်လေသည်။ စိတ္တတို့ ပေါင်းစပ်ပုံမှာ ရှစ်ခုမှ ၃၄-ခုအထိ ပေါင်းစပ်ကြ၍၊ စိတ္တခေါ် နာမ် ပဒပေါင်း ၈၉-သို့မဟုတ် ၁၂၁-မျိုး ရှိလေသည်။ ဤ စိတ္တတို့သည်လည်း ကလာပ တို့ကဲ့သို့ တန်းစီဖြစ်၍ ဝိထိ-ဘဝဂံသန္တတိ၊ စိတ္တသန္တတိ၊ အမည်တို့ဖြင့် ထင်ရှားကြလေသည်။

လူတို့ ပြုလုပ်ထားသော အက္ခရာတို့သည် ပဒအဖြစ် ဝါကျ အဖြစ်ဖြင့် တန်းစီရသောတာဝန်ကိုယူကာ မဆုံးနိုင်သော စာပေလောကကြီးကို ထင်ရှားစွာ ဖန်တီးနေသကဲ့သို့ ဤရုပ်သဘာဝ ၂၈၊ နာမ်သဘာဝ ၅၃-ဟူသော ခါတ်အက္ခရာတို့သည် ကလာပအဖြစ်၊ စိတ္တအဖြစ် ကလာပ သန္တတိအဖြစ်၊ စိတ္တသန္တတိအဖြစ်ဖြင့် တာဝန်ယူကာ မကုန် မဆုံးနိုင်သော သတ္တလောက၊ ဩကာသလောက၊ သင်္ခါရ လောကကြီးတွေကို ထင်ရှားအောင် ဖန်တီးနေကြသည်။ လောက၌ ရှိရှိသမျှသော အတတ်အမျိုးမျိုး၊ ပညာအမျိုးမျိုးတို့သည် ကလာပနှင့် စိတ္တတို့၏ တန်းစီကို အစွဲပြုကာ ပေါ်လွင် ထင်ရှားကြရလေသည်။ ကလာပနှင့် စိတ္တ တန်းစီမရှိလျှင် ထိုအတတ် ပညာများ ထင်ရှားမည် မဟုတ်ပေ။ ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်၏ ပညာသိက္ခာမှာ ကလာပ စိတ္တ အဖြစ်သို့ မရောက်မီ ဓါတုမှ အစပြုသောကြောင့် အဘိဓမ္မ ခေါ်ရလေသည်။

ပရမတ္ထသဘာဝတို့ကို သင်ယူကြသော တပည့်တို့သည် ပြဆိုခဲ့သော သဘာဝအက္ခရာ(ဂ)လုံးတို့ကို နှုတ်တက်ရအောင် လေ့လာ၍ မှတ်သားမိသောအခါ-

(က) အကြောင်းဖြစ်သော သဘာဝ

(ခ) အကျိုးဖြစ်သော သဘာဝ

ဤနှစ်မျိုးကို နားလည်အောင် ဆရာသမားထံမှာ မပြတ်ဆွေးနွေးမေးမြန်းရမည်။ အကြောင်း သဘာဝတို့သည် ပစ္စုပ္ပန်ဆတ်ဆတ် “ဖြစ်” ဟူသော ဥပ္ပါဒသို့ ရောက်လတ်၍ ဒိဋ္ဌဓမ္မလက်တွေ့ အာရုံအဖြစ် ထင်ရှားကြ၏။ အကျိုး သဘာဝတို့သည်လည်း ပစ္စုပ္ပန်ဆတ်ဆတ် “ဖြစ်” ဟူသော ဥပ္ပါဒသို့ ရောက်လတ်၍ ဒိဋ္ဌဓမ္မလက်တွေ့အာရုံအဖြစ် ထင်ရှားကြသည်။ လက်တွေ့ ဒိဋ္ဌဖြစ်သော အကြောင်း ဓမ္မတို့ကို အထောက်အထားပြု၍ မျက်ကွယ်အကျိုးဓမ္မတို့ကို သက်ဝင် ယုံကြည်ရ၏။ မျက်မြင် ဖြစ်သော အကျိုးဓမ္မတွေကို အထောက်အထားပြု၍ မျက်ကွယ်အကြောင်းဓမ္မတွေကို ယုံကြည်ရ၏။ အထောက်အထား အာရုံမှာ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်၍ အတိတ် အနာဂတ်တို့မှာ သက်ဝင်ရန် အာရုံများ ဖြစ်ကြလေသည်။

ထို့ပြင် အကြောင်းသဘာဝနှင့် အကျိုးသဘာဝတို့ အချင်းချင်းဆက်သွယ်သော “ဓမ္မသတ္တိ” ကို နားလည်အောင် သင်ရမည်။ ဤသုံးချက်ကို ဆရာသမားကံက သုတမယဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်ပိုင် နိုင်နိုင် ကျကြ၊ ဏန သိထား သင်ယူထားလျှင်၊ သဒ္ဓါနှင့် ဟံ့ဖက်သော စိန္တာပယဉာဏ်၌ သဒ္ဓါနှင့်ပညာ ညီမျှကာ “ဥဒယဗ္ဗယ” ဉာဏ်အမြင်ဟူသော ဘာဝနာမယသို့ လွယ်ကူစွာ ပေါက်ရောက်နိုင်လေသည်။

“နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်” တို့မှာ “သုတမယဉာဏ်၊ စိန္တာမယဉာဏ်” များမှ စတင်ဖြစ်ကြ၍ ‘ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်’ မှာ လက်တွေ့အာရုံတွေကို ထပ်ကာထပ်ကာ လေ့လာသော “ဘာဝနာမယ ဉာဏ်” ဖြစ်လေသည်။ “ဝိပဿနာဉာဏ်” တို့တွင် “ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်” သည်သာလျှင် “အလုပ်များ” သောဉာဏ်ဖြစ်သည်။ အခြားဉာဏ်များအကြောင်းကို ကျမ်းဂန်များ၌ တခမ်းတနား ရေးသားထားခြင်းမှာ “ပရိယတ္တိဉာဏ်” ကြီးမားရန် အတွက်သာဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ လေ့ကျင့်ခန်းအတွက်မဟုတ်ပါ။ “အနုလောမ ဉာဏ်” တိုင်အောင် ဖြစ်ပျက် အာရုံမှတစ်ပါး အခြား လက်တွေ့အာရုံမရှိပါ။ ဖြစ်ပျက်ကို လက်တွေ့ ဖြစ်နေသော ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ်၌ ဉာဏ်အမြင် ပြောင်းလဲပုံတို့ကို ဖော်ပြခြင်းသာလျှင် ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ် ဖြစ်လေသည်။

ပဉ္စဝဂ္ဂိ အရှင်တို့၏ စိတ်အစဉ်သည် “အကျင့်” ဟူသော သဘောကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့်၊ ပဋ္ဌမအန္တ အလေ့ အကျင့်ကို ဆောင်ရွက်သော ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ် အမှုအရာ သဘာဝများ၊ ဒုတိယအန္တ အလေ့ အကျင့်ကိုဆောင်ရွက်သော ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ် အမှုအရာ သဘာဝများ၊ မဇ္ဈိမ အလေ့ အကျင့်ကို ဆောင်ရွက်သော ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ် အမှုအရာ သဘာဝများတို့၌ အာရုံတမျိုး၊ ပြီးတမျိုး ပြောင်းကာလဲကာဖြင့် ဥပစာရ သမာဓိရောက်ရှိနေကြလေပြီ။

ယင်းပုံ ဖောက်ရှိနေသော ပဉ္စဝဂ္ဂိအရှင်တို့၏ စိတ်အစဉ်သည် အစုတစုမှ အစုတစုသို့သာလျှင် ပြောင်းကာ ဈေးကာ သိနေ၍ ပညာဘူသော သဘောမှ မလွန်မြောက်နိုင်သောကြောင့်၊ ပုဒ္ဓ

အရှင်သည် ဝိဘဇ္ဇာဝိဖြစ်တော်မူသည် အားလျော်စွာ အထက်က သင်ပြခဲ့သော ကာမသုခလ္လိက အတ္တကိလမထ၊ မဇ္ဈိမအလေ့အကျင့် သုံးမျိုးတို့၌ ပေါင်းစပ်ပါဝင်ကြသော သဘာဝတွေကို တခုစီ တခုစီ ပရမတ်သဘောသို့ သက်ရောက်အောင် ညွှန်ကြားတော်မူရလေသည်။ “ပစ္စတ္တလက္ခဏာ ရမ္မဏိကဝိပဿနာ” ဟူသော “ဥာတပရိညာ” ပေါ်လာအောင် တခုစီတခုစီသောဓာတ်တို့၏ မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာများကို ပြသတော်မူရ လေသည်။

မဂ္ဂင် အစိတ်အပိုင်း ရှစ်မျိုးနှင့် မဂ်၏မိတ်ဆွေ ဗောဓိပက္ခိယ အသင်းသားဖြစ်သော အောက်ပါ တရားများကိုလည်း တခုစီ တခုစီ သင်ပြတော်မူလေသည်။

- (က) အပြစ်ကင်းသော အာရုံသို့ ကြည်လင် သန့်ရှင်းစွာ ပြေးဝင် ဆုံးဖြတ်တတ်သော သဒ္ဓါ။
- (ခ) အာရုံတို့သို့ ပြင်းထန်စွာ ထိခတ် သော်လည်း၊ မငြိမတုန်တတ်သော ဆန္ဒ။
- (ဂ) မိမိနှင့် ဖြစ်ဖော် ဖြစ်ဖက်တို့အား ပြေပြစ်စွာဆက်ဆံ တတ်သော ပီတိ။
- (ဃ) မိမိနှင့် အပေါင်းအဖော် တို့ကို ငြိမ်းငအောင်ကောင် ရွက်တတ်သော ပဿဒ္ဓိ။
- (င) မိမိ အပေါင်း အဖော်တို့ကို ဟိုဘက် သည်ဘက် ဝါ ဘက်မှ ပစ္စုတ်အောင် ဖြောင့်ဖြောင့်ကားတတ်သော ဟိပိပစ္စုတ်တာ စသော စပ်ဆိုင်ရာသဘာဝတို့ ဟု နှင့် တခု မတူ လက္ခဏာကွဲပြားကြောင်း ကိုလည်း သင်ပြတော်မူလေသည်။

အကျင့် ဟူသမျှတို့သည် သဘာဝတရား၏ လုပ်ငန်း မဟုတ်၊ သဘာဝ တစုတစုတို့၏ လုပ်ငန်းဖြစ်ကြောင်းကို ဟောပြောသင်ပြ ကာ တစုမှ တခုသို့ ပဉ္စဝဂ္ဂအရှင်တို့၏ “သိ” စိတ်အစဉ် ရောက် အောင် ပို့ပေးတော်မူလေသည်။

အတိုချုပ်ပြောရလျှင် ပညတ်တွေကို လွန်သွားအောင် “ဃန ဝိနိဗ္ဗာဂ” အဖြစ်ကို ပြသ သင်ကြားတော်မူရသည်။

“ပစ္စုတ္တ လက္ခဏာရမ္မဏိက ဝိပဿနာ” ဓာတ်အသီးသီးတို့၏ တခုစီ တခုစီသော အမှတ်လက္ခဏာကို အာရုံပြု အသိလုပ်သော ဥာဏ်သည် “ဥာတပရိညာ” မည်၏။ ဤဥာတပရိညာ စခန်း၌ ဝိပဿနာ သိစိတ်အစဉ်ကို တစုမှ တခုသို့ပို့ပေးရ၏။ နေ့စဉ် နေ့ တိုင်း ကြိုကြိုက်နေသော မြင်ခိုက်၊ ကြားခိုက်၊ နံခိုက်၊ လျက်ခိုက်၊ တွေ့ထိခိုက်၊ စိတ်ကူးခိုက်တို့၌ ကျွန်ုပ်တို့၏ သိစိတ်သည် “အသိခံ” အာရုံအစုတို့ကို အစုဟု အသိမလုပ်ပဲ တခုအဖြစ် သိမ်းယူကာ အသိ လုပ်နေကြလေသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ အတွင်းအကြည် ခြောက်မျိုး၌ တိုက်လှာသော အပြင်အာရုံ ဓာတ်တို့သည် အစုလိုက်၊ အပြု လိုက် တိုက်ကြ၊ ထိခိုက်ကြသည်။ ထိုတိုက်လှာ၊ ထိခိုက်လှာသော ဓာတ် ပေါင်းစုကို ကျွန်ုပ်တို့၏ အသိက တခုအနေဖြင့် လက်ခံသိမ်းပိုက် ကာ ယောကျ်ား၊ မိန်းမ၊ ကလေး၊ လူကြီး၊ ဆင်၊ မြင်း၊ ကျွဲ၊ နွား၊ အိမ်၊ ရထား စသည်ဖြင့် အသိလုပ်လေသည်။

ဝိပဿနာအား ထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မှန်သမျှ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီမဏ္ဍလ သို့ရောက်ရ၏။ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဟူသည် အစုကို အစုချင်း၊ တခုကို တခု ချင်း ဝေဘန်၍ အစုမှ တခုသို့ ရောက်အောင် ဝေဘန် သည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် တခုမှတခုသို့ အစုကလေးများမှ အစု လတ် အစုကြီးများသို့ ရောက်အောင် ဝေဘန်ကြသည်။ ဝေဘန်

တတ်အောင် နည်းညွှန်လမ်းပြ ပေးတော်မူသော ဗုဒ္ဓအရှင်ကို ဝိဘဇ္ဇဝါဒီခေါ်ရလေသည်။ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ဗုဒ္ဓအရှင်၏ ညွှန်ကြားချက် အားလျော်စွာ လေ့လာသူတိုင်းကို ဝိဘဇ္ဇဝါဒီမဏ္ဍလသို့ ရောက်သည် ဆိုရတော့သည်။ တစုမှ တခုသို့၊ တခုမှတစုသို့ အနုလုံ၊ ပဋိလုံ အပြန်အလှန်အားဖြင့် မိမိတို့၏ “အသိ” ကို စေလွှတ်ခြင်း အလေ့ အကျင့်ပြုမှသာလျှင် “ဆန့်ဝိနိဗ္ဗောဂ” ကို သဘောပေါက်၍ ပရမတ္ထသစ္စာ” သို့ အသိရောက်ရသည်။

ကျွန်ုပ်တို့သည် မျက်စိဖြင့် အာရုံကို မြင်ခိုက်ခဏ၌ လူ ဟု သိလိုက်၏။ ယောကျ်ား၊ မိန်းမ၊ စသည်ဖြင့် သိလိုက်၏။ ဘာကြောင့် ဤကဲ့သို့ သိကြပါသနည်း။ ကျွန်ုပ်တို့၏အသိသည် ရှေးဦးစွာ ပုံဟူသော သဏ္ဍာန်ကို ပတ်ဝန်းကျင် အကူအညီဖြင့် အသိလုပ်၏။ ထိုအခါ သဏ္ဍာန်တွေတမျိုးနှင့်တမျိုးမတူ ကွဲပြားခြင်းကို ထောက်ထားကာ ဤပုံကား လူ၊ ဤပုံကား ယောကျ်ား၊ ဤပုံကား မိန်းမ၊ စသည်ဖြင့် သညာအသိတွေ ဆက်လက်ပေါက်ပွားလေသည်။ ပုံသဏ္ဍာန်ဟူသည် ဘာလဲ၊ ဘာကိုအစွဲပြု၍ ထင်ရှားသလဲ၊ ပုံသဏ္ဍာန်သည် တစုလား၊ သို့မဟုတ် တခုလား၊ စသည်တို့ကို မစဉ်းစားမဆင်ခြင်ပဲ လူဟု၊ ယောကျ်ားဟု၊ မိန်းမဟု တခုတည်းအနေဖြင့် အသိလုပ်ကာ လူတယောက်၊ ယောကျ်ားတယောက်၊ မိန်းမတယောက်၊ စသည်ဖြင့် လက်ခံလိုက်လေသည်။ ဤသို့ အမှတ်သညာဖြင့် အကျင့်ပါနေသော ကျွန်ုပ်တို့၏ သိစိတ်သည် လွယ်ကူလျင်မြန်စွာ တစုတွေကို တခုဟုသာ သိနေလေသည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူတိုင်း လူတိုင်းသည် ဤအသိမျိုးကို ကျေနပ်စွာ လက်ခံထားကြသောကြောင့် “သမုတိသစ္စာ” သမုတိမှန်သိဖြစ်လေသည်။ ဤသမုတိသစ္စာဟူသော ပညတ်မှန်တရားသည် လောကကို ချယ်လယ်သော သဘာဝဖြစ်၍၊ လူသာမန်ကို မဆို

ထားဘိ၊ အတတ်အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် အသိအထက်တန်း ရောက်နေကြသော ပညာရှင်ကြီးတို့ပင် ဤပညတ်၏ ချယ်လယ်ခြင်း ကို ခံနေကြရလေသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတို့သည် မိမိတို့လေ့လာသော အတတ်ပညာ အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် အသိ အထက်တန်းသို့ကျရောက်လေရာ၊ တစုကို တစုဟူ၍ အတိအကျ သိကြလေသည်။ လောကကြီး၌ အစုတွေများစွာ ထင်ရှားနေကြသဖြင့် ဘယ် အစုသည် အမှန်ဖြစ်သည်ဟု မဆုံးဖြတ်နိုင်ကြပေ။ သို့သော် အစုသည် တခုမှ အစပြုရသည်။ ယင်း အစပြုသောတခုသည် အမှန်ဖြစ်ရမည်ဟု တွေးခေါ်ကြ၏၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်ကြ၏၊ စိတ်ကူးကြ၏။ ဤသို့ ကြံဆစိတ်ကူးချက်အတိုင်း အစုမှ တခုသို့ရောက်အောင် ရှာဖွေကြရာ အစုကြီးမှ အစုလတ်၊ အစုလတ်မှ အစုငယ်၊ အစုငယ်မှ အစုသေး စသည်ဖြင့် အစုတခုမှ အစုတခုသို့သာလျှင်ပြောင်းကာရှေ့ကာ သိနေကြလေသည်။ တခုသို့ကား အသိမရောက်ကြသေးပေ။

ယခုအခါ “အီလက်ထရွန်နစ်မိုက်ကရိုစကုတ်” ခေါ် နောက်ဆုံးပေါ် မှန်ဘီလူး၏ အကူအညီကို ရယူသဖြင့်၊ တခုသက်သက်ကို ရှာဖွေကြရာ “အီလက်ထရွန် ပရိုတန်ဖိုတန်” ခေါ် သောမြို့ အသေးသို့ ရောက်အောင် သိမ်မွေ့သော ဝတ္ထုများကို တွေ့မြင်သိရှိရသော်လည်း၊ ထိုဝတ္ထု၌ အပူရောင်လှုပ်ရှားခြင်း စုပေါင်းထင်ရှားနေသဖြင့်၊ တခုသက်သက် မဟုတ်ပဲ တစုတစု ဖြစ်နေကြပြန်သည်။ ထိုပညတ်မှန်တွေကို လက်ခံတော်မူသော ဗုဒ္ဓအရှင်က “အို-ရဟန်းတို့... ဝါဘုရားသည် လောက၏ ပညတ် မှန်တွေကို အတိုက်အခံ ငြင်းဆန်နေသည် မဟုတ်။ လူတွေကဘာလျှင် ဝါဘုရား၏ ဝါဒကို တော်လှန်ခုံနေကြသည်” ဟု ဟောတော်မူခဲ့

သည်။ ဗုဒ္ဓဝါဒသို့ လိုက်နာလေ့ကျင့်နေကြသော ကျွန်ုပ်တို့သည် ထိုပညာရှင်ကြီးများ ဖော်ပြထားသော သမုတိသစ္စာ ပညတ် မှန်တို့ကို အတိုက်အခံ ငြင်းဆန်ဘို့ မတော်ပေ။ ယင်းသမုတိ သစ္စာကို ကျော်လွန်လျက် ပရမတ္ထသစ္စာသို့ “အသိ” ရောက် အောင် ဗုဒ္ဓအရှင်၏ ဝါဒ၌ အောက်ပါ လေ့ကျင့်နည်းကို ရှေး ဆရာကြီးများက ပေးအပ်ညွှန်ကြားတော် မူခဲ့ကြလေသည်။

တစုမှ တခုသို့

တစုသည် ပညတ်နယ်၌ဖြစ်၍၊ တခုသည် ပရမတ်နယ်၌ဖြစ်၏။ သမုတိသစ္စာမှ ပရမတ္ထသစ္စာသို့ မိမိတို့၏ “အသိ” ကို ပို့ပေးရန် ဖြစ်၏။ လောက၌ သဏ္ဍာန်ဟူသော ပညတ်သည် အားလုံးသော လူတို့၏ “အသိ” တူရာဌာနဖြစ်၏။ ဥပမာအားဖြင့် လေးထောင့် ပုံသဏ္ဍာန်ကို လူအမျိုးမျိုးတို့က ဘာသာစကား အမျိုးမျိုးတို့ ဖြင့်ဖော်ပြ၍ အမည်တူ အမျိုးမျိုး သတ်မှတ်ထားကြ သော် လည်း၊ ထိုလူအားလုံးတို့၏ ‘အသိ’သည် လေးထောင့်ဟူသော အနက်မှာ တူနေကြ၏။ ပေါင်းဆုံမိ၏။ ထို့ကြောင့် လေး ထောင့် ပုံသည် ပညတ်မှန် သမုတိသစ္စာဖြစ်လေသည်။ ဝိဘဇ္ဇ ဝါဒအရ တစုမှတခုသို့ ‘အသိ’ကို စေလွှတ်လိုသော ‘ပဟိတတ္ထ’ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပညတ်တမျိုးမှ ပညတ်တမျိုးသို့ အသိကိုမစေလွှတ်ပဲ ပုံသဏ္ဍာန်သည် အဟုတ်ရှိသလား၊ ဘာကိုအစွဲပြု၍ ထင်ရှားရ သလဲ စသော မေးခွန်းမျိုးကို ထပ်ကာထပ်ကာ မေးမြန်းလျက် အဖြေကို ရှာဖွေရလေသည်။ ပုံသဏ္ဍာန်ဟူသမျှ အစိုင်အခဲ ဖြစ် သော သနုကို အစွဲပြု၍ ထင်ရှားရသည်။ အစိုင်အခဲဟူသမျှလည်း မြို့တို့၏ အစုအဝေးကို အစွဲပြုကာ ထင်ရှားပေါ်လွင် ရသည်။

အစိုင်းအခဲမရှိလျှင် ပုံသဏ္ဍာန်မရှိနိုင်။ မြူတွေ အစုအဝေး မလုပ်လျှင် အစိုင်းအခဲမဖြစ်နိုင်။ ထိုအခါ သဏ္ဍာန်ပညတ်-ဆန်ပညတ်တို့၏ ပေါ်လွင်ထင်ရှားပုံ၊ မြဲပုံသဘောကို စားဝါးမိလေသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ အသိသည် ပမာဏအကြီးသို့ ပေါ်လွင်လွယ်ကူစွာ ရောက်နိုင်သော်လည်း၊ အဆင့်ဆင့် သိမ်မွေ့ သေးငယ်သွားသောအခါ အာရုံမထင်မရှား ဖြစ်တတ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် အစိုင်းအခဲ ပမာဏ အကြီးအသေးတို့ကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့် တဆင့်မှ တဆင့် သိမ်မွေ့သော သဘာဝသို့ အသိရောက်နိုင်ရန် မြူလေးမျိုးကို ခွဲပြုခွင့် ရောက်လေသည်။

(က) ရထားမြူ=လှည်း ရထား မော်တော်ကား စသော ယာဉ်များ မောင်းနှင် သွားသောအခါ ထိုယာဉ်တို့၏ အဟုန်အရှိန်ကြောင့် မြေမှတက်ကာ ကောင်းကင်၌ ပျံ့လွင့်နေကြ၏။ လူတို့၏ မျက်စိဖြင့် မြင်ရသော အကြီးစား မြူဖြစ်၏။

(ခ) ဤရထားမြူကို ၃၆-စိတ် စိတ်လျှင် တစိတ်ကို တဇ္ဇာရီခေါ်၏။ အိမ်နံရံပေါက်မှ ထိုးဝင်သော နေရောင်ထဲတွင် လည်နေသော မြူဖြစ်၏။ ရထားမြူအောက်များစွာသေးငယ်သော်လည်း လူတို့၏မျက်စိဖြင့် မြင်နိုင်သော မြူဖြစ်သေး၏။

(ဂ) ဤ တဇ္ဇာရီမြူ ကို ၃၆-စိတ် စိတ်လျှင် တစိတ်ကို အဏုမြူခေါ်၏။ လူတို့မျက်စိဖြင့် မြင်ရသော မနက်ဆုံး မြူအစိုင်းအခဲ ဖြစ်၏။ ဤမြူအောက် သေးငယ်သော မြူကို လူတို့၏ ပကတိမျက်စိဖြင့် မမြင်နိုင်တော့ပေ။

(ဃ) ဤအဏုမြူကို (၃၆)စိတ် စိတ်လျှင် တစိတ်ကို ပရမာ အဏုမြူခေါ်၏။ မြူဟူ၍ သမုတ်ထားသောအဆင့်အ တန်းတွင်နောက်ဆုံးဖြစ်သောကြောင့်ပရမာဏုခေါ် သည်။ ဤပရမာဏုသည်သည်း အစိုင်အခဲ(ဃန)ပင် ဖြစ်နေသေးသည်။ ထိုဃန၌ ပေါင်းစပ် ပါဝင်နေကြ သော ဝဏ္ဏရုပ်အဆင်း အစုသည် လူတို့၏ပကတိစက္ခု ပသာဒအစု၌ ရှေ့ရှုထင်လာနိုင်အောင် အစုအခဲကြီး မဟုတ်တော့ပေ။ ထို့ကြောင့် လူမျက်စိဖြင့် မြင်နိုင် ခွင့်မရှိ။ သို့သော် နတ်၊ ဗြဟ္မာ တို့၏ ပသာဒမှာ ရှေ့ရှု တိုက်ခိုက်နိုင်သော ရူပါရုံ အစုအဝေး ရှိသေး သည်။ နတ်၊ ဗြဟ္မာများတို့၏ မျက်စိဖြင့် မြင်နိုင်ကြ သေးသည်။ ထို့ကြောင့် ပရမာဏုသည် နတ်ဗြဟ္မာ တို့၏ စက္ခုဒွါရ အာရုံဖြစ်သော်လည်း လူတို့၏မနော ဒွါရအာရုံဖြစ်ကြောင်း သတိပြုထားပါ။

အစိုင်အခဲကြီးတခုကို အမှိုက်ကြိတ်လိုက်သောအခါ၊ အသေး ဆုံး အမှိုက်ကလေးသည် “ပရမာဏုဟုပင် သတ်မှတ်ထားကြစို့။ သို့ပရမာဏုသည် ဘာကို အစွဲပြု၍ ဘယ်ပုံ ပေါ်လာသနည်း ဟူသော အမေးကို ဖြေဆိုရပေမည်။ ရုပ်တို့၏ အသေးဆုံးသော အစိုင်အခဲသည် ကလာပတခုဖြစ်၏။ ရုပ်အစိတ်အပိုင်းတို့၏ အဖွဲ့ အစည်းကို ကလာပခေါ်သည်။ ကလာပရှေ့၌ အစိုင်အခဲဟူ၍မရှိ တော့ပေ။ ထို့ကြောင့်ကလာပကို ရုပ်တရားတို့၏ ရှေ့ဆုံးအစိုင် အခဲဟုလည်းခေါ်နိုင်၏။ နောက်ဆုံးအစိုင်အခဲဟုလည်းခေါ်နိုင် သည်။ ကလာပသည် ခွဲစိတ်၍ရသော အစိုင်အခဲ မဟုတ်ပေ။ ကလာပ၌ ကွဲနိုင်သော အာကာသမာတ် ပေါင်းစပ် ပါဝင်ခြင်း မရှိသောကြောင့် မကွဲနိုင်။ ဥပမာအားဖြင့် သုဒ္ဓဋ္ဌက ကလာပ၌

ပထဝီ-အာပေါ-တေဇော-ဝါယော-ဝဏ္ဏ-ဂန္ဓ-ရသ-ဩဇာဟူ
သော ဓာတ်ရှစ်မျိုး ပေါင်းစပ် ပါဝင်နေသည်။ ထို့ကြောင့်
ကလာပကို အစိုင်အခဲတစ်ခုဟု ခေါ်ရလေသည်။

ထိုအစုဖြစ်သော ကလာပတို့သည် လက်ဖျတ်တတွက်ခန့် အ
ချိန်၌ ကလာပ ပေါင်း ကုဋေတသိန်းခန့် ပန်းထွက်နေ၏။ ထိုသို့
ပန်းထွက်နေစဉ် ကလာပ တခုနှင့်တခု ပူးမိကပ်မိ တွယ်မိကြ၍
ကလာပပေါင်း တသိန်းခန့်စုပေါင်းမိလျှင်၊ ပရမာဏု ပုံသဏ္ဍာန်
ဖြင့် အစုတခုဖြစ်ကာ ထင်ရှားလာ၏။ ပရမာဏု (၃၆) လုံး
တန်းစီလျှင် အဏုမြူတလုံး၊ အဏုမြူ (၃၆) လုံး တန်းစီလျှင်
တဇ္ဇာရီမြူတလုံး၊ တဇ္ဇာရီမြူ (၃၆) လုံးတန်းစီလျှင် ရထမြူ
တလုံးဖြစ်၍ ထိုရထမြူတွေ အလျားလိုက် တန်းစီကာ ဆံပင်
ဟု ထင်ရှားလာသည်။ ဤသို့ (၃၂) ကောဋ္ဌာသ ခေါ်သော
အစိတ်အပိုင်းတို့၏ တန်းစီခန္ဓာကိုယ်သည် ကလာပမှအစပြုကာ
အစိုင်အခဲ၊ အသေး၊ အကြီး ပြောင်းကာ လဲကာ တန်းစီခြင်း
ဖြင့်၊ ယောကျ်ား၊ မိန်းမ၊ ကလေး၊ လူကြီး၊ ဆင်၊ မြင်း ကျွဲ၊
နွား၊ ယဉ်ရထား ဟူသော သဏ္ဍာန်တွေ ထင်ရှားကြရသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ “အသိသည် မြင်ခိုက်ခဏမှ အစပြုကာ ပရမတ္ထ
သစ္စာ” ဟူသော သဘာဝသို့ရောက်အောင် သဏ္ဍာန်မှ အစိုင်
အခဲ၊ အစိုင်အခဲကြီးမှ ရထမြူ၊ ရထမြူမှ တဇ္ဇာရီမြူ၊ တဇ္ဇာရီမြူမှ
အဏုမြူ၊ အဏုမြူမှ ပရမာဏုမြူ၊ ပရမာဏုမြူမှ သန္တတိ၊
သန္တတိမှ ကလာပ၊ အဆင့်ဆင့်သော ပညတ်(၈)မျိုးကို ဖြက်
ကျော်ခဲ့ရလေသည်။ ကလာပသည် ဓါတ်ရှစ်ပါးတို့၏ အစု
အပေါင်းဖြစ်၍ သမူဟ ပညတ်နယ်မှ မလွတ်သေး။ ဃနပညတ်
နယ်မှ မလွတ်သေးပေ။ ဤကဲ့သို့ပညတ်တွေကို ဖြတ်ကျော်လာ

သော 'အသိ' သည် သဏ္ဍာန ပညတ်မှ အဏုပ္ပာယ်ပညတ် တိုင်အောင် စက္ခုဒွါရကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့်၊ ပရိကမ္မနိမိတ် အာရုံမျိုးဖြင့် အသိလုပ်ခဲ့၍၊ ပရမာဏပညတ်မှ ကလာပတိုင်အောင်မှာ မနေဘဲ ဒွါရကို အစဉ်လျှောက်ကာ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်မျိုးဖြင့် အသိလုပ်ခဲ့ရလေသည်။ ဤသို့လျှင် ကလာပမှ သဏ္ဍာန်၊ သဏ္ဍာန်မှ ကလာပသို့ "အသိ" ကို အပြန်ပြန် အလှန်လှန် ထပ်ကာ ထပ်ကာ ပို့ပေးနေပါလျှင်၊ တကြိမ်ထက် တကြိမ် အာရုံနိမိတ် ရှင်းလင်းစွာ ထင်ရှားသဖြင့်၊ တိုးတက်သော အသိမှာ ပြတ်ပြတ် သားသား ရှိလေသည်။

တဖန် ကလာပတရုကို ဥဂ္ဂဟနိမိတ် သဘောမျိုးဖြင့် အာရုံအဖြစ်ထင်ထင်ရှားရှား အသိလုပ်နိုင်လျှင်၊ ကလာပတရု၌ ပါဝင်ပေါင်းစပ်နေသော ဓါတ်(၈)မျိုးတို့ကို တခုစီတခုစီ အာရုံအဖြစ် ထင်ထင်ရှားရှား အသိလုပ်နိုင်ရန် ကြိုးစားရပေမည်။ ကလာပတရု၌ ပါဝင်သော ပထဝီဓါတ်သည် အစုမဟုတ် တခုဖြစ်သည်။ ယင်းတခုဖြစ်သော ပထဝီဓါတ်ကို အာရုံပြု အသိလုပ်သောအခါ အဘယ်ပညတ်ကို အမှီပြုကာ အသိလုပ်ပါမည်နည်း။ ထိုတခုတည်းသော ပထဝီဓါတ်ကို ဓါတ်ပေါင်းစုကလာပမှ အသီးဆွဲထုတ်ကာ အသိလုပ်ပါလျှင် သဏ္ဍာန်ဖြင့် အသိလုပ်နိုင်သလား၊ အစိုင်အခဲ(ဆန)ဖြင့် အသိလုပ်နိုင်သလား၊ သန္တတိတန်းစီဖြင့် အသိလုပ်နိုင်သလား၊ ဋ္ဌာနအမှတ်အသားဖြင့် အသိလုပ်နိုင်သလား၊ ကာလအမှတ်အသားဖြင့် အသိလုပ်နိုင်သလား။ လက္ခဏပထဝီဟူသည် ကလာပတရု၌ ပါဝင်သော ပထဝီတရုကို ဆိုသည်။ ကိုင်တွယ်စမ်းသပ်ရာတွင် တွေ့ထိသော ပထဝီသည် တခုပဟုတ်၊ တစုဖြစ်သည်ကို သတိပြုပါ။ လက္ခဏ ပထဝီကို အာရုံပြုခိုက် ကျွန်ုပ်တို့၏ 'အသိ' သည် သဏ္ဍာနပညတ်, ဆနပညတ်, သမူဟ

ပညတ်၊ သန္တတိပညတ်၊ ကာလပညတ်၊ ဌာနပညတ်တို့မှ လှုတ်
 နေသော “ပရမတ္ထသစ္စာ” ကို အသိ လုပ်နေသည်။ “ပရမတ္ထ
 သစ္စာ” ဟူသည် အစုအခဲမဟုတ်။ အရှိသဘောသာ ဖြစ်သော
 ကြောင့် “သုည” ခေါ်ရ၏။ ဂဏန်းတွက်ရာ၌ လူတို့အသုံးပြု
 သော သုညသည် အရေအတွက်သင်္ချာမှ ကင်းဆိတ်သော်လည်း
 မိမိသုညသဘောဖြင့် ထင်ရှားရှိနေသကဲ့သို့ ပရမတ္ထတရား(၇၂)
 ပါးတို့သည် မိမိတို့၏သဘောဖြင့်ထင်ရှားရှိသော်လည်း သဏ္ဍာန်
 ဟူသော ပညတ်မှကင်းဆိတ်၏။ သန၊ မှ ကင်းဆိတ်၏။ သန္တတိမှ
 ကင်းဆိတ်၏။ သမူဟမှ ကင်းဆိတ်၏။ ကာလဌာနမှ ကင်းဆိတ်၏။

ကာလပ တခုတခု၌ ပါဝင်သော ရုပ်တရားတွေကို “ကာလ”
 ဟု မှတ်ထားပါ။ ထိုကာလတွေသည် ဓါတုများ ဖြစ်ကြသကဲ့သို့
 “စိတ္တ” ၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော ဝိညာဏ်နှင့် စေတသိက် တခု
 စီ တခုစီတို့သည်လည်း ဓါတုများ ဖြစ်ကြလေသည်။ စိတ္တသည်
 အစုအပေါင်းတခု၏ အမည်ဖြစ်သည်။ အစိတ်အပိုင်း တခုစီတို့၏
 အမည်မဟုတ်ပေ။ ထိုအစိတ်အပိုင်းတို့သည် ဓါတု အခြေအနေ
 အခိုက်အတန့်မှာ အရှိသဘောခြင်း တူကြသည်။ အရှိ သဘောမှ
 ဥပ္ပါဒဟူသော အဖြစ်လောကသို့ရောက်သည်။ ထို့ ကြောင့်ဓါတု
 နှင့် လောကကို ဥပ္ပါဒဟူသော အဖြစ်က ဆက်သွယ်ပေးသည်။
 ဥပ္ပါဒဟူသော ပါဠိစကားသည် ဥနှင့် ပဒ ဟူသော ပုဒ်နှစ်ခုကို
 ပေါင်းစပ်ထားသည်။ ဥမှာ တက်၊ ပဒမှာ ရောက်၊ ဥပ္ပါဒ-တက်
 ရောက်သည် ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ညွှန်ပြသည်။ သင်္ခတ ဓါတု
 တို့သည် မိမိတို့ အချင်းချင်း စီမံ ဖန်တီးကြရန် တက်ရောက်
 စုပေါင်း ကြသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ကိုယ်ပိုင် သတ္တိဖြင့် အသီးသီး ထင်ရှားသော ဓါတ်တို့၏ အ
 စည်းအဝေး တက်ရောက် စုပေါင်းခြင်း ဟူသော ဥပ္ပဇန ကြိယာ

သည် ပထဝီတခုတည်း၏ အချင်းအရာ မဟုတ်၊ ကျန်တခုစီ တခုစီ တို့၏ အချင်းအရာလည်း မဟုတ်၊ အပေါင်းအစု၏ အချင်းအရာ ဖြစ်သောကြောင့် တဦးတည်းပိုင် မဟုတ်၊ အများဆိုင် ‘အာ ကာရ’ ပညတ်ဖြစ်လေသည်။ ဤပရမတ္ထတရားတို့သည် ဥပ္ပါဒသို့ ရောက်ခိုက်မှစ၍ သမူဟပညတ်၊ ကာလပညတ်၊ ဋ္ဌာနပညတ်၊ သနပညတ်၊ သဏ္ဍာနပညတ် စသည်တို့ဖြင့် တပြိုင်နက် ထင်ရှား ပေါ်လွင်လာသည်။ ပရမတ္ထတရားတွေ ဥပ္ပါဒသို့ မရောက်လျှင် ထိုပညတ်တွေ ပေါ်လွင် ထင်ရှားကြမည် မဟုတ်ပေ။ ဥပ္ပါဒ အ ခိုက်အတန်ကို အာရုံပြုသောအခါ ကျွန်ုပ်တို့၏ အသိသည်ပညတ် တွေကိုသာ ‘အသိ’ လုပ်တတ်ကြသည်။ ပရမတ်ကို အသိမလုပ် တတ်ကြပေ။ ဝါလဝေလေ ကျင့်သော မြားသမားသကဲ့ (သား မြီးအဖျားနှင့် မြားဦး) တည့်တည့် ချိန်ထားတတ်ဖို့ အရေးကြီး လေသည်။

ဤသို့လျှင် ကျွန်ုပ်တို့၏ “သိစိတ်” ကို သဏ္ဍာနပညတ်မှစတင် တိုင်အောင် အလေ့ အကျင့်ပြုကာ ပို့ပေးနေပါလျှင်၊ အလေ့ ပါ အကျင့်ရသော ‘သိစိတ်’ အစဉ်သည် မြင်ခိုက်၊ ကြားခိုက်၊ နံခိုက်၊ လျက်ခိုက်၊ တွေ့ထိခိုက်၊ ကြံစည်ခိုက်၊ ခဏတို့၌ ချက်ချင်းလှုပ်ငင် ဓါတုသဘောသို့ သက်ရောက်သွားလေသည်။ စိတ်သည်အကျင့် ပါလျှင် မိမိသွားနေကျ လမ်းအတိုင်း အသိလုပ်သွားနေသဖြင့် အခြားအာရုံလမ်းကြောင်း မရွေ့ မပြောင်းပဲ၊ ဥပစာရ သမာဓိ သဘောဖြင့် တည်ငြိမ် နေလေသည်။ ဤအလေ့ အကျင့်သည် လက်တွေ့အားဖြင့် လောဘ ဒေါသ မလိုက်နိုင်သော အကျင့် ဖြစ်လေသည်။ လမ်းမှန်သို့ တက်ရောက် လျှောက်သွားနေသဖြင့် မောဟနှင့် ဝေးသော အကျင့်လည်း ဖြစ်နေသည်။ အဆင့်ဆင့် အားဖြင့် ဓါတုသို့ အသိရောက် အာရုံ ပြုနိုင်သဖြင့် ‘သံနဝိ

နိဗ္ဗာန်' ကို သဘောပေါက်ကာ 'အနတ္တ' ထင်မြင်လာနိုင် ပေမည်။

ပညာသိက္ခာ

ကိုယ်, နှုတ်, စိတ်အမှုအရာသုံးမျိုးကို အစွဲပြုကာ သက်ဆိုင်ရာ သဘာဝတရားအစုတို့၏အာရုံနိမိတ်ဖြင့် ဥပစာရသမာဓိအခြေ အနေ ရောက်ရှိသော ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့အား ပညာသိက္ခာဟူသော အသိမှန် တိုးတက်ရေး အလေ့ အကျင့်ကိုဆက်လက် သင်ပြပေး တော်မူလေသည်။ ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်ကြီးသည်အန္တအကျင့် နှစ်မျိုး ဌှိ ဖော်ပြခဲ့သော ရူပါရုံ, သဒ္ဓါရုံ, ဂန္ဓာရုံ, ရသာရုံ, ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ သည် အစုလိုက်အပြုံလိုက် ထိခိုက်သောအာရုံဖြစ်ကြောင်း၊ ပဉ္စ ဝဂ္ဂီအရှင်တို့အားရှင်းပြတော်မူခဲ့လေသည်။ ထို့ အပြင် 'အနုယော ဂ' ခေါ်သော ပဋ္ဌမအန္တနှင့် ဒုတိယအန္တ အကျင့်၊ 'ပဋိပဒါ' ခေါ်သော မဇ္ဈိမအကျင့်တို့သည်လည်း သဘာဝ တခုတခုတို့ ၏ လုပ်ငန်းမဟုတ်၊ သဘာဝတခုတခုတို့၏ လုပ်ငန်းဖြစ်ကြောင်း ကို သိစေတော်မူသည်။ တခုတခုဖြစ်သော သဘာဝတို့ကို မှတ် ကြောင်းလက္ခဏာများဖြင့် ဟောပြောတော်မူ၍ အောက်တွင်ဖော် ပြခဲ့သောအတိုင်း ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့၏စိတ်အစဉ်ကို သဏ္ဍာနပညတ် မှ ဓါတုတိုင်အောင် ပို့ပေးတော်မူသည်။ ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့၌ နာမရူ ပ ပရိစ္ဆေဒ သုတမယဉာဏ် ပေါ်လာအောင် ငါးရက်တိုင်တိုင် ဆွမ်းခံမကြနိုင်ပဲ သင်ပြပေးနေတော်မူလေသည်။

ဗုဒ္ဓအရှင် သင်ပြပေးသော သဘာဝတို့ကို လေ့လာကြသော ပဉ္စဝဂ္ဂီတို့၏ စိတ်အစဉ်သည် ဓါတု အသီးသီးမှ ကလာပ၊ စိတ္တ ကလာပတန်းစီမှ ပရမာဏုတန်းစီ၊ ပရမာဏုတန်းစီမှ အဏုတန်း

စီ အဏုတန်းစီမှ တဇ္ဇာရီတန်းစီ၊ တဇ္ဇာရီတန်းစီမှ ရထမြူတန်းစီ၊
 ရထမြူတန်းစီမှ ဆံပင်စသော ပထဝီဓာတ် အစုအဝေး
 (၂၀) သည်းခြေစသော အာပေါဓါတ် အစုအဝေး (၁၂) မျိုး၊
 တွက်လေ၊ ဝင်လေစသော ဝါယောဓါတ် (၆) မျိုး၊ ဝမ်းမီး-စသော
 တေဇောဓါတ် (၄) မျိုး၊ ဤကောဋ္ဌာသ (၄၂) မျိုးတို့၏ တန်းစီ
 သဘောဖြင့် ခန္ဓာအိမ်ထင်ရှားနေကြောင်းကို တဖြေးဖြေး အ
 သိရှင်းလင်းလာကြလေသည်။

ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့၏ စိတ်အစဉ်၌ ကလာ တခုစီ တခုစီကို လေ့
 လာသဖြင့် ဥာတပရိညာ ရူပပရိစ္ဆေဒဥာဏ်ပေါ်လာ၏။ ဝိညာဏ်
 နှင့်စေတသိက် တခုစီ တခုစီတို့ကို လေ့လာသဖြင့် ဥာတပရိညာ
 နာမပရိစ္ဆေဒဥာဏ် ထင်ရှားလာ၏။ ကလာတွေ စုကြ ပေါင်း
 ကြပုံကို လေ့လာသဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာ သဘောကို သိလာ ကြ၏။
 ဝိညာဏ်နှင့် စေတသိက်တို့၏ ပေါင်းစပ်ပုံကို လေ့လာကြသဖြင့်
 နာမက္ခန္ဓာလေးပါး သဘောကို သိလာကြလေသည်။ မြင်၊ ကြား၊
 နံ၊ လျက်၊ ထိ ဟူသော အာရုံတို့သည် တစုတစုဖြစ်ကြသော်လည်း
 တခုတခုသော ဓါတုတွေမှ အစပြုကာ လောက၊ ဟူသော အစု
 အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားနေကြောင်း သိရှိကြလေသည်။ ယခုအဆင့်
 အတန်း၌ ပဉ္စဝဂ္ဂီတို့၏ စိတ်အစဉ်သည် နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဥာဏ်
 အဆင့်သို့ ရောက်ရှိ လေ့လာကြလေသည်။

ထိုအခါ ပဉ္စဝဂ္ဂီကိုယ်တော်များ၏ စိတ်အစဉ်သည် လူနတ်
 ဗြဟ္မာ - ယောကျ်ား - မိန်းမ - ဆင် - မြင်း - ကျွဲ - နွားစသော
 သတ္တဝါ ပညတ်အစွဲမှ လွန်မြောက်သွားကြလေပြီ။ သတ္တဝါဟူ
 သည် ဘာလဲ၊ ကမ္ဘာလောကဟူသည် ဘာလဲ-ဟူသောပြဿနာ
 တို့၏ အဖြေကို တိကျပြတ်သားစွာ ရရှိသွားကြလေပြီ။ လူနတ်

ဗြဟ္မာနှင့် ကမ္ဘာလောက ဟူသည် အခိုက်အတန့် သဘောဖြင့် စုပေါင်းထင်ရှားနေသော ဓါတ်တုံး ဓါတ်ခဲများသာဖြစ်သည်ဟု ရှင်းလင်းသွားတော်မူကြသည်။

သို့သော် ခန္ဓာငါးပါးဖြစ်သော ဤဓါတ်တွေသည် ဘယ်တုံး ကအစပြုခဲ့သနည်း၊ ဘယ်အရာက စတင်ဖန်တီး လေသနည်း ဟူသော ပြဿနာတို့သည် ဓမ္မတာအတိုင်း ပေါ်လာကြပြန်လေ သည်။ ဤပုစ္ဆာ၏ အဖြေကို ဗုဒ္ဓအရှင်နှင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓ အရှင်တို့မှ တပါး အခြား ဘယ် လူ့နတ်၊ ဗြဟ္မာ ပညာရှိမှ မရှင်းလင်းနိုင်၊ မဖြေရှင်းနိုင်ကြပေ။ ဤပုစ္ဆာကို ပစ္စေက ဗုဒ္ဓအရှင်သည် မိမိ အ တွက်သာလျှင်ဖြေရှင်းနိုင်သည်။ သူတပါးနားလည်အောင် မဖြေ ရှင်းနိုင်။ ဗုဒ္ဓ ကိုယ်တော်ကြီးသည် မိမိအတွက်လည်း ဖြေရှင်း နိုင်၏။ သူတပါးနားလည်အောင်လည်း ဖြေရှင်းနိုင်၏။ ဗုဒ္ဓအရှင် ထံမှ တဆင့်ကြားနာရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း အဆင့်ဆင့် ဖြေရှင်းသွားနိုင်ကြသည်။

လက္ခဏာ တခုစီတခုစီ အမှတ်အသားရှိကြသော ဓာတ်တခု စီသည် သမူဟပညတ် - ဌာနပညတ် - ကာလပညတ် - သန္တတိ ပညတ် - သနုပညတ် - သဏ္ဍာနပညတ် စသည်တို့မှ ကင်းဆိတ်နေ သဖြင့် “အဟုတ္တာ” ခေါ်ရ၍ ဆက်သွယ်မှုပြည့်စုံသော ပစ္စယ သာမဂ္ဂိ အခိုက်အတန့်မှာ ဖြစ်ဟူသော ဥပ္ပါဒသို့ ရောက်ကြရ၏။ ဖြစ်ဟူသော ဥပ္ပဇ္ဇနကြိယာဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ဓာတ်အစု သည်ကလာပဖြစ်၏၊ စိတ္တဖြစ်၏၊ အစုတိုင်းကဲ့သဘောရှိ၏။ စုလို့ ကဲ့ရဲ့သည်၊ မစုလျှင် မကဲ့ရဲ့သော ခမ္မနိယာမကို သတိပြု ထားပါ။ ပရပတ်မဟုတ်သော ဥပ္ပဒါသည် ဓါတ်နှင့် လောကကို ဆက်စပ် ပေး၏။ ဓါတ်သည် အရှိသဘော၊ လောကသည် အစု အဖြစ်

သဘော။ အရှိတို့သည် အဖြစ်ဟူသော အစုသို့ ရောက်ကြရ၏။ အရှိမ
 ဟုတ်လျှင် အဖြစ်မထင်ရှားနိုင်။ အရှိတွေ့စုသောကြောင့် ကလာပ
 ထင်ရှားရ၏။ ကလာပတွေ့ စုဝေးသောကြောင့် ကမ္ဘာလောက
 ထင်ရှားရ၏။ ထို့ကြောင့် - ကမ္ဘာအစ ကလာပ ဟုဆိုနိုင်၏။
 အရှိတွေ့စုသောကြောင့် စိတ္တထင်ရှားရ၏။ စိတ္တတို့၏ သန္တတိကို
 စွဲ၍ သတ္တလောကထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် သတ္တဝါအစ စိတ္တ က
 ဟုဆိုနိုင်၏။ အရှိဓါတ် ကလာတွေ့ စိတ္တဂံတွေ့ အစည်းအဝေး
 တက်ရောက်ကြသဖြင့် သင်္ခါရလောက ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့်
 သင်္ခါရအစ ဥပ္ပါဒဟု ဆိုနိုင်လေသည်။ ဤသို့လျှင် ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်
 တို့၏ စိတ်အစဉ်၌ သြကာသလောက - သတ္တလောက - သင်္ခါရ
 လောက သုံးပါးဖြစ်ပေါ်လာပုံနှင့် ဖြစ်ပေါ်နေပုံ တို့ကိုရှင်း
 လင်းစွာ ထင်မြင်လာကြလေသည်။

သံသရာအစ

နာမ်ရုပ်တို့၏ အကြောင်းကို သိမ်းဆည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့
 သည် “သံသရာအစ” ရှိမရှိ၌ တွေ့ဝေကြ၏။ ခန္ဓာ အာယတန
 ဓာတုတို့ အဆက်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းကို “သံသရာ” ဟု
 အဓိပ္ပါယ် ပြန်ထား၏။ လုပ်ငန်း၏ လက်တွေ့အာရုံ၌ ကလာပ
 စိတ္တတို့သည် အဆက်မပြတ် ပေါ်နေသဖြင့်၊ ထိုကလာပ စိတ္တ
 တို့၏ အဆက်မပြတ် ပေါ်နေခြင်းကိုပင် “သံသရာ” ခေါ်
 ရလေသည်။ ထိုကလာပ - စိတ္တတို့သည် ဓာတုတို့၏ အစုအဝေး
 ဖြစ်သောကြောင့်၊ သဘာဝအက္ခရာ(ဂ)လုံးတို့တွင် ဘယ်အက္ခ
 ရာသည် အစဆုံး ပေါ်ခဲ့သနည်း ဟူသော မေးခွန်းမျိုး ဖြစ်
 လေသည်။

ဥပမာဖြင့် စဉ်းစားရန်မှာ အသံကို အစွဲပြု၍ ထင်ရှားကြ
 ရသော အက္ခရာတို့ကို လှုပ်ညှာရှိများက တည်ထိုင်ထားခဲ့သော်
 လည်းအဘယ်အက္ခရာကိုအစဆုံးတည်ထိုင်ခဲ့ကြောင်းအထောက်
 အထားမရနိုင်ခဲ့ပေ။ အင်္ဂလိပ်အက္ခရာ(၂၆) တို့သည် လှုပ်ညှာရှိ
 များတည်ထိုင်ထားခဲ့သော်လည်း ဘယ်အက္ခရာကို အစဆုံးတည်
 ထိုင်ခဲ့ကြောင်း အထောက်အထားမရနိုင်ခဲ့ပေ။ က အက္ခရာနှင့်
 အေ အက္ခရာတို့သည် ကျွန်ုပ်တို့သင်ယူသောအစဖြစ်၍ ပေါ်လာ
 သောအစမဟုတ်ပေ။ လုံလောက်သော အထောက်အထား မရ
 ခဲ့လျှင် ဘယ်ကဲ့သို့ဆိုရမည်နည်း၊ “အစမထင်” ဟု ဆိုရမည်သာ
 ဖြစ်၏။

ကျွန်တော်တို့သာ မသိလို့ပါ။ တခုခု-တနေရာရာကတော့
 အမှန်မျှ အစပြုချေရမည်ဟု တွေးဆစွဲယူလျှင်စွဲယူပေလိမ့်မည်။
 အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တစုသည် တခုက အစပြုရသည် ဟူ
 သော အစွဲဖြင့် ယူဆထားပြီးသောကြောင့် ဖြစ်လေသည်။ ဗုဒ္ဓ
 အရှင် သင်ပြခဲ့သော အဘိဓမ္မပညာအရ လောက၌ တခုသက်
 သက် ဟူ၍မရှိ၊ တစုတစုတွေ့သာ လောကအဖြစ် ပေါ်လွင်နေ
 ကြသည်။ ထို့ကြောင့်—

- ၁။ အကြောင်းသဘာဝ တစ်၊ အကျိုးသဘာဝ တစ်ဟုမရှိ။
- ၂။ အကြောင်းသဘာဝအများ၊ အကျိုးသဘာဝတစ်ဟုမရှိ။
- ၃။ အကျိုးသဘာဝအများ၊ အကြောင်းသဘာဝတစ်ဟုမရှိ။
- ၄။ အကြောင်းသဘာဝအများ၊ အကျိုးသဘာဝလည်းအ
 များဟူ၍သာ ထင်ရှားရှိလေသည်။ ကမ္ဘာအစ ကလာပဖြစ်ရာ
 ကလာပသည် တခုမဟုတ်၊ ဓါတုတို့၏ အစု အဝေး ဖြစ်သည်။

သတ္တဝါအစ စိတ္တကဆိုးရာ စိတ္တသည်လည်း တခုသက်သက်မဟုတ်၊
 ဝိညာဏ်နှင့်စေတသိက်တို့၏တစုဖြစ်လေသည်။ သင်္ခါရအစ ဥပ္ပါဒ
 ဟုဆိုရာဥ ပ္ပါဒသည်လည်း ဓါတုတခု၏ ဥပ္ပါဒမဟုတ် ဓါတု
 တစုတို့၏ ဥပ္ပါဒဖြစ်လေသည်။ အချင်းချင်း ဆက်သွယ်သဖြင့်
 ဥပ္ပါဒသို့ ရောက်ကြရသော ကလာပ စိတ္တတို့သည် လောကများ
 ဖြစ်ကြ၏။ ဓါတုတွေသည် ကလာပ အစည်းအဝေးသို့ရောက်ကြ
 ရာ ပထဝီက အလျင်ရောက်သလော၊ အာပေဂါက အလျင်ရောက်
 သလောဟု တခုစီ မေးလျှင်၊ အလျင်ရောက်သူမရှိ၊ အားလုံးပင်
 တပြိုင်နက် ဥပ္ပါဒသို့ရောက်ကြသည်။ သြကာသ လောကအတွက်
 ပုဗ္ဗကောဋ္ဌိမထင်နိုင်။ ဤနည်းအတိုင်း သတ္တဝါအစ စိတ္တကဆိုး
 သော်လည်း၊ စိတ္တအစည်းအဝေးသို့ တက်ရောက်ကြသော ဓါတု
 တို့သည်လည်း တပြိုင်နက် ဥပ္ပါဒသို့ ရောက်ကြသဖြင့်၊ ပုဗ္ဗကောဋ္ဌိ
 မထင်နိုင်ပေ။ သင်္ခါရအစ ဥပ္ပါဒဟု ဆိုသော်လည်း၊ ဥပ္ပါဒသည်
 ဓါတုတခု၏ အချင်းအရာမဟုတ်၊ ဓါတုတို့၏ စုပေါင်း အချင်း
 အရာဖြစ်သောကြောင့် ပုဗ္ဗကောဋ္ဌိ မထင်နိုင်ပေ။ ဤသို့လျှင် တခု
 တည်း ရှေ့ဦးအလျင်ဖြစ်ကြောင်း အထောက်အထားလည်းမရ
 နိုင်၊ အတူ တကွ တပြိုင်နက်လည်း ပေါ်ကြသောကြောင့်
 “အမတအဂ္ဂ” မသိအပ်သော အစဖြစ်နေလေသည်။

အိုရဟန်းတို့ အဝိဇ္ဇာဟူသော မောဟ ဘဝတဏှာ ဟူသော
 လောဘတို့သည် ဤကာလ ဤဋ္ဌာန၏ ရှေ့အဖို့၌ မရှိကြ။ ဤ
 ကာလ ဤဋ္ဌာနတို့၏ နောက်အဖို့မှသာ ရှိလာကြသည်ဟု ဆိုနိုင်
 ပြောနိုင်အောင်ရှေ့အစွန်း ပုရိမကောဋ္ဌိသည်ပကင်ပေ။ အိုရဟန်း
 တို့-စင်စစ်အားဖြင့် ဤသို့ကာ ပြောနိုင်ပါ၏။ အချင်းချင်း
 ဆက်သွယ်သော အထောက်အပံ့ ပြည့်စုံခြင်း၊ သမဝါယကို
 စွဲလျက် အဝိဇ္ဇာနှင့် ဘဝတဏှာတို့ ပေါ်လာ ထင်ရှားကြသည်။

မဖောက်မပြန်သော ကိုယ်ပိုင်သတ္တိ အသီးသီးတို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ဓါတု တခုစီ တခုစီတို့သည် ကာလပညတ်မှလည်း ကင်းဆိတ်၏။ ဌာနပညတ်မှလည်း ကင်းဆိတ်၏။ သမူဟသန္တတိစသော ပညတ်တို့မှလည်း ကင်းဆိတ်နေသဖြင့်၊ အဘယ်ပညတ်တို့ဖြင့် အဝိဇ္ဇာသည် ထင်ရှားနိုင်ပါမည်နည်း။ ထို့အတူပင် ဘဝတဏှာသည်လည်း ဘယ်ပညတ်မျိုးဖြင့် ထင်ရှားပေါ်လွင်နိုင်ပါမည်နည်း။ ဤဒေသနာတော်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ အဝိဇ္ဇာတဏှာ စသော အကြောင်းသဘာဝ တခုစီ တခုစီတို့၏ ပုဗ္ဗကောဋ္ဌိကို ကာလဌာန ပညတ် စသည်တို့ဖြင့် မမှတ်သားနိုင်။ ဥပ္ပါဒသို့ရောက်မှပင် ကာလဌာန စသော ပညတ်အသိုင်းအဝိုင်းတွေဖြင့် စတင်မှတ်သားနိုင်သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ပဌမစကားအစဉ်ဖြင့် ပရမတ္ထသစ္စာ၏ သိမ်မွေ့ပုံကို ပြတော်မူ၍၊ ဒုတိယစကားဖြင့် အရိယာသစ္စာ၏ နက်နဲပုံကို ပြတော်မူခဲ့လေသည်။

ထို့ကြောင့် သံသရာ အစဟူသည်မှာ ဓါတုအက္ခရာ (ဂ) တို့တွင် တခုခုတို့၏အစ သို့မဟုတ် ကလာပစိတ္တတို့၏အစကိုရှာကြံမှတ်သားရမည်ဖြစ်၍ မှတ်သားရာ၌ အထောက်အပံ့ ပြုသော ပညတ်တွေမှ ကင်းလွတ်နေသဖြင့်၊ အဘယ်ပညတ်ဖြင့် အဘယ်ပုံမှတ်သားပါမည်နည်း။ ပညတ်မပါပဲ မှတ်သားရန် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ပုဗ္ဗကောဋ္ဌိသည် မထင်နိုင်။

ဤကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်ကြီး၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ထိခိုက်စော်ကား မိတတ်ကြပါသည်။ သတိပြုပါ။

အပိုင်သတ္တိနှင့် အဆိုင်သတ္တိ

လောက၌ အပိုင်သဘော အဆိုင်သဘော နှစ်မျိုးရှိလေရာ အပိုင်သဘောမှာ ပင်ကိုယ်သတ္တိမှ အစပြု၍ အဆိုင်သဘောမှာ အများပိုင်သတ္တိမှ အစပြုရလေသည်။ ကိုယ်ပိုင်သတ္တိ ဟူသည် အခွင့်ဟူသမျှ၌ အမြဲပေါ်လွင်ထင်ရှားနေရ၏။ အများဆိုင်သတ္တိ မှာ စုပေါင်းအင်အားဖြစ်၍ ထက်မြက်လှသော်လည်း၊ ကိုယ်ပိုင် သတ္တိတွေ စုမိပေါင်းမိ ခိုက်မှာ ပေါ်လွင်ထင်ရှားရလေသည်။ မိမိတို့ ပင်ကိုယ်သတ္တိ အမှတ်အသားဖြင့် တခုစီတခုစီ အဟုတ် တကယ်ရှိနေကြသော ပရမတ်တွေကို အများဆိုင် သတ္တိတွေက ချယ်လှယ် ဖန်တီးနေကြလေသည်။ ပဋ္ဌာန်းဒေသနာတော် ဟူ၍ ထင်ရှားသော ၂၄-ပစ္စည်းတို့သည် တခုနှင့် တခု ဆက်သွယ်ပုံ အချင်းအရာ အမျိုးမျိုးတို့ကို ဖော်ပြသော အများဆိုင်သတ္တိတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယခုအခါ ပါတိ၊ အဖွဲ့၊ အသင်း၊ အစည်းအရုံး၊ စသည်ရှိကြလေရာ၊ လူပုဂ္ဂိုလ် တဦးစီတဦးစီ ကိုယ်ပိုင် အဖြစ်ဖြင့် တည်ရှိကြသော်လည်း၊ အားနာဟူသော အဆိုင်သတ္တိ ငဲ့ညှာ ဟူ သောအဆိုင်သတ္တိ။ မလဲမကင်းဟူသော အဆိုင်သတ္တိ စသည်တို့ ကြောင့် ပါတိဝင်၊ အဖွဲ့ဝင်၊ အသင်းဝင်တို့ဖြစ်ကြရ၏။ ထိုအား နာခြင်း၊ ငဲ့ညှာခြင်း၊ မလဲမကင်းသာခြင်းတို့ကြောင့် တွေ့ကြုံ ဆုံ ကြ၊ စုပေါင်းစည်းဝေးကြရ၏။ လုပ်ငန်းအတွက် အဆုံးအဖြတ် ပြုလုပ်ကြရ၏။ ထိုလုပ်ငန်းများမှာ အများဆိုင် ပါတိလုပ်ငန်း ဖြစ်ရတော့၏။ ဤဥပမာ၌ အားနာခြင်း၊ ငဲ့ညှာခြင်း၊ မလဲမကင်း သာခြင်းတို့သည် တဦးတည်းပိုင် သတ္တိမျိုး မဟုတ်၊ အများပိုင် ဆိုင်ကြလေသည်။ ထိုအများဆိုင်သော သတ္တိတွေက တဦးတဦး သော လူပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အစည်းအဝေးသို့ တက်ရောက်အောင် ပြု

လုပ်ပေးသကဲ့သို့ အများဆိုင်(၂၄)သတ္တိတို့ကလည်း တခုစီတခုစီ
 သော ဓါတုတို့ကိုအစည်းအဝေးဟူသော ဥပ္ပါဒသို့ရောက်အောင်
 ပြုလုပ်ပေးကြ၏။ အသီးသီး ကိုယ်ပိုင်သတ္တိ ရှိကြသော ဓါတ်တွေ
 သည် အများဆိုင်သတ္တိတို့၏ အစီအမံကိုခံယူကာ အစည်းအဝေး
 တက်ရောက်ကြရလေသောကြောင့် ‘သင်္ခတ’ ဟူသော အမည်
 ဖြင့်ထင်ရှားကြ၏။ ပါတိလုပ်ငန်းကို လုပ်ပေးကြရ၏။ ထိုပါတိ
 လုပ်ငန်းကို တဦးစီတဦးစီ ကိုယ်ပိုင်သတ္တိတို့က ပြုလုပ်ကြရလေ
 သည်။ ပါတိမှာ အမည်ခံသာလျှင် ဖြစ်လေသည်။

ဥပမာ။ “ဒဿန” ဟူသော မြင်ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်သော
 စိတ္တအစည်းအဝေး တခုမှာ...

- (၁) ဝိညာဏ်သည် ‘သိ’ ဟူသော အလုပ်ကို လုပ်၏။
- (၂) ဖဿသည် ‘တွေ့’ ဟူသော အလုပ်ကို လုပ်၏။
- (၃) ဝေဒနာသည် ‘ခံစား’ ဟူသော အလုပ်ကို လုပ်၏။
- (၄) သညာသည် ‘မှတ်သား’ ဟူသော အလုပ်ကို လုပ်၏။
- (၅) စေတနာသည် ‘စေ့ဆော်’ ဟူသော အလုပ်ကို လုပ်၏။
- (၆) ကေဂ္ဂတာသည် ‘တည်ငြိမ်’ ဟူသော အလုပ်ကို လုပ်၏။
- (၇) ဇီဝိတသည် ‘စောင့်ထိန်း’ ဟူသော အလုပ်ကို လုပ်၏။
- (၈) မနုသိကာရသည် ‘မျှော်လင့်’ ဟူသော အလုပ်ကို
 လုပ်၏။

ဤသို့လျှင် ကိုယ်ပိုင်သတ္တိ အသီးသီးတွေက စုပေါင်းစည်းဝေးခိုက်မှာ ဆောင်ရွက်လိုက်ကြရာ “မြင်” ဟူသော ဒဿနကိစ္စ ပြည့်စုံသွားသဖြင့် စိတ္တတခု၏ ပါတိလုပ်ငန်း ထင်ရှားသွားတော့သည်။ (ဤကဲ့သို့ သိခြင်းသည် ကိစ္စသနကို ဖျက်ခွဲသော အသိဖြစ်၏။)

ဤနည်းအတိုင်း ကိုယ်ပိုင်သတ္တိဖြစ်ကြသော သဘာဝ(၈၁) တို့မှာ ဆက်သွယ်အမျိုးမျိုးတို့က ချယ်လယ်ဖန်တီးသဖြင့် တွေ့ကြုံ ဆုံကြ၍ ပါတိလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရန်ကလာပအဖြစ်၊ စိတ္တအဖြစ် စည်းဝေးကြရလေသည်။ ကလာပ စိတ္တတို့ ဆက်ကာ ဆက်ကာ စည်းဝေးကြခြင်းသည်ပင်လျှင် “တန်းစိ သန္တတိ” အဖြစ် ထင်ရှား၍ သြကာသ လောကကြီးအတွက် လုပ်ငန်းအမျိုးမျိုး၊ သတ္တလောကကြီး အတွက် လုပ်ငန်း အမျိုးမျိုး၊ သင်္ခါရ လောကကြီးအတွက် လုပ်ငန်းအမျိုးမျိုး တို့ကို ထမ်းဆောင်နေကြခြင်းဖြစ်လေသည်။

သန္တိလက္ခဏာအမှတ်အသားဖြင့် ထင်ရှားသော နိဗ္ဗာနဓါတ်မှာ ကျေးဇူးခံ ကျေးဇူးစားအဖြစ် ဆက်သွယ်ခြင်း မရှိသောကြောင့်၊ သဟဝုတ္တိ ကျေပျာဒေသတောမှ ကင်းစင်လျက် ပိဝေက ဖြစ်နေလေသည်။ ဝိ-ထူးထူးခြားခြား၊ ကေ-တခုတည်း၊ ပိဝေက၊ ထူးထူးခြားခြား တခုတည်းသောဓာတ် ဆိုလိုသည်။ အဓိပ္ပာယ်ရှင်းရှင်းမှာ နိဗ္ဗာနဓာတ်သည် အများဆိုင် သတ္တိတွေက ဆက်သွယ်နိုင် ချယ်လယ်နိုင်သောဓာတ်မဟုတ်၊ သိမ်မွေ့လျက် ပြင်းထန်သောသတ္တိထူးရှိသောဓာတ်ဖြစ်၍ အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခံရသော မဂ်စိတ်သည် သင်္ခါရနယ်၌ အလွန်အမင်း သိမ်မွေ့လှသဖြင့်၊ ဥပ္ပါဒသို့ မရောက်သေးသော အနုသယ ကိလေသာ

တွေ့ကို ဖျက်ဆီးနိုင်သည့်ပြင် ‘နိရုဿာ ဟသန္တ’ အလိုအလျောက်
 ငြိမ်းစေသော ဖိုလ်စိတ်ကိုပင် ဖန်တီးပေးနိုင်လေတော့သည်။ ထို့
 ကြောင့် သဘာဝပေါင်း(၈၂)တွင် နိဗ္ဗာန ဓာတ်သဘာဝသည်
 အများဆိုင်သတ္တိတို့၏ ချယ်လယ်ခြင်းမှ ကင်းဆိတ် လောက်
 အောင် ထက်မြက်သိမ်မွေ့လှပေ၏။ ကျန်ဓာတ် (၈၁) မှာ
 လောက၌ သမုတ်ထားသော သဘာဝအမျိုးမျိုးတို့ထက် ထူးထူး
 ကဲကဲ ခက်ခဲသိမ်မွေ့လှပါသည်ဟုဆိုရသော်လည်း၊ အချင်းချင်း
 ဆက်သွယ်နိုင်လောက်အောင် ရုံ့ရင်း ကြမ်းတမ်း နေသေး၏။
 ဓာတုတွေ့ကဲ့မှာ နိဗ္ဗာနဓာတုသည် အစည်းအဝေး တက်ရသော
 သင်္ခါရမှ ငြိမ်းစေသောကြောင့် ‘သဗ္ဗာသင်္ခါရသမထ’ ဖြစ်လေ၏။

ဗုဒ္ဓအရှင်မြတ်ထံမှကြားနာရသော ပရတောသောသကြောင့်
 ယောဂီစိတ်အစဉ်၌စတင်ပေါ်ပေါက်လာသော သုတမယဉာဏ်
 ဖြင့် ကိုယ်ပိုင်သတ္တိ တမျိုးစီရှိကြသော ဓာတုတို့ကို အာရုံအဖြစ်
 ထင်ရှားစွာယူ၍ ပိုင်းခြားသောဉာဏ်သည် နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ
 ဉာဏ်မည်၏။ ဤကဲ့သို့ လေ့လာနေသောယောဂီသည် ဉာတပရိ
 ညာဉ်လုပ်ငန်းကို လေ့လာနေခြင်းဖြစ်၏။ ထိုဉာတပရိညာစခန်း
 မှာပင်လျှင် ယောဂီ၏စိတ်အစဉ်သည် နာမ်ရုပ်တို့၏ အကြောင်း
 ကို သိမ်းဆည်းရန် ဖြစ်လေသည်။ လွန်ခဲ့သော အခန်းများမှ
 ပြဆိုခဲ့သော “သံသရာအစနှင့်အများဆိုင်သတ္တိ” စကားတို့သည်
 ဤနာမ်ရုပ်တို့၏ အကြောင်းကိုသိမ်းဆည်းရာတွင် အလွန်အသုံး
 ဝင်သော စကားများဖြစ်ကြလေသည်။

ဓာတုတို့သည်ကိုယ်ပိုင်အမှတ်အသားတခုစီဖြင့်ရှိကြသည်ဟု
 ဆိုရာ၊ အရှိနှင့် ရှိနှင့်ပြီးသဘောကို ယောဂီ “အသိ” ၌မကွဲမပြား
 ရှိတတ်သည်။ အရှိသဘောကို အာရုံပြုအသိလုပ်သောအခါ ကာ

လ ဌာနစသော ပညတ်တို့ဖြင့် မသုံးသပ်ပဲအသိလုပ်ရသည်။ ရှိနှင့် ပြီးသဘောမှာ ကာလ ပညတ်နှင့် မှတ်သားပြီး ဖြစ်လေသော ကြောင့်၊ ဓာတုတခုမဟုတ်နိုင်။ ဓာတုတခုဖြစ်နေ၍ သဿတ သဘောသက်ရောက်ကာ “အရှိ” ကို လက်မခံနိုင်ဖြစ်ကြလေ သည်။ မီးဓာတ်နှင့်မီး၊ အသံဓာတ်နှင့်အသံကို မကွဲမပြားရှိနေ သကဲ့သို့ဖြစ်လေသည်။ မီးဓာတ်၌ မီးကားမရှိ - မီးဓာတ်ကားရှိပါ သည်။ စောင်းကြိုး လက်ခတ်တို့၌ အသံမရှိပါ။ အသံဓာတ်ကား ရှိပါသည်။ ယင်းအရှိဓာတ်ကို အဘယ်မည်သောဌာန ကာလ - သန - သဏ္ဍာန - ပညတ်တို့ဖြင့် မှတ်သားနိုင်ပါမည်နည်း။ မီး ဓာတ်မရှိပဲ မီးမပေါ်နိုင်။ အသံဓာတ်မရှိပဲ အသံမပေါ်နိုင်။ ဓာတ်တို့၏ “အရှိ” သဘောကို ကလာပင်တခု - စိတ္တင်တခု အာရုံအဖြစ် ယူနိုင်ပါမှ ရှင်းလင်းစွာ သဘောပေါက်ပေမည်။ ပညတ်သဘောဖြင့် မမှတ်သားနိုင်သော “အရှိ” ကို “အပညတ္တိက ဘာဝ” ခေါ်ရလေသည်။

ဥပုဇ္ဈလေးပျိုး

၁။ ဘူမိလဒ္ဓုပုဇ္ဈ

သင်္ခတသဘာဝတို့၏ အချင်းချင်းဆက်သွယ် ခြင်းဖြင့် ယိုစီး ထွက်ကျလာသော အာသဝသည် အဝိဇ္ဇာဖြစ်၏။ မီးတောက် ဖြစ်လျှင် မီးရောင်ဖြစ်မြဲဟူသော ဓမ္မနိယာမအတိုင်း၊ အဝိဇ္ဇာရှိ လျှင် သင်္ခါရရှိလာရသည်။ အဝိဇ္ဇာသည် ကိလေသဝဋ်အစဖြစ် ၍ သင်္ခါရသည် ကမ္မဝဋ်အစဖြစ်လေသည်။ ဤသဘောနှစ်ပျိုး ကိုစွဲ၍ ကမ္မိညာဏ်ဟူသော “အသိ” ဟုခေါ်ဆိုလေ၏။ ဤသဘော သုံးပျိုးပေါင်းမိလျှင် ဓာတ်အား တိုးတက်ကာ သုံးချောင်း တောက် ခြေခံဖြစ်လျက် ဘူမိလဒ္ဓုပုဇ္ဈ - ခေါ်ရလေသည်။

သင့်လျော်သောအကြောင်းများ ပေါင်းဆုံမိလျှင် ‘အဖြစ်’ ဟူသော ဥပ္ပါဒသို့ ကော်ရောက်ရမည့် “အရှိ” များဖြစ်လေသည်။ ထိုအရှိသဘောတို့သည် ဥပ္ပါဒသို့ ရောက်ခိုက်ဖြစ်သော “စိတ္တ” သန္တတိမှာ ယှဉ်ကပ်လျက် ပါနေသကဲ့သို့ ဖြစ်လေသည်။ အနုသယဟူသော ဓာတ်တို့သည် စိတ္တ မဟုတ်သော်လည်း၊ စိတ္တဝိပူယုတ္တကားမဟုတ်ပေ။ နို့၊ ဓမ္မိနှင့် ဒိန်ချဉ်သည် သဘောအားဖြင့် ကွဲကြွသော်လည်း၊ တခုနှင့်တခု မကွဲမကွာ အမြဲယှဉ်ကပ်နေရသကဲ့သို့ အနုသယဟူသော ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နဓာတ်တို့သည် စိတ္တ မဟုတ်သော်လည်း၊ စိတ္တသန္တတိနှင့်ကား အမြဲမပြတ် ယှဉ်ကပ်နေရလေသည်။

၂။ ဝတ္တမာနုပ္ပန္န

ပတ်ဝန်းကျင် အာရုံများနှင့် တိုက်ဆိုင်မိသောအခါ ထိုဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နဖြစ်သော အနုသယဓာတ်တွေပင်လျှင် စုဝေးကြ၍ ဖြစ်တည် ပျက်ဟူသော ခဏသုံးမျိုးဖြင့် “အရှိ” သဘော ထင်ရှားခြင်းကို “ဝတ္တမာနုပ္ပန္န” ခေါ်ရလေသည်။

၃။ ဘူတာပဂတုပ္ပန္န

ထိုခဏသုံးမျိုးဖြင့် အဟုန်ပြင်းထန်စွာ ထင်ရှားပေါ်လွင်ပြီးမှ ကင်းပျောက်ကွယ်ပသွားသော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတွေကို “ဘူတာပဂတုပ္ပန္န” ခေါ်ရသည်။

ထိုကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကံတို့သည် ခဏသုံးမျိုးအရှိမှ ကွယ်ပသွားသော်လည်း “ဝိညာဏ်” ဟူသော အပင်မျိုးစေ့ ကျရောက်ပေါက်ရှင်နိုင်လောက်အောင် “အရှိ” ဖြစ်နေလေသည်။

၄။ သြကာသကတုပ္ပန္န

တဖန် ဘုတပဂတုပ္ပန္န အရှိသဘောဖြစ်သော ကံတို့သည် စိတ္တသန္တတိကိုပင် အစွဲပြုလျက် အကြောင်းအခွင့် အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့်၊ တွေ့ကြုံကာ ဝိပင်္ဂါကဝိညာဏ်ဟူသော အသီးများ သီးနိုင်လောက်အောင် ရင့်ကျက်လျှင် ထိုရင့်ကျက်သော ကံတို့ကို “သြကာသကတုပ္ပန္န” သီးခွင့်ပေးထားသော ‘အရှိ’ ဓါတ်များဟု ခေါ်ရသည်။ တဖန် ထိုရင့်ကျက်သောကံကို အစွဲပြုကာ အကင်းသဘောဖြင့် စို့ထွက်လာသော ဝိပင်္ဂါက ဝိညာဏ်ဓါတ်ကိုလည်း “သြကာသကတုပ္ပန္န” သီးခွင့်ရပြီးသော အရှိ ဓါတ်များဟု ခေါ်ရလေသည်။

ဤသို့လျှင် အချင်းချင်း စီမံဖန်တီးကြသော ‘သင်္ခတ’ အရှိ ဓါတ်တို့သည် ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္န အရှိသဘော “ဝတ္တမာနုပ္ပန္န အရှိသဘော” “ဘုတပဂတုပ္ပန္န အရှိသဘော” သြကာသကတုပ္ပန္န အရှိသဘောတို့ဖြင့် ကွဲပြားခြားနားကြလေသည်။

ကိလေသဝဋ်နှင့် ကမ္မဝဋ်ခေါ်သော ဓါတ်တို့သည် ရှေ့ဦးစွာ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္န၊ ထို့နောက် ဝတ္တမာနုပ္ပန္န၊ ထို့နောက် ဘုတပဂတုပ္ပန္န၊ ထို့နောက် သြကာသကတုပ္ပန္နသို့ ရောက်ကာ အကြောင်းမဲ့ပျက်စီးသွားလေသည်။ ဝိပင်္ဂါကဝဋ်ခေါ်သော ဓါတ်တို့သည် ‘အာဝေဏိက’ ဓါတ်သီး ဓါတ်ခြားဖြစ်၍ သြကာသကတုပ္ပန္န အရှိသဘောမှ ဝတ္တမာနုပ္ပန္န အရှိသဘော ထင်ရှားပြီးလျှင် အကြောင်းမဲ့ပျက်စီးသွားလေသည်။

ရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းတရားကိုသိမ်းဆည်းကြရာတွင်၊ ကံစိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရတို့သည် လေ့လာသူတို့၏ နှုတ်ဖျား၌ ထင်ရှား ပေါ်လွင်နေသော အကြောင်းများ ဖြစ်ကြလေသည်။ ထို

လေးပါးတို့တွင် ကံနှင့်စိတ်တို့သည် နာမ်တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ ဥတုနှင့် အာဟာရတို့သည် ရုပ်တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ ကံသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် 'စေတနာ' စေတသိက်ဖြစ်၏။ စိတ်သည် နာမ်တရားတို့၏ အစုအဝေးတခုဖြစ်၏။ ဥတုသည် ကလာပတခု၌ ပေါင်းစပ်ပါဝင်သော တေဇောဓါတ်ဖြစ်၏။ အာဟာရသည် လည်း ကလာပတခု၌ ပါဝင်ပေါင်းစပ်သော သြဇာဓါတ်ဖြစ်၏။ ဤလေးမျိုးတို့ကို ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် အဆင့်အတန်း ရောက်သော စိတ်အစဉ်က သုတမယဉာဏ်ဖြင့် အစပြုကာ အာရုံအဖြစ် ယူရလေသည်။

ထို့နောက် အကြောင်းတရား အာရုံနှင့် အကျိုးတရားအာရုံတို့ကို ဆက်စပ်ကာ ဆက်၍ ဆက်၍ စဉ်းစားသော စိန္တာမယဉာဏ်ဖြင့် ထင်ရှားအောင် 'အသိ' လုပ်ရသည်။ သုတမယဉာဏ်၏ အာရုံထက် စိန္တာမယဉာဏ်၏ အာရုံသည် ပိုမိုထင်ရှားလာရမည်ဟုဆိုလိုပါသည်။ ထိုအာရုံတို့သည်လည်း အခြားမဟုတ်၊ ကံဟူသော စေတနာ စေတသိက်အာရုံ၊ တန်းစီနေသော စိတ်တို့တွင် စိတ္တတခုဖြစ်သောအာရုံ၊ ကလာပတခု၌ ပါဝင်သော တေဇောဓါတ်အာရုံ၊ ကလာပတခု၌ ပါဝင်သော သြဇာဓါတ်အာရုံ၊ ဤလေးမျိုးတို့ကို တခုစီတခုစီ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အာရုံအဖြစ် ယူနိုင်ရသည်။ ဤကဲ့သို့အာရုံအဖြစ် မယူနိုင်လျှင် ယောဂီ၏ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ်မှာ တည်ငြိမ်မှု 'သမာဓိ' အင်အား နည်းနေသေးသည်ဟု မှတ်ယူပါလေ။ သို့မဟုတ် ဗိုလ်ငါးပါး၊ ဣန္ဒြေငါးပါး မည်မျှသောကြောင့် ဟူ၍လည်း မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။

ဤအချိန်မှာ 'တည်ငြိမ်မှု' သဘာဝကို တိုးပွားအောင် သတိပြုပါ။ သဘာဝတွေ၏ အကြောင်းကို သိချင်၊ သိလိုသော ဆန္ဒပြင်းထန်နေသဖြင့်၊ စိတ်ပျံ့လွင့်နေခြင်းကို မသိသောယောဂီတွေများ

နေကြသည်။ အတို့ချုပ်အားဖြင့် ပြောရလျှင် နာမရူပပရိစ္ဆေဒ ဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တို့၏ အခိုက်အတန့်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ယောဂီ၏ စိတ်အစဉ်သည် 'အသိခံ' တရားတွေကို တခုစီ တခုစီ အာရုံအဖြစ် ထင်ရှားအောင် လေ့လာနေခြင်းဖြစ်၏။ ဝါလဝေခံ မြှားပစ်သမားသည် သားမြီးပုံကြီးထဲမှ သားမြီးတခုစီ တခုစီတို့ကို ပိုင်းခြားနေခြင်းကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ထိုပိုင်းခြား ပြီးသော သားမြီးဖျားနှင့် မြှားသွားကို တညွှတ်အောင် ချိန်ရှယ်သော အလုပ်သည် 'တည်ငြိမ်မှု' သမာဓိအင်အား ပပြည့်စုံပဲ မပြတ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် အာရုံအဖြစ် ယူနိုင်ရန် စိတ်တည်ငြိမ်အောင် ကြိုးစားပဲ။ အာရုံ၌ စိတ်ပါဝင်စားလျှင် 'တည်ငြိမ်မှု' ဖြစ်လွယ်တတ်သည်။

ရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းကို သိမ်းဆည်းနေသော ယောဂီ၏ ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ်မှာ သိမ်းဆည်းသော နည်း ၂ နည်းပေါ်လာတတ်သည်။ ပဋ္ဌမနည်းသည် 'ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်' နည်းဖြစ်၏။ ရေယူလျှင် ခွက်ပါမြဲဟူသောနည်း၊ မီးတောက်ရှိလျှင် မီးရောင်ရှိမြဲဟူသော နည်းတို့သည် နှိုင်းချိန်စရာ ဥပမာသဘောမျိုးဖြင့် ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ်မှာ ပေါ်လာ၏။ အဝိဇ္ဇာရှိလျှင် သင်္ခါရရှိမြဲ။ သင်္ခါရရှိလျှင် ကမ္မဝိညာဏ်ရှိမြဲ။ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရ၊ ကမ္မဝိညာဏ်တို့သည် မီးတောက်နှင့် မီးရောင်တို့သည် တခုရှိလျှင် တခုရှိမြဲသကဲ့သို့ အရှိ ထင်ရှားနေကြသည်။

တဖန် မောဟဟူသော ကိလေသဝဋ်နှင့် သင်္ခါရဟူသော အရှိ ကမ္မဝဋ် ကို အစွဲပြုကာ ကမ္မဝိညာဏ်အရှိ ထင်ရှားရသကဲ့သို့ ယင်း ကမ္မဝိညာဏ်ကို အစွဲပြုကာ ပဿ ပေဒနာ စသော ကမ္မနှင့် ဆိုင်ရာ စေတသိက်တရားတွေ၏ အရှိ ထင်ရှားကြရလေသည်။ ထိုကိလေ

သဝဋ်, ကမ္မဝဋ်ခေါ်သော သဘောတရားများ အရှိထင်ရှားနေ စဉ်အာရုံတွေကို ကပ်ငြိသောသဘော, အာရုံသို့ အမှားသက်ဝင် တတ်သော သဘောတရားတို့သည် မီးတောက်၌ မီးခိုးပေါင်းစပ် သကဲ့သို့ ဝိညာဏ်နှင့်ပေါင်းစပ်ဆက်သွယ် ထင်ရှားကြလေသည်။

မီးတောက်၏ ကြည်လင်ခြင်းကို မီးခိုးကပင် ဖျက်ဆီးသကဲ့သို့ ဝိညာဏ်၏ ကြည်လင်ခြင်းကို ဆက်သွယ် ပေါင်းစပ်လာသော မောဟ, လောဘ, ဝိဇ္ဇိတို့က ညစ်နွမ်းစေတော့သည်။ အခိုးတို့၏ ညစ်နွမ်းခြင်းကြောင့် မီးရောင် မှိန်သွားရုံတွင်မက မီးရောင်ကျ ရောက်ရာ မျက်နှာကြက် နှံရံစသည်တို့မှာ အမဲကွက်ကျပ်ခိုးများ ထင်ရှားကြရသကဲ့သို့ကမ္မဝိညာဏ်မှာညစ်နွမ်းခြင်းတိုးပွားလျက် ကမ္မပထရောက်ရာ ဖြစ်သော 'သန္တတိ'အစဉ်မှာ ဝိပင်္ဂါဝိညာဏ် ပေါ်ပေါက်စရာ အမဲကွက်များ ထင်ရှား နေလေတော့သည်။

ဤသို့လျှင်အဝိဇ္ဇာ, တဏှာ, ဥပါဒါန်, ကံ, ဝိညာဏ်တို့သည် အ ချင်းချင်းကို အစွဲပြုကာ ထင်ရှားနေပုံကို ယောဂီ၏စိတ်အစဉ်မှာ သိနေလေသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် အကြောင်းဖြစ်သော စိတ္တ၊ ထိုစိတ္တကို စွဲ၍ဖြစ်သော ကလာပ၊ ယင်းကလာပ၌ ပါဝင်သော ဥတုနှင့် အာဟာရတို့ကို အစွဲပြုကာ ရုပ်ကလာပတွေ ပေါ်လာပုံ၊ အာရုံတွေကို အစွဲပြုကာ ကမ္မဝိညာဏ်ခေါ် စိတ္တတွေ ပေါ်လာပုံ တို့ကို တန်းစီသန္တတိ သဘောအားဖြင့် သိလာကြသည်။ အရိယာ ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မှန်သမျှ ဤနည်းမျိုးဖြင့် ရုပ်နာမ်တို့၏ အ ကြောင်းကို သိရှိ သိမ်းဆည်းကြရလေသည်။ ဤနည်းကို ဗုဒ္ဓ ကိုယ်တော်ကြီးက 'ဥာယ' နည်းဟု ပညတ်တော် မူခဲ့လေသည်။ ဥာယသုအဓိဂမာယ ဟူသော စကားနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။

အချို့ ယောဂီစိတ်အစဉ်မှာ ဤကဲ့သို့နှိုင်းယှဉ်သောနည်းမျိုးဖြင့် မကျေနပ်နိုင်ပဲ ဘာကြောင့် အဝိဇ္ဇာရှိလျှင် သင်္ခါရအရှိမြဲရသနည်းဟူသော မေးခွန်းကို တဆင့်တက်၍ ဖြေဆိုသောနည်းဖြစ်သည်။ ထိုနည်းကို ပဋ္ဌာန်းခေါ်သည်။ သင်္ခါတ ဓာတ်တို့၏ အများဆိုင်သတ္တိတို့ ဆက်သွယ်ခြင်းဖြင့် “အရှိ” သဘောမြဲရကြောင်းကို သိမိသိမိ မွေ့မွေ့ပြုဆိုသော နည်းဖြစ်လေသည်။ ဤဒုတိယနည်းမှာ အလွန်ထက်မြက်သော ဉာဏ်ရှိသောသူဖြစ်စေကာမူ ပဋ္ဌာန်းဒေသနာ သင်ယူခြင်း ပရိယတ္တိကို လွှတ်၍ မသိမ်းဆည်းနိုင်။ သို့သော် ပဋ္ဌမနည်းဖြင့် သိမ်းဆည်းသော ဉာဏ်သည်ပင် သစ္စာလေးပါးကို သိနိုင်သော အဆင့်အတန်းရောက်နေသဖြင့် အရိယာသစ္စာတို့ကို ထိုးထိုးထွင်းထွင်း သိနိုင်လေသည်။ ဤပဋ္ဌမနည်းလောက်မျှဖြင့် နာမ်ရုပ်တို့၏ အကြောင်းကို ပသိမ်းဆည်းနိုင်ပဲ အရိယာအဖြစ်သို့ ရောက်သူမရှိပေ။

ဤသို့လျှင် အကြောင်းဖြစ်သော ကံနှင့်စိတ်တို့ဖြစ်ပေါ်လာပုံ၊ ထိုကံစိတ်တို့ကို အစွဲပြုကာ ဥတု အာဟာရ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ ဟူသော အကြောင်းစိတ္တ၊ အကြောင်းကလာပ၊ ထိုအကြောင်းသဘာဝတို့ကို အစွဲပြုကာ အကျိုးစိတ္တ၊ အကျိုး ကလာပတို့ကို အာရုံအဖြစ် ပေါ်လွင်စေလျက်၊ ဆက်သွယ်ပုံ အခြင်းအရာတို့ကို ပစ္စယ ပရိယုဟဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားဝေဖန်လေသည်။

အထက်ပေါ်ပြခဲ့သော နည်းမျိုးဖြင့် ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်သည် ပဉ္စဝဂ္ဂိအရှင်တို့အား သင်ပြတော်မူရာ၊ ပဉ္စဝဂ္ဂိအရှင်တို့သည် တခုစီ တခုစီသော ဓာတ်များသို့ အသိရောက်ကြသည်။ ထို့ပြင် ကာမ သုခဗ္ဗကာ နုယောဂ ဟူသော အကျင့်နှင့် အတ္တကိလပထာ နုယောဂ အကျင့်တို့သည် မကောင်းသော အကုသိုလ် သဘာဝတို့

၏စုပေါင်းလုပ်ငန်းများသာဖြစ်ကြောင်းကို သိရှိနားလည်သွားကြသည်။ ငါ-သူတပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ စသော သတ္တဝါကောင် မရှိခတ်တို့၏ အစုအဝေးကိုသာလျှင် သတ္တဝါဟုအသိမှားကာ ယူဆကြောင်းကို ရှင်းလင်းသွားကြလေသည်။ ထိုခတ်တို့၏ အစုအဝေးသာလျှင် ကမ္ဘာဟူသော ဩကာသ လောက၊ သတ္တဝါ အမျိုးမျိုးဟူသော သတ္တလောက၊ ဖြစ်ပေါ်အောင် ပျောက်ကွယ်အောင် အမျိုးမျိုးပြုလုပ် ဖန်တီးနေသော သင်္ခါရလောက တို့ကို ဆောင်ရွက်နေကြောင်း သဘောပေါက်သွားကြသည်။

ဤကဲ့သို့ မဇ္ဈိမာ အကျင့်သဘောကို နားလည်သွားကြသော ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့သည် ဥာတပရိညာ စခန်း၌ ရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် နာမပရိစ္ဆေဒဉာဏ် ထိုနာမ်နှင့်ရုပ်တို့၏အကြောင်းတို့ကိုကောင်းစွာသိမ်းဆည်းတတ်သော ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကိုရောက်၍ ကင်္ခါဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိဟူသော ယုံမှားကင်းသောအဖြစ်၌ တည်နေကြသဖြင့် 'မဇ္ဈိမာ' အလေ့ အကျင့်အတွက် ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်များ ကိုယ်တိုင် လေ့လာခွင့် ပေးတော်မူလိုသော ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်သည် အောက်ပါအတိုင်း နိဂုံးစကား ပြောကြားတော်မူလေသည်။

အယံခေါသာ ဘိက္ခုဝေ မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါ တထာဂတေန အဘိသမ္ပုဒ္ဓါ၊ စက္ခုကရဏီ ..... လ..... နိဗ္ဗာနာယသံဝတ္တတိ။

အိုရဟန်းတို့.... ဗာထာဂတအရှင် ထိုးထွင်း သိလာသော၊ ပျက်စီးပွင့်အောင် ဖွင့်ပေးသော မဇ္ဈိမာအကျင့်ဟူသည် ဤဟာပါပဲ။

တထာဂတ အရှင် ထိုးတွင်းသိလာသော ‘ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်’ ပေါက်ပွားစေသော မဇ္ဈိမအကျင့်ဟူသည် သည်ဟာပါပဲ။ ထို အကျင့်သည် ကိလေသာ အပူငြိမ်းခြင်းငှါ ဖြစ်ပါသည်။ တူး သောအသိဉာဏ်ကို ရခြင်းငှါ ဖြစ်ပါသည်။ ငြိမ်းစေသော ဖိုလ်ဉာဏ်နှင့် မြေချမ်းသာသော နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက် ပြုနိုင် ခြင်းငှါ ဖြစ်ပါသည်ဟူသော သတိပေးစကားဖြင့် သင်နည်းကို အဆုံးသတ်ကာ ကိုယ်တိုင် လေ့ကျင့်ရန် အခွင့်ပြုတော် မူလေ သည်။

ဤသြဝါဒ စကားများကို မှတ်သား ကြားနာ ရပြီးသော အဆုံး၌ ပဉ္စဂဂ္ဂိ ကိုယ်တော်များသည် မိဂဒါဝုန်တော အကွင်းရှိ သင့်လျော်သောသစ်ပင်ဝါးပင်တို့အရိပ်မှာ ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်တော် မူကြလေသည်။ ဤအတ္ထုပ္ပတ္တိကိုရည်ရွယ်ကာ မူလပဏ္ဏာသ ပါ သရာဘိ သုတ္တန်အပွင့် အဋ္ဌကထာ၌—

ကဒါ တေဘိက္ခု ဘဂဝတော သန္တိကံ ဂန္ဓာ
 ပညာ ပုစ္ဆန္တိ၊ ကဒါ ဘဂဝါတေသံ ဘိက္ခုနံ သန္တိကာ
 ဂန္ဓာ ကမ္မဋ္ဌာန မလံ ဝိသောဒေတိ။ ဟု - ညွှန်ပြခဲ့
 လေသည်။

တဝါတရံ ပဉ္စဂဂ္ဂိတို့သည် ဗုဒ္ဓအရှင်ထံသို့ သွား၍ ကမ္မဋ္ဌာန်း ထိုင်ရာ၊ အဘိဓမ္မာ ပြဿနာကို မေးကြသည်။ တဝါတရံ ဗုဒ္ဓ ကိုက်ပတ်သည် ပဉ္စဂဂ္ဂိအရှင်တို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်ရာ ဌာနသို့ကြွ ရောက်ကာ ကမ္မဋ္ဌာန်း လမ်းမှန်သို့ ကျခအင် သွပ်သင်ရင်းလင်း ပေးတော်မူလေသည်။

လုပ်ငန်းသဘော

ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်၏ ဩဝါဒကို နာယုမ္ပတ်သားကာ လက်တွေ့
 လေ့လာကြသော ပဉ္စဝဂ္ဂိ အရှင်တို့သည် သုတမယဉာဏ်၊ စိန္တာ
 မယဉာဏ်တို့ဖြင့် ပရမတ္ထသစ္စာသို့ 'အသိ' ရောက်အောင်ပို့သော
 အခါ ရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် - နာမပရိစ္ဆေဒဉာဏ် - ပဗ္ဗယပရိဂ္ဂဟ
 ဉာဏ်အဆင့်အတန်းသို့ တဆင့်မှတဆင့်တက်ကာ 'အသိ' ပို့မိရှင်း
 လင်း လာလေသည်။ အသိပို့မိရှင်းလင်းလာသဖြင့်လည်း၊ ကင်္ခါ
 ဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိအဆင့်သို့ ရောက်ရှိနေသော ပဉ္စဝဂ္ဂိ အရှင်တို့၏
 ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ်သည် ငါ သူတပါး ယောက်ျား မိန်းမ
 စသော ပညတ်သဘောတရားတို့ကို သိပြီးလျှင်၊ သတ္တဝါဟူသော
 အမှတ်သာညာမှ ကင်းစင်နေလျက် ဓာတုဟူသော အာရုံတို့၌သာ
 လျှင် တည်နေကြလေသည်။

ကလာ ဟူသောဓာတ်တို့မှ ကလာပ၊ ကလာပမှ ကလာပ
 သန္တတိ၊ ကလာပသန္တတိမှ ပရမာဏု၊ ပရမာဏုသန္တတိမှ အဏု၊
 အဏုသန္တတိမှ တဇ္ဇာရီ၊ တဇ္ဇာရီသန္တတိမှ ရထရေဏု၊ ရထရေ
 ဏု သန္တတိမှဆံပင်၊ မွှေးညှင်းစသော ပထဝီကောဠာသန္တစိဆယ်၊
 အာပေါ ကောဠာသ တဆယ်နှစ်၊ တေဇော ကောဠာသ လေး
 ပါး၊ ဝါယော ကောဠာသ ခြောက်ပါး၊ ထင်ရှားနေပုံနှင့်ထို
 ကောဠာသတို့ အချင်းချင်းတန်းစီဟူသော သန္တတိကို စွဲလျက်
 ခန္ဓာကိုယ်ဟု ထင်ရှားနေပုံတို့ကို ဆင်ခြင် စဉ်းစားတော် မူကြ
 သည်။

ဤသို့လျှင် ကောဠာသတွေမှ ကလာ၊ ကလာတွေမှကောဠာ
 သသို့ အပြန်ပြန် အခေါက်ခေါက် အသိရောက်ကာ ဆင်ခြင်
 သော စိတ်အစဉ်သည် တကြိမ်ထက် တကြိမ် သမာဓိအရှိန် ထိုး

တက်လာသဖြင့်၊ ပရမာဏမှ ကလာပ သန္တတိတိုင် အောင်သော အာရုံတို့သည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်အသွင် ထင်ထင်ရှားရှားပေါ်လာကြ လေသည်။ မိမိတို့၏ သန္တတိတို့၏ ကလာပသန္တတိတို့၏ ရှည်ပုံ-တိုပုံ၊ သနအသေးမှ အကြီးသို့ သန္တတိအစဉ်အားဖြင့် ပြောင်းလဲသွား ပုံ၊ သန္တတိအစဉ်အားဖြင့် အစဉ်အခဲ အကြီးမှ အသေးဆုံးအစုသို့ ပြောင်းလဲသွားပုံ စသည်တို့သည် ကသိုဏ်းဝန်း၏ ပရိကမ္မနိမိတ် မှ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သို့ ပြောင်းလဲသကဲ့သို့ တကြိမ်ထက်တကြိမ် အာရုံ သည် ပိုမိုထင်ရှားလာလေသည်။ ဤနည်းဖြင့် ကလာပ သန္တတိ အာရုံ ထင်ရှားလာ သောအခါ၊ သဒ္ဓါနှင့် ပညာ၊ ဝိရိယနှင့် သမာဓိတို့ ညီညွတ် တောင့်တင်းလာသော ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ် သည် သန္တတိတို့၏ အစ အလယ် အဆုံးတို့ကို အထူး သတိပြုကာ မှတ်သားနိုင်ကြလေသည်။

သိစိတ်အစဉ်သည် အသိခံ အာရုံကို အမှီပြုကာ တိုးတက်သိ နေရာ အထောက်အထားကင်းမဲ့ စွာအာရုံသို့ သက်ဝင်သွားလျှင် ပညာပပါသော သဒ္ဓါဖြစ်၏။ သန့်ရှင်းသော သက်ဝင်မှု မပါပဲ အာရုံကို ဆုံးဖြတ်လျှင် သဒ္ဓါမပါသော ပညာဖြစ်၏။ သဒ္ဓါနှင့် ပညာ ညီညွတ်မျှတအောင် တိကျ မှန်ကန်သော အထောက်အ ထားဖြင့် အာရုံသို့ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်စွာ သက်ဝင်၏။ အာရုံကို သိကာမျှ စိတ်တည်ငြိမ်ခြင်းသည် ဝိရိယအားနည်းသော သမာဓိ ဖြစ်၏။ သိချင်လွန်းအားကြီးသော စိတ်သည်လည်း သမာဓိအား နည်း၍ ဝိရိယအားများသော ဝိပဿနာစိတ် ဖြစ်၏။ အာရုံ၏ သဘောကို အသေးစိတ်အားဖြင့် မှန်မှန် သိနေခြင်းသည် ဝိရိယနှင့် သမာဓိ ညီညွတ်မျှတနေသော ဝိပဿနာစိတ်ဖြစ်သည်။ ဝိပဿနာ ပညာသည် အာရုံတမျိုးတည်းကို သိမ်သိမ်မွေ့မွေ့ ခွဲခြမ်းစိတ် ဖြာ သိနေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသို့လျှင် သဒ္ဓါနှင့်ပညာ၊ ဝိရိယနှင့်

သမာဓိတို့ ညီညွတ်မျှတပါလျှင် ဝိပဿနာစိတ်အစဉ်သည် သန္တတိ တို့၏ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံးတို့ကို ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ မှတ်သား နိုင်ပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့သည် နံနက် အိပ်ရာထပြီးလျှင် လဘက်ရည်အချို သောက်ကြသောအခါ လဘက်ရည်၏ အနံ့၊ အချို၊ အပူ ဤ သုံးမျိုးသော ကလာပ သန္တတိတို့သည် မရှေးမနှောင်း ကျွန်ုပ်တို့ ၏အသိ၌ ထင်ရှားလာ၏။ အနံ့ သန္တတိ၏ အစနှင့်အဆုံး၊ အချို သန္တတိ၏ အစနှင့်အဆုံး၊ အပူသန္တတိ၏ အစနှင့်အဆုံးတို့ကို သတိ ပြင် မှတ်သားလေ့လာလျှင်၊ သန္တတိ ပစ္စုပ္ပန် အာရုံဟူသော ပရ မတ်အစုတို့ကို အသိလုပ်နိုင်ကြလေသည်။ အပူသန္တတိ၏ ပူစ- ပူလယ်-ပူဆုံး ဟူသော အခိုက်သုံးမျိုးတွင် ပူစနှင့် ပူဆုံးမှာ အ ခိုက်အတန် ကာလညီမျှ၍ ပူလယ်မှာ ကာလ ကြာမြင့်ကြောင်း သတိပြုမိပေမည်။ ထို့အတူ ဤနည်းအားဖြင့် မြင်၊ ကြား၊ နံ၊ လျက်၊ ထိ ဟူသော အာရုံတို့၏ အစအလယ် အဆုံးတို့ကို သတိ ထားကာ မှတ်သားနိုင်ကြပေမည်။

ပဉ္စဝဂ္ဂိ အရှင်တို့သည် မိမိတို့ သန္တာန်မှာ ထင်ရှားနေသော ကောဠာသ အစုများကို ပစ္စုပ္ပန်အာရုံအဖြစ် ယူကာ ကလာပ သန္တတိသို့ အသိရောက်ကြလေသည်။ ထိုကလာပ သန္တတိကို အာ ရုံ အစဉ်လျှောက်၍ ကာယသင်္ခါရဖြစ်နေပုံ၊ ကာယကံသို့ ရောက် ပုံ၊ ဝစီသင်္ခါရဖြစ်နေပုံ၊ ဝစီကံသို့ ရောက်ပုံတို့ကို ထင်ထင်ရှားရှား သိမြင်တော်မူလာကြသည်။ ထိုအတူ စိတ္တ သန္တတိ သည်လည်း မနေ့က၊ ဝစီကံသို့ရောက်အောင် ဆက်လက် သွားပုံတို့ကို မှတ် သားနိုင်ကြသည်။ ကုသိုလ်စိတ်အစဉ်မှ အကုသိုလ် စိတ်အစဉ်သို့ ပြောင်းလဲသွားပုံ၊ အကုသိုလ်စိတ် အစဉ်မှ ကုသိုလ်စိတ် အစဉ်သို့

ပြောင်းလဲသွားပုံ၊ ရူပါရုံကိုသိသော စိတ်အစဉ်မှ သဒ္ဓါရုံကိုသိ
 သော စိတ်အစဉ်သို့ ထို့အတူ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ကို
 သိသော စိတ်အစဉ်သို့ ပြောင်းလဲသွားနေပုံတို့ကို အစနှင့်အဆုံး
 သတိပြုကာ မှတ်သားနိုင်ကြလေသည်။ ဤကဲ့သို့ မှတ်သား နိုင်
 သော ဝိပဿနာစိတ်အစဉ်မှာ ကလာပသမ္မသနဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်
 နေသည်ဟု ဆိုရလေသည်။ ကလာပ သမ္မသနဉာဏ် ဟူသည်
 အစဉ်အတန်းအလိုက် တစုပြီးတစုကို မကျော် မလွှား မှတ်သား
 ဆုံးဖြတ်နိုင်သောဉာဏ်ကို ခေါ်ပါသည်။

ဤသို့ ဆက်ကာဆက်ကာ လေ့ကျင့်ဖန် များသော အခါ
 သဒ္ဓါ၊ ပညာ၊ ဝိရိယ၊ သမာဓိ တို့၏ အားပေးခြင်းကို ခံယူရသော
 ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ်သည် ထက်မြက်သော သတိ တရားဖြင့်
 အပြတ်အပြတ်ဖြစ်ကာ တို၍တို၍ လာသော 'သန္တတိ'ကို မှတ်
 သားနိုင်လေသည်။ သန္တတိအာရုံ၌ အစဟူသောအဖြစ်၊ အဆုံး
 ဟူသော အပျက်၊ အာရုံနှစ်မျိုးကို စူးစိုက်နေသောအခါ၊ သန္တတိ
 တို့လေ၊ ဖြစ်အာရုံနှင့် ပျက်အာရုံ နိုးကပ်လေလေ ဖြစ်သော
 ကြောင့်၊ အလေ့အကျင့် အားလျော်စွာ ထက်မြက်လာသော
 ဝိပဿနာစိတ်သည် ကလာပတခုနှင့် တခု၏အကြား၌ ခြားနား
 ထားသော အာကာသဓါတ်ကိုအာရုံပြုကာ ကလာပတခု၏ အစ
 နှင့် အဆုံးကို ရှင်းလင်းစွာ ပိုင်းခြားနိုင်လေသည်။

ကလာပ တခုကိုပင် ပဋိဘာဂနိမိတ်အသွင်ဖြင့် ထင်ထင်ရှား
 ရှား ပိုင်းခြားနိုင်လာသောအခါ၊ ယောဂီ၏ ဝိပဿနာ စိတ်အ
 စဉ်၌ ဥပစာရသမာဓိအရှိန် မည်မျှတိုးတက်နေကြောင်း ကောင်း
 စွာ သိနိုင်လေသည်။ စိတ်သည် တည်ငြိမ်လေလေ သိမ်မွေ့ သော
 အာရုံနိမိတ်များ ထင်ရှားလေလေ ဖြစ်သောကြောင့်၊ ကလာပ

သန္တတိ၊ စိတ္တသန္တတိတို့၌ ကလာပတခုစီ၊ စိတ္တတခုစီတို့ကိုပိုင်း
 ခြားနိုင်လောက်အောင်သမာဓိအင်အားကောင်းနေသဖြင့်၊ စိတ်
 ပုတီး၌ ပုတီးလုံးကလေးများ တခုစီ တခုစီ တန်းစီကာ ထင်
 ရှားနေသကဲ့သို့၊ ကလာပစိတ္တတခုစီတခုစီ ထင်ရှားနေလေသည်။
 ဤအချိန်အခါသည် သားမြီးဖျားကို မြှားဖြင့်ပစ်ခွဲရန် မြှားဦး
 နှင့်သားမြီးဖျားကို တည့်မတ်အောင် ချိန်နေသောအခါ ဖြစ်
 လေသည်။

ဤသို့လျှင် ကလာပ စိတ္တတို့၏ အစနှင့်အဆုံးဟူသော အဖြစ်
 နှင့်အပျက်ကိုသတိပြုကာ အဖန်တလဲလဲ လေ့လာသော ဝိပဿ
 နာစိတ်အစဉ်မှာ တိုးတက်တည်ငြိမ် သန့်ရှင်းလာသဖြင့်ကလာပ
 ဟူသောအာရုံ၊ စိတ္တဟူသော အာရုံနိမိတ်တို့သည် လက်ပေါ်မှာ
 တင်ထားသော ပတ္တမြားပုတီးကုံးကဲ့သို့၊ သန္တတိအစဉ်ဖြင့်တလုံး
 စီ တလုံးစီ ထင်ထင်ရှားရှားကြီး ပေါ်လွင်နေလေ တော့သည်။
 “ကလာပ စိတ္တ” တို့သည် ရေပြင်ပေါ်မှာ ကျရောက်နေသော
 မိုးပေါက်ကလေးများ ကဲ့သို့ သန္တတိ အစဉ်မှာ ပေါ်လိုက်
 ပျောက်လိုက်ဖြင့် ထင်ရှားနေလေသည်။

ကလာပကလေးတွေ၏ ပေါ်လိုက်၊ ပျောက်လိုက်၊ သို့မဟုတ်
 ဖြစ်လိုက်၊ ပျက်လိုက်ဟူသော အာရုံနှစ်မျိုးကို စူးစူးစိုက်စိုက်ထပ်
 ကာထပ်ကာ အလေ့ပြုနေသော စိတ်အစဉ်မှာ ဥပမာအားဖြင့်
 ဆိုရသော်လက်ဆုံကြီး၌စုပေါင်းတည်နေသော မုံညှင်း၊ ဖါလာ
 ငြုပ်ကောင်း၊ စမြိတ် စသော အစေ့များနှင့် နှုတ်တက်၊ ချင်း
 တက်စသည်တို့သည်မဆလာဖြစ်အောင်ထောင်းထုကြိတ်ချေနေ
 သော ကုလားမကြီး၏ ဘယ်ဘက်၊ ညာဘက် ကျည်ပွေ့ကြီးနှစ်
 လက်ဖြင့် ဆက်ကာဆက်ကာ ချက်မှန် လက်မှန် အထောင်း အ

ထုခံနေရသကဲ့သို့ သန္တတိဆုံကြီးထဲမှာ တန်းစီ ထင်ရှားနေသော “ကလာပ, ပရမာဏ, အဏု, တဇ္ဇာရီ” စသော ဓါတ်တုံး ဓါတ်ခဲ အသေးအကြီးတို့သည် ‘ဖြစ်’ ဟူသော ကျည်ပွေ့ကြီးက ထောင်း လိုက်၊ ပျက် ဟူသော ‘ကျည်ပွေ့ကြီး’ က ထောင်းလိုက်ဖြင့် ချက် မှန် လက်မှန် အထောင်းအကြိတ် ခံနေကြရသည်ကို လက်တွေ့ သဘောဖြင့် သိနေရလေသည်။ ဤသို့လျှင် ကလာပ စိတ္တတို့သည် တခုစီ တခုစီ အာရုံအဖြစ်ဖြင့် ဝိပဿနာစိတ်အစဉ်မှာ ထင်ရှား နေလျှင်၊ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်အစ, တရုဏဝိပဿနာ ဆိုရသော်လည်း အလုပ်ကိစ္စမှာ “သန္တတိသန” ကို ဖေါက်ခွဲ ဖျက်ဆီး နေသော လုပ်ငန်းကိစ္စဖြစ်လေသည်။

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်အစဉ်သည် ရှေ့ဦးစွာ “သန္တတိသန” ကိုဖျက်ခွဲနိုင်ပါမှ အာရမ္မဏသန, သမူဟသန, ကိဇ္ဇသနကို တခုပြီး တခုဆက်လက်၍ ဖျက်ဆီးဖေါက်ခွဲကာ ပရမတ္ထသစ္စာသို့ရောက်ရ ပါမည်။ သို့မဟုတ်လျှင် လက်စွပ် လက်ကောက် ပျက်သော် လည်း ရှေ့မပျက်သကဲ့သို့၊ အိုးခွက်တွေ ပျက်သော်လည်း မြေမ ပျက်သကဲ့သို့၊ စိတ်ကူးပညတ်တွေ ပျက်၍ ပရမတ်တွေ မပျက်ပဲ ရှိတတ်သည်။

ဤအဆင့်အတန်းသို့ ရောက်နေသောယောဂီသည် ဖြစ်အာရုံ ဌာသော်၎င်း၊ ပျက်အာရုံဌာသော်၎င်း၊ ဖြစ်ပျက်ဆက်စပ်သော အာ ရုံဌာသော်၎င်း အလိုရှိသလိုတည်နေနိုင်အောင်မိမိ၏ဝိပဿနာစိတ် အစဉ်ကို ထားပေးရမည်။ ဤကဲ့သို့ထားပေးသဖြင့် ကလာပတို့ သည် တခုပြီးတခု ဥပ္ပါဒဟူသော ‘အဖြစ်’ သို့ ဆက်ကာဆက်ကာ ရောက်နေကြသည်ကို အာရုံနိမိတ်အဖြစ်ဖြင့် သိမြင်နေ၏။ ထိုသို့ သိမြင်နေခြင်းကို ‘သမုဒယဓမ္မာနုပဿိ’ ခေါ်ရ၏။ ထို့အတူ စိတ္တ

ထို့သည် တခုပြီး တခု ဥပ္ပါဒ် ဟူသော ‘အဖြစ်’ သို့ ဆက်ကာ ဆက်ကာ ရောက်နေကြသည်ကို အာရုံ နိမိတ်အဖြစ်ဖြင့် သိမြင် နေ၏။ ထိုသို့သိမြင်နေခြင်းကို ‘သမုဒယဓမ္မာနုပဿိ’ ခေါ်ရ၏။ တဖန် ကလာပကလေးတွေသည် ဝယ၊ ဟူသော ‘အပျက်’ သို့ ဆက်ကာဆက်ကာ ရောက်နေကြသည်ကို အာရုံနိမိတ်အဖြစ်ဖြင့် သိမြင်နေ၏။ စိတ္တကလေးတွေသည် တခုပြီးတခု ဝယ၊ ဟူသော ‘အပျက်’ သို့ ဆက်ကာဆက်ကာ ရောက်နေကြသည်ကို အာရုံ နိမိတ်အဖြစ်ဖြင့် သိမြင်နေ၏။ ထိုသို့ သိမြင်နေခြင်းကို ‘ဝယဓမ္မာ နုပဿိ’ ခေါ်ရ၏။ တခါတခု ထိုကလာပ စိတ္တတို့၏အဖြစ်ကို တခါ တရံ ထိုကလာပ စိတ္တတို့၏ အပျက်ကို တလှည့်စီ၊ တကြိမ်စီ စသည် ဖြင့် မြင်နေသိနေခြင်းကို “သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿိ” ခေါ်ရ၏။

ဈာန်ကိုရစဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိရပြီးသော ဈာန်ကိုမြဲ စေလိုသဖြင့် ထပ်ကာထပ်ကာ ဝင်စားရ သကဲ့သို့ မိမိရပြီးထား သော ‘ဖြစ်’ အာရုံကို ဝိပဿနာစိတ်အစဉ်၌ အလိုရှိသလို မြဲ အောင် အလေ့ အလာ လုပ်ပေးရလေသည်။ ဤနည်းအတိုင်းပင် ပျက်အာရုံကိုလည်း ဝိပဿနာစိတ်မှာ အလိုရှိသလို မြဲအောင်လေ့ ကျင့်ပေးရသည်။ အလေ့ အကျင့်ရသော ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ် သည် ရံခါအဖြစ်၊ ရံခါအပျက်အာရုံ၊ ရံခါအဖြစ်အပျက် ဆက်စပ် သော အာရုံပေါ်မှာ ထိုင်လျက် ပရမတ်တို့၏ သဘောမှန်ကို ပိုင်းခြားပေးလိမ့်မည်။

အဘိညာဉ်ကို အလိုရှိသော သမထသမားသည် (၁၆) ပါး သောနည်းဖြင့် ‘စိတ်အထား’ လေ့ ကျင့်ပေးရသကဲ့သို့ မဂ်ဖိုလ် ရောက်၍ သစ္စာကိုသိလိုသော ဝိပဿနာ ယောဂီသည် ဤအာရုံ ဉာဏ်ဖြင့် စိတ်အထားလေ့ ကျင့်ပေးရလေသည်။ သင်္ခါရနိမိတ်ဟူသည် အခြားမဟုတ်၊ ဥပ္ပါဒ်နှင့် ဝယ ခေါ်သော အဖြစ်နှင့်အပျက်ပင်။

တခြားမရှိပေ။ ထိုအဖြစ်နှင့်အပျက် ဟူသော အာရုံနိမိတ်တို့သည် “အနုလောမဉာဏ်” တိုင်အောင် တဆင့်ထက် တဆင့် သိမ်မွေ့သော နိမိတ်အဖြစ်ဖြင့် ပါလာကြပေသည်။

ဤကဲ့သို့ “ဖြစ်” အာရုံ “ပျက်” အာရုံ “ဖြစ်ပျက်” နှစ်ခုပေါင်းစပ်သော အာရုံသုံးမျိုးတွင် တမျိုးမျိုး၌ စိတ်ကိုအလို့ရှိသလောက် ကားနိုင်သောအခါ ဝိပဿနာစိတ်အစဉ်သည် ဖြစ်အာရုံချည်း ဆက်ကာဆက်ကာ သိမြင်နေရသောကြောင့်၊ ဓါတ်ကောင်ဖြစ်သော ‘သတ္တဝါ’ သည် ‘စုတိ’ ကျကာ သေဆုံးပြီးနောက် ဘာမှမဖြစ်တော့ပဲ ‘ပြတ်သွားသည်’ ဟု မှတ်ထင်စွဲလမ်းသော အယူအဆ မှားယွင်းကြောင်းကို သိမြင်လာသည်။ ကံ၊ ကပန်တီးလိုက်သော ဝိပါက် ဝိညာဏ်နှင့် နာမ်တရားများ၊ ကမ္မဇရုပ်တရားတွေသည် စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ အကြားကာလ မထားပဲ ခြားပေးသော ဓါတ်တမျိုးမရှိပဲ စုတိကမ္မဇရုပ်တို့နှင့် ကပ်လျက် ချပ်လျက် ပဋိသန္ဓေဟူသော အမည်ကို ခံယူကာ ဘဝအသစ် အဖြစ်ဖြင့် ပေါ်လာကြောင်း သိမြင်လာသည်။ ဤကဲ့သို့ ‘အသိ’ ရောက်သော ယောဂီမှာ ‘ဥစ္ဆေဒ’ ခေါ်သော အယူမှား လွတ်ကင်းသွားလေပြီ။ ‘အဖြစ်’ ဟူသော လက်တွေ့အာရုံကို အကောက်အကားပြုကာ ထပ်ကာ ထပ်ကာ ဖြစ်လေ့ရှိသော သဘောကို အသိရောက်သွားသဖြင့် “အဆက်ပြတ်” “ဘဝပြတ်” ဖြစ်သော ဥစ္ဆေဒမှ ကျွတ်ထွက်သွားခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ဤနည်းအတိုင်းပင် ပျက် ဟူသော အာရုံတမျိုးတည်း၌ စိတ်ကို အလို့ရှိသလောက် ကားနိုင်သောအခါ ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ်မှာ ပျက်အာရုံချည်း ဆက်ကာဆက်ကာ သိမြင် နေရသောကြောင့်၊ စိတ်ကောင်ဖြစ်သော “သတ္တဝါ” သို့မဟုတ် အသက်

ခေါ်သော 'ဇီဝ' သည် မပျောက်မပျက် မြဲနေသည်။ 'လောကီ
 လန်း' သဖွယ် ဟိုဘဝကို အမှီရပြီးမှ ဤလက်ရှိဘဝကို လွတ်သည်
 ဟူသော ယူဆချက်သည် လွင့်စင်ထွက်သွား လေတော့သည်။
 'အသက်' ခေါ်သော ဇီဝသည် ငှက်ကလေးပမာ သစ်ပင် တပင်
 လဲသွားလျှင် အခြားသစ်ပင်တပင်သို့ ကူးပြောင်းနားနေသကဲ့သို့
 ဘဝတခု ပျက်စီးသွားသောအခါ အခြားဘဝတခုသို့ ရှေ့ပြောင်း
 သွားသည်ဟု ယူဆသော 'သဿတ' အစွဲသည် အပျက်တော့ကို
 ဆက်ကာဆက်ကာ မြင်သိနေရသော စိတ်အစဉ်မှ လွင့်စင် ထွက်
 သွားလေသည်။ ဖြစ်ပျက် နှစ်ခု ပေါင်းစပ်သော အာရုံကို ဆက်
 ကာဆက်ကာ အလေ့ပြုအသိလုပ်သော စိတ်အစဉ်မှာ မြဲသဘော
 ပြတ်သဘောတို့မှ လွတ်ကင်းသဖြင့် 'သင်္ခတ ပရမတ်' တရားတို့
 အဟုတ်ရှိသော်လည်း မမြဲမပြတ်သဘောကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း
 ကွင်းကွင်း ကွက်ကွက် သိမြင်နေရ လေသည်။ အဟုတ်ရှိသော
 'သင်္ခတပရမတ်' တို့သည် မမြဲလဲ မမြဲ၊ မပြတ်လဲ မပြတ်ပဲ ဒရစပ်
 ဖြစ်ပျက်နေသည်ဟု သိမြင်နေလေသည်။ ဤအသိကို 'ဘူတံဘူတ
 တော ပဿတိ' ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

ထိုအခါ ယောဂီ၏ ဝိပဿနာစိတ်အစဉ်သည် 'သန္တတိဃန'
 ကို အတိအကျ ဖျက်ခွဲနေလေသည်။ ဤကဲ့သို့ သိမြင်နေသော
 စိတ်အစဉ်၌ ငါ၊ သူတပါး၊ ယောကျ်ား၊ မိန်းမ၊ စသော သတ္တဝါ
 အယူအဆမှ ကင်းစင်လွတ်မြောက် နေသောကြောင့် သတ္တဝါဟု
 သော သူငါ၊ ယောကျ်ား၊ မိန်းမတို့၏ ချမ်းသာ ဆင်းရဲမျိုးကို
 အသိမလုပ်တော့ပေ။ အဟုတ်တကယ် ရှိပါသည်ဟု ပေါ်လွင်ပြု
 သနေသော ပရမတ်တရားတို့၏ ပကတိ အပြစ်များကို သိမြင်စပြု
 နေသည်။ ဤကဲ့သို့ သိမြင်စပြုသောအချိန်မှ အစပြုကာ 'ဘူတဿ
 နိဗ္ဗိဒါယ ဝိရာဂါယပဋိပဇ္ဇော' ဟူသောအတိုင်း အမှန်ရှိသော

‘သင်္ခတ ပရမတ်’တို့ကိုသာ ပြီးငွေ့ခြင်းငှါ၊ ပရမတ်တွေကို အစွဲကင်းစိမ့်သောငှါ ပညာဖြင့် လေ့လာရမည်။

ဖြစ်ပျက်သည် ပရမတ်လား၊ ပညတ်လားဟု အသိမကွဲပြားသေးပဲ ဖြစ်ပျက်ဟုသိကာမျှနှင့် “ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်”ကို ပိုင်ပြီဟု မယူဆပါနှင့်။ ဖြစ်အာရုံ၊ ပျက်အာရုံ နှစ်မျိုးကို ကျကြဏနပိုင်ပိုင် နိုင်နိုင်ကိုင်မိမှ သန္တတိကိစ္စလျက် အရှိသဘောဖြင့် ပါလာသော အနုသယ ကိလေသာထူးကြီးကို ဖျက်ဆီးနိုင်ပေလိမ့်မည်။

ဖြစ်အာရုံ၌ ဝိပဿနာစိတ် တည်နေသောအခါ ကလာပတို့သည် ဖွားကနဲ ဖွားကနဲ တခုပြီးတခု ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဥပ္ပါဒသို့ ရောက်နေကြောင်းကို “ပဋိဘာဂနိမိတ်အသွင်” ထင်ရှားနေပေမည်။ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော “ဥပ္ပါဒနိမိတ်”ကို အစွဲပြုကာ အစုအဝေး၌ပါဝင်နေသော ကလာပခေါ် ဓာတုတို့၏လက္ခဏာ သဘောကို ဆင်ခြင်ရမည်။ ဥပမာ-မိမိလက်ပေါ်မှာ သတ္တုရိုင်းတုံးတခုကိုကိုင်ထားကာ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးနေသော ဓာတုဗေဒဆရာကြီးသည် ဤအမှုံသည် ရှေ့မှုံ၊ ဤအမှုံသည် ငွေ့မှုံ၊ ဤအမှုံသည် ကြေးမှုံ၊ ဤအမှုံသည် သံမှုံ၊ ဤအမှုံသည် ခဲမှုံ၊ ဤအမှုံသည် မြေမှုံ စသည်ဖြင့် အမှုံတခုစီတခုစီကို သတိကြီးစွာဖြင့် ခဲ့ဝေနေသကဲ့သို့ ဥပ္ပါဒသို့ ရောက်နေသော ကလာပ နိမိတ်၌ တသီးတခြားစီဖြစ်သော လက္ခဏာများသို့ အစဉ်လျှောက်ကာ ဓာတုတခုစီတခုစီကို ခွဲခြားပေးရမည်။ လိမ်မော်သီးကို ကိုင်တွယ် ကြည့်နေစဉ်မှာ အလုံးကို သိသော်လည်း၊ လိမ်မော် အစိတ်ကို ကိုင်တွယ် စားသောက်သောအခိုက် အလုံးအခဲ ပျောက်သွားသကဲ့သို့ ကလာပကလေးတွေကို တခုစီတခုစီ အာရုံပြုခိုက် ကလာပဟူသော သမူဟပညတ် ပျောက်သွားလေတော့သည်။ တို့အခါသည် သမူဟသနကို ဖျက်ခွဲနေသော အခါဖြစ်လေသည်။

လေ့လာသောအစဉ်ကလာဟူသောဓာတ်ကလေးတွေသည် အသိ၌အာရုံအဖြစ် ထင်ရှားမည်မဟုတ်သေး။ မဆုတ်မနစ်သော လုလ္လဖြင့် ထပ်ကာထပ်ကာ လက္ခဏာ အမှတ်အသားဖြင့် လေ့လာသောအခါ သုညသဘောအားဖြင့် အရှိခံတုတို့၏ စုဝေးပုံ ထင်ရှားလာပေမည်။ ထပ်ကာထပ်ကာ လေ့လာဖန်များသဖြင့် တိုးတက်တိုးတက်ထင်ရှားလာ၍ ကလာတွေစုဝေးပုံကိုရှင်းလင်း ပြတ်သားစွာ သိမြင်နေပေမည်။

ထို့အတူ “စိတ္တဂံတွေ” စိတ္တအစည်းအဝေးသို့ရောက်ကြရပုံတို့ကို မနောဒွါရမှာ ထင်ရှားနေခဲ့ပါလျှင်၊ သင်၏ဝိပဿနာသမာဓိသည် လောကီဈာန်၌ ‘အပ္ပနာသမာဓိ’ ဖြစ်နေသကဲ့သို့ အင်အားကောင်းနေလေသည်။ ဤမျှလောက် အင်အားကောင်းသော ဥပစာရ သမာဓိမျိုးဖြင့် ယှဉ်တွဲရသော ဝိပဿနာ ပညာသည် အနုသယတွေကို ဖျက်ဆီးပစ်ရန် အင်အား ပြည့်စုံပေတော့မည်။ ဤအခါသည် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ထက်သန်နေသောအခါ ဖြစ်သည်။ တိက္ခဖြစ်နေသည်။ မည်မျှလျင်မြန်သော အာရုံမျိုးကို မဆို အတိအကျ သေချာဂန ဆုံးဖြတ်နိုင်ပေတော့မည်။

ဝိပဿနာအဖြစ်များ

ဤအဆင့်အတန်းသို့ ရောက်နေသော ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ်သည်ပကတိ ဖြစ်နေကြသော စိတ်ရိုးရိုးတို့ထက် ပိုလွန်သန်ရှင်းနေသဖြင့်၊ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏ ‘အသိ’ ထူးထူး ခြားခြား ပြောင်းလဲသွားသည်ကို ဂရုပြုမိတတ်သည်။ ထိုတူးခြားခြင်းကို အစွဲပြုကာ နိမိတ်အာရုံတွေတမျိုးပြောင်းလဲသွားတတ်သည်ကို အကြောင်းပြု၍ ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်း ‘ဥပက္ကံ’ လေသတရား’ များကို ကျမ်းဂန်များ၌ ဖော်ပြကြရသည်။ ယောဂီ

ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤအဆင့်အတန်းသို့ ရောက်သောအခါ၊ မိမိယူရမည့် နိမိတ်ဖြစ်သော ‘ဥပ္ပါဒနှင့် ဝယ’ ကိုသာ သတိပြုထားရမည်။ အနုလောမဉာဏ် ပေါ်သည့် အချိန်တိုင်အောင် ဤ ‘ဥပ္ပါဒ-ဝယ’ သာလျှင် သိမ်မွေ့ သည်ထက် သိမ်မွေ့ သော အာရုံနိမိတ် အဖြစ် ပါလာလေသည်။

ထို့ကြောင့် ‘ဥပက္ကံ’ လေသတရား’ များကို ကြောင့်ကြမူလည်း မထားပါနှင့်၊ မြော်လည်းမမြော်လင့်ပါနှင့်၊ ဗုဒ္ဓအရှင် လက်ထက် တော်က တရားအားထုတ်သော ယောဂီတို့အား တင်ကြိုမှာထား သြဝါဒစကားမရှိခြင်းကြောင့်၊ သတိလွတ်ကင်းစဉ်တွင် ဤတရား မျိုးပေါ်လာသောအခါ တရားအထူးထင်မှတ်နေတတ်ကြောင်း ကို မှတ်တမ်းအဖြစ် ပရိယတ္တိ ကျမ်းဂန်များ၌ ဖော်ပြထားခြင်း သာဖြစ်ပေသည်။ ဤတရားမျိုးသည် တရားအားထုတ်သူ ပုဂ္ဂိုလ် တိုင်းမှာ မပေါ်လာတတ်ပါ။ လောကီ ‘အပ္ပနာသမာဓိ’ အရှိန် ပြင်းထန် လွန်းသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၌ သာလျှင် ပေါ်လာတတ် ပေသည်။

ယခုအခါတွင် ဝိပဿနာ အားထုတ်တိုင်းလိုလို သို့မဟုတ် ဝိ ပဿနာစာတိုင်းမှာလိုလိုဖော်ပြနေကြသောကြောင့်၊ ဤအဆင့် အတန်းသို့ မရောက်မီကပင် တင်ကြို သိထားနှင့်ကြလေပြီ။ ဤ တရားမျိုးတွေ ပေါ်လာပါလျှင်လည်း၊ နိဗ္ဗာန် မဟုတ်မှန်းသိပြီး ဖြစ်နေ၍ ဖြစ်ပျက်အာရုံထဲမှာ လွယ်ကူစွာ ပါသွားပေလိမ့်မည်။

ကျမ်းဂန်တို့၌ ဉာဏ်စဉ် အကြောင်းကို ဖော်ပြကြရာတွင် ဉာဏ်တခုကို လေ့လာပြီးမှ အခြားဉာဏ်တခုသို့ တိုးတက်လေ့ လာရမည်ဟု ညွှန်ကြား သကဲ့သို့ရှိနေ၏။ ဉာဏ်တိုးတက်အောင် အာရုံနိမိတ်တို့ကိုသာ လေ့လာရ၏။ ‘အသိခ’ အာရုံ နိမိတ်တို့ကို

သိအောင်လေ့လာနေသော ‘အရမ္မဏိက’ ဝိပဿနာ စိတ်သည် တိုးတက်နေ၏။ အပျက်သက်သက်ရှုနေခြင်း၊ သိနေခြင်းကိုလည်း ‘ဘင်္ဂဉာဏ်’ ဟု ဖော်ပြထား၏။ ထိုသို့ဖော်ပြခြင်းသည် ‘အဇ္ဈာသယ’ အမျိုးမျိုး ရှိကြနေသော ယောဂီတို့၏ ဝိပဿနာဉာဏ် အရင့်အနု စသည်တို့နှင့် သင့်တော်သလို အားထုတ်နိုင်ကြရန် ဖော်ပြခြင်းသာဖြစ်၏။ ကျမ်းဂန်တို့၌ ညွှန်ကြားချက်များသည် ‘နယဒဿန’ နည်းပြသဘောမျိုးဖြစ်၍ မိမိကိုယ်တိုင် လေ့ကျင့်သောအခါ မိမိ၏ ‘အဇ္ဈာသယ’ အားလျော်သော နည်းဖြင့်သာ လျှင် အသင့်အတင့် နှလုံးပြုကာဆောင်ရွက် လေ့ကျင့်ရာသည်။

ပရိယတ္တိသည် နည်းအမျိုးပေါင်း ထောင်သောင်းတို့ဖြင့် စုပေါင်းမှားထားသော ‘တရားစုံ’ ကောင်းအစဉ်များဖြစ်၍၊ ပဋိပတ္တိလုပ်ငန်းလေ့ကျင့်ရာတွင် ထိုပြုထားသော နည်းတို့ကို အကုန်အစင် မလေ့ကျင့်ရ။ မိမိ၏ ‘အဇ္ဈာသယ’ နှင့် သင့်တော်သော နည်းတမျိုးကိုသာလျှင် လိုက်နာ လေ့ကျင့်ရာသည်။ ဤသို့လျှင် ‘ပရိယတ္တိဉာဏ်နှင့်ပဋိပတ္တိဉာဏ်’ တို့၏ လုပ်ငန်းကွဲပြားခြားနားခြင်းကို သတိပြုကြပါလေ။

ဥပ္ပါဒ-ဝယ နိမိတ်

ဤအဆင့်အတန်းသို့ရောက်နေသော ယောဂီတို့၏ စိတ်အစဉ်သည် ကလာပစိတ္တတို့၏ ဥပ္ပါဒ, ဝယ နိမိတ်ကိုယူ၍ ‘မဏတောဥဒယ, မဏတောဝယ, အားဖြင့် အဖြစ်အပျက်တို့၏ တိုတောင်းလျှင်မြန်ပုံတို့ကို သတိစိုက်ကာ လေ့ကျင့်ရာသည်။

ခါတုတို့၏ အစုအဝေးဖြစ်သော ကလာပစိတ္တတို့သည် အလွန်လျှင်မြန်၍ ပြင်းထန်သော အဟုန်အရှိန်တို့ဖြင့် ‘ဥပ္ပါဒက္ခဏ’ သို့

ရောက်ကြပုံ ဘင်္ဂကုဏသို့ရောက်ကြပုံတို့ကိုအာရုံပြုလျက်၊ ပရမတ်
ဓာတုတို့၏ မမြဲသောအဖြစ်သို့ အသိရောက်ကြသည်။ ထိုအခါ
ဝိပဿနာစိတ်သည် မြဲဟူသော နိစ္စသည် အမှတ်မှားကို ပယ်
စွန့်လေသည်။ အဖြစ်နှင့်အပျက်တို့၏ နှိပ်ကပ်မှုကိုခံနေကြရသော
ပရမတ်တို့၏ ဆင်းရဲဟူသော သဘောသို့ အသိသက်ရောက်ကြ
လေသည်။

ထိုအခါ ဝေဒယိတ၊ ဒုက္ခ၊ သုခပြင်ခံစား၍၊ ချမ်းသာသည်၊
ဆင်းရဲသည်ဟု အမှတ်ထားခဲ့သောဝေဒယိတ သုခ၊ ဒုက္ခ၊ သညာ
ကိုပယ်စွန့်လေသည်။ ဝေဒယိတသုခ၊ ဒုက္ခ နှင့် “ဥဒယဗ္ဗယ- ပိဋ္ဌန”
ဟူသော သင်္ခါရဒုက္ခ တို့၏ ခြားနားပုံတို့ကို သိမြင်ကြလေသည်။
ဥပ္ပါဒဟူသောဥဒယကြောင့် ဝေဒယိတသုခ၊ ဒုက္ခစသည်တို့ပေါ်
လွင်ထင်ရှားရကြောင်းကို သိကြလေသည်။

ပရမတ်တရားတွေမဖြစ်ပဲလည်းမနေကြ၊ မပျက်ပဲလည်းမနေ
ကြ၊ ဖြစ်ပျက်သဘောရှိနေကြသဖြင့် အနှစ်သာရဟူသော အမ
တေ’ မဟုတ်ကြောင်းအသိရောက်ကြလေသည်။ ထိုအခါ အဟုတ်
ရှိ ပရမတ်တွေသည် အနှစ်မဲ့ တရားတွေပါတကားဟု “အမတေ”
ဟူသော အတ္တသည်ကို ပယ်စွန့်လေသည်။ အဟုတ်ရှိ တကယ်ရှိ
ပရမတ်တို့သည်ဥပ္ပါဒသို့ရောက်ရရှိမျှ၊ ဘင်္ဂသို့ရောက်ရရှိမျှ၊ အများ
ဆိုင်သတ္တိ အစီအမံကို ခံကြရတာပါကလားဟု ပရမတ်တွေ၏
သဘောမှန်ကို သိမြင်ကြလေသည်။ ဤကဲ့သို့ ရှုမြင် နေသော
ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ်သည် ကာလဋ္ဌာနစသည်တို့ဖြင့် ပရမတ်တွေ
ကို မှတ်သားခြင်းမပြုတော့ပဲ တဆက်တည်း တစပ်တည်းကဲ့သို့
သာလျှင် ပရမတ်တို့၏ သဘောမှန်ကို စစ်ကြောနေတော့သည်။

ဥပ္ပါဒ် နိမိတ်

အကြောင်းဖြစ်သော ရုပ်သဘာဝ, နာမ်သဘာဝတို့၏ ဥပ္ပါဒ် ဟူသော နိမိတ်ကိုယူ၍ ဆင်ခြင်သောအခါ ရုပ်ကလာဖြစ်သော တေဇောနှင့် သြဇာတို့သည် ဥပ္ပါဒ်အခိုက်၌ စုပေါင်းဆက်သွယ် အင်အား၏အထောက်အပံ့ ကိုရရှိကာ ရုပ်ဓာတ်အသစ်တို့ကို ဖန်တီးကြသဖြင့် ထိုဖန်တီးခံရသော ရုပ်ဓာတ်တွေသည် “ပစ္စယသမဝါယ” ဖြင့် ကလာပ, အဖြစ်သို့ရောက်ကြ၍ သင်္ခါရတာဝန်များ ကိုဆောင်ရွက်နေကြရပုံသို့ အသိရောက်ကြသည်။ စိတ္တ, ဟူသော နာမ်ဓာတ်အစုကလည်း ထိုဥပ္ပါဒ်အခိုက်၌ စုပေါင်းအင်အား၏ အထောက်အပံ့ ကိုရရှိကာ ရုပ်ဓာတ်အသစ်တွေကို ဖန်တီးသဖြင့် ထိုဖန်တီးခံရသော ရုပ်ဓာတ်တို့သည် “ပစ္စယသမဝါယ” ဖြင့် ကလာပ အဖြစ်သို့ ရောက်ကြ၍ သင်္ခါရတာဝန်တွေကို ထမ်းဆောင်နေရပုံသို့ အသိသက်ရောက်ကြသည်။

အဝိဇ္ဇာ, တဏှာ, ဥပ္ပါဒ်, သင်္ခါရ, ကမ္မ ခေါ်သော နာမ်ဓာတ်တို့သည် “ပစ္စယသမဝါယ” ဖြင့် ဥပ္ပါဒ်သို့ရောက်ကြ၍ ထိုဥပ္ပါဒ်အခိုက်၌ ဥပ္ပါဒ်၏ အစီးအပွား ရုပ်ဓာတ် နာမ်ဓာတ် တွေကို ဖန်တီးပေးသဖြင့် ထိုဖန်တီးခံရသော အစီးအပွားရုပ်ဓာတ်, နာမ်ဓာတ်တို့သည် ရှေးအခါက မရှိကြ။ အဝိဇ္ဇာ, တဏှာ ဥပ္ပါဒ်, ကံ သဘာဝတို့ ဥပ္ပါဒ်သို့ ရောက်ပြီးမှသာလျှင် အရှိသဘောသို့ ရောက်ကြရသော “ဥပ္ပါဒ်နက္ခန္ဓာ” ဟု အသိရောက်ကြသည်။ အာသဝတရားအသီးသီးတို့သည် “ကာလဋ္ဌာန” စသော ပညတ်သဘောမှ ကင်းလွတ်နေသဖြင့် အစ မထင်နိုင်သော်လည်း ထိုအာသဝတွေ ပစ္စယသမဝါယဖြင့် ဥပ္ပါဒ်သို့ရောက်သောအခိုက်မှာ “အတ္တိ” သတ္တိဖြင့် အရှိထင်ရှားလျက် ဝိပင်္ဂါ

ကဒ္ဒတ္တာ ခေါ်ရသော အစီးအပွား နာမ်ရုပ်တွေကို ဖန်တီးကြသည်။ ယင်းဝိပါက်ကဒ္ဒတ္တာ ဟူသော နာမ်ရုပ်တွေ ပစ္စယသမဝါယဖြင့် ဥပ္ပါဒ်သို့ရောက်မှ သန္တတိ အစဉ်ကိုယူလျက် “ဘဝဂတိယောနိဝိညာဏဋ္ဌိတိ သတ္တာဝါသ” စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ထင်ရှားသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတွေဟု အသိရောက်ကြသည်။ အာသဝနှင့် အာသဝတို့၏ ဆက်သွယ်မှု မကင်းသော သဘာဝသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဖြစ်၍ ၊ ၎င်းတို့ကဖန်တီးလိုက်သော သဘာဝတွေမှာ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္န ဖြစ်ရကြောင်းသို့ အသိရောက်ကြလေသည်။

ဥပ္ပါဒ် နိမိတ်ကိုယူ၍ နောက်ဆုံး အစုအဝေး ဖြစ်သော ကလာပ စိတ္တ တခုတခုတို့တွင် လက္ခဏာအမှတ်အသားအားဖြင့် တခုစီတခုစီဖြစ်သော သဘာဝများကို အသီးအသီး အာရုံပြုသော အခါ ၊ သမူဟဃနု, အာရမ္မဏဃနု သဘောတို့မှ လွန်မြောက်ပြီးလျှင် အနတ္တဟူသော သဘောသို့ အသိရောက်ကြသည်။ စိတ္တတို့တွင် အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော ဝိညာဏ်နှင့် စေတသိက် အသီးအသီးတို့၏ လက္ခဏာ အမှတ်အသားကို အာရုံပြုသောအခါ ဒဿနကိစ္စ စသော ပရမတ်တို့၏ ၁၄-မျိုးသော ကိစ္စဃနုကို ကျော်လွန်၍ အနတ္တဟူသော သဘောသို့ အသိသက်ရောက်ကြလေသည်။ (ကိစ္စသည် ပရမတ်တခု၏ လုပ်ငန်းမဟုတ် ၊ ပရမတ်တခု၏ လုပ်ငန်းဖြစ်ကြောင်း အထက်ကဖော်ပြခဲ့လေပြီ။)

အနတ္တသဘောသို့ အသိရောက်လေလေ၊ အနိစ္စ လက္ခဏာ, ဒုက္ခလက္ခဏာ ထင်ရှားလေလေဖြစ်နေကြ၏။ အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တတို့သည် ငါ, သူ, ယောက်ျား, မိန်းမ စသော ပညတ်မျိုး မဟုတ်ပဲ၊ အဟုတ်ရှိ, တကယ်ရှိ, ပရမတ်တွေသာလျှင်ဖြစ်ကြောင်း အသိရောက်ကြသည်။ ဖြစ်ပြီး၍ မရှိသော အခြင်းအရာ ဟူသော

“ဟုတ္တံ အဘာဝါကာရ”၊ အဆက်မပြတ်နှိပ်စက်သော အခြင်း အရာဟူသော “ပဋိပိဋနာကာရ”၊ အလိုအတိုင်း မဖြစ်နိုင်သော “အဂသာဝတ္တနာကာရ” တို့သည် သင်္ခတ ပရမတ်တွေကိုစွဲ၍ဖြစ် သော တဇာသဘောဖြင့် သာလျှင် အသိ၌ ထင်ရှား ကြလေ သည်။

သံ ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော သံချေးတို့သည် သံကိုပင် ပျက်အောင် နှိပ်စက် ဖျက်ဆီးနေကြသကဲ့သို့ ထိုတဇာ သဘောတို့သည် မိမိတို့ စွဲ၍ ဖြစ်ရသော ပရမတ်တွေကိုပင် အမြဲကပ်လျက် နှိပ်စက်ဖျက် ဆီးနေကြောင်း အသိရောက်ကြသည်။ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ တို့သည် အကြောင်းတရားအဖြစ်ဖြင့် ဥပ္ပါဒဝယ ဟူ သော ဖြစ်ပျက်တို့၏ နှိပ်စက်မှုကို ခံရရုံတွင်မျှမက ဓာတ်အသစ် မျိုးစေ့ များကိုပေးရင်းပင် ဆက်ကာဆက်ကာ ဥပ္ပါဒ ဟူသော သန္တတိ အစဉ်ကိုယူ၍ အိုဆင်းရဲ၊ နာဆင်းရဲ၊ သေဆင်းရဲ၊ ပူပန် စိုးရိမ်ခြင်းဆင်းရဲ၊ ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း ဆင်းရဲ စသော တဇာ သဘောတို့၏ အနှိပ်အစက်ကို ခံယူနေရကြောင်း သိကြသည်။

ဤသို့လျှင် တကယ်ရှိသော ပရမတ်တွေသာလျှင် အနိစ္စ၊ အ ဟုတ်ရှိသော ပရမတ်တွေသာလျှင် ဒုက္ခ၊ အဟုတ်တကယ်ရှိသော ပရမတ်တွေသာလျှင် အနတ္တ ဟု အသိရောက်ကြလျက်၊ သင်္ခတ ပရမတ်တရားတို့သည် “ကြောက်စရာကြီး” ဟု ထင်မြင်လာသော အယတော ဥပဋ္ဌာနဉာဏ်၊ သင်္ခတ ပရမတ်တို့၏ အပြစ်မှန်ကို သိဖန်ဆင်ရာ အာရုံနပဉာဏ်၊ သင်္ခတ ပရမတ်တွေကို စက်ဆုတ် ငြိုငြင်စေသော နိဗ္ဗာန်ဉာဏ်တို့သည် တမျိုးပြီးတမျိုး ပေါ်နေကြ ကုန်လေသည်။

ထိုအခါ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်အစဉ်သည် ကြောက်ရွံ့ထိတ်
 လန့်ခြင်း “စိတ္တုတြာသသဘော” စွဲမက်သာယာသော “စိတ္တသာသ
 ဒသဘော” ပရမတ်တေ့ကို အပြစ် မြင်နေသော “ဘယတုပဋ္ဌာန
 သဘော” တို့ကို ကဲ့ကဲ့ပြားပြားသိနေသောအခါဖြစ်သည်။ စိတ္တု
 တြာသသည် “ဝေဒယိတဒုက္ခ” ဖြစ်၍ စိတ္တသာသသည် ဝေဒယိတ
 သုခဖြစ်သောကြောင့် အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက် သဘောဖြင့်
 ထင်ရှားကြသည်။ “ဥဒယဗ္ဗယပိဋ္ဌနဒုက္ခ” ၏ဆန့်ကျင်ဘက်မှာဖြစ်
 ပျက်နှစ်ခုတို့၏ ငြိမ်းခြင်းဟူသော “သန္တိ” သာလျှင် ဖြစ်တော့
 သည်ဟု သဘောပေါက်လာကြသည်။ “ဥဒယဗ္ဗယ ပိဋ္ဌပိဋ္ဌန” ဟူ
 သောဖြစ်ပျက်တို့၏အနှိပ်စက်ခံရပုံကို အသိရှင်းလေလေ၊ သန္တိသ
 ဘောသို့ အသိသက်ဝင်လေလေ ဖြစ်သည်။ ဥပ္ပါဒ်သည် ပရမတ်
 တို့ကိုနှိပ်စက်ရုံမျှမကအမျိုးမျိုးသော ဒုက္ခတို့သည် ဥပ္ပါဒ်မှစတင်
 ပေါ်လွင်ရကြောင်း ထင်ရှားသဖြင့် ဥပ္ပါဒ်ကို ငြိမ်းငြေ့ နေလေ
 သည်။ ဥပ္ပါဒ်ကို “အာဒိနဝ” ဟုထင်သည်။ ဥပ္ပါဒ်ကို “ဘယ” ဟု
 ထင်လေသည်။

တဖန်အကျိုးဖြစ်သော ကလာပတို့၏ဥပ္ပါဒ်၊ စိတ္တတို့၏ဥပ္ပါဒ်
 နိမိတ်ကို နှလုံး သွင်းသောအခါ၊ ဤတရားအစုသည် ရှေ့က
 ကလာပစိတ္တအဖြစ်နှင့် ဥပ္ပါဒ်သို့ ရောက်ပြီးကုန်သော အဝိဇ္ဇာ၊
 တဏှာ၊ ဥပ္ပါဒ်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတို့၏ အစိုးအပွားသာလျှင် ဖြစ်ကြ
 ကုန်၍ အရှိသဘောမှအဖြစ်သဘောသို့ရောက်ခဲ့ကြရ၏။ ဝိညာဏ်
 နာမ်ရုပ်၊ သဋ္ဌာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ ဟူသော ပုံပုံပုံပုံ ကဒုက္ခာ
 ဝေါ ဤစိတ္တ၊ ဤကလာပတို့သည် ဥပ္ပါဒ်၏ အစိုးအပွား
 ဖြစ်သောကြောင့် ‘ပစ္စယသပဝါယ’ ဖြင့်သာလျှင် ဥပ္ပါဒ်မှ ရောက်
 ကြရလေသည်။ ယင်းသို့ရောက်သောဥပ္ပါဒ်အစဉ်ဖြင့်စတင်သော
 ရုပ်ဏှာ၊ နာမ်ဏှာတို့၏အဟုန် အရှိန်ပြင်းကန်ရင်ကျက်ခြင်းကို

အစွဲပြုကာ “အနုသယ ကိလေသာဓာတ်” တွေသည်အားရှိသော ‘ထာမဂတ’ သို့ ရောက်ကြရလေသည်။ သားသွီးတို့သည် အစဉ် သဖြင့် ကြီးပြင်း လာသောအခါ မိဘတို့အား ပြန်လှန်သော အထောက်အပံ့ကိုပေးတိသကဲ့သို့၊ ဥပုပါဒါန်တို့၏ သားသွီးဖြစ်ကြ သော ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဗဿ၊ ဝေဒနာ၊ တို့သည် ဥပုပါဒါန်အစဉ်ဖြင့် ရင့်ကျက်လာသောအခါ မိဘနှင့်တူသော ဥပုပါ ဒါန် စသည်တို့အား “ထာမဂတ” ဖြစ်အောင် ထောက်ပံ့ကြပြန် လေသည်။ ဤသို့လျှင် “ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္န” တို့သည် သန္တတိအစဉ်ဖြင့် အပြန်အလှန် အချင်းချင်း ကျေးဇူးပြုကာ ပစ္စယသမဝါယဖြင့် ဥပုပါဒါန်ရောက်နေကြရသဖြင့်၊ အကြောင်း ပရမတ်တွေလည်း အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ၊ အကျိုးပရမတ်တွေလည်း အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တချည်းသာဟု အသိရောက်လေသည်။

“ဘဂဝတိ ယောနိဝိညာဏဋ္ဌိသိသတ္တာဝါသ” စသည်တို့သည် လည်း အကျိုးတရားတွေမှ အစပြု၍ ထင်ရှားကြလေရာ၊ သန္တတိ အစဉ်ကွင် မကြာမကြာပေါ်လာသော ကပ်ငြိသဘော တဏှာ လောဘသည် မိမိကပ်ငြိနေသော ကာမအာရုံတွေကိုအစွဲပြုကာ ဝိညာဏ်ဟူသော အရှိဓာတ်တွေ ဥပုပါဒါန် သို့ ဆက်ကာ ဆက်ကာ ရောက်အောင် ‘အနုယောဂ’ လုပ်နေသော နိဒါနဋ္ဌ ဝိညာဏ် တို့ကို ထပ်ကာထပ်ကာ ပေါ်စေသော အာယုဟနဋ္ဌဝိညာဏ် တို့ နှင့် ပဉ္စာရုံကိုယှဉ်တုံစေသော သံယောဂဋ္ဌ၊ အကျိုးဝိပင်္ဂါန်တွေကို “ဇာတိ” သဘောသို့ ရောက်အောင် ချည်နှောင် ပေးသော ပလိဗောဓဋ္ဌ၊ သဘောဖြင့် ဆောင်ရွက်နေပုံသို့ အသိရောက်ကြ လေသည်။

ယင်းသို့ သမုဒယ၏ အနက်မှန်ကို အသိရောက်သဖြင့်၊ သမု ဒယကို ကြောက်စရာကြီးဟုထင်သော ဘယတောဥပဋ္ဌာနဉာဏ်

သမုဒယကို အပြစ်ဟုမြင်သော အာဒိနဝဉာဏ်၊ သမုဒယကို ငြီးငွေ့သော နိဗ္ဗိဒါဉာဏ် တို့သည် မကြာမကြာ ဆက်ကာ ဆက်ကာ ပေါ်လာကြကုန်သည်။

ဤသို့လျှင် အကြောင်းပရမတ်၊ အကျိုးပရမတ်တို့၏ ဥပ္ပါဒ်နိမိတ်ကို အာရုံပြု နှလုံးသွင်းကာ နေသော ယောဂီ၏စိတ်အစဉ်သည် 'သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ' ဖြစ်နေလေတော့သည်။

တဖန် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ် သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာဟူသော အကျိုးခါတ် အစုအဝေးဖြစ်သော စိတ္တ၏ အပျက်ကို ဆင်ခြင်သောအခါ၊ ထိုအပျက်နိမိတ်ကို မြင်လျက် စိတ္တဂံခေါ်သော နာမ်တရားကလေးတွေ တဖွါးဖွါး ပျက်စီး ကွယ်ပျောက်ပုံကို သိနေလေသည်။ အပျက်သည် ငါ-သူ -ယောကျ်ား-မိန်း စသည်တို့ကို နှိပ်စက်နေသည် မဟုတ်၊ အဟုတ်ရှိ ဖြစ်သော ဝိညာဏ်နှင့် စေတသိက် ရုပ်တရားတွေကိုသာ နှိပ်စက်နေခြင်း ဖြစ်သည်ဟု သိနေသည်။ သေ၊ ဟူသော သဘောသည် အပျက်ကို အစွဲပြုကာ ထင်ရှားရသော သဘော၊ အပျက်မရှိလျှင် အသေမရှိဟူသော သဘောသို့ အသိရောက်လေသည်။ အပျက်ကို ဆက်ကာ ဆက်ကာ မြင်သဖြင့် ပရမတ်တရားတွေ အပေါ်မှာ ငြီးငွေ့ လာလာသည်။ သင်္ခတ ပရမတ်တို့သည် အဟုတ် ရှိသော်လည်း အားမကိုးရ၊ အနှစ်မဲ့ အသာရတို့ဖြစ်ကြောင်း သက်ဝင်သွားသည်။ အလွန်အင်အားပြည့်စုံသော လူသတ်သမားကြီးသည် အားနည်းသော ကလေးသူငယ်တို့ကို ဗရမ်းဗတာ ခုတ်ထစ်ဖြန့်ကြဲနေသကဲ့သို့ ပေါင်းဆုံ စုဝေးနေကြသော ပရမတ်ကလေးတွေကို အသတ်သမားကြီး 'အပျက်' က ချက်မှန် လက်မှန် ခုတ်ထစ် ကြဲဖြန့်နေပုံကို အသိရောက်လေသည်။

ထိုအဟုတ်ရှိ ပရမတ်တေသည် စုဝေး ပေါင်းဆုံ ကြ၍သာ ကဲ့ကြ, ပျက်ကြသည်။ အကယ်၍ မစုဝေး မပေါင်းဆုံကြလျှင် ကဲ့ကြ, ပျက်ကြမည် မဟုတ်ဟူ၍လည်း အသိရောက်သည်။ စုဝေး ပေါင်းဆုံသောအခိုက် ပျက်စီးကြရသော ‘ခယနိရောဓ’ ပျက် ချုပ်ခြင်း၏ ဒုက္ခကို အသိရောက်သည်။ မစုဝေးပဲ (ဝါ) အစည်း အဝေးသို့ မတက်ပဲနေလျှင် ပရမတ်ကလေးတွေ၏ ‘အနုပ္ပါဒနိ ရောဓ’ မဖြစ်ငြိမ်း ‘သန္တိ’ တရားကိုလည်း သဘောပေါက်သည်။ သို့သော် ယင်းသန္တိသဘောတရားကို ဝိဘူတာရုံအဖြစ် ရှင်းလင်း ပြတ်သားစွာ အာရုံမပြုနိုင်သေးပေ။

တဖန် ထိုပရမတ်တွေ အစုဖြစ်ပုံကို ဆင်ခြင်ကာ အဝိဇ္ဇာ- တဏှာ, ဥပါဒါန်, သင်္ခါရ, ကမ္မဘဝတို့ ပါဝင် ပေါင်းစပ်ကြသော အကြောင်းစိတ္တ၏ အပျက်ကိုလေ့လာပြန်သည်။ အဝိဇ္ဇာဟူသော မောဟလည်းပျက်၊ တဏှာဟူသော လောဘလည်းပျက်၊ သင်္ခါရ ဟူသော စေတနာ အနုလည်းပျက်၊ ကမ္မဘဝဟူသော စေတနာ အရင့်လည်း ပျက်ပုံတွေကို မြင်သဖြင့် ၎င်းတို့မှ စတင်ပွားစီးကြရ သော ဝိညာဏ်, နာမ်ရုပ်, သဠာယတန, ဖဿ, ဝေဒနာတို့မှာမပျက် ပဲ မနေကြ၊ သည်ပုတ်ထဲက ပဲသည် သည်လိုပဲ ဖြစ်ရမည်ဟု အသိ ရောက်ကြသည်။

ထို အတူပင် ရုပ်တရားအတွက် အကျိုးကလာပတို့၏ အပျက် ကိုဆင်ခြင်လိုက်၊ အကြောင်း ကလာပတို့၏ အပျက်ကို ဆင်ခြင် လိုက်သော အားဖြင့် အကြောင်းရုပ်, အကျိုးရုပ် တရားတွေ၏ အပျက်ကို ဆင်ခြင်လေသည်။ ဤသို့လျှင် အကြောင်း ရုပ်နာမ် အကျိုးရုပ်နာမ်ဖြစ်သော ကလာပ စိတ္တတို့၏ အပျက်သဘောကို သာလျှင် ထပ်ကာ ထပ်ကာ လေ့လာနေသော စိတ် အစဉ်မှာ

‘အဟုတ်ရှိ’ ဟူသော သင်္ခတပရမတ်တွေသည် ‘မြ’ သဘောမှ ကင်းဆိတ်ရခြင်းမှာ စုဝေးခြင်းကြောင့်သာ ဖြစ်ရသည်ဟုစုဝေးခြင်း၏အပြစ်ကိုလည်း သိမြင်လာသည်။

တဖန် ဘာကြောင့်စုဝေးကြသနည်းဟု ဆင်ခြင် ပြန်သော် အချင်းချင်းဆက်သွယ်သောကြောင့်စုဝေးရပုံကိုသိ၍ ဆက်သွယ်ခြင်းအပြစ်ကိုသိပြန်သည်။ ဘာကြောင့် အချင်းချင်းဆက်သွယ်ကြသနည်းဟု ဆင်ခြင်ပြန်သော်၊ လောဘသည်အာရုံတွေကိုကပ်ငြိခြင်းဖြင့်၊ သင်္ခါရဟူသောစေတနာကို အားပေးပုံသိလာသည်။ လောဘ၏ ဥပနိဿအားပေးမှုကိုခံယူရသော စေတနာသည် အကောင်းအဆိုးကို မခွဲခြားပဲ စေ့ဆော်အားထုတ်ပုံကို သိလာသည်။ အစွဲသန်သောလောဘဒိဋ္ဌိတို့၏ အထောက်အပံ့ကိုရရှိတားသော စေတနာသည် အားထုတ်ရင်း အားထုတ်ရင်း ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်ပေါ်သန္တတိဖြင့် ရင့်ကျက်လာသောအခါ၊ အကျိုးဝိပါက် ခေါ်ရသော ဓာတ်အသစ်တို့ အခြေခံ ပြုနိုင်လောက်အောင် ခိုင်ခန့်လာလေသည်။ ဤမျှ ခိုင်ခန့်လာသော စေတနာပရမတ်ကိုပင် ‘ကမ္မဘဝ’ ခေါ်ရလေသည်။

အပျက်ကို ထပ်ကာထပ်ကာလေ့လာသောအားဖြင့်ပရမတ်ကလေးတွေသည် အခေါ် အမည်တူညီသော်လည်း၊ ဖြစ်ပေါ်သောအခါ၊ အဟုန်အရှိန်မတူ ကွဲပြားခြားနားပုံ၊ ပျက်လွယ်ပျက်ခဲပုံတို့ကို ခြားခြားနားနား သိလေသည်။ အကျိုးပရမတ်တွေသည် အကြောင်းပရမတ်တွေလောက် ကြာရှည် မခံကြ။ အကြောင်းပရမတ်တို့၏ အဟုန်အရှိန်သည် အကျိုးပရမတ်တွေ၏ အဟုန်အရှိန်ထက်သာလွန်ပုံကို သိလာသည်။ ဖြစ်၊ တည်၊ ပျက် ဟူသော ခဏသုံးမျိုးဖြင့် ထင်ရှားခြင်းတူမျှကြသော်လည်း၊ အရှိန်

ခြင်းကွာခြားပုံကို သဘောပေါက်သည်။ ထို့အခါ ယောဂီ၏စိတ် အစဉ်မှာ အပျက်နိမိတ်ကိုအစွဲပြု၍ အပျက်သန္တတိအစဉ်၌ ကိန်းဝပ်ဟူသော အနုသယကိလေသာဓာတ်၊ ပူရိတပါရမီဟူသောကုသိုလ်ဓာတ်၊ တို့၏ “ထာမဂတ” အား တိုးတက်နေပုံတို့ကို တဖြေးဖြေး ရှင်းလင်းလာသည်။

ထို့အခါ ယောဂီ၏စိတ်အစဉ်၌ ဘဝ ယောနိ ဂတိ သတ္တဝါသ စသည်တို့သည် အဆန်းမဟုတ်တော့ပေ။ ပရမတ် အစု အဝေး သန္တတိတို့ကို စွဲမှီထင်ရှားသော ပညတ်တရားတွေ့မျှသာ ဖြစ်သည်ဟု အသိရောက်လေသည်။ ၎င်းတို့၌ စွဲလမ်းခြင်းကင်းသကဲ့သို့ ဖြစ်နေလေ၏။ ဒုက္ခအစုအဝေးကြီးတွေ့သာဟုဆင်ခြင်မိတော့သည်။ အဖြစ်အပျက်တို့ အနှိပ် အစက်မခံရသော ဘဝ ယောနိ ဂတိ သတ္တဝါသဟု မရှိမှန်းသိလာသဖြင့်၊ ၎င်းတို့ကိုအပြစ်မြင်ရုံမျှမက ဘဝ ယောနိ ဂတိ သတ္တဝါသအသွင်ကို ယူထားသော ပရမတ်တွေကိုပါ အပြစ် မြင်နေလေသည်။ မီးရောင်ကို မုန်းသောသူ မီးရောင်ကို ငြီးငွေ့သော သူတို့သည် မီးတောက်ကို မုန်းတီးငြီးငွေ့ ရသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ ငါးတကာ ယိုသောချေးပုဒွန်ဆိတ်ခေါင်းကျသကဲ့သို့ ရှိသမျှ ဒုက္ခအပေါင်းအတွက် သင်္ခတ ပရမတ်တို့၏ ခေါင်းသို့သာလျှင် ကျရောက် သိမြင်နေသည်။

ထို့ကြောင့် အပြစ်နှင့်အပျက်ကို “ကြောက်စရာကြီး” ဟုသိတိုင်း၊ ပရမတ်တွေကို “ကြောက်စရာကြီး” ဟု သိလေသည်။ အပြစ်နှင့် အပျက်တွေကို အပြစ်မြင်တိုင်း သင်္ခတပရမတ်တွေကို အပြစ်မြင်လေသည်။ အပြစ်နှင့်အပျက်ကို ငြီးငွေ့ တိုင်း ပရမတ်တွေကို ငြီးငွေ့ နေလေသည်။

မြင်ခိုက်ခဏ၊ ကြားခိုက်ခဏ၊ နံခိုက်ခဏ၊ လျက်ခိုက်ခဏ၊ တွေ့ထိခိုက်ခဏ တို့၌ ပေါ်လွင်ထင်ရှားလာသော အကျိုးစိတ္တ၊ အကျိုးကလာပတို့၏ “အဖြစ်” ဟူသော “ဥပ္ပါဒ်နိမိတ်” ကို အာရုံပြုသောအခါ၊ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ ဟူသော အကျိုးတရား ငါးပါးတို့၏ စိတ္တအသွင်၊ ကလာပ အသွင်သို့ ရောက်ရလေအောင်(ဝါ) စိတ္တဂံတွေ၊ ကလာပတွေ၊ စိတ္တအစည်းအဝေး၊ ကလာပ အစည်းအဝေးသို့ တက်ရောက်ကြရလေအောင် နာနက္ခဏိက ကမ္မသတ္တိကို အစပြုကာ အချင်းချင်းဆက်သွယ်လျက် အများဆိုင် သတ္တိတို့၏ စီမံခြင်းကို ခံယူ နေကြရသော သင်္ခတသဘော၊ အစုအဝေးဖြစ်ကာ အပေါ်အပျောက်တို့၏ အနှိပ်စက်ကို ခံယူနေကြရသော ပိဋနဋ္ဌသဘော၊ ထိုသို့စုဝေးခိုက်မှာ ပရမတ်တို့သည် တခုနှင့်တခု ခွဲမရ၊ ခွါမရ တင်းတင်း ကြပ်ကြပ် အချင်းချင်းပူးကြ ကပ်ကြရသဖြင့် ချောင်ချိုသက်သာခြင်းမရှိသော သန္တာပဋ္ဌသဘော၊ စုဝေးသောအခိုက်မှာပင် ရှေ့ခဏ၊ နောက်ခဏ၊ သာတူညီမျှမဟုတ်သော ဝိပရိဏာမဋ္ဌ သဘောတို့ကို အသိရောက်သည်။

တဖန် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ သင်္ခါရ၊ ဥပ္ပါဒါနိ၊ ကံ ဟူသော အကြောင်းတရား ငါးပါးတို့ ပေါင်းစပ် ပါဝင်သော စိတ္တတို့၏ ‘အဖြစ်’ ဟူသော ဥပ္ပါဒ်နိမိတ်ကို အာရုံပြုသောအခါ၊ ထိုစိတ္တ၌ ပါဝင်သော တဏှာသည် အဝိဇ္ဇာ၏ ကာကယ်ဖုံးလွှမ်းခြင်းကို ခံယူလျက် အဝိဇ္ဇာအဖော်ကို အမှီရသဖြင့် ဖြစ်ဖော် ဖြစ်ဘက် ဓာတ်တွေ၏ အခြေခံအဖြစ် ခံယူသော နိဒါနဋ္ဌသဘော၊ ထိုထိုအာရုံ၌ ကပ်ငြိတယ်တာခြင်းအားဖြင့် ဝာတုတွေကို ထပ်ကာ ထပ်ကာ ဥပ္ပါဒ်သို့ ရောက်လာလျက် တဖြေးဖြေး ရင့်ကျက်စေသော အာယုဟနဋ္ဌသဘော၊ ပေါ်ပြီးနှင့် ပေါ်ဆဲ၊ ပေါ်ဆဲနှင့်

ပေါ်လတ်၊ ဓာတ်တွေကို အဆက်မပြတ်ရလေအောင်ယှဉ်တွဲပေး
နေသော သံယောဂဋ္ဌသဘော၊ အကျိုးဓာတ်အသစ်တွေကို မွေး
ထုတ်နိုင်အောင် စေတနာကံသို့ ချည်နှောင်ဖွဲ့စည်းပေးနေသော
ပလိဗောဓဋ္ဌသဘော၊ တို့ကို အသိရောက်လေသည်။

ထိုအဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ သင်္ခါရ၊ ဥပါဒါန်၊ ကံတို့ ပေါင်းစပ်သော
စိတ္တတို့၏ အပျက်နိမိတ်ကို အာရုံပြုသောအခါ၊ ဖန်တီးပေးသော
အကြောင်းပရမတ်တို့၏ “ခယနိယောဓ” ကုန်ငြိမ်းပျက်ငြိမ်းသ
ဘော၊ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဋ္ဌာယတန၊ ဖဿ-ဝေဒနာ ဟူသော
အကျိုး စိတ္တတို့၏ အပျက်နိမိတ်ကို အာရုံပြုသောအခါ၊ အကျိုး
ပရမတ်တို့၏ “ခယနိယောဓ” ကုန်ငြိမ်း ပျက်ငြိမ်း သဘောတို့သို့
အသိရောက်လေသည်။ ဤသင်္ခါရဖြစ်သော အကြောင်းပရမတ်
အကျိုးပရမတ်တို့၏ ပျက်ငြိမ်းခြင်းသည် ဖြစ်ပျက်တို့၏ နှိပ်စက်
ခြင်းကိုခံယူပြီးမှ ကုန်ငြိမ်းကြရသဖြင့် ဒုက္ခသဘောမှ မလွတ်
ပေ၊ အကြောင်းမဲ့ ကုန်ဆုံးသွားသောကြောင့် ‘သဘာဝ’ ဟု အသိ
ရောက်လေသည်။ ငြိမ်း သဘော ခပ် ဆင်ဆင် တူ နေသော
‘အနုပ္ပါဒနိရောဓ’ ဟူသော မဖြစ်ငြိမ်းသဘောကို ဆင်ခြင်သော
အခါ၊ အကြောင်းကံတရားတို့က အရှိသဘောသို့ ပို့ထားသော
ဝိပါက်ကဋ္ဌတ္တာခေါ် ဓာတ်တွေသည် စိတ္တအစည်းအဝေး၊ ကလာ
ပအစည်းအဝေးသို့ မတက်ရောက်ပဲ ငြိမ်းနေကြပုံကိုလည်း အသိ
ရောက်လေသည်။ ကမ္မက္ခယကြောင့် ဝိပါက်ဓာတ်တွေအရှိသား
နှင့် ဖြစ်ခွင့်သို့မရောက်နိုင်ပုံကို အသိရောက်လေသည်။ မဖြစ်ငြိမ်း
နှင့် သန္တိသဘောသည် တူသလော၊ ထူးသလောဟု ထပ်ကာ
ထပ်ကာသုံးသပ်ဆင်ခြင်သည်။ လောဘသည် မဖြစ်ငြိမ်းကိုအာရုံ
ပြုနိုင်လျှင် မဖြစ်ငြိမ်းသည် သန္တိအစစ်မဟုတ်နိုင်။

ငြိမ်းနှင့်အေးဟူသော သဘောနှစ်မျိုးဖြင့်မှတ်သားအပ်သော သန္တိဓာတ်သည် ပရမတ်အစစ် ဖြစ်သော်လည်း၊ လောဘသည် ထိုဓါတ်ကို အာရုံမပြုနိုင်။ တောပုန်းလူဆိုးသည် ရှင်ဘုရင်နှင့် အသိမလုပ်နိုင်သကဲ့သို့ လောဘသည် သန္တိဓာတ်ကိုမကပ်ငြိနိုင်။ လောဘ၏ကပ်ငြိခြင်းမှ လွတ်ကင်းခြင်း သဘောကို နိဿရဏဋ္ဌ သဘော၊ ကပ်ငြိသဘောနှင့် အဆက်အသွယ် မရှိခြင်းကြောင့် အခြားဓာတ်တွေနှင့် အဆက်အသွယ်ကင်းခြင်း ဝိဝေကသဘော အချင်းချင်း အဆက်အသွယ်ကင်းသဖြင့်လည်းအများဆိုင်သတ္တိ တို့၏ စီမံခြင်းကိုမခံရသဖြင့် အစည်းအဝေးသို့ မတက်ရောက်ရ၍ အဖြစ်အပျက် မရှိသော အမတဋ္ဌ သဘောသို့ အသိ ရောက် လေသည်။

ထိုသို့အသိရောက်နေသော ဝိပဿနာစိတ်ကို အာရုံပြုသော အခါဝိပဿနာစိတ်အစဉ်၌ ပေါ်လွင်ထင်ရှားနေသော မဂ္ဂင် အစိတ်အပိုင်းတို့သည် ဖြစ်ပေါ် ဖြစ်ဖက် ဓာတ်တွေ၏ အခြေခံ အဖြစ် ခံယူသော ဟေတုဋ္ဌသဘော၊ အကြောင်းသဘာဝတွေကို နိုင်နင်းစွာ ထိန်းသိမ်းအုပ်ချုပ်နိုင်သော အာဓိ ပတေယုဋ္ဌ သဘော၊ ယှဉ်တွဲသဘော မရှိရလေအောင်အကျိုးဖြစ်သော ဓာတု တွေကိုတဏှာ၏ စက်ကွင်းမှတစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် ကျွတ်အောင်လွတ် အောင်ထုတ်ဆောင်ပို့ပေးသော နိယျာနဋ္ဌသဘောငြိမ်းအေးဖြင့် မှတ်သားထားသော ဟောဒီသန္တိဓာတ်သည် မင်းတို့လို အကျိုး ဓာတ်တွေ ဆက်စပ်ကာ မျက်မှောက်ပြုရသော သန္တိပါဟု ထင် ထင်ရှားရှား ပြသနိုင်သော ဒဿနဋ္ဌသဘောသို့ အသိရောက်၏။

အကြောင်းသဘော အကျိုးသဘော အဖြစ်နှင့် ပေါ်လာ ထင်ရှားသော ပရမတ်တို့၏ ဥပ္ပါဒ်နိမိတ်ကို အာရုံပြုလျက် ဒုက္ခ

အနက်သဘော သမုဒယ အနက်သဘောတို့သို့ အသိရောက်ကြသည်။ ယင်း အကြောင်းပရမတ် အကျိုးပရမတ်တို့၏ အပျက် ဝယနိမိတ်ကို အာရုံပြုလျက် နိရောဓ အနက်သဘော မဂ္ဂအနက် သဘောသို့ အသိရောက်ကြသည်။ ဒုက္ခအနက်သဘောသို့ အသိ ရောက်တိုင်း ပရမတ်တွေကို ကြောက်စရာကြီးဟု သိလာသည်။ ထင်လာသည်။ အပြစ်မြင်လာသည်။ ငြီးငွေ့လာသည်။ သမုဒယ အနက်သို့ အသိရောက်တိုင်း ထိုသမုဒယသဘောကို ပယ်ချင် စွန့် ပစ်ချင်လာသည်။ သမုဒယ သဘောသို့ ပယ်သတ်လျှင် ပရမတ် ကလေးတွေသည် ကလာပအစည်းအဝေး စိတ္တအစည်းအဝေးသို့ မတက်ရောက်နိုင်ဟုသိသည်။ မတက်ရောက်သော ပရမတ်တို့သည် ငြိမ်းသေဘောသို့ သက်ရောက်မည်ဟု အသိရောက်သည်။

အကြောင်းပရမတ် အကျိုးပရမတ် နှစ်မျိုးတွင် အဘယ်ပရ မတ်သည် အဘယ်ပုံ ငြိမ်းမေည်လဲဟု ဆင်ခြင်သည်။ ပဋိသင်္ခါပြု သည်။ အကြောင်းပရမတ်တို့သည် အပျက်နှင့်တကွငြိမ်းရသော ကြောင့် ‘ခယနိရောဓဒုက္ခ’ ဟုအသိရောက်သည်။ ဂဟဏျူပါဒါန် နှင့်ပစ္စယူပါဒါန်နှစ်မျိုးမှ မလွတ်ကင်းသေးသော အကျိုးပရမတ် တွေသည်လည်း အပျက်နှင့်တကွငြိမ်းရသောကြောင့် ‘ခယနိရော ဓဒုက္ခ’ ဟုအသိရောက်သည်။ ဂဟဏျူပါဒါန်၏ အစီးအပွားဖြစ် သောကြောင့်၊ ပစ္စယူပါဒါန် အစွဲခံနေရသော ဝိပါက်ကဒ္ဒတ္တာ ဓာတ်တို့သည် ရဟန္တာတို့၏ စုတိတိုင်အောင် “ခယနိရောဓ” ဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းကြရပုံတို့ကို အသိရောက်သည်။ အကြောင်းဖြစ်သော “ကံဓာတ်” အားလုံးတို့သည် ခယဖြစ်နိုင်၍ အကျိုးဖြစ်သော “ဝိပါကဓာတ်” အားလုံးတို့သည် ခယမဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို အသိ ရောက်သည်။ မဂ်ကုသိုလ်သည်မိမိကိုယ်တိုင်ကသင်္ခတဓာတ်ဖြစ်၍ ‘သင်္ခတကံဓာတ်’ တွေကို ပယ်သတ်ပြီးလျှင် အကျိုးဓာတ်တွေကို

ဖန်တီးလိုက်သေးသည်။ မဂ်လေးပါးကပယ်သတ်သဖြင့် ကံခါတ်
တွေ ခယဖြစ်ကြသော်လည်း၊ ထိုကံခါတ်တွေက ဖန်တီးထား
သော ဝိပါက ခါတ်တို့မှာ အကုန်အစင် ခယသို့ မရောက်နိုင်ပဲ
အနုပ္ပါဒ် နိရောဓဟူသော မဖြစ်ငြိမ်းသို့ ရောက်နေကြပုံတို့ကို
'ပဋိသင်္ခါ' ပြုသည်။

ဤသို့လျှင်ထပ်ကာထပ်ကာ ဆင်ခြင်သောအခါ၊ အကြောင်း
အကျိုး ဆက်သွယ်ကြသော သင်္ခတ ပရမတ်တို့သည် အဖြစ်နှင့်
အပျက်သို့သာ ရောက်ကြရသဖြင့်၊ အားလုံးပင် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊
အနတ္တ ချည်းသာဟု အသိရောက်နေတော့သည်။ အမျိုးမျိုး
အဖုံဖုံဆင်ခြင်သုံးသပ်သော်လည်း၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တမျှသာဖြစ်
နေသောကြောင့်၊ အခြားဘာကိုမျှ အသိမလုပ်တော့ပဲ ဝိပဿ
နာစိတ်အစဉ်သည် ဖြစ်နိမိတ်ပျက်နိမိတ်တို့ကို အာရုံပြုအခိုပြုကာ
မဖြစ်မပျက်ငြိမ်းအေးသို့သာလျှင် ညွတ်ကိုင်နေလေတော့သည်။
စိတ်အစဉ်မှာ သင်္ခါရ တရားတို့ကို လစ်လျူသဘောပြုနေပုံ ထင်
ရှားနေလေသည်။ ထိုအခါ ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ်သည် အာရုံ
အမျိုးမျိုးကို ကပ်ငြိတတ်သော 'ကာမစ္ဆန္ဒလောဘ' အစေးမှ
ကင်းဝေးနေသဖြင့်၊ အာရုံ၌ မငြိမတွယ် ခပ်ဖွယ်ဖွယ် ဖြစ်သော
ကလ္လစိတ္တဖြစ်နေသည်။ ခက်ထန် ကြမ်းတမ်းသော သဘောဖြစ်
သော 'ဗျာပါဒဒေါသ' မှ ကင်းဝေးနေသဖြင့်၊ ပျော့ပျောင်းနုညံ့
အာရုံတို့ဝင်ဆန့်နိုင်သော 'မုဒုစိတ္တ' ဖြစ်နေသည်။ ထိုင်းမှိုင်းပျင်း
ရိသော ထိနုမိဒ္ဓမှ ကင်းဝေးသဖြင့်၊ ပေါ့ပါးထက်မြက် တလူလူ
တက်ကြွနေသော 'ဥဒဂ္ဂစိတ္တ' ဖြစ်နေသည်။ တုန်လှုပ်ပျံ့လွင့် တတ်
သော ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စမှ ကင်းဝေးခြင်း၊ သို့လော သို့လော ယုံမှား
တွေးတောသော 'ဝိစိကိစ္ဆ' မှ ကင်းဝေးခြင်း တို့ကြောင့်

အတားအဆီး ကင်းစင်နေသော ‘ဝိနိဝရဏစိတ္တ’ ဖြစ်နေသည်။ နိဝရဏငါးပါးနှင့်တကွသော အခြားအကုသိုလ်တွေမှ ကင်းဝေး သဖြင့်၊ အလွန်သန့်ရှင်းကြည်လင်သော ‘ပသန္နစိတ္တ’ ဖြစ်နေသည်။

ဤအဆင့်အတန်းသို့ရောက်နေသောယောဂီသည် ဒုက္ခသစ္စာ ၏အနက်သဘော၊ သမုဒယသစ္စာ၏ အနက်သဘော၊ နိရောဓ သစ္စာ၏အနက်သဘော၊ မဂ္ဂသစ္စာ၏အနက်သဘောတို့ကို မကြာ မကြာဆင်ခြင်ရမည်။ တခုပြီးတခု ဆက်ကာဆက်ကာ ဆင်ခြင် ရမည်။ ယင်းသို့ဆင်ခြင်လျက်ပင် ဖြစ်နိမိတ် သို့မဟုတ် ပျက်နိမိတ် မှုလွတ်နေသော ‘အနိမိတ္တ’ အာရုံသို့ ဓါတုတွေ့ အစုအဝေးမှ ကင်းနေသော ယင်းအနိမိတ္တအာရုံသည်ပင် ဆက်လက်မှု ပဝတ္တ အာရုံတို့သို့ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အသိရောက်သွားသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်း ဆရာများ သတိပြုရန်မှာ ဘယတော ဥပဋ္ဌာန ဥာဏ်အာရုံမှ အစပြု၍ တပည့်ဖြစ်သော ယောဂီတို့အား မကြာ မကြာ သစ္စာ၏ အနက်သဘောများကို ပြောဟောပြုသ ပေးရ မည်။ ဆရာထံမှ ကြားနာ မှတ်သားထားသော သဘောတရား တို့ကို ယောဂီတို့၏ စိတ်အစဉ်၌ အာရုံအဖြစ် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထင်လာအောင် အားထုတ်ရမည်။ အာရုံအဖြစ် ထင်မြင်လာမှ သာလျှင် သဘောတရားတို့သည် ယောဂီတို့၏အသိမှာ ရှင်းလင်း မည်ဖြစ်၍ ပြောဟောမှုကို အထူးသတိပြုပါ။

ပဉ္စဝဂ္ဂငါးပါးသည် အထက်က ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ဗုဒ္ဓ အရှင်၏ ညွှန်ကြားပြသတော်မူသော နည်းကို သေသပ် ကျနစွာ လေ့ကျင့်ကြရာ၊ ညနေ ၆ -နာရီ ၄၅ -မိနစ်၊ နေလုံးမပျောက်ကွယ် သေးသောအချိန်မှာ အရှင်ကောဏ္ဍည၏ ဝိပဿနာ ဥာဏ်သည်

အစဉ်အတိုင်း အသိမှန်တိုးတက်လာ၍ ကလ္လစိတ္တ၊ မုဒုစိတ္တ၊ ဥဒဂ္ဂ
စိတ္တ၊ ဝိနိဝရဏစိတ္တ၊ ပသန္နစိတ္တဖြစ်လျက် အလွန်သန့်ရှင်း ကြည်
လင်နေသည်။

အကွက်အစင်း ကင်းရှင်းသဖြင့် အလွန်အမင်း သန့်ရှင်းစင်
ကြယ်နေသော ဆွတ်ဆွတ်ဖြူပိတ်သည် တကြိမ်ဆိုးသောဆိုးရည်
ကိုပင် မကျွတ်အောင် စွဲယူနိုင်သည်ကို သိသော ပင်းမင်း ဆရာ
ကြီးသည် ဆွတ်ဆွတ်ဖြူပိတ်ကို ဆိုးရည်၌ နှစ်ထားလိုက်သကဲ့သို့
နိဝရဏငါးမျိုးမှကင်းရှင်းသဖြင့် အလွန်အမင်း သန့်ရှင်းဖြူစင်နေ
သော အရှင်ကောဏ္ဍည၏ စိတ်အစဉ်ကို သစ္စာလေးပါးဟူသော
ဆိုးရည်၌ နှစ်မြှုပ်စိမ်ထားလိုသော ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်သည်အောက်
ပါ ပါဠိစကားအစဉ်ကို ဟောကြားတော်မူရပြန်လေသည်။

ဣဒံခေါပနဘိက္ခဝေ ဒုက္ခအရိယသစ္စံ။

အို ဘိက္ခုတို့... ဤဆိုလတံ့သော တရားသည် အရိယပုဂ္ဂိုလ်
တို့က အမှန်ဟု ကိုယ်တိုင် သိထားသော ဒုက္ခအစစ်သဘောဖြစ်
လေသည်။

ဇာတိပိဒုက္ခာ-ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းသည် ဒုက္ခ။

ဇရာပိဒုက္ခာ-ရင့်ရော်အိုမင်းခြင်းသည် ဒုက္ခ။

ဗျာဓိပိဒုက္ခော-အနာရောက်ခြင်းသည် ဒုက္ခ။

မရဏဗျာဒိဒုက္ခံ-သေခြင်းသည် ဒုက္ခ။

အပိယေဟိ သမ္ပယောဂေါ ဒုက္ခော-မုန်းသုနှင့် တုံ့နေရခြင်း
သည် ဒုက္ခ။

ပိယေဟိဝိပုယောဂေါ ဒုက္ခော-ချစ်သုနှင့် ကဲ့နေရခြင်းသည်
ဒုက္ခ။

ယံပိစ္ဆံ နုလဘတိ တံပိဒုက္ခံ - ဖြစ်ချင်သလို မဖြစ်ရ ဒုက္ခ။

သံခိတ္တေန ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာပိ ဒုက္ခာ - အတိုချုပ်ပြောရလျှင် ဥပါဒါန်အစွဲခံရသော ခန္ဓာဟူသမျှ ဒုက္ခချည်းသာ။

ဤစကားအစဉ်ကို ကြားနာရသော အရှင် ကောဏ္ဍည၏ ဝိပဿနာဉာဏ်ဝဉ္ဇီ အကျိုးခန္ဓာ၊ အကြောင်းခန္ဓာဟူသော နာမ် ဓာတ် ရုပ်ဓာတ်တို့သည် ကလာပအသွင် စိတ္တအသွင်ကို ယူလျက် သန္တတိအစဉ်ဖြင့် အဖြစ်အပျက်တို့၏ နှိပ်စက်ခြင်းကိုခံနေကြရပုံ နှင့် တန်းစီဖြစ်သော သန္တတိ၌ ရှေ့ သဘောနောက်သဘောရှေ့ လျှော ဖောက်ပြန်နေရသော ရုပ်ဓာတ် နာမ်ဓာတ် တို့ကိုသာ ထင်မြင်နေတော့သည်။ ဤသို့ထင်မြင်လျက်ပင် သင်္ခတသဘော၊ ပိဋ္ဌနသဘော၊ သန္တာပသဘော၊ ဝိပရိဏာမသဘော ဖြစ်သော ဒုက္ခအနက်သို့ အသိသက်ရောက်နေသည်။

ဣဒံခေါပန ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ။

အိုဘိက္ခုတို့... ဤဆိုလတံ့ သော သဘောတရားသည် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့က အမှန်ဟု ကိုယ်တိုင် သိထားသော ဒုက္ခ ဖြစ်ကြောင်း သဘောတရားအစစ်ပေတည်း။

ယာ ယံတဏှာ - ဤကပ်ငြိသော သဘောတရားသည်၊

ပေါနောဗ္ဘဝိကာ - ဘဝအသစ်သစ်တို့ကို ဖြစ်စေတတ်၏။

နန္ဒိရာဂ သဟဂတာ - နှစ်သက်သော သဘောနှင့် ရောနှော ဖြစ်တတ်၏။

ဗဟုတဏှာဘိနန္ဒိနိ - ဝတ္ထုကာမ၊ ဘုံဘဝဟု ကျရာအာရုံမှာ ခုမင်နှစ်သက်လေ့ ရှိ၏။

သေယျထိဒံ - အဲဒီသဘောတရားသည် ဘယ်ဟာလဲ။

ကာမတဏှာ-ကာမဂုဏ်ငါးပါး၌ ကပ်ငြိသောလောဘ။

ဘဝတဏှာ - ငါ သူ့ အမြဲဟု အမှားသက်ဝင်သော ဒိဋ္ဌိနှင့် တံ့
ဘက်ကပ်ငြိသော လောဘ။

ဝိဘဝတဏှာ - ငါ သူ့ သေလျှင်မရှိ ပြတ်သည်ဟုအမှားသက်
ဝင်သော ဒိဋ္ဌိနှင့်တံ့ဘက်ကပ်ငြိသော လောဘ။

ဤစကားအစဉ်ကိုကြားနာရသောအရှင်ကောဏ္ဍည၏ဥာဏ်
ဝ၌ အဝိဇ္ဇာကို အဖော်ပြုရသော လောဘ၏ ကမ္မ ဝိညာဏ
သဘာဝတွေကို ဟေတု - သဟဇာတ - ဥပနိသျှစသောသတ္တိတို့ဖြင့်
အခြေခံပြုသော နိဒါနဋ္ဌအနက်၊ ကပ်ငြိသောအာရုံနှင့် အဆက်
မပြတ်အောင် ဆက်ကာဆက်ကာ စေတနာကို အားထုတ်စေ
သော အာယုဟနဋ္ဌအနက်၊ ဓာတ်တွေအရှိန်ပြင်းထန်လာအောင်
ဥပါဒါန်သဘောဖြင့် တဖြေးဖြေး ယှဉ်တံ့သွေးဆောင်လာသော
သံယောဂဋ္ဌအနက်၊ ကမ္မပထသို့ရောက်သော ဓာတ်တို့အား အသစ်
အသစ် ဓာတ်တွေ ပေါ်လာနိုင်အောင် ဓာတ်ဟောင်းနှင့် ဓာတ်
သစ်တို့ကို ပူးတံ့ချည်နှောင်ပေးသော ပလိဗောဓဋ္ဌအနက်တို့သည်
ရှေ့ရှုထင်မြင်လာကြကုန်သည်။

အဝိဇ္ဇာ, တဏှာ, ဥပါဒါန်, သင်္ခါရတို့သည် အဆင့်ဆင့်
အားဖြင့် ကမ္မပထ-ကမ္မဘဝသို့ ရောက်သွားကြရပုံတွေကို အရှင်
ကောဏ္ဍည၏ ဝိပဿနာဥာဏ်ဝ၌ ထင်ရှားလာလေသည်။ ကမ္မ
ဘဝအခြေမှ ဥပပတ္တိဘဝသို့၊ ဥပပတ္တိအခြေမှ ဇာတိသို့ အဆင့်
ဆင့်အားဖြင့် ဓာတုတွေကို ဥပ္ပါဒ်သို့ရောက်အောင် ပူးပေးနေပုံကို

ထင်မြင်လာသည်။ ကလာတေ့ - စိတ္တင်္ဂတေ့ အစည်းအဝေးသို့ တက်ကြရပုံနှင့် သန္တတိဖြစ်ကြရပုံတို့ကို အသိရောက်လေသည်။

ဣဒံခေါပနဘိက္ခဝေ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ။

အိုဘိက္ခုတို့ ဤဆိုလတံ့သော သဘောတရားသည် အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့က အမှန်ဟု ကိုယ်တိုင်သိထားသောဒုက္ခ၏ချုပ်ငြိမ်းရာ ချုပ်ငြိမ်းကြောင်း သဘောတရားပေတည်း။

ယောတဿာယေဝ တဏှာယ အသေသ နိရောဓော-ဆိုခဲ့ ပြီးသော တဏှာလောဘသုံးမျိုး၏ အကြင်အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်း ရာသည်၎င်း၊

စာဂေါ-အကြင် စွန့်ပယ်ရာသည်၎င်း၊

ပဋိနိဿဂ္ဂေါ-အကြင်လွတ်ထွက်ရာသည်၎င်း၊

မုတ္တိ-အကြင်ကင်းရှင်းရာသည်၎င်း၊

အနာလယော-အကြင်မငြိမတူယ်ရာသည်၎င်း ဖြစ်၏။

ထိုစကား အစဉ်ကို ကြားနာရသော အရှင် ကောဏ္ဍည၏ ဝိပဿနာဉာဏ်ဝဉ္ဇီ ကပ်ငြိသော တဏှာမှ ကျွတ်လွတ် ထွက် မြောက်သော နိဿရဏဋ္ဌသန္တိ၊ အချင်းချင်း စီမံခြင်းမှ လွတ် သောကြောင့် အသင်္ခတဋ္ဌသန္တိ၊ သဟဝုတ္တိ၊ သဟဇာတသဘော မှ ကင်းဝေးသော ဝိဝေကသန္တိ၊ ဥပ္ပါဒဟူသော အဖြစ်သဘော သို့ မရောက်ရ၍ အပျက်မရှိသော အမတဋ္ဌသန္တိဟုထင်လာမြင် လာလေသည်။

ဣဒံခေါပနုဘိက္ခဝေ ဒုက္ခနိရောဓ ဂါမိနိပဋိပဒါ အရိယ
သစ္စံ။

အို - ဘိက္ခုတို့၊ ဤဆိုလတံ့သော သဘော တရား သည်
အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့က အမှန်ဟု ကိုယ်တိုင်သိထားသော ဒုက္ခချုပ်
ရာသို့ ရောက်ရာဖြစ်သော အကျင့်မှန် သဘောအစစ်ပေတည်း။

အယမေဝ အရိယောအဋ္ဌဂီကော မဂ္ဂေါ။

ဖြူစင်သန့်ရှင်းသဖြင့် အစိတ်အပိုင်း (၈)မျိုးပါဝင်သော ဤ
လမ်းကြောင်းပင်တည်း။

သေယျတိဒံ - ဘယ်အစိတ်အပိုင်းများလဲ

- ၁။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ - မှန်ကန်သော အသိ၊
- ၂။ သမ္မာသင်္ကပ္ပ - အပြစ်ကင်းသောစိတ်ကူး၊
- ၃။ သမ္မာဝါစာ - ဝစီဒုက္ခရိုက်ကို ချက်ဆီး သတ်ဖြတ်သော
သဘာဝ၊
- ၄။ သမ္မာကမ္မန္တံ - ကာယဒုက္ခရိုက်ကိုပယ်သတ်သောသဘာဝ၊
- ၅။ သမ္မာအာရိယံ - အသက်မွေးမှုကိစ္စ၌ ဒုက္ခရိုက်ကိုရှောင်
သော သဘာဝ၊
- ၆။ သမ္မာဝါသာမ - အပြစ်ကင်းသော အားကုတ်ခြင်း၊
- ၇။ သမ္မာဘဝိ - အပြစ်ကင်းသော အာရုံကို ပအောက်ပေး
ခြင်း၊
- ၈။ သမ္မာ ဝေပာ - အပြစ် ကင်းသော အာရုံ တည်ငြိမ်
ခြင်း၊

ထိုစကား အစဉ်ကို ကြားနာရသော အရှင် ကောဏ္ဍည ၏ ဝိပဿနာဉာဏ်ဝ၌ မဂ် အစိတ်အပိုင်း တို့သည် မိမိတို့ ၏ ကိစ္စ အသီးသီးကို ဆောင်ရွက်ရာ သိက္ခာသုံးပါး၌ အပေါ်ဖြစ်သော သဘာဝတွေကို ဟောတ၌ အနက်သဘောဖြင့် အခြေခံပြီးလျှင် ဗောဓိပက္ခိယ သဘာဝတွေကို “အဓိပတေယျ” အနက် သဘော ဖြင့် ကျနစွာ ထိန်းအုပ်၍ လောဘ တဏှာ ကင်းဝေး အောင် တဆင့်ပြီးတဆင့် နိယျာနဋ္ဌအနက်သဘောဖြင့် ထုတ်ဆောင် ကာ ဝိပဿနာစိတ်ကို “သန္တိ” ထင်ရှားအောင် “ဒဿနဋ္ဌ” အနက် သဘောဖြင့် ပြသသည်ဟု ထင်မြင်လာလေသည်။

ဤသစ္စာလေးချက်ကိုဟောကြားပြသသောဒေသနာအဆုံး ၌ အရှင်ကောဏ္ဍည သောတာပန်ဖြစ်လေသည်။ ဗုဒ္ဓအရှင် သည် ဝါဆိုလပြည့်နေ့ ညနေ၆-နာရီလောက်မှာဤ “သာမုက္က သိက” ဒေသနာကို စတင် ဟောတော်မူဟန် ရှိသည်။ လပြည့် ကျော် တရက်နေ့ “အရှင်ဝပ္ပ” အားဟောတော်မူပြန်သည်။ ၂-ရက်နေ့ ‘အရှင်ဘဒ္ဒိယ’ အား ဟောတော်မူပြန်သည်။ ၃-ရက်နေ့ “အရှင် မဟာနာမ” အား ဟောတော်မူပြန်သည်။ ၄-ရက်နေ့ “အရှင် အာပိ” အား ဟောတော်မူပြန်သည်။ ဤသစ္စာလေးပါးကို ပြ သော ဒေသနာဆုံးလျှင် သောတာပန်ချည်း ဖြစ်ကြလေသည်။

ထိုသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အသိ ကြေနပ်ပုံမှာ “ယံကိဉ္စ ဝ သမုဒယဗေ၊ သဗ္ဗန္တံ နိရောဓ ဓမ္မံ-အချင်းချင်းစီမံဖန်တီးခြင်းကို ခံယူကြရသာ သင်္ခတ တရားအားလုံး” သည် ချုပ်ငြိမ်းသဘော ရှိကြ သည်ချည်းသာဟု ဖြစ်လေသည်။

အဓိပ္ပာယ်မှာ သင်္ခတဓမ္မတို့သည် အချင်းချင်းဆက်သွယ်ကာ ကျေးဇူးခံ ကျေးဇူးစား ဖြစ်ကြသဖြင့်၊ အကြောင်းနှင့် အကျိုး

“ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္န” ဟု ကဲ့ပြားကြသည်။ ပစ္စယုပ္ပန္နအဖြစ်သို့ရောက်ကြရသော ပရမတ်တို့သည် သမုဒယဓမ္မတို့ဖြစ်ကြသည်။ သမုဒယဓမ္မ ဖြစ်ကြသောပရမတ်တွေအားလုံးသည် ခယနိရောဓ၊ ပျက်ငြိမ်းနှင့် အနုပ္ပါဒ်နိရောဓ မဖြစ်ငြိမ်း သဘော ရှိကြသည်သာဟု အသိကြေပုံကြလေသည်။

ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်တို့၏ စိတ်အစဉ်မှာ သောတာပတ္တိမဂ် ဟူသော “ဓမ္မစက္ခု” ဖြစ်ပေါ်လာရာ၊ ထိုမဂ်စိတ်သည် အစဖော် မရသော သံသရာဘဝအဆက်ဆက်မှ သန္တတိအစဉ်၌ ကပ်လျက်ချုပ်လျက်ပါလာသောကိလေသဝဋ်ခေါ် ဒိဋ္ဌိနှင့်တကွသော လောဘအနုသယဓာတ် ကိုဖြတ်ပယ်လိုက်လေသည်။ ရှစ်ဋ္ဌာနအဘွက် ယုံမှားခြင်း ဝိစိကိစ္ဆာ ကိုပါ ပယ်ဖြတ်သည်။ ထို့ပြင် အပါယ်သို့ ကျရောက်စေတတ်သော ဒေါသ အနုသယဓာတ်၊ မောဟ အနုသယဓာတ်တို့ကိုလည်း ပယ်ဖြတ်သည်။ မဂ်အဖြစ်ခံရသောဓာတ်တွေသည် အလွန်ဆိုးဝါးသော ဓာတ်များဖြစ်ကြသည်။ ထိုဓာတ်ဆိုးတို့သည် “သဟဇာတ ဥပနိဿ” စသော သတ္တိတို့ဖြင့် ကမ္မဝဋ်ခေါ် စေတနာဓာတ်နှင့် ဆက်သွယ်ကာ အပါယ် ရုပ်ဓာတ်-အပါယ်နာမ်ဓာတ်တို့ကို ဖန်တီးကြလေသည်။ အဖော်မရသော သံသရာဘဝအဆက်ဆက်က ထိုဓာတ်ဆိုးတို့သည် ကမ္မဝဋ်ခေါ် စေတနာဓာတ်နှင့် ဆက်သွယ်ကာ “ဥပေက္ခာသန္တိရဏအလောင်း” ဖြစ်သော ဓာတ်ပေါင်းများစွာကို ဖန်တီးခဲ့ကြလေသည်။ အချို့သော “ဥပေက္ခာသန္တိရဏဓာတ်အလောင်း” တို့သည် ဥပ္ပါဒ်သို့ ရောက်ခွင့်မရသေး၍ အကောင်အထည် မပေါ်နိုင်ကြသေးပေ။

သောတာပတ္တိမဂ်က အကောင်အထည်ဖော် ပေးတတ်သော ဓာတ်ဆိုးတွေကို ပယ်သတ်လိုက်ရာနောက်အခါတွင် ထိုမဂ်ပေါ်

ခဲသော စိတ်အစဉ်၌ ထိုဓာတ်ဆိုးများနှင့် ဓာတ်ဆိုးတို့ကဖန်တီး
 ခဲသော အပါယ်ရုပ်ဓာတ်နာမ်ဓာတ်တွေသည် ဖြစ်ပေါ်နိုင်ခွင့်
 မရနိုင်ပေ။ ထိုဓာတ်ဆိုးတို့သည် အနုပ္ပာဒဖြစ်၍ သန္တသ္မိရောက်
 ကြကုန်၏။ ကိလေသ ပရိနိဗ္ဗာန်ခေါ်၏။ ဥပ္ပာဒသ္မိ မရောက်ကြ
 ရသေးသော “ဥပေက္ခာ သန္တိရဏ ဓာတ်အလောင်း” တို့သည်
 လည်း အပြုသဘောမရှိလျှင် အဖြစ်သဘော မရှိနိုင်သောကြောင့်
 ဥပ္ပာဒသ္မိ မရောက်ကြရပဲ အနုပ္ပာဒဖြစ်၍ သန္တသ္မိရောက်ကြကုန်
 ၏။ သန္တတိအစဉ်သည် အပြုဓာတ်အရှိန် မသေသေး၍ သဥပါဒ်
 သေသဖြစ်လေသည်။ ရဟန္တာတို့၏ စုတိတိုင်အောင် ဓာတ်တွေ
 အဆင့်ဆင့် ငြိမ်းသွားကြပေသည်။ အချို့မှာ ခယနိရောဓ အချို့
 မှာ ‘အနုပ္ပာဒ နိရောဓ’ ဖြစ်ကြမည်။ ရဟန္တာတို့၏စုတိအန္တရမှာ
 “အနုပ္ပာဒနိရောဓ” ဖြင့် သန္တတိဆိုင်ရာဓာတ်တွေအားလုံး သန္တသ္မိ
 ရောက်ကြရသည်။ အတ္ထိနိဗ္ဗုတိ၊ ကား နိရောဓသစ္စာတည်း။ နနိဗ္ဗု
 တောပုမာ၊ ကား သန္တတိအစဉ်အားဖြင့် ထင်ရှားသော ဓာတ်
 များတည်း။ နိဗ္ဗာန်ကို တချိန်တည်း တဦးတည်းရောက်ရိုးထုံးစံ
 မရှိပေ။

ဤကဲ့သို့ အရှင်ကောဏ္ဍည သစ္စာလေးပါးကို သိသွားသော်
 လည်း၊ သိကိစ္စပကုန်သေးကြောင်းနှင့် သစ္စာတပါး တပါးလျှင်
 သိပုံ သုံးမျိုးသုံးမျိုး ကွဲပြား ခြားနားကြောင်းကို ဆက်လက်
 စဉ်းစားစေလိုတော်မူသော ဗုဒ္ဓအရှင်သည် အောက်ပါ ပါဠိ
 စကားဖြင့် ရှင်းပြတော်မူပြန်လေသည်။

- (က) ဣဒံဒုက္ခံ အရိယသစ္စန္တိမေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေအနုနုဿု
 တေသု ခမ္မေသု စက္ခုဥပါဒိ ဥာဂံဥပါဒိ ပညာ
 ဥပါဒိ ဝိဇ္ဇာ ဥပါဒိ အာလောကော ဥပါဒိ။

အို-ဘိက္ခုတို့...မေးကထဲက မကြားဘူးသေးသော တရား သဘောတို့တွင် ဤသဘောတရားသည် အရိယာတို့ ကိုယ်တိုင် သိထားသော ဆင်းရဲ အမှန်တရားဟု မျက်စိပွင့်ခဲ့ပြီ၊ အသိမှန် ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ထိုးထွင်းသိခဲ့ပြီ၊ အမှောင်ကိုခွင်းသဖြင့် အလင်း ပေါ်ခဲ့ လေပြီ။

(၁) တံခေါ်ပန်ဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ပရိညေယျန္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ....လ....အာလောကော ဥဒပါဒိ။

အို-ဘိက္ခုတို့... မေးကထဲက မကြားဘူးသေးသော တရား သဘောတို့တွင် အရိယာတို့ကိုယ်တိုင် သိထားသော ဆင်းရဲအမှန် သဘော တရားသည် လက္ခဏာ အသီးသီးဖြင့် မှတ်သားလျက် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာတို့ဖြင့် ပိုင်းခြား သိအပ်သော သဘောတရားဟု မျက်စိပွင့်ခဲ့ပြီ၊ အသိမှန်ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ထိုးထွင်း သိခဲ့ပြီ၊ အမှောင်ကိုခွင်းသဖြင့် အလင်းပေါ်ခဲ့လေပြီ။

(၂) တံခေါ် ပန်ဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ပရိညာ တန္တိမေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ....လ....အာလောကော ဥဒပါဒိ။

အိုဘိက္ခုတို့...မေးကထဲက မကြားဘူးသော တရားသဘော တို့တွင် အရိယာတို့ကိုယ်တိုင် သိထားသော ဆင်းရဲအမှန်သဘော တရားကို ကောင်းမွန် ကျနစွာ ခွဲခြားသိပြီးပြီဟု မျက်စိပွင့်ခဲ့ပြီ၊ အသိမှန်ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ထိုးထွင်းသိခဲ့ပြီ၊ အမှောင်ကိုခွင်းသဖြင့် အလင်း ပေါ်ခဲ့လေပြီ။

(၃) အမှတ်ပြု စကားဖြင့် သဘောတရားသိပုံကို ဖော်ပြ တော်မူလေသည်၊ သစ္စဉာဏ်ခေါ်သည်။

(ခ) အမှတ်ပြုစကားဖြင့် ထိုသဘောတရားအတွက် ပြုဘွယ် လုပ်ငန်းကို ဖော်ပြတော်မူသည်။ ကိစ္စဉာဏ်ခေါ်သည်။

(ဂ) အမှတ်ပြုစကားဖြင့် ထိုပြုဘွယ်ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ပြီး စီးကြောင်း ဖော်ပြတော်မူသည်။ ကတဉာဏ်ခေါ်သည်။ ဒုက္ခ သစ္စာ၌ သိပုံ သုံးမျိုးတည်း။

တဖန် သမုဒယသစ္စာအတွက် ဘောပြုလိုပြန်သဖြင့် အောက် ပါစကားကိုဆက်ကာ မိန့်ကြားဖော်မူပြန်သည်။

(က) ဣဒံဒုက္ခသမုဒယံ အရိယာဗုဒ္ဓန္တိမေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေအန နယျတေသု ဓမ္မေသု စက္ခုဥဒပါဒိ၊ ဥာဏံဥဒပါဒိ၊ ပညာဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ။

အို-ဘိက္ခုတို့...မေးကလဲက မကြားဘူး သေးသော တရား သဘောတို့တွင် ဤသဘောတရားသည် အရိယာတို့ကိုယ်တိုင် သိ ထားသော ဆင်းရဲဖြစ်ကြောင်း အမှန်တရားဟု မျက်စိပွင့်ခဲ့ပြီ၊ အသိမှန်ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ထိုးထွင်းသိခဲ့ပြီ၊ အမှောင်ခွင်းသဖြင့် အလင်း ပေါ်ခဲ့လေပြီ။

(ခ) တံခေါပနိဒံ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ ပဟာတဗုဒ္ဓန္တိမေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ.....လ .....အာလောကော ဥဒပါဒိ။

အို-ဘိက္ခုတို့...မေးကလဲက မကြားဘူးသေးသော တရား သဘောတို့တွင် အရိယာတို့ကိုယ်တိုင် သိထားသော ဤဆင်းရဲ ဖြစ်ကြောင်း အမှန်တရားသည် လက်ထဲမှာ အမှတ်အသားတို့ဖြင့်

သိရုံမျှမက အမြစ်ကို နှုတ်ပြုတ်သဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ပယ်အပ်သော တရားဟု မျက်စိပွင့်ခဲ့ပြီ၊ အသိမှန်ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ထိုးထွင်းသိခဲ့ပြီ၊ အမှောင်ခွင်းသဖြင့် အလင်းပေါ်ခဲ့လေပြီ။

(ဂ) တံခေါ်ပန်ဒံ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ ပဟိနန္တိမေ
ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ .....လ.....အာလောကော ဥဒပါဒိ။

အို-ဘိက္ခုတို့...မွေးကတဲက မကြားဘူးသေးသော တရား သဘောတို့တွင် အရိယသစ္စာကိုယ်တိုင် သိထားသော ဤဆင်းရဲ ဖြစ်ကြောင်း အမှန်တရားကို အခြက်ပါမကျန် ပယ်လှန်ခတ်ထွင် သုခိသင်ရှင်းလင်းပြီးပြီ၊ မျက်စိပွင့်ခဲ့ပြီ၊ အသိမှန်ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ထိုး ထွင်းသိခဲ့ပြီ၊ အမှောင်ခွင်းသဖြင့် အလင်းပေါ်ခဲ့လေပြီ။

(က) အမှတ်ပြုစကားဖြင့် သဘောတရားသိပုံကို ဖော်ပြ တော်မူသည်၊ သစ္စဉာဏ်ပေါ်သည်။

(ခ) အမှတ်ပြုစကားဖြင့် ထိုသဘောတရား အတွက် ပြု ဘွယ်ပြုလုပ်ငန်းကို ဖော်ပြတော်မူသည်၊ ကိစ္စဉာဏ်ခေါ်သည်။

(ဂ) အမှတ်ပြုစကားဖြင့် ထိုဘွယ်ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ပြီး စီးကြောင်း ဖော်ပြတော်မူသည်၊ ကတဉာဏ်ခေါ်သည်။ သမု ဒယ သစ္စာ၌ သိပုံ သုံးပါးတည်း။

တဖန် နိရောဓသမုဒယသစ္စာကို ကြံစဉ်ပြန်သဖြင့် ဆက်လက်ဟော ကြားတော်မူလေသည်။

(က) ဣဒံ ဒုက္ခနိပုဗ္ဗိတံ အရိယသစ္စန္တိမေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ
.....လ.....အာလောကော ဥဒပါဒိ။

အို-ဘိက္ခုတို့...မေးကထဲက မကြားဘူးသေးသော တရား သဘောတို့တွင် ဤသဘောတရားသည် အရိယာတို့ ကိုယ်တိုင် သိထားသော ဆင်းရဲကင်းရာ အမှန်တရားဟု မျက်စိပွင့်ခဲ့ပြီ၊ အသိမှန်ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ထိုးထွင်းသိခဲ့ပြီ၊ အမှောင်ခွင်းသဖြင့် အလင်း ပေါ်ခဲ့လေပြီ။

(ခ) တံခေါ်ပနိဒံ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ သစ္စိကာ တဗ္ဗန္တိမေ ဘိက္ခုဝေ ပုဗ္ဗေ....လ.....အာလောကော ဥဒပါဒိ။

အို-ဘိက္ခုတို့...မေးကထဲက မကြားဘူးသေးသော တရား သဘောတို့တွင် အရိယာတို့ကိုယ်တိုင် သိထားသော ဤဆင်းရဲ ကင်းရာ အမှန်တရားသည် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် အတိအကျ မျက်မှောက်ပြုအပ်သောတရားဟု မျက်စိပွင့်ခဲ့ပြီ၊ အသိမှန်ဖြစ်ခဲ့ ပြီ၊ ထိုးထွင်းသိခဲ့ပြီ၊ အမှောင်ခွင်းသဖြင့် အလင်းပေါ်ခဲ့လေပြီ။

(ဂ) တံခေါ်ပနိဒံ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ သစ္စိကာတန္တိ မေ ဘိက္ခုဝေ ပုဗ္ဗေ....လ.....အာလောကော ဥဒပါဒိ။

အို-ဘိက္ခုတို့...မေးကထဲက မကြားဘူးသေးသော တရား သဘောတို့တွင် အရိယာတို့ကိုယ်တိုင် သိထားသော ဤဆင်းရဲ ကင်းရာ အမှန်သဘောတရားကို မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် တိကျ ပြတ်သားစွာ မျက်မှောက်ပြုပြီးပြီဟု မျက်စိပွင့်ခဲ့ပြီ၊ အသိမှန် ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ထိုးထွင်းသိခဲ့ပြီ၊ အမှောင်ခွင်းသဖြင့် အလင်းပေါ်ခဲ့ လေပြီ။

(က) အမှတ်ပြုစကားဖြင့် သဘောတရားသိပုံကို ဖော်ပြ
တော်မူသည်။ သစ္စဉာဏ်ခေါ်သည်။

(ခ) အမှတ်ပြုစကားဖြင့် ထိုသဘောတရားအတွက်ပြုဘွယ်
လုပ်ငန်းကိုဖော်ပြတော်မူသည်။ ကိစ္စဉာဏ်ခေါ်သည်။

(ဂ) အမှတ်ပြုစကားဖြင့် ထိုပြုဘွယ်ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ပြီး
စီးကြောင်း ဖော်ပြတော်မူသည်။ ကတဉာဏ်ခေါ်သည်။ နိရော
ဓသစ္စာ၌ သိပုံ သုံးမျိုးတည်း။

တဖန် မဂ္ဂသစ္စာအတွက် ဆက်လက်ဟောပြုပြန်သည်။

(က) ဣဒံ ဒုက္ခ နိရောဓ ဂါမိနိပဋိပဒါ အရိယာသစ္စန္တိမေ
ဘိက္ခဝေ၊ ပုဗ္ဗေ.....လ..... အာလောကောဉဒပါဒိ။

အို-ဘိက္ခုတို့... မွေးကထဲက မကြားဘူးသေးသော တရား
သဘောတို့တွင် ဤသဘောတရားသည် အရိယာတို့ကိုယ်တိုင်သိ
ထားသော အကျင့်လမ်းမှန်တရားဟု မျက်စိပွင့်ခဲ့ပြီ၊ အသိမှန်
ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ထိုးထွင်းသိခဲ့ပြီ၊ အမှောင်ကိုခွင်းသဖြင့် အလင်းပေါ်ခဲ့
လေပြီ။

(ခ) တံခေါပနိဒံ ဒုက္ခနိရောဓ ဂါမိနိ ပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ
ဘာဝေတဗ္ဗန္တိမေ ဘိက္ခဝေပုဗ္ဗေ..... လ.....အာလော
ကော ဉဒပါဒိ။

အို-ဘိက္ခုတို့.. မွေးကထဲက မကြားဘူးသေးသော တရား
သဘောတို့တွင် အရိယာတို့ကိုယ်တိုင် သိထားသော ဤအကျင့်
လမ်းမှန်တရားသည် စံနစ်တကျ ပွားများအပ်သော သဘော

တရားဟု မျက်စိပွင့်ခဲ့ပြီ၊ အသိမှန်ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ထိုးထွင်းသိခဲ့ပြီ၊ အ
မှောင်ခွင်းသဖြင့် အလင်းပေါ်ခဲ့လေပြီ။

(ဂ) တံခေါ်ပန်ဒံ ဒုက္ခနိရောဓ ဂါမိနိပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ
ဘာဝိတန္တိမေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ..... လ..... အာလော
ကော ဥဒပါဒိ။

အို-ဘိက္ခုတို့... မွေးကထဲကမကြားဘူးသေးသော တရားသ
ဘောတို့တွင်အရိယာတို့ကိုယ်တိုင် သိထားသော ဤအကျင့်လမ်း
မှန်တရားကိုစုံနစ်တကျပွားများပြီးခဲ့ပြီဟုမျက်စိပွင့်ခဲ့ပြီ အသိမှန်
ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ထိုးထွင်းသိခဲ့ပြီ၊ အမှောင်ခွင်းသဖြင့်အလင်းပေါ်ခဲ့ပြီ။

(က) အမှတ်ပြုစကားဖြင့် သဘောတရားသိပုံကို ဖော်ပြ
တော်မူသည်၊ သစ္စဉာဏ်ခေါ်သည်။

(ခ) အမှတ်ပြုစကားဖြင့် ထိုသဘောတရားအတွက် ပြုဘွယ်
လုပ်ငန်းကို ဖော်ပြတော်မူသည်၊ ကိစ္စဉာဏ်ခေါ်သည်။

(ဂ) အမှတ်ပြုစကားဖြင့် ထိုပြုဘွယ်ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ပြီး
စီးကြောင်း ဖော်ပြတော်မူသည်၊ ကတဉာဏ်ခေါ်သည်။ မဂ္ဂ
သစ္စာ၌ သိပုံ သုံးမျိုးတည်း။

သစ္စာတပါးတပါး၌ သိပုံသုံးမျိုးစီပြား၍ ကျနစွာပိုင်းခြား
တဆဲ နှစ်ပါးသော အချင်းအရာဖြင့် သိသောကြောင့် “တထာ
ဂတ” ဖြစ်လာပုံကို ပဉ္စဝဂ္ဂိ ကိုယ်တော်များအား ပုဒ္ဒါရရှင်က
ရှင်းပြတော်မူသည်။

ပုဒ္ဒါရရှင်နှင့် တွေ့စအခါက ပဉ္စဝဂ္ဂိ ကိုယ်တော်တို့သည် မယုံ
မနာ ပြင်းထန်စွာငြင်းပယ်ကန့်ကွက်ထားရာ၊ ယခုသင်ကြားပြသ

ပြီး၍တရားသဘောကိုနားလည်ကြပြီဖြစ်သောကြောင့်၊ အဟုတ်
အမှန် ဗုဒ္ဓဖြစ်လာကြောင်းကို ထင်လင်းစွာ ဖော်ပြတော်မူလို
သဖြင့် အောက်ပါစကားကို ဆက်လက် မိန့်ကြားတော် မူလေ
သည်။

ယာဝကိဉ္စ မေ ဘိက္ခဝေ ဣမေသု စတုသု အရိယ
သစ္စေသု ဧဝံ တိပရိဝဋ္ဌံ ဒွါဒသာကာရံ ယထာဘူတံ
ဉာဏဒဿနံ န သုဝိသုဒ္ဓံ ဟောတိ၊ နေဝတာဝါဟံ
ဘိက္ခဝေသဒေဝကေ လောကေ သမာရကေ သဗြဟ္မကေ
သသမဏ ဗြဟ္မဏိယာ ပဇာယ သဒေဝ မနုဿာယ
အနုတ္တရံ သမ္မာ သမ္မောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေဂါတိ ပစ္စညာ
သိံ။

အို-ဘိက္ခုတို့....အရိယာတို့သိထားကြသောဤသစ္စာလေးပါး
တို့၌ လေးပါးသုံးပြန် တဆဲ နှစ်တန်သော အချင်းအရာကို မှန်
ကန်သော သဘောအတိုင်းဤသို့ ငါ၏ဉာဏ်အမြင်မရှင်းမလင်း
သမျှ ကာလပတ်လုံး(အို-ဘိက္ခုတို့)လူနတ်ဗြဟ္မာဟူသောလော
က၌ နတ်ဗြဟ္မာများနှင့်တကွသော ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့အား အတူ
မရှိသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ထိုးထွင်းသိခဲ့လေပြီဟု ဘယ်
အခါမျှ ငါသည် ကျေညာပြောကြား ဝန်ခံထားမည်မဟုတ်ပေ။

ယတောစ ခေါမေ ဘိက္ခဝေ ဣမေသုစတုသု အရိယ
သစ္စေသုဧဝံ တိပရိဝဋ္ဌံ ဒွါဒသာကာရံ ယထာဘူတံ
ဉာဏဒဿနံ သုဝိသုဒ္ဓံ ဟောတိ၊ အထာဟံ ဘိက္ခဝေ
သဒေဝကေ လောကေ သမာ ရကေသဗြဟ္မကေ သသ
မဏ ဗြဟ္မဏိယာ ပဇာယ သဒေဝမနုဿာယ အနုတ္တရံ
သမ္မာ သမ္မောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေဂါတိ ပစ္စညာသိံ။

အို-ဘိက္ခုတို့...အရိယာတို့သိထားသော ဤသစ္စာလေးပါး
တို့၌ လေးပါးသုံးပြုန်တဆဲ နှစ်တန်သောအချင်းအရာကိုမှန်ကန်
သော သဘောအတိုင်း ဤသို့ ငါ၏ဥာဏ်အမြင် ရှင်းလင်းသော
အခါမှအစပြု၍ (အိုဘိက္ခုတို့) လူနတ်ဗြဟ္မာဟူသော လောက၌
နတ်ဗြဟ္မာများနှင့်တကွသော ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့အား အတူမရှိ
သော သဗ္ဗညုတဥာဏ်တော်က ထိုးထွင်းသိခဲ့လေပြီဟု ငါသည်
ကျေညာပြောကြား ဝန်ခံထားခဲ့လေပြီ။

ဥာဏဉ္စမေ ဒဿနံ ဥဒပါဒိ။

ငါ့အား အရဟတ္တမဂ်ဥာဏ် ထင်ရှားလေပြီ။

အကုပ္ပါမေ စေတော ဝိမုတ္တိ။

ငါ၏ အာသဝတို့မှ ကင်းလွတ်သော ဖိုလ်စိတ်တို့သည်လည်း
ပျက်စီးတော့မည်မဟုတ်။

အယမန္တိမာ ဇာတိ။

ဤပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် ကမ္မဇရုပ်များသည် နောက်ဆုံးပဲ။

နက္ခိဒါနိ ပုနဗ္ဗဝေါ။

ယခုအခါ ဘဝအသစ် ဖြစ်ဘွယ်မရှိတော့ပေ။

ဣဒမဝေါစ ဘဂဝါ။

အထက်ပါ စကားအစဉ်တို့ကို မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောပြု
တော်မူခဲ့လေပြီ။

အတ္တမနာ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာ ဘိက္ခု ဘဂဝတော ဘာသိတံ
အဘိနန္ဒန္တိ။

ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတို့သည် ဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာဘုရား၏ ဟောကြားပြသသော စကားအစဉ်နှင့် တရားသဘောကို ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ နှစ်သက်စွာ ခံယူကြလေကုန်ပြီ။

ဣမံသ္မိံ စ ပန ဝေယျာ ကရုဏသ္မိံ ဘ ည မာ နေ အာယသ္မတော ကောဏ္ဍညဿ ဝိရဇံ ဝိတမလံ ဓမ္မစက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ယံကိဉ္စ ဝိသမုဒယဓမ္မံ သဗ္ဗန္တံ နိရောဓဓမ္မန္တံ။

အမေး အဖြေ သဘောပါဝင်သော ဤဓမ္မစကြာ ဒေသနာတော်ကို ဟောပြသင်ကြား ပြီးသောအခါ၊ အရှင် ကောဏ္ဍည ကိုယ်တော်အား “သမုဒယဓမ္မဟူသမျှ နိရောဓ ဓမ္မချည်းသာ” ဟု ကိလေသာမြို့မှ အညစ်အကြေးကင်းသော သောတာပတ္တိ မဂ်ဉာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လေပြီ။

ဧဝံ ဘဂဝတာ ပဝတ္တိတေ ဓမ္မစက္ကေ။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ဤသို့ဓမ္မစက်ကို လှည့်လည်သည်ရှိသော်။

ဘူမာဒေဝါ သဒ္ဓမနုဿဝေသုံ။

ဘုမ္မစိုးနတ်တို့သည် အောက်ပါ အသံဖြင့် ကြေးကြော်ကြ ကုန်ပြီ။

ဧတံ ဘဂဝတာ ဗာရာဏသီယံ ဣသိပတနေ မိဂဒါ ယေ အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ။

ဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာဘုရားသည် ဗာရာဏသီ ပြည် “ဣသိပတန” ခေါ်သော မိဂဒါဝုန်တော၌ အတူမရှိသော ဤ တရားစက်ကို လှည့်လည်တော်မူသည်။

အပ္ပဋ္ဌိဝတ္တိယံ သမဏေနဝါ ဗြဟ္မာဏေနဝါ ဒေဝေန
ဝါ မာရေနဝါ ဗြဟ္မဉ္စာဝါ ကေနစိဝါလောကသ္မိံ။

လောကသုံးပါး၌ ဗြဟ္မာသော်၎င်း၊ မာရ်နတ်သော်၎င်း၊ အ
ခြားနတ်သိကြားသော်၎င်း၊ ပုဏ္ဏားသော်၎င်း၊ ရဟန်းသော်၎င်း
တစုံတယောက်မျှ လှည့်မပြုခဲ့နိုင်။

ဘုမ္မာနံ ဒေဝါနံ သဒ္ဓံ သုတော စာတုမဟာ
ရာဇိကာဒေဝါ သဒ္ဓမနုဿာဝေသ္မံ။

ဘုမ္မစိုးနတ်တို့၏ ကြွေးကြော်သံကိုကြား၍ စာတုမဟာရာဇ်
နတ်တွေလည်း ကြွေးကြော်သံပြုကြလေကုန်ပြီ။

စာတုမဟာရာဇိကာနံ, ဒေဝါနံ, သဒ္ဓံ သုတော
တာဝတိံသာဒေဝါ သဒ္ဓမနုဿာဝေသ္မံ။

စာတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏.....လ.....၌ တာဝတိံသာ နတ်တို့
လည်း ကြွေးကြော်သံပြုလေကုန်ပြီ။

တာဝတိံသာနံ.....လ.....ကုန်ပြီ။

ယာ မာနံ.....လ.....ကုန်ပြီ။

တုသိ တာနံ.....လ.....ကုန်ပြီ။

နိမ္မာနုရတီနံ .....လ.....ကုန်ပြီ။

ပရနိမ္မိတ သာတ္တိနံ .....လ.....ကုန်ပြီ။

ဥပ္ပါဒ်နိမိတ်

(၁၉၅)

ဣတိဟ တေန ခဏနေ တေန လယေန တေန
မဟုတ္တေန ယာဝဗြဟ္မာလောကာ သဒ္ဒေါအဗ္ဘုဂစ္ဆိ။

ဤသို့လျှင် ထိုခဏ ထိုလယ ထိုမဟုတ်မျှဖြင့်၊ ဗြဟ္မာသို့ တိုင်
အောင် ကြေးကြော်သံတို့သည် တခဲနက်ယုံ နှံ့တက်လေပြီ။

အယမ္ပိ ဒသ သဟဿိ လောက ဓာတုသင်္ကမ္ပိ သမ္ပ
ကမ္ပိ၊ သမ္ပဝေဓိ။

စကြာဝဠာတသောင်းစုပေါင်းထားသောဤလောကဓာတ်
ကြီးသည်လည်း တုန်ခဲလေပြီ၊ လှုပ်ခဲလေပြီ၊ သွက်သွက်ခါခဲ
လေပြီ။

အပ္ပမာဏောစ ဥဠာရော ဩဘာသော လောကေ
ပါတု ရဟောသိ အတိက္ကမ္မ ဒေဝါနံ ဒေဝါနုဘာဝံ။

နတ်ဗြဟ္မာတို့၏ အာနုဘော်ဖြစ်သော အရောင်တွေကိုကျော်
လွန်လွှမ်းမိုးလျက် မနှိုင်းယှဉ်သာအောင်ပြန်ပြောသောအရောင်
ထုကြီးသည် လောက၌ ထင်ရှားစွာ ပေါ်နေလေပြီ။

အထခေါ ဘဂဝါ ဣမံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ။

ထိုအခါ ဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်ဘုရားသည် ဤဥဒါနံကို
ကျူးရင့်တော်မူပြီ။

အညာသိ ဝတ ဘော ကောဏ္ဍညော အညာသိဝတ
ဘော ကောဏ္ဍညောတိ။

(၁၉၆)

တရားဦးလက်ဆောင်

အို-ပဉ္စဝဂ္ဂီတို့ ကောဏ္ဍညသည်၊ ငါပြုလိုက်သော တရားကို
သိသွားလေပြီ-သိသွားလေပြီ။

ဣတိ ဟိဒံ အာယသ္မတော ကောဏ္ဍညဿ အညာသိ
ကောဏ္ဍညောတော နာမံ အဟောသိ။

ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်၏ ဤဥဒါန်းကို အစွဲပြု၍ သာလျှင် အရှင်
ကောဏ္ဍည၏ အမည်တော်သည် “အညာသိ” ဟူသော ဂုဏ်
တံဆိပ်ဖြင့်တံ့ကာ ထင်ရှားခဲ့လေပြီ။

အထခေါ အာယသ္မာ အညာသိ ကောဏ္ဍညော ဒိဋ္ဌ
ဓမ္မော ပတ္တဓမ္မော ဝိဒိတဓမ္မော ပရိယောဂဋ္ဌဓမ္မော တိဏ္ဏ
ဝိစိကိုစ္ဆော ဝိဂတ ကထံကထော ဝေသာရဇ္ဇ ပတ္တော
အပရပစ္စယော သတ္တုသာသနေ ဘဂဝန္တံ တေဒဝေါစ
လဘေယျာဟံ ဘန္တေဘဂဝတော သန္တိကေပဗ္ဗဇ္ဇံလဘေ
ယျံ ဥပသမ္ပဒံ။

ထိုအခါ၌ “အညာသိ” ဘွဲ့ရ အရှင် ကောဏ္ဍညသည်၊

မျက်မှောက်ပြုအပ်သော တရားရှိသည်ဖြစ်၍၊

ရောက်အပ်သော တရားရှိသည်ဖြစ်၍၊

ထိုးထွင်းအပ်သော တရားရှိသည်ဖြစ်၍၊

သက်ဝင်အပ်သော တရားရှိသည်ဖြစ်၍၊

တရားသဘော၌ လွန်မြောက်သော သံသယရှိသော ဘယ်သို့ ဘယ်ညာ ဖျန်းဝါတတ်သော သဘောမှ ကင်းသည်ဖြစ်၍ ရဲရင့်သော သဘောသို့ ရောက်သည်ဖြစ်၍၊ ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမ ဩဝါဒ၌ သူတပါးအပြောကို မယုံတော့ပဲ ကိုယ်တိုင်ကြံ အသိ ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်အား အောက်၌ဖော်ပြသော ဤစကား ကို လျှောက်ထားတော်မူလေပြီ။

အို-ဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာဘုရား၊ အရှင်ဘုရား၏ မျက် မှောက် ထံတော်ပါးမှာ ဘုရားတပည့်တော် ကောဏ္ဍညသည် ပဗ္ဗဇ္ဇအဖြစ် ‘သာမဏေ’ အဖြစ် ရလိပါသည်။ ဥပသမ္ပဒအဖြစ် ‘ရဟန်း’ အဖြစ် ရလိပါသည်။

ဟေတိက္ခန္တိ ဘဂဝါ အဝေါ။

အို - သံသရာဘေး ကြောက်လန့်လေ့ ရှိသော သူတော် ကောင်း၊ လာလှည့်လော၊ ဝါ-လာခဲ့လော။

သုက္ခာတော ဓမ္မော။

ကျင့်စရာတရားကို ကောင်းစွာဟောခဲ့ပြီ။

စရိယုက္ခစရိယံ သမ္မာဒုက္ခဿ အန္တကိရိယာယ။

ဆင်းရဲဒုက္ခတေအားလုံး သေသပ်ကျန အဆုံးသတ်ရအောင် သံသရာမှ လွတ်မြောက်ကြောင်း မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ စိတ်ကောင်း ရှိသူများ ဒိဋ္ဌာနုဂတိ သဘောအားဖြင့် အတုလိုက် ကြရအောင်

(၁၉၈)

တရားဦးလက်ဆောင်

ငါတုရား သြဝါဒဟူသော သာသန ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်ကြံအား ထုတ်လေ။

သာဝတဿ အာယသ္မတော ဥပသမ္ပဒါ အဟောသိ။

ဗုဒ္ဓ ကိုယ်တော်၏ ဧဟိဘိက္ခု ဟူသော စကားတော်သည် အရှင်ကောဏ္ဍညအား “ရဟန်းအဖြစ်” ပြီးမြောက် စေတော့ သည်။ ပဉ္စဝဂ္ဂိ ငါးပါးလုံးပင် ဤနည်းအတိုင်း “ဧဟိဘိက္ခု” ရဟန်းဖြစ်ကြလေသည်။

နောက်ဆက်တွဲ

ဝိပဿနာရှုနည်း အကျဉ်း

ဤစာအုပ်ကို ဘတ်ပြီး၍၊ ဝိပဿနာပွားများလိုသော ဓမ္မမိတ်ဆွေတို့သည် စာအုပ်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော 'သဘာဝအက္ခရာ' (ဂ) မျိုးကို အသိရှင်းအောင် ဆရာသမားများထံ၌ ဦးစွာ လေ့လာပါ။

ဤစာအုပ်၌ ဖော်ပြထားသော သဘာဝ အက္ခရာတို့၏ ပေါင်းစပ်ပုံမှာ သဘာဝပုဒ်ခေါ်ရသော ကလာပနှင့် စိတ္တတို့ဖြစ်ကြသည်။ ကလာပသည် ရုပ်ခါတ်တို့၏ အစုဖြစ်၍၊ စိတ္တသည် နာမ်ခါတ်တို့၏ အစုဖြစ်သည်။ ထိုကလာပနှင့် စိတ္တတို့သည် ရုပ်ခါတ်-နာမ်တို့၏ ရှေ့ဦးဆုံး ပေါ်လာထင်ရှားကြသော အစုဖြစ်သည်။ ရှေ့ဦးဆုံး ပေါ်လာထင်ရှားကြသော အစုကို 'ဥပစယ' ခေါ်သည်။ ဖြစ်ပေါ်ဟူသော မြန်မာစကားသည် ဥပစယ၏ ပဋ္ဌမဆုံး ခဏ၊ ဒုတိယ တည်ခဏ၊ တတိယ ပျက်ခဏ ဟူ၍ (၃) ခဏ ဖြင့် ပိုင်းခြား သတ်မှတ်လျက် ထင်ရှားသော ပရမတ် တရား ဖြစ်သည်။

ဤသို့ခါတ်တို့ စုမိသော အခိုက်ကို ဥပါဒက္ခဏ ဖြစ်ခိုက်၊ ပျက်ကွယ် ပျောက်သွားသော အခိုက်ကို ဘင်္ဂက္ခဏဟု မှတ်သားထားပါ။ ထိုဖြစ်ခဏ-ပျက်ခဏ တို့သည် ကလာပနှင့် စိတ္တတို့

အမှတ်အသားများ ဖြစ်ကြသည်။ စိတ္တသည်(၃)ခဏဖြင့် ထင်ရှား၍၊ ကလာပသည်(၅၁)ဖြင့် ထင်ရှားသည်။ ထိုကလာပနှင့် စိတ္တတို့သည် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်အစဉ်အကြည်၌ အာရုံအဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှား ပေါ်လွင်နေရမည့် နိမိတ်အာရုံများ ဖြစ်ကြသည်။

ဤစာအုပ်၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ကမ္ဘာပေါ်၌ ဒြပ်ဝတ္ထုအနေဖြင့်ထင်ရှားကြသော အရာဝတ္ထု ဟူသမျှသည် ‘ဥပစယ’မှ အစပြုလျက်၊ သန္တတိအစဉ်ဖြင့် ပေါ်လွင်နေကြသော ဓါတ်တို့၏ အစုများသာလျှင်ဖြစ်ကြသည်။ ကလာပအာရုံ၌ ရုပ်‘အာယတန’တို့ သက်ဆင်းကျရောက် စုပေါင်းကြသည်။ စိတ္တအာရုံ၌ နာမ်‘အာယတန’တို့ သက်ဆင်း ကျရောက် စုပေါင်းကြသည်။ ကလာပနှင့် စိတ္တတို့၏ အဟောင်းအသစ် ပြောင်းလဲနေသော ‘အစဉ်’ကို သန္တတိ ခေါ်သည်။

ကလာပတို့၏ အဟောင်းအသစ် ပြောင်းလဲနေသော ‘အစဉ်’၌ ရုပ်ဓါတ်အစု၊ ရူပက္ခန္ဓာ ပေါ်လွင်နေသည်။ စိတ္တတို့၏ အဟောင်းအသစ် ပြောင်းလဲနေသော အစဉ်၌ ခံစားသော ဝေဒနာ အစဉ်-ဝေဒနက္ခန္ဓာ၊ မှတ်သားသော အစဉ်-သညက္ခန္ဓာ၊ ဖဿ-စေတနာ စသည်တို့၏ အစဉ် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဏ်၏ သိအစဉ်ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတို့သည် အသီးသီး ထင်ရှားနေကြသည်။

ဥပစယ—နိမိတ်အာရုံသည် အပြတ်အပြတ်ဖြစ်သည်။ သန္တတိ နိမိတ်အာရုံသည် အဆက်အဆက် ဖြစ်သည်။ သန္တတိ အဆက်ကားမပြတ်၊ သို့သော် ဥပစယကား အဟောင်းအသစ် ပြောင်းလဲနေသည်။ အပြတ်ပြတ်ဖြစ်သော ဥပစယအာရုံ၌ အနိစ္စ၊ မမြဲ

သဘောနှင့် ဒုက္ခဆင်းရဲသဘော ထင်ရှားနေသည်။ အဆက် အဆက်ဖြစ်သော ‘သန္တတိ’အာရုံ၌၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ သဘော အားလုံး ထင်ရှားပေါ်လွင်နေကြသည်။ ကလာပ သန္တတိသည် အုံးဆန်မြင်ကဲ့သို့ ထပ်ဆက်ဖြစ်၍၊ စိတ္တ သန္တတိသည် ပုတီးလုံး ကဲ့သို့ တေ့ဆက် ဖြစ်လေသည်။

ယခု ပြဆိုခဲ့သော အချင်းအရာတို့သည် ယောဂီ၏ ဝိပဿနာ သိစိတ်နှင့် မနောအကြည်၌ ထင်ရှားပေါ်လွင်နေသော အချင်း အရာများဖြစ်ကြသည်။ ဝိပဿနာစိတ်အစဉ်သည် ‘အာရမ္မဏိက’ ဖြစ်၍၊ ဥပစယနှင့် သန္တတိသည် မနောအကြည်၌ ရှေ့ရှုထင်လာ နေသော အာရုံတရား ဖြစ်လေသည်။

ဝိပဿနာတရား အားထုတ်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေ့ဦးစွာ မိမိ၏ သိစိတ်အစဉ်ကို ပရမတ္ထသစ္စာသို့ ရောက်အောင် ပို့ပေးရ မည်။ ဤစာအုပ်၌ “သမုတိ သစ္စာမှ ပရမတ္ထသစ္စာသို့” ဟူ၍ ပေါ်ပြခဲ့သော သဏ္ဍာနပညတ်-သနပညတ်တို့မှ အဏုပညတ် တိုင်အောင်သော ဝတ္ထုတို့သည် မျက်စိဖြင့်မြင်သိရသော ဝတ္ထု ပစ္စည်းတို့ဖြစ်ကြသည်။ စက္ခုဒွါရ ဝိထိစိတ်အစဉ်ဖြင့် သိနိုင်သော အရာများ ဖြစ်ကြသည်။ ပရမာဏမှ ဥပစယ တိုင်အောင်သော အာရုံသည် မနောဒွါရ၏ အာရုံသာလျှင် ဖြစ်တော့သည်။ ဒွါရ ငါးပေါက်ဖြင့် အသိမရောက်နိုင်၊ သို့သော်လည်း စံနစ်ကျသော အဘိဓမ္မာ ပညာအရ ညွှန်ကြားသည့်အတိုင်း သိစိတ်ကို စေလွှတ် ပို့ပေးလျှင်၊ သဘာဝ အာရုံလမ်းကြောင်းသို့ဖြောင့်တန်းလျက်၊ ပရမတ္ထသစ္စာသို့ ရောက်ရလေသည်။

ဥပစယအာရုံသည် ‘သုဒ္ဓဓမ္မ’ ခေါ်သော သင်္ခါရလုပ်သား တို့၏အစုဖြစ်သည်။ အစုဟူသော စကားလုံးသည် သမ္မဟပညတ် တရားဖြစ်သည်။ ယင်းအစုခေါ်သော ပညတ်ကို သိစိတ်ဖြင့် ပယ်ခွါလိုက်လျှင်လိမ္မော်သီး၏အခွံကိုခွါချလိုက်သကဲ့သို့ အစိတ် အစိတ်ဖြစ်သော ဓါတ်တို့သည် မိမိတို့၏ အမှတ်လက္ခဏာကို ဆောင်လျက်၊ မနောအကြည်၌ ပေါ်လွင်နေပေမည်။ ဤသို့ ထင်ရှား ပေါ်လွင်နေသော်လည်း၊ ပရမတ္ထ သဘောတရားတို့၌ အမည်ပညတ်မှတစ်ပါး မှတ်သားစရာ အခြားပညတ်များမှ ကင်း လွတ်နေပုံကိုသဘိကြီးစွာဖြင့်လေ့ လာပါ။ ဤသို့လေ့ လာသဖြင့် ပညတ်သဘောတရားတို့သည် အဟုတ်ရှိ ပရမတ်တို့ကို အစွဲပြုရ မှသာလျှင်၊ ပေါ်လွင် ထင်ရှားနိုင်ကြောင်းကို အသိရောက်လျက် ရှင်းလင်းသွားမည်။ ဥပစယသို့ မရောက်သေးသော ဓါတ်တို့ သည် ဥပ္ပါဒ - ဝယ, အဖြစ် - အပျက်ဖြင့် မပိုင်းခြားနိုင်သော ကြောင့် ‘ဥပယဗ္ဗယ’ ဥာဏ်၏ အာရုံမဖြစ်နိုင်ပေ။ သို့သော်လည်း အကြောင်းသဘောတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းသော ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ ဥာဏ်အတွက် အရေးကြီးသော အာရုံတရား ဖြစ်လေသည်။ ဆရာသမားတို့၏ အထံမှ သင်ယူသိမှတ်ထားသော “သုတမယ နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဥာဏ် + မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်အသိဖြင့် ဆက်လက် စဉ်းစားသော” စိန္တာမယ - ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဥာဏ်၊ ဤဥာဏ်(၂) ပါးဖြင့် အခြေခံပြုကားခဲ့သော ဥပစယနှင့် သန္တတိ အာရုံတို့ သည်၊ အစုအစဉ်ဖြင့် ပေါ်လွင်ထင်ရှားနေကြသော ‘သုဒ္ဓဓမ္မ’ တို့သာလျှင် ဖြစ်ကြသည်ဟု အသိရှင်း နေလေတော့သည်။ ငါ သူ့ယောကျ်ား မိန်းမ စသည်တို့ မရှိလျှင်၊ ဘာတွေ့ရှိသတုံး ဟူ သော အပေးကို နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဥာဏ်က အရှိတွေ့ကို အပြေ ပေးနေလေ့သည်။

အဲဒီ အရှိတို့သည် ဘယ်ကအစပြုတာတုံးဟူသော အမေးကို ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်က အဖြေပေးနေလေသည်။ ဒါဖြင့် အဲဒီ အရှိတို့သည် ဘယ်ပုံရှိနေကြတာတုံး ဟူသော အမေးကို ဥဒယဗ္ဗယ စသော ဉာဏ်တို့က အဖြေပေးနေကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဥဒယဗ္ဗယ စသော ဉာဏ်တို့၏ အာရုံ နိမိတ်တို့သည် အစုအစု ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်အစု၊ သို့မဟုတ် ဥပစယ-သန္တတိ ဟူသော အသွင်ကိုယူလျက်၊ ခန္ဓာ ၅-မျိုး အစုအဖြစ်ဖြင့် ပေါ်လာ ထင်ရှားရလေသည်။

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အချိန်ကာလကို (၄)ပိုင်းထား၍ လေ့လာပါ။ ပဋ္ဌမအပိုင်းသည် သဘာဝအက္ခရာ (၈၁)လုံးကို မှတ်သားမိအောင် နှုတ်ရကျက်ဆောင်ပြီးလျှင်၊ ရုပ်သဘာဝ အက္ခရာတို့ ဥပစယသို့ရောက်၍၊ ကလာပအသွင် ထင်ရှားပုံနှင့် နာမ်သဘာဝ အက္ခရာတို့ ဥပစယသို့ရောက်၍၊ စိတ္တအသွင် ထင်ရှားပုံတို့ကို လေ့လာရသော 'နာမရူပပရိစ္ဆေဒ' ဉာဏ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ 'ကာလေနုဓမ္မဿဝန' အပိုင်းဖြစ်သည်။

ဒုတိယအပိုင်းသည် ထိုမှတ်သားပြီးသော ရုပ်နာမ် သဘောတရားတို့ကို ကိုယ်ပိုင်စိန္တာမယဉာဏ်ဖြင့် စဉ်းစားဆင်ခြင်လျက်၊ ပညာရှိ ဓမ္မမိတ်ဆွေများနှင့် ဆွေးနွေးရသော 'ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ' ဉာဏ်အကြောင်းအကျိုးတို့ ဆက်သွယ်တတ်အောင် လေ့ကျင့်သောအပိုင်းဖြစ်သည်။ ကာလေနုဓမ္မသာကစ္ဆာ အပိုင်းဖြစ်သည်။

တတိယအပိုင်းသည် ထိုမှတ်သား ပိုင်းခြားထားသော ရုပ်နာမ်၊ ကလာပ-စိတ္တ အချင်းချင်း အကျိုးအကြောင်း ဆက်သွယ်နေကြပုံကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်လျက်၊ ယောဂီ၏ အသိ ရှင်းသွား

အောင် လေ့ကျင့်သော အပိုင်းဖြစ်သည်။ ကာလေနသမ္ပသနာ အပိုင်းဖြစ်သည်။

စတုတ္ထ အပိုင်းသည် ဆင်ခြင်သုံးသပ်သဖြင့် အသိ ရှင်းနေသော သဘောတရားတို့ကို တိုးတက် ဖွံ့ဖြိုးလာအောင် ကြိုးစား ပွားများရသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအပိုင်းဖြစ်သည်။ ကာလေန ဘာဝနာ အပိုင်းဖြစ်သည်။

ဤနည်းဖြင့် အချိန်ကာလ (၄) ပိုင်းထားလျက်၊ တပိုင်း တပိုင်း၌ ယောဂီ၏ အသိရှင်းအောင် လေ့လာ သွားပါလျှင်၊ အစဉ်သဖြင့် ကိလေသာအာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်းခမ်းခြင်းသို့ ရောက်ရမည်ဟု ဗုဒ္ဓအရှင်သည် စတုက အင်္ဂုတ္တိရုံ ပါဠိတော်၌ အဆုံးအမ ပေးတော်မူခဲ့သည်။

ယောဂီ၏ လုပ်ငန်းသည် ဒုက္ခသစ္စာကို အသိ ရှင်းအောင်၊ သမုဒယသစ္စာကို ပယ်နိုင်အောင် ပယ်ရအောင်၊ နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြုရအောင်နှင့် မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားများ ဖွံ့ဖြိုးအောင် အားထုတ်နေသော လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ သေသေသပ်သပ် စံနစ် တကျ လေ့လာပါ။ အပျင်းပြေ ကုသိုလ်ဖြစ်ရုံမျှ အလုပ်မဟုတ် ကြောင်းကို သတိမပြတ်ထား၍ လေ့လာ အားထုတ်ပါလေ။

ဝိပဿနာ လုပ်ငန်းသည် မနောအကြည်၌ ရှေ့ရှုထင်လာသော အာရုံတို့ကို အသေးစိတ်အားဖြင့် သိအောင် လုပ်နေသော လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ မနောအကြည်၌ ထင်လာသော အာရုံသည် မရှင်းမလင်း ဖြစ်နေပါလျှင်၊ ထိုအာရုံ ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ထင်ရှားလာအောင် သတိနှင့်ထိန်းသိမ်းလျက်၊ မပြတ်အောင် စိတ်ဝင်စားစွာ ကြိုးစားပါ။ အာရုံသို့သိစိတ်သည် စူးစိုက်တည်

ငြိမ်သွားလျှင်၊ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ် တို့၌ ထိခိုက်လာ
 သော အာရုံတို့အတွက်၊ အသိမလုပ်တော့ပေ။ ထိုအခါ ပဉ္စဒွါရ
 ဝိထိ စိတ်တို့သည် ချုပ်ငြိမ်းလျက် နေတော့သည်။ အပေါက်
 ခြောက်ခုရှိသော တောင်မှီအတွင်းရှိ ဖွတ်ကို ဖမ်းမိလိုပါလျှင်၊
 အပေါက်ငါးခုကို ပိတ်ထားလျက်၊ ကျန်သော အပေါက်တခုမှ
 စောင့်လျက် ဖွတ်ကိုဖမ်းရမည်ဟု ပြသော ဥပမာသည်၊ ဤပဉ္စ
 ဒွါရဝိထိတို့ မပေါ်လာ နိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ရမည်ဟု ပြ
 သော ဥပမာဖြစ်သည်။ အပြင် ထိခိုက်လာသော အာရုံငါးမျိုးကို
 ဂရုစိုက်ပါနှင့်ဟု ဆိုလိရင်းဖြစ်သည်။

ဤအလေ့ အကျင့်သည် အချို့သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များ၌
 လွယ် သယောင်ယောင်နှင့် ခက်တတ်သည်။ စိတ်ကို အလေ့
 အကျင့်ပြုလုပ်ပေးပါ။ စိတ်သည် အလေ့ အကျင့်ပြုလုပ်ပေးလျှင်
 အလေ့ ပါ အကျင့်ရတတ်သည်။ ဤသို့ အကျင့်ရသောစိတ်ဖြင့်
 အောက်၌ ဖော်ပြသော လုပ်ငန်းတို့ကို ထပ်ခါထပ်ခါ အဆက်
 မပြတ်လေ့လာပါ။

နေ့စဉ်နေ့တိုင်း မြင်ကြားနံ့ လျက် ထိစိတ်တို့သည် ဆိုင်
 ရာ ဆိုင်ရာ အကြည်ရပ်ငန့် ဖြစ်ပေါ်နေကြသည်။ မြင်သိစိတ်၏
 အာရုံကို အစွဲပြုလျက်၊ မြင်ချင်စိတ်၊ သို့မဟုတ် မမြင်ချင်စိတ်
 (၂)မျိုးတွင် တမျိုးမျိုးပေါ်သည်။ တဖန် မြင်ချင်စိတ်ကို အစွဲ
 ပြုလျက် မြင်အောင် ဆောင်ရွက်ရသော လုပ်ငန်း၊ မမြင်ချင်
 စိတ်ကို အစွဲပြုလျက် မမြင်အောင် ဆောင်ရွက်ရသော လုပ်ငန်း
 တို့ ပေါ်လာကြပြန်သည်။ ဤ၌ (၁)မြင်သိစိတ် (၂)မြင်ချင်
 စိတ် (၃)မြင်အောင် လုပ်ရသော လုပ်ငန်းစိတ်ဟု ၃-ပိုင်းကို
 ပိုင်းခြားထားပါ။

၁။ မြင်သိစိတ် စသော ငါးမျိုးသည် အခွင့်အားလျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော ကုသိုလ်ကံ-အကုသိုလ်ကံ တို့၏ အကျိုးစိတ်များ ဖြစ်ကြသည်။

၂။ မြင်ချင်-မမြင်ချင် စသော စိတ်တို့သည် အာရုံကို အစွဲ ပြုလျက် ဖြစ်ပေါ်လာကြသော ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်း စိတ်များ ဖြစ်ကြသည်။

၃။ မြင်အောင်-မမြင်အောင် ဆောင်ရွက်ကြရသော လုပ်ငန်းတို့သည် ကံသဘောတရားကို ကမ္မဘဝသို့ ရောက်အောင် ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ပေးကြသော လုပ်ငန်းစိတ်များ ဖြစ်ကြသည်။

ဤစိတ်သည် မြင်သိစိတ်၊ ဤစိတ်သည် မြင်ချင်-မမြင်ချင်စိတ်၊ ဤစိတ်သည် လုပ်ငန်းစိတ် ဟူ၍ မှတ်သား လေ့ကျင့်ပေးပါ။ ဤသို့ လေ့ကျင့်သော အားဖြင့် အကျိုးနှင့် အကြောင်း ဆက်သွယ်ပုံ အသိရှင်းသွားပေမည်။

ဥပမာ - ခိုးချင်လို့ ခိုး၊ သတ်ချင်လို့ သတ်၊ လှူချင်လို့ လှူ၊ ပေးချင်လို့ ပေး စသော ကိစ္စတို့ကို ဆောင်ရွက်ကြရာ၊ ခိုးချင် သတ်ချင် - လှူချင် - ပေးချင် စသော ကိစ္စတို့ကို ဇောစိတ်တို့က သာလျှင် ဆောင်ရွက်ကြသည်။ ရုပ်တရားအစုက မဆောင်ရွက်ကြသေးပေ။ ထို့နောက် ခိုး - သတ် - လှူ - ပေး စသောကိစ္စတို့ကို ကိုယ်၊ နှုတ် အမှုအရာ ရုပ်အစုတို့ကသာလျှင် ဆောင်ရွက်ကြသည်။ ဇောစိတ်တို့က မဆောင်ရွက်ကြပေ။ ဤသို့အသိကို လေ့လာပေးလျှင်၊ ရုပ်အစု-နာမ်အစု (၂)မျိုးကိုခွဲခြား အသိရောက်

သဖြင့်၊ နာမ်-ရုပ်ခွဲခြားသော နာမရူပ-ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်
နေလေတော့သည်။

တဖန် ခိုးချင်စိတ်သည်- ခိုး ဟူသော လုပ်ငန်း၊ လှူချင်စိတ်
သည်- လှူ ဟူသောလုပ်ငန်း စသည်တို့ကို သာလျှင် စွဲလမ်းနေ
သည်။ ဤ၌ ခိုးချင် လှူချင်တို့သည် ဥပါဒါန်များ ဖြစ်ကြသည်။
ခိုးနှင့်လှူဟူသော လုပ်ငန်းသည် ကမ္မဘဝများဖြစ်ကြသည်။ ဤ
သို့ ခိုးချင်စိတ်ကိုအစွဲပြုကာ ခိုးဟူသော ကမ္မဘဝ၊ လှူချင်စိတ်ကို
အစွဲပြုကာ လှူဟူသော ကမ္မဘဝတို့ ဖြစ်ပေါ်ကြရသည်။ ဤ
နည်းမျိုးဖြင့် အကြောင်းဥပါဒါန်၊ အကျိုး ကမ္မဘဝဟု သိနေပါ
လျှင်၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်နေလေတော့
သည်။ မြင်ချင်၊ မမြင်ချင်၊ ကြားချင်၊ မကြားချင်၊ နံချင်၊ မနံချင်၊
လျက်ချင်၊ မလျက်ချင်၊ ထိချင်၊ မထိချင် စိတ်အစဉ်တို့သည် ဥ
ပါဒါန်များဖြစ်၍၊ မြင်အောင်၊ မမြင်အောင် စသောဆောင်ရွက်
မှုတို့သည် ကမ္မဘဝများဖြစ်ကြသည်။ ဤအသိသည် အကြောင်း
အကျိုးတို့၏ ဆက်စပ်ပုံကိုသိသော ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်အသိ ဖြစ်
လေသည်။

ဤ၌ - ခိုးချင်သောစိတ်သည် ဇောစိတ်၊ ခိုးသောစိတ်လည်း
ဇောစိတ်ပင်ဖြစ်သည်။ ခိုးချင်စိတ်သည် ခိုးစိတ်မဟုတ်၊ ခိုးစိတ်
လည်း ခိုးချင်စိတ်မဟုတ်ပေ။ ဆောင်ရွက်မှုလုပ်ငန်း တခြားစီ
ဖြစ်ကြသည်။ ခိုးလုပ်ငန်းပြီးစီးသောအခါ ခိုးချင်စိတ်နှင့်ခိုးစိတ်
တို့သည် ပျက်စီးသွားကြလေပြီ။ ခိုးချင်စိတ်နှင့် ခိုးစိတ်တို့ဖြစ်
ပေါ် ထင်ရှားနေသော အခိုက်၌၊ အဝိဇ္ဇာနှင့် လောဘ ခေါင်း
ဆောင်သော ကိလေသဝဋ်ခေါ် သင်္ခါရလုပ်သားများနှင့် စေ
တနာ ခေါင်းဆောင်သော ကမ္မဝဋ်သင်္ခါရလုပ်သားတို့ ပါဝင်ခဲ့

ကြသည်။ ထိုဝဋ်(၂)ပါး လုပ်သားသင်္ခါရတို့သည် ပျက်စီး ကွယ်
 ပျောက်သွားကြသော်လည်း၊ ဝဋ်သင်္ခါရလုပ်သားတို့၏ “ဝေဂ”
 ခေါ်သောအဟုန်အရှိန်တို့သည် ကံသဘောတရား အဖြစ်ဖြင့်
 ကျန်ရှိနေကြသည်။ ထိုအဟုန်အရှိန် ကံသဘောတရားတို့သည်
 သရက်သီးမှည့် ပျက်စီးသွားသော်လည်း၊ သရက်စေ့သည်သရက်
 ပင်အသစ် ပေါက်ရှင်ရန်ကျန်နေသကဲ့သို့၊ ဝိပင်္ဂါအကျိုးတရား
 ဖြစ်သောဇာတိအပင်များပေါက်ရှင်ရန် ကျန်ရှိနေကြသည်။ သ
 ရက်ပင်အသစ်သည်သရက်စေ့ ကိုအစွဲအမှီပြုကာ ပေါက်ရှင်ထင်
 ရှားကြရသကဲ့သို့၊ ဇာတိပေါင်း ၂၀ နှင့် ပဝတ္တိအကျိုးတို့သည်
 ကံမျိုးစေ့ “ဝေဂ”ကို အစွဲအမှီပြုကာ ပေါက်ရှင်ထင်ရှားလျက်
 သတ္တဝါမျိုး မပြတ်အောင် ဆက်လက် ဆောင်ရွက် နေကြလေ
 သည်။

အထက်က ဖော်ပြခဲ့သော စိတ်အတွက် အပိုင်း(၃)ပိုင်းကို
 တပိုင်းစီ ခြားနားလေ့ လာသောအခါ၊ ယခုလက်ရှိကိုယ်ကောင်
 ကြီး၌ ပေါ်လွင်ထင်ရှားနေကြသော နာမ်တရားတို့၏ အကျိုး
 မြင်သိစိတ်နှင့် အကြောင်းမြင်ချင် - မမြင်ချင်စိတ် ဖြစ်ကြသော
 ဥပါဒါန်နှင့် ကမ္မဘဝတို့ ဆက်စပ်နေကြပုံကို အသိရှင်းလင်း
 သွားပေမည်။ တဖန် အကျိုး အဖြစ်ဖြင့် ပေါ်လာသော မြင်
 ကြား၊ နှံ့လျက်၊ ထိသိစိတ်တို့သည်မိမိတို့၏ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာအကြည်
 တို့၌ ပေါ်လာကြပုံကို အောက်ပါအတိုင်း ဆင်ခြင် လေ့လာ
 ပါ။

မြင်သိ စသော စိတ်ငါးမျိုးသည် မျက်စိအကြည်စသော အ
 ကြည်ရုပ်ငါးမျိုးတို့ကို တည်ရာပြုလုပ်လျက်၊ အကျိုးဖြစ်ဝိပင်္ဂါ
 ဝိညာဏ်သည် ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ကေဂ္ဂတာ၊ ဇီဝိ

ဤနိဗ္ဗာန် မနုဿိကာရ စေတသိက်တို့ဖြင့် စည်းဝေးကာ၊ ဒဿန မြင်သိကိစ္စကို ဆောင်ရွက်သည်။ ဤမြင်သိစိတ်၏ ဥပစယ ရောက် ရသောအခြင်းအရာကို စူးစိုက်သော ယောဂီ၏ ဝိပဿနာစိတ် ဖြင့် မနောအကြည်၌ အာရုံအဖြစ် ထင်ရှားလာအောင် လေ့ လာပါ။ အတိတ်ဖြစ်သော ကံတရားသည် ဝိပါကံ ဝိညာဏ်နှင့် မျက်စိအကြည်ရုပ်၊ ဖဿ၊ စသော စေတသိက် နာမ်(၇)ပါးတို့ ကို ဖန်တီးပေးလိုက်သည်။ ကံက ဖန်တီးပေးခံရသော အကျိုးတို့ သည် အချင်းချင်း အစွဲပြုကာ ပေါ်လွင်ထင်ရှား နေကြသည်။

၁။ မြင်သိ၊ ဝိညာဏ်ကို အစွဲပြုလျက်၊ အကြည်ရုပ်နှင့် ဖဿ စသော နာမ်တရားတို့ ထင်ရှားသည်။

၂။ အကြည်ရုပ်ကို အစွဲပြုလျက်၊ အတိုက်ဓာတ် ခေါ်သော အမြင်နှင့် အတွင်း အာယတနတို့ ထင်ရှားသည်။

၃။ ယင်းအတွင်း အပြင် အာယတနတို့၏ ထိခိုက်မှုကို အစွဲ ပြုလျက်၊ အာရုံနှင့် နာမ်တရားတို့ ဆက်သွယ်မှုဖြစ်သော ဖဿ ထင်ရှားသည်။

၄။ ဖဿ၏ မိတ်ဆက် ပေးခြင်းကို အစွဲပြုလျက်၊ ဝေဒနာ သညာ စသော ခံစားခြင်း၊ မှတ်သားခြင်းတို့သည် ထင် ရှားနေကြသည်။

ဤသို့လျှင်ကံက ဖန်တီးပေးလိုက်သော အကျိုးဓါတ်တို့သည် အချင်းချင်း အဆက်သွယ် ပြုလျက် “မြင်သိ” ကိစ္စကို ဆောင် ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ သူမြင်သည်၊ ငါမြင်သည်၊ ယောကျ်ား မိန်း

တို့ မြင်သည် မဟုတ်ပေ။ ဤနည်းဖြင့် မြင်သိစိတ်အပိုင်းနှင့် မြင်ချင်စိတ်အပိုင်း(၂)ပိုင်းကို ဆက်စပ်လေ့လာပါလျှင်၊ မြင်သိစိတ်အပိုင်းသည် အကျိုးအဖြစ် ပေါ်လာသော အပိုင်း၊ မြင်ချင်၊ မမြင်ချင်အပိုင်းသည်၊ အကြောင်းအဖြစ် ပေါ်လာသော အပိုင်း ဟု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏ အကျိုး(၅)မျိုးနှင့် အကြောင်း(၅)မျိုးတို့ကို လက်တွေ့ သဘောဖြင့် လေ့လာနေခြင်း ဖြစ်သည်။ အကြောင်းစောသည် အကျိုးဘက်၌ ပါဝင်သော ‘ဝေဒနာ’ ကို အစွဲပြုကာ ပေါ်လာသော ဇောစိတ်ဖြစ်သည်။ ဇောစိတ်၌ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဒိဋ္ဌိ၊ သင်္ခါရ၊ စေတနာနှင့် ကမ္မဘဝတို့ တခုနှင့်တခု ဆက်သွယ်ထင်ရှား နေကြသည်။

ဤသို့ မြင်သိစိတ်နှင့် မြင်ချင်စိတ်(၂)မျိုးကို ဆက်စပ်လျက်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏ အကျိုး(၅)မျိုးနှင့် အကြောင်း(၅)မျိုးကို ထပ်ကာထပ်ကာ အသိရှင်းအောင် လေ့လာနေသော ယောဂီ၏စိတ်အစဉ်သည် သမ္မသနဉာဏ်ဖြစ်နေသော စိတ်အစဉ်ဖြစ်လေသည်။

ကာလေနဓမ္မသဝနံ - ကာလေနဓမ္မသာကစ္ဆာ - ကာလေန သမ္မသနာ ဟူသော ကာလသုံးပါးဖြင့်၊ နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊ သမ္မသနဉာဏ် (၃)မျိုးကို လေ့လာသော အခါတို့၌၊ နာမ်ရုပ်တို့၏ ‘အဖြစ်နှင့်အပျက်’ အာရုံ(၂)မျိုးကို အဓိကထားလျက် မလေ့လာပါနှင့်။ ယင်း နာမ်တရားနှင့် ရုပ်တရားတို့ အဟုတ်၌၊ ပရိကို ထင်ရှားအောင် လေ့လာပါ။ အဟုတ်၌ အနေဖြင့် အာရုံအဖြစ် ထင်ရှားလာလျှင်၊ ထို နာမ်ရုပ်တို့၏ အချင်းချင်း သက်သွယ်လျက် နေကြပုံတို့ကို အသိ ရှင်းအောင် သာလျှင် လေ့လာပါလေ။

ဥဒယဗွဲယဉာဏ်နှင့် ဘင်္ဂဉာဏ်

အထက်ပေါ်ပြခဲ့သော အခြေခံဉာဏ်(၃)မျိုးဖြင့် လေ့လာသော ယောဂီ၏ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ်၌ ရုပ်ကလာပအစုနှင့် နာမ်စိတ္တအစု(၂)မျိုးတွင် တမျိုးမျိုးသည် အာရုံနိမိတ်အဖြစ် ပေါ်လာပေမည်။ ဤသို့ပေါ်လာခြင်းသည် ယောဂီ၏ အလိုအတိုင်းဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။ ရုပ်တရားရှုလိုလျှင် ကလာပ အာရုံနိမိတ်ဖြစ်၍၊ နာမ်တရားကို ရှုလိုလျှင် စိတ္တအာရုံ နိမိတ်တို့ဖြစ်သည်။ ထိုကလာပ စိတ္တ အာရုံနိမိတ်(၂)မျိုးသည် ယောဂီ၏ စိတ်အကြည်၌ ပေါ်လာနေသော အာရုံ နိမိတ်ဖြစ်သည်။ ထိုအာရုံနိမိတ် စွဲမြဲနေရန် စိတ်ကိုအာရုံ၌ စူးစိုက်ထားပါ။ စူးစိုက်လေလေ ယောဂီ၏ စိတ်သည် အာရုံ၌ မြဲလေလေဖြစ်သည်။

ထိုအခါ ကလာပအာရုံနိမိတ်ကို အသိထားလျက် ဝိပဿနာရှုလျှင်၊ ကလာပတို့သည် အဟောင်းအသစ် ပြောင်းလဲကာ ရင့်ကျက်သော ဇရာ-အိုသော သဘောဘက်သို့ သွားနေခြင်း၊ တခါတရံ နာသဘောဘက်သို့ သွားနေခြင်းကို အသိရောက်မည်။ ထိုအခါ ရုပ်ကလာပတို့သည် ဤသို့ပြောင်းလဲလျက်၊ အို၊ နာ၊ သေ၊ ပဋိသန္ဓေ ဟူသော လုပ်ငန်းတို့ကို ဆောင်ရွက်နေကြသည်ဟု သိလာမည်။

စိတ္တအာရုံ နိမိတ်ကို အသိထားလျက် ဝိပဿနာရှုလျှင်၊ စိတ္တတို့သည်လည်း အဟောင်းအသစ် ပြောင်းလဲကာ သုခဝေဒနာမှ ဒုက္ခဝေဒနာသို့ တမျိုးပြီးတပြီး ပြောင်းလဲလျက်၊ ပျော်ခြင်း၊ ဝမ်းသာခြင်းမှ စိုးရိမ်ခြင်း၊ ပူဆွေးခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်း စသော လုပ်ငန်းတို့ကို ဆောင်ရွက်နေကြသည်ဟု သိလာပေမည်။

အာရုံနိမိတ်သည် ဥပစယနှင့်သန္တတိ တို့သာလျှင်ဖြစ်ကြ၍၊ ဥပစယသည် အပြတ်အပြတ်၊ သန္တတိတို့သည် အဆက်ဆက်ဟု အသိရောက်လျက်၊ ရုပ်ဓါတ်၊ နာမ်ဓါတ် အစုတို့၏ အနိစ္စ-မမြဲသောသဘော၊ ဒုက္ခ-ဆင်းရဲသဘော၊ အနုတ္တ-အစိုးမရသောသဘောသို့ အသိရောက်မည်။ ဤတွင် ကလာပ၏ ရုပ်ဓါတ်စုဝေးပုံ၊ စိတ္တ၏ နာမ်ဓါတ်စုဝေးပုံ အသိ ရှင်းပါလျှင်၊ ဓါတ်တို့၏ နိဗ္ဗတ္တိ-အဖြစ်ဟူသော 'ဥဒယ' ကို အသိရှင်းလင်းစွာရောက်တော့သည်။ သတိထားလျက် အဖြစ်အာရုံကို ရှုပါ ဆင်ခြင်ပါလေ။ ထို့ပြင် ကလာပ-စိတ္တတို့၏ အပြတ်အပြတ် နိမိတ်ကိုရှုလျက်၊ ထိုကလာပ-စိတ္တတို့၌ ပေါင်းစပ် ပါဝင်ကြသော ရုပ်ဓါတ်-နာမ်ဓါတ်တို့သည် ကွယ်သွား၊ ပျောက်သွား၊ ပျက်သွားသဖြင့်၊ ဘာမျှ မရှိသော သဘောသို့ ရောက်နေကြသည်ဟု အသိရောက်သည်။ အဘောင်းပျက် အသစ်ရောက်ခြင်းဖြင့် ထင်ရှားကြသော ကလာပနှင့် စိတ္တတို့သည် အဟောင်းအသစ် ပြောင်းလဲတိုင်း အို၊ နာ၊ သေ၊ ပဋိသန္ဓေနှင့် စိုးရိမ်ပူဆွေး ငိုကြွေးဘက်သို့ သွားနေကြသည်ဟု အသိရောက်သည်။

ဤနည်းဖြင့် အသိရောက်နေသော ယောဂီ၏ သိစိတ်အစဉ်သည် ဆေးရမည့် စက်တိုင်သို့ သွားနေရသော အကျဉ်းသမား၏ ခြေလှမ်းတို့ကဲ့သို့၊ ကလာပ-စိတ္တတို့၏ ဥပစယနှင့် သန္တတိ နိမိတ်ကို သိနေလေသည်။ အသိပ်ပါးသောမြေကိုမြင်သော အခါ ကြောက်လန့်သကဲ့သို့၊ သင်္ခါရ အသိပ်တို့ ပါဝင်ပေါင်းစု နေသော ကလာပနှင့်စိတ္တတို့ကို ယောဂီသည် ကြောက်စရာကြီး၊ လန့်စရာကြီးဟု သိနေလေသည်။ ဤသို့သိနေသော ယောဂီ၏ စိတ်အာရုံသည် ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်နေသည်။

ဤ ဥပစယ - သန္တတိအာရုံကို ဆွဲကိုင်လျက်၊ ယောဂီ၏ သိစိတ်ကို အချင်းအရာအမျိုးမျိုးသို့ ပို့ပေးရမည်။ သုခဘက်သို့ ပို့ပေးလျှင် အပျက်ကြောင့် ဒုက္ခဘက်သို့ရောက်ရမည့် အချင်းအရာသို့ အသိရောက်မည်။ တဖန် သုခ ဟူသော ဇိမ်ခံစိတ်တို့ ပျက်သောကြောင့်၊ စိုးရိမ်ခြင်း၊ ပူဆွေးခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်း စသည်ဖြင့် ကလာပ - စိတ္တတို့ ရောက်ကြရမည်ဟု သိပြန်သည်။ ဤသို့အပြန်ပြန် အလှန်လှန် ဆင်ခြင်သောအခါ၊ ဥပစယနှင့်သန္တတိ အသွင်ဖြင့် ထင်ရှားနေကြသော ရုပ်ခါတ် - နာမ်ခါတ်တို့၏ အပြစ်ကို မြင်လာ သိလာသည်။ ထိုအခါ ယောဂီ၏ သိစိတ်အစဉ်သည် အာဒိနဝဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ထပ်တလဲလဲ ဖန်ခါဝါ အပြစ်ကို ရှုနေသောအားဖြင့်၊ ယောဂီ၏ သိစိတ်အစဉ်သည် ကလာပ စိတ္တတို့အသွင်ဖြင့် ထင်ရှားနေကြသော ရုပ်ခါတ် - နာမ်ခါတ်တို့မှ ငြီးငွေ့လာသည်။ ထိုငြီးငွေ့သော စိတ်အစဉ်သည် နိဗ္ဗိန္ဒ ဉာဏ်ဖြစ်လေသည်။

ကြောက်စရာကြီးဟု သိသော ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်။

ရုပ်ခါတ် - နာမ်ခါတ် အစုကို အပြစ်မြင်သော အာဒိနဝဉာဏ်။

ရုပ်ခါတ် - နာမ်တို့ကို ငြီးငွေ့သော နိဗ္ဗိန္ဒဉာဏ်။

ဤဉာဏ်(၃)မျိုးသည် သဘာဝအားဖြင့် တမျိုးတည်း ဖြစ်သည်။ အချင်းအရာ(၃)မျိုး ကွဲပြားသော်လည်း၊ ယောဂီသည် ဤအချင်းအရာ တမျိုးမျိုးဖြင့်၊ ကလာပ - စိတ္တအသွင် ဖြစ်ပေါ်ကင်ရှားနေသော ရုပ်နာမ်အစုကို အဟုန်အရှိန် တက်မြက်လာအောင်ရှုရမည်။ အဆိပ်ထန်သော မြေကို ဆုပ်ကိုင်ထားသော သူ

သည်မြေကို လှင့်ပစ်ချင်သောစိတ်၊ မီးကိုင်ထားသောသည် မီးကို လှတ်ပစ်ချင်သော စိတ်၏ အဟုန် အရှိန်လောက် ထက်မြက်အောင် ကြိုးစားလေ့လာပါ။ ထိုဥာဏ်လေ့လာနေသော ယောဂီသည် အပျော်အရွှင်ဖြစ်သော အာရုံတို့ကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။ အပျော်စိတ် ကိုင်းညွတ် မသွားအောင် သတိကြီးစွာ ထားပါလေ။

လည်ပင်း၌ အစုပ်ခံရသော မီးကွင်းကိုချွတ်ပစ်လိုသောစိတ်၊ ရင်ဝဋ်စူးဝင်သွားသောလှန်ကို ချက်ချင်း နှုတ်ပစ်လိုသော စိတ်လောက် အဟုန်အရှိန် ပြင်းသော သင်္ခါရလုပ်သား ဥပစယသန္တတိအစုမှ ကင်းလွတ်လိုသော ယောဂီ၏ စိတ်အစဉ်သည် မှု့တု ကမ္ပုတာဥာဏ် ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ထိုအခါတွင် သင်္ခါရလုပ်သား ရုပ်ဓာတ် နာမ်ဓာတ်အစုမှ လွတ်ထွက် သွားအောင် အောက်ပါအတိုင်း စိတ်ကို လေ့ကျင့်ပေးပါ။

ခိုးချင်နှင့် ခိုးဟူသော စိတ်အစဉ် ၂-မျိုး၌၊ ခိုးချင်သော စိတ်အစဉ်သည် သမုဒယသစ္စာ ဖြစ်သည်။ ခိုးသော စိတ်အစဉ်သည် ကမ္မဘဝ ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်သည်။ ဒုက္ခသစ္စာကိုသိအောင် လေ့လာရမည်။ ခိုးချင်သောသမုဒယသည် ခိုးဟူသောကမ္မဘဝပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖြစ်ပေါ်အောင် စေတနာ ခေါင်းဆောင် ကမ္မဝဋ်လုပ်သားတို့အား နောင်ရွက်စေလေရာ၊ ကမ္မဝဋ်လုပ်သားတို့သည် ဥပစယသန္တတိသို့ရောက်လျက်၊ ဖြစ်ပျက်နိမိတ်ကို ဖေါ်ပြုကာ ဆင်းရဲသဘောကိုဆောင်ရွက်ကြရသည်။ ဤနည်းဖြင့် စားချင်လို့ စား၊ သောက်ချင်လို့ သောက် စသောကိစ္စအမျိုးမျိုးတို့အတွက်၊ စားချင် သောက်ချင်သော သမုဒယသည် စားကိစ္စ သောက်ကိစ္စ

ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖြစ်ပေါ်အောင် စေတနာကမ္မဝဋ်ကို ဆောင်ရွက်
 စေလေရာ၊ စေတနာခေါင်းဆောင် ကမ္မဝဋ် လုပ်သားနှင့်တကွ
 လောဘမုတပါး ကိလေသဝဋ် လုပ်သားတို့လည်း ဖြစ်ပျက်ဟူ
 သောဆင်းရဲသဘောကို ဆောင်ရွက်ကြရသည်။ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း
 ဆောင်ရွက်ကြရသော လုပ်ငန်းကိစ္စ ဟူသမျှသည်၊ လုပ်ချင် သ
 မုဒယကြောင့်၊ လုပ်ဟူသော ကမ္မဘဝကိုသာလျှင် ဆောင်ရွက်နေ
 ကြသည်ဟု ယောဂီ၏အသိ ရောက်နေသည်။ ထိုအခါ စားချင်
 သောက်ချင် လုပ်ချင်ကိုင်ချင် စိတ်အစဉ်ဖြစ်သော သမုဒယကို
 ပယ်ဖြတ်ထားလိုက်လျှင်၊ စားသောက် လုပ်ကိုင်စသော ဆင်း
 ရဲဒုက္ခတို့သည် မပေါ်မဖြစ်တော့ဘဲ ငြိမ်းသွားကြသည်။ ထိုသို့
 သိနေသော စိတ်အစဉ်သည် အကြောင်းသမုဒယ အကျိုးဒုက္ခ
 နှင့် မဖြစ်မပေါ်ကြသော နိရောဓ သဘောသို့ အသိရောက်နေ
 သည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ပေါ်နေသော ယောဂီ၏ သိစိတ်အစဉ်သည်
 ဒုက္ခသစ္စာသဘောကိုလည်း ရှင်းလင်းနေသည်။ သမုဒယသော
 ဘ ကိုလည်း ဒုက္ခ ဖြစ်ကြောင်း လက်သယ်ဟု သဘောပေါက်
 ပယ်သတ်ချင်နေသည်။ ဒုက္ခသမား သင်္ခါရတို့၏ မပေါ်မဖြစ်
 ငြိမ်းသဘောကိုလည်း ကိုင်းညွတ်နေလေသည်။

သင်္ခါရလုပ်သားဓာတ်တို့မှ လွတ်ချင်သော မုစ္ဆိတုကမ္မ
 တာ ဥာဏ်။

သင်္ခါရ လုပ်သားတို့၏ ကိလေသဝဋ်-ကမ္မဝဋ် သဘော
 တရားတို့ကို စူးစမ်းလေ့လာသော ပဋိသင်္ခါဥာဏ်။

သင်္ခါရ လုပ်သား တို့အား အစွဲပြတ်သော သင်္ခါ
 ရုပေးစွာဥာဏ်တို့သည် တမျိုးပြီးတမျိုး ဖြစ်ပေါ် လာနေ

ကြသည်။ ထိုဥာဏ်(၃)မျိုးသည် အခြင်းအရာ ကဲ့ပြားကြ
သော်လည်း သဘောတရားမှာ တမျိုးတည်းဖြစ်လေသည်။

ထိုဥာဏ်(၃)မျိုးတွင် တမျိုးမျိုးကို သတ္တိပြင်းထန် ထက်သန်
လာအောင်ကြိုးစားပါ။ ဒုက္ခတို့၏ မဖြစ်ငြိမ်းသဘောသို့ အသိ
ရောက်တိုင်း၊ မဖြစ်ငြိမ်း သန္တိသဘောသို့ ယောဂီ၏ စိတ်အစဉ်
သည် ညွတ်ကိုင်နေလေသည်။

အားထုတ်ကြွသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ သတိပြုရန်မှာ—

- ၁။ ဥဒယဗ္ဗယဥာဏ် လေ့ကျင့်ခန်း။
- ၂။ နိဗ္ဗိဒါဥာဏ် လေ့ကျင့်ခန်း။
- ၃။ သင်္ခါရပေက္ခာဥာဏ် လေ့ကျင့်ခန်း။

သုံးမျိုးဖြင့် တဆင့်ပြီးတဆင့် လေ့ကျင့်သွားရန် ဖြစ်သည်။
ဤလေ့ကျင့်ခန်း (၃)မျိုးတွင် တမျိုးမျိုး၌ မရှင်းမလင်း ဖြစ်
နေလျှင်၊ ထိုမရှင်းလင်းသော တရားသဘောကို ရှင်းအောင်
လေ့လာပါ။ ဤလေ့ကျင့်ရာ၌ သိချင်သောစိတ် လျော့ပါး
နို့ညှံနေခဲ့လျှင်၊ ကလာပ၌ ပါဝင်ပေါင်းစပ်နေသော ရုပ်ဓါတ်
တခုတခုတို့၏ သဘောကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ပါ။ စိတ္တတခုတခု၌
ပါဝင်ပေါင်းစပ်သော စေတသိက် တခုတခုတို့၏ သဘောကို
ဆင်ခြင်စဉ်းစားပါလေ။ ထိုအခါ သိချင်သော စိတ်အရှိန် တိုး
တက်လာပေမည်။ တခါတရံ သိချင်စိတ် တိုးတက် ပြင်းထန်နေ
လျှင်၊ မိမိအသိလုပ်ခဲ့သောဥာဏ် အာရုံတို့ကို ပြန်လှန် အသိလုပ်
သောအားဖြင့်၊ ထိုအာရုံတို့နှင့် အဆင်ပြေသော ပီတိ၊ ပဿဒ္ဓိ၊
ဥပေက္ခာ သဘော ဖြစ်ပေါ်အောင် လေ့လာပါ။

အကယ်၍ အဆင့်တဆင့်၌ မရှင်းမလင်းဖြစ်ခဲ့လျှင်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း ဆရာထံ မေးမြန်းလျှောက်ထားသဖြင့်၊ သံသယကို ပယ်ဖျောက် ပါ။ ဝိပဿနာလုပ်ငန်းအတွက် ယောဂီသည် ဝိပဿနာ စိတ်အ စဉ်ကို ဖြေးဖြေးနှင့်မှန်မှန်ဟူသော သာတစ္ဆေကြိယာဖြင့် တိုးတက် စေရာသည်။ ထို့ပြင် ဖြေးဖြေးမှန်မှန် တိုးတက်နေသော စိတ် အစဉ်ကို သိကိစ္စအတွက် သေသပ်ကျနစွာ သက္ကစ္ဆေကြိယာဖြင့် တိုးတက်စေရာသည်။ ဤ သာတစ္ဆေကြိယာ - သက္ကစ္ဆေကြိယာ (၂) မျိုးဖြင့်သာလျှင် ကြိုးစား ဆောင်ရွက်ပါလေ။

ဤလုပ်ငန်းဖြင့် လ, နှစ်, အရေအတွက် ကြာချင်သမျှ ကြာပါ စေ။ စံနစ်တကျသွားနေသော အသိသည် အခွင့်အားလျော်စွာ ရည်ရွယ်သော ပန်းတိုင်သို့ အရောက်ပို့ပေးပေလိမ့်မည်။ အစပြုခဲ့ သော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် မှ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ် တိုင်အောင် အကြိမ်ကြိမ် အခေါက်ခေါက် အလေ့ အကျင့် လုပ်ပေးပါ။ တကြိမ်ထက်တကြိမ် အသိအရှိန် တိုးတက် ရှင်းလင်းလာပါ သည်။ အကြိမ်များသလောက် အသိအရှိန် တိုးတက်လာတိုင်း သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ် ကိုးတက်-တိုးတက် အရှိန်ပြင်းလာပါ သည်။ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ် အရှိန်တိုးတက်လာတိုင်း သိခါပတ္တ ခေါ်သော အဆင့်သို့ ရောက်ပေမည်။ သိခါပတ္တ ခေါ်သော သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ် ထိပ်အစွန်းသို့ ရောက်သောအခါ၊ ဆက် လက် ဖြစ်ပေါ်မည့် ယောဂီ၏ သိစိတ်အစဉ်သည် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိ ခေါ်သော မဂ်စိတ်သို့ အရောက် ဖြစ်ပေါ် ပေလိမ့်မည်။ ဖြစ် ပေါ်သောမဂ်စိတ်သည် သန္တိဓါတ်ကို အာရုံအဖြစ်ဆွဲကိုင်လျက်၊ ဒိဋ္ဌိ-ဝိစိကိစ္ဆာ ပါဝင်သော ကံဓါတ်ကို ပယ်သတ်၍၊ ဖိုလ်စိတ်ကို ပင် ဖန်တီးပေးလိုက် သေးသည်။

ဤဝုဋ္ဌာနဂါမိနိ စိတ်အစဉ်၌ ဇောစိတ် (၇)မျိုးသည် ထုံးစံအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ပါဝင်သည်။ ပဋ္ဌမ ဇောစိတ် (၃)မျိုးသည် သင်္ခါရလုပ်သားတို့ကို အာရုံပြု အသိလုပ်သော လောကီ မဟာကုသိုလ်စိတ် (၃)မျိုးဖြစ်သည်။ လေးခုမြောက် စတုတ္ထစိတ်သည် သင်္ခါရလုပ်သား စိတ္တ၏ ပျက်ငြိမ်းသဘောကို အသိလုပ် အာရုံပြု၍ မဂ်စိတ်အား သန္တိ ဟူသော အာရုံကို လက်ဆင့်ကမ်းလျက်၊ ပုထုဇဉ် အနွယ်ကို ဖြတ်တောက်လိုက်သည်။ မဟာကုသိုလ်စိတ် ပင်ဖြစ်သည်။ ပဉ္စမမြောက် မဂ်စိတ်သည် ရှေ့စိတ်က ပေးလိုက်သော သန္တိငြိမ်းသဘော အာရုံကို ဆွဲလျက်၊ ဒိဋ္ဌိစေတသိက်နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာတို့ ပေါင်းစပ်ပါဝင်သော ကံသဘောတရား၊ အနုသယ သဘောတရား တို့ကို ပယ်သတ်လိုက်သည့် အပြင်၊ ဖိုလ်ခေါ်သော အကျိုးခါတ်တို့ကို ဖန်တီးပေးသေးသည်။ ဓာဋ္ဌနှင့် သတ္တမ စိတ်အဖြစ် ပေါ်လာ ထင်ရှားသော ဖိုလ်စိတ် (၂)မျိုးသည် မဖြစ်ငြိမ်း အပဝတ္တ ခေါ်သော သန္တိကို အာရုံအဖြစ် ဆွဲကိုင်လျက် ပူလောင် ကိလေသာခါတ် တို့ကို ငြိမ်းအေးစေကာ ချုပ်ပျက် သွားလေသည်။

ဤဖော်ပြခဲ့သည့် လုပ်ငန်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်ကြရသော စိတ်အစဉ် တမျိုးသည် သံသရာ တလျှောက်လုံးတွင် တကြိမ်တခါမျှ မဖြစ်ပေါ်ဘူးသော စိတ်အစဉ် ဖြစ်လေသည်။ ထိုစိတ်အစဉ် ဖြစ်ပေါ်ပြီးသော ယောဂီ၏ စိတ်အစဉ်သည် မိမိ ရှေ့က ဖြစ်ပေါ်သွားပြီးသော စိတ်အစဉ်ကို ဆင်ခြင်စဉ်းစားလေသည်။ ထိုဆင်ခြင်စဉ်းစားသောစိတ်အစဉ်ကို ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိထိစိတ်အစဉ်ဟုခေါ်သည်။ ပစ္စဝေက္ခဏာ စိတ်အစဉ်သည် မဂ်စိတ်ကို အတိအကျသိလျှင်၊ ဖိုလ်စိတ်ကို အသိလုပ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ စိတ်အစဉ်ဖြစ်သည်။ ထိုနောက် ပယ်သတ်ပြီးသော ကံသဘော တ

ရားနှင့် ဒိဋ္ဌိစေတသိက်၊ သနုသယ၊ ဝိစိကိစ္ဆာစေတသိက်၊ အနုသယ
 ဓါတ်တို့ကို အာရုံပြုအသိလုပ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ စိတ်အစဉ်ဖြစ်
 သည်။ ထို့နောက် မပယ်မသတ်ရသေးသော ကိလေသာတို့ကို အာ
 ရုံပြု အသိလုပ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ စိတ်အစဉ်ဖြစ်သည်။ ဤသို့
 လျှင်ပစ္စဝေက္ခဏာ စိတ်အစဉ်တို့သည် မဂ္ဂဝီထိစိတ်၌ မရှင်းမလင်း
 သော ကိစ္စ အာရုံတို့ကို အသိလုပ်ကာ ရှင်းလင်း ပေးသည်။
 သေက္ခအရိယာတို့၏ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိ စိတ်တို့သည် မဟာက
 သိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ်အစဉ်ဖြစ်သည်။ ၁-ကြိမ် သာလျှင်
 မဟုတ်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန် ပယ်ခဲ့သော ကိလေသာ၊ မပယ်ရသေး
 သော ကိလေသာတို့အတွက် မရှင်းမလင်း ဖြစ်တိုင်း၊ ဆင်ခြင်
 သော ပစ္စဝေက္ခဏာ စိတ်အစဉ်တို့သည် အကြိမ်များစွာ ဖြစ်ပေါ်
 ကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ယောဂီသည် မိမိ၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော မဂ်၊
 ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန် စသော သဘောတရားတို့ကို ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိဖြင့်
 သာလျှင် ရှင်းလင်းအောင် စဉ်းစားဆင်ခြင် ကြပါလေ။

မဂ္ဂဝီထိ စိတ်အစဉ် တကြိမ်ဖြစ်ပြီးသော ယောဂီ၏စိတ်အစဉ်
 ၌ သင်္ခါရလောကနှင့် သင်္ခါရလုပ်သားတို့၏ အာရုံသာလျှင် အာ
 ကဖြစ်နေတော့သည်။ မဂ်စိတ်က ပယ်သတ်ခဲ့သော ဒိဋ္ဌိနှင့် ဝိစိ
 ကိစ္ဆာစေတသိက်တို့သည် သောတာပတ္တိဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်အ
 စဉ်၌ ပေါင်းစပ်ပါဝင်တော့မည်မဟုတ်ပေ။ ထို့ပြင် ထိုသောတာ
 ပတ္တိဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ်၌ အပါယ်သို့ကျရောက်နိုင်အောင် အဟုန်အရှိန်
 သတ္တိ ကက်မြက်ပြင်းထန်သော လောဘ ဒေါသ မောဟစိတ်
 တို့လည်း ပါဖြစ်ပေါ်ကြတော့ပေ။ သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏
 သားမယားကို ချစ်ခင်သော လောဘသည် လောဘ၏ ကပ်ငြိ
 သဘောတရားလုပ်ငန်းသာလျှင်ဖြစ်သည်။ ငါ့သား ငါ့မယားဟု

အမှားသက်ဝင်သော ဒိဋ္ဌိ၏လုပ်ငန်းမပါဝင်တော့ပေ။ အဆင်မပြေသော အာရုံနှင့် တွေ့ကြုံခိုက်၌ ငြူစူခြင်း မနာလိုခြင်း နှုမ္ပေဝန်တို့ခြင်းစသော အကုသိုလ်တို့ဖြစ်တတ်သော်လည်း၊ အပါယ်သို့ ကျနိုင်လောက်အောင် အဟုန်အရှိန် မပြင်းထန်ကြပေ။ အဓိပ္ပာယ် အတိုချုပ်မှာ မဂ်ဖြင့်ပယ်သတ်ပြီးသမျှ နောက်ထပ် မပေါ်ရ၊ မဂ်ဖြင့် မသတ်မပယ်ရသေးသော ကိလေသာဟူသမျှ သည် အာရုံနှင့်တွေ့ဆုံကြုံကြိုက်က ပေါ်လာကြရဦးမည်သာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သောတာပန်တို့သည် ပွဲကြည့်မည်၊ ကခုန်ကြမည်၊ တေးသီချင်း ဆိုကြမည်သာဖြစ်သည်။ ရုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်းသော ကိလေသာတို့က ဖန်တီးပေးသော ကိုယ်နှုတ်အမှုအရာတို့ကို ပြုလုပ်ကြမည် မဟုတ်တော့ပေ။

ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာတရားအားထုတ်ထားကြသော ယောဂီ တို့သည် မိမိတို့သိထားသော မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန် ပယ်သတ်ပြီး ကိလေသာ၊ မပယ်သတ်ရသေးသော ကိလေသာတို့ကို သိအောင် လေ့လာပါ။ မိမိတို့၏ စိတ်အမှုအရာ ကိုယ်နှုတ် အမှုအရာတို့ကို လည်း သိအောင်ဆင်ခြင်ပါ။ ထို့အခါ မိမိ၏ အခြေအနေမှန်ကို မိမိကိုယ်တိုင်သိလျက် ကျေနပ်နေပေမည်။

ဗုဒ္ဓအရှင်၏ တရားသည် သူများအပြော အဆုံးအဖြတ်ဖြင့် ယုံကြည်လေးစား စိတ်ချရသော တရားမဟုတ်။ ကိုယ်တိုင်သိရောက်မှ စိတ်ချရသော တရားဖြစ်ကြောင်း အသိဖြင့် စဉ်းစားပလေ။

